DEMOKRASİNİN 50 Yılı

1945-1995

1

RADİKAL

1970

Ocak

1. Cumhurbaşkanı Sunay, yeni yıl mesajında aşırı sol akımlara dikkat çekti.
1. Türkiye'de nüfusun yüzde 47'sinin okuryazar olmadığı açıklandı.
4. TİP Genel İdare Kurulu Behice Boran'ı parti genel sekreterliğine seçti.
5. DP dönemi bakanlarından Medeni Berk, « Erbakancılar »ı yenerek Türkiye Odalar Birliği başkanlığına seçildi.
5. Ticaret Bakanı Ahmet Dallı görevinden istifa etti.
7. Senato'da gizli oturum; Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür vatandaşı ikiye bölmekle suçlandı. ☞
8. AP Genel Başkan Yardımcısı Talat Asal, görevinden istifa etti. ☞
9. AP Konya Milletvekili Ethem Kılıçoğlu Başbakan Demirel'i, « Dikta heveslisi » olmakla suçladı.
12. AP Genel Başkanı Demirel, « Güvensizlik kampanyasıyla karşı karşıyayım » dedi.
15. İstanbul Şehir Hatları İşletmesi'nde grev başladı.
19. AP'liler Genel Başkan Demirel'e 72 imzalı bir muhtıra verdiler. ☞
21. AP Meclis grubunda aşırı akımlara karşı tedbir istendi; Devlet Bakanı Hasan Dinçer, CHP Genel Başkanı İnönü'yü suçladı.
23. Konya Bağımsız Milletvekili Necmettin Erbakan, parti kuracağını açıkladı.
25. Çekoslovakya'nın yeni Ankara Büyükelçisi Alexander Dubcek, Türkiye'ye geldi.
26. Millî Nizam Partisi (MNP) kuruldu. ☞
28. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenci boykotu başladı.
29. AP Haysiyet Divanı, Erzurum Milletvekili Cevat Önder ve Konya Milletvekili Ethem Kılıçoğlu'nu partiden ihraç etti. ☞

Siyasî hayatta yeni parti: Millî Nizam Partisi

Yeni kurulan Millî Nizam Partisi'nin Genel Başkanı Profesör Necmettin Erbakan.

26 ocak - Konya Bağımsız Milletvekili Profesör Necmettin Erbakan ve 17 arkadaşı Millî Nizam Partisi'ni (MNP) kurduklarını açıkladılar. Türkiye Odalar Birliği eski başkanlarından ve MNP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, partilerine siyonistlerin ve masonların alınmayacağını, sağdaki boşluğu doldurmak için parti kurduklarını söyledi.

Alexander Dubcek Ankara'ya elçi oldu

Alexander Dubcek (ortada) Cumhuriyet Senatosu Başkanı İbrahim Şevki Atasagun'un Ankara'daki diplomatik misyon şefleri ve eşleri şerefine verdiği resepsiyonda.

25 ocak - Çekoslovakya'nın yeni Ankara Büyükelçisi Alexander Dubcek, Türkiye'ye geldi. Büyük bir gazeteci ordusu tarafından karşılanan Dubcek sorulara cevap vermedi, sadece gülümsedi. 1968'de « Prag Baharı » diye adlandırılan olaylar sırasında Çekoslovakya Komünist Partisi Birinci Sekreteri olan Dubcek, Çekoslovakya'nın SSCB ve diğer Varşova Paktı ülkelerinin askerleri tarafından işgalinden sonra görevinden alınmıştı.

1970

Demirel'e bayrak açan 2 AP milletvekiline ihraç

29 ocak - Erzurum Milletvekili Cevat Önder ile Konya Milletvekili Ethem Kılıçoğlu'nun Haysiyet Divanı'na sevki, Adalet Partisi'ni karıştırdı. Bu durumu protesto eden Genel Başkan Yardımcısı Talat Asal 8 ocakta görevinden istifa etti, aynı gün Önder de « Asıl ihracı gereken Demirel'dir » açıklamasını yaptı. Bir gün sonra Kılıçoğlu, Genel Başkan Demirel'in görevden kaçmak için ortam aradığını ileri sürdü. 11 ocakta Adalet Partisi İstanbul Milletvekili ve parti içi muhalefetin lideri Sadettin Bilgiç, Demirel'i « yalancılıkla » suçladı. Bu konuşmalara cevap veren Demirel, bir « güvensizlik kampanyasıyla » karşı karşıya olduğunu söyleyerek, bu meselenin bir kangren hale geldiğini, en iyi çözümün konuyu kestirip atmak olduğunu belirtti.
Öte yandan ihraçları durdurmak için imza toplanmasına başlandı ve Genel Başkan Demirel'e verilmek üzere bir muhtıra hazırlandı. 72 imzalı muhtırada son seçimde Adalet Partisi'nin iktidarı kazanma arzusunda olmadığı ileri sürüldü. Muhtıracı 72 kişi AP Genel Başkanı Demirel'in sürekli bir darbe korkusu içinde yaşadığını iddia ettiler.
29 ocakta toplanan Haysiyet Divanı, Cevat Önder ve Ethem Kılıçoğlu'nun partiden daimi olarak ihracını kararlaştırdı.
Her iki milletvekili de, Adalet Partisi Meclis grubunda Genel Başkan Demirel'i yolsuzluklara yol açmakla suçladılar.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi rektörü görevden ayrıldı

29 ocak - Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrencilerin 28 ocakta başlattığı boykot üzerine, Rektör ve Mühendislik Fakültesi Dekanı Profesör Mustafa Parlar, hem rektörlük hem de dekanlık görevinden istifa etti.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı için Senato araştırması

7 ocak - Cumhuriyet Senatosu'nda, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür hakkında Senato araştırması açılması için bir komisyon kurulması kararlaştırıldı.
Yaşar Tunagür, komitacı ve tezviratçı bir ruha sahip olarak Diyanet İşleri'nde bir şebeke kurmak, hilafeti getirmek amacıyla dış ülkelerle işbirliği yapmak ve milleti iki kampa bölmekle suçlanıyor.

Şubat

3. 3 milletvekili AP'den ihraç edildi. ☞
3. 1967'de yapmış olduğu bir konuşma yüzünden hakkında TCK'nin 158. maddesini ihlal suçuyla dava açılmış olan Çetin Altan'ın yurtdışına çıkışı yasaklandı.
4. AP Genel İdare Kurulu'ndan 6 üye istifa etti. ☞
7. Düşenin Dostu valilikçe yasaklandı. ☞
8. Başbakan Demirel, AP'de Bakanlar Kurulu dışında kalanların mesele çıkarttıklarını söyledi.
9. AP'den istifa eden Trabzon Senatörü Lütfi Hocaoğlu, Başbakan Demirel'i suçladı.
10. Başbakan Demirel'in kardeşlerinin, bazı arsaları ucuza kapatmak için nüfuzlarını kullandıkları ileri sürüldü. ☞
11. Bütçe 224 oyla reddedildi; Başbakan Demirel, « Bütçenin reddi hükûmetin düşmesini gerektirmez » dedi. ☞
12. AP, erken seçime gitmeme kararı aldı.
13. 3 bağımsız milletvekili AP'ye girdi.
14. Başbakan Demirel istifa etti; Cumhurbaşkanı Sunay, Demirel'i hükûmeti yeniden kurmakla görevlendirdi. ☞
20. Boğaziçi Köprüsü'nün temeli Cumhurbaşkanı Sunay ve Başbakan Demirel'in de katıldığı bir törenle atıldı.
21. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, « İçinde anarşi bulunan iktidar partisi ülkeyi badireye götürür » dedi. ☞
23. AP Trabzon Milletvekili Necati Çakıroğlu, partisinden istifa etti.
25. MP Kırşehir Milletvekili Cevat Eroğlu ve Adıyaman Bağımsız Milletvekili Ali Avni Turanlı, AP'ye girdi.
26. CHP Genel Başkanı İnönü, hükûmet konusunun vahim bir hal aldığını söyledi. ☞
27. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan Demirel'i « şantajcılıkla » suçladı.
28. Yusuf Azizoğlu, YTP genel başkanlığından istifa etti.

Başbakan Demirel istifa etti

25 şubat - Başbakan Süleyman Demirel, Millet Meclisi'nin 11 şubatta bütçeyi 214 kabul oyuna karşılık 224 ret oyuyla geri çevirmesi üzerine görevinden istifa etti.
Oylamanın ilginç yanı bütçeye AP'den de 41 milletvekilinin ret oyu vermesiydi. Başbakan Demirel, « Bütçenin reddi hükûmetin düşmesini gerektirmez » demesine rağmen 14 şubatta istifasını Cumhurbaşkanı Sunay'a sundu; Sunay hükûmeti kurmakla yeniden Demirel'i görevlendirdi. Öte yandan Adalet Partisi Genel İdare Kurulu AP'nin, Genel Başkan Demirel'in dışında bir kişi tarafından kurulacak bir hükûmete katılmaması yönünde karar aldı.
Adalet Partisi, Meclis'te yeterli oy sayısını temin için parti dışından transfer çalışması başlattı. Millet Partililer AP'nin transfer teklifini reddettiler. Öte yandan AP'liler parti içinde Demirel'e karşı olan « 41'ler »i bölmeye çalışıyor. 21 şubatta AP Temsilciler Meclisi'nde konuşan Demirel, « İçinde anarşi bulunan bir iktidar partisi memleketi sonu meçhul badirelere götürür » dedi. Toplantıda Demirel'i öven bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, « Demirel dışında bir başbakan tahayyül etmek hayaldir » dedi. Demirel yeni hükûmet için bir koalisyon düşünmediğini, bir erken seçimi daha mantıklı bulduğunu açıkladı. Demirel'in erken seçimi öne sürerek milletvekillerine açıkça şantaj yaptığı ileri sürüldü.
AP'nin içindeki muhalif 41'ler 25 şubatta yayımladıkları bir bildiriyle, Demirel'in şaibeli transferlerle kuracağı hükûmetin AP'yi temsil edemeyeceğini açıkladılar.

Yeni Türkiye Partisi başkanlığından istifa eden Yusuf Azizoğlu.

1970

Demirel'in kardeşlerinin serveti

15 şubat - 10 şubatta *Günaydın* gazetesinde, Başbakan Süleyman Demirel'in kardeşlerinin yolsuzluk yaptıklarına dair bir haber yer aldı. Bunun üzerine ağabey Şevket Demirel nüfuz suiistimallerini reddederek, muhalefetin iddia ettiği gibi bankalardan 26 milyon değil 19 milyon lira kredi aldıklarını söyledi. Başbakan'ın diğer kardeşi Hacı Ali Demirel de TCDD arsalarını ucuza kapattıkları yolundaki haberler konusunda, « Bu gazeteyi mahkemeye vereceğiz » dedi. Her iki kardeş servetlerinin miktarı hakkında açıklayıcı bilgi vermedi.
Gene 10 şubatta eski TCDD genel müdürü şimdi Adalet Partisi Sakarya Milletvekili Vedat Önsal, Ali Demirel'in idarenin arsalarını ucuz fiyatla satın almak istediğini açıklamış ve bu yolsuzluk yüzünden Demirel'le arasının açıldığını söylemişti.

Hacı Ali Demirel, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'le bir AP toplantısında.

« Demirel'le demokrasi olmaz » diyerek istifa ettiler

4 şubat - Adalet Partisi Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen, Sivas Milletvekili Kadri Eroğan ve Sakarya Milletvekili Vedat Önsal'ın 3 şubatta Haysiyet Divanı'nca partiden ihraç edilmeleri üzerine Yüksel Menderes, Talat Asal, Sadettin Bilgiç, Faruk Sükan, Cihat Bilgehan ve Mehmet Turgut, Genel İdare Kurulu'ndan, « Demirel'le demokrasi olmaz » diyerek istifa ettiler.

Düşenin Dostu'na Valilik yasağı

7 şubat - Gülriz Sururi - Engin Cezzar topluluğunun « Düşenin Dostu » adlı oyunu Valilikçe temsilden kaldırıldı. Uzun süreden beri oynanmakta olan oyunun müstehcen olduğu yolunda daha önce Cumhuriyet Savcılığı'na ihbar yapılmış, ancak bilirkişi heyetinin incelemesi sonucu suç unsuru bulunamayarak oyun hakkında takipsizlik kararı verilmişti. Valilik ise Polis Vazife ve Selahiyeti Kanunu'na dayanarak bu sabahtan itibaren oyunun sahnelenmesini yasakladı.

İnönü: Durum vahim

26 şubat - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü hükûmet bunalımıyla ilgili olarak verdiği bir demeçte, Demirel ve Çağlayangil'in görevlerinin başında kalmalarının « iç ve dış karanlık ihtimallerin tam bir çaresizliğe varması » sonucunu doğurabileceğini, durumun bunalım sınırlarını da aşarak vahamet arz ettiğini söyledi.
Başbakan Demirel, İnönü'nün konuşmasına verdiği cevapta, « Hükûmet kurma görevinin kime verileceği Anayasa'da yazılıdır » dedi.

Gümrük ve Tekel Bakanı kaçak sigara meraklısı

5 şubat - Kaçak Amerikan sigarasının yurda girişini ve satışını önlemekle yükümlü olan Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet İhsan Birincioğlu'nun kendisinin de kaçak Amerikan sigarası içmesi, Cumhuriyet Senatosu'nda tartışıldı ve muhalefete mensup senatörler tarafından şiddetle kınandı.

Mart

1. YTP genel başkanlığına Tahsin Banguoğlu seçildi.
4. Başbakan Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'e satılan TCDD arsaları için soruşturma açıldı. ☞
5. AP Genel Başkanı Demirel, parti içi muhalif 41'ler'in uzlaşma teklifine yanaşmadı.
6. Başbakan Demirel hükûmeti açıkladı. ☞
6. Amerikalı profesörün başına un döktüler. ☞
7. Yüksek Denetleme Kurulu'nun 8 üyesi görevden alındı. ☞
8. Başbakan Demirel, « Ben Yüce Divan'dan korkmam » dedi. ☞
8. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, helikopterine açılan ateşten yara almadan kurtuldu.
9. Hükûmet programı Meclis ve Senato'da okundu.
11. AP Haysiyet Divanı, bütçeye ret oyu veren 41'ler'den 10'unu cezalandırdı.
12. CHP Genel Başkanı İnönü Meclis'te, « Demirel'den daha fazla din istismarcısı olamaz » dedi. ☞
13. AP Haysiyet Divanı 41'ler'den 10 kişiye daha geçici ihraç cezası verdi.
14. AP Haysiyet Divanı, 41'ler'den 16 kişiye 1'er yıl partiden ihraç cezası verdi. Böylece ihraç edilenlerin sayısı 26'yı buldu.
14. Danıştay, görevden alınan 8 Yüksek Denetleme Kurulu üyesinden 5'ini görevine iade etti.
15. Üçüncü Demirel Hükûmeti 232 oyla Meclis'ten güvenoyu aldı. ☞
18. İstanbul'da bir grup gösterici öğrenci ABD şirketlerine saldırdı.
26. CHP Parti Meclisi'nde konuşan Kocaeli Milletvekili Profesör Nihat Erim, « Bülent Ecevit, ortaya attığı yeni görüşler ve tutarsız davranışlarla partiye oy kaybettiriyor » dedi.
28. Milli Güvenlik Kurulu bir açıklama yaparak, « Öğrenci hareketleri can ve mal emniyetini tehdit etmektedir » dedi.
28. Ege'de deprem; Gediz'de 1 086 kişi öldü. ☞

Gediz ve çevresinde deprem; 1 086 kişi öldü

Yaklaşık 4 000 km²'lik bir alanda etkili olan depremde Gediz yerle bir oldu.

28 mart - Gediz ve çevresinde saat 23.00 sıralarında meydana gelen, şiddeti 9, magnitüdü 7,1 olan yer sarsıntısında 1 086 vatandaşımız hayatını kaybetti, 1 250 vatandaşımız da yaralandı. Deprem yaklaşık 4 000 km²'lik bir alanda etkili oldu. Yapılan hasar tespit çalışmalarında 9 456 binanın yıkıldığı veya ağır hasar gördüğü saptandı.

Üçüncü Demirel Hükûmeti güvenoyu aldı (32. hükûmet)

15 mart - Üçüncü Demirel Hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı. Demirel'in 6 martta ilan ettiği yeni hükûmet bütünüyle öncekinin aynısı. Başbakan hiçbir bakanını değiştirmediği gibi, herhangi bir yeni bakanlık kurma yoluna da gitmedi. Oylamada 172 ret oyuna karşılık 232 kabul oyu kullanıldı. AP'li muhalif 41'ler'den 34'ü oturuma ve oylamaya katılmadı, 4'üyse kabul oyu verdi. BP'den 5, bağımsızlardan da 3 milletvekili hükûmet lehinde oy kullandı.

Oylamadan sonra bir açıklama yapan Başbakan Demirel, « Buhrandan tecrübe edinilerek çıkılmıştır » dedi. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit ise, « Hükûmet bunalımı sona erdi. Şimdi ahlak bunalımının sona ereceği günleri bekleyeceğiz » dedi. Hükûmete güvenoyu veren BP'li ve bağımsız 8 milletvekiline bazı maddî menfaatler sağlandığı ileri sürüldü. Bunun üzerine devlet bankalarından kredi aldıkları iddia edilen Çorum Milletvekili Ali Naki Ulusoy, Tokat Milletvekili Yusuf Ulusoy ve Amasya Milletvekili Kâzım Ulusoy'un BP'den ihracı istendi.

İnönü, Demirel'i din istirmarcısı ilan etti

12 mart - Muhalefet partilerinin liderleri Meclis'te hükûmet programı görüşmeleri sırasında, Başbakan Demirel ve AP'ye sert eleştiriler yönelttiler. İlk sözü alan CHP Genel Başkanı İnönü, çeşitli irtica olaylarından örnekler vererek, « Demirel'den daha fazla irticayı temsil eden ve koruyan bir kimse yoktur. Kendisinden daha ileri bir din istismarcısı olamaz » dedi.

Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu da, « Bu hükûmet güvenoyu alsa bile, Türk milletine güven vermeyecektir. Ortada yolsuzluk iddiaları vardır. Demirel bunlara açıklık getirmeliydi » şeklinde konuştu.

Milletvekili transferi Meclis'i karıştırdı

25 mart - Partiler arası milletvekili transferi Meclis'te Cumhuriyet Halk Partililerle Adalet Partilileri karşı karşıya getirdi. CHP Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal, « Parlamenter rejim hafife alınmıştır. İktidar sayesinde Parlamento, milletvekili alım ve satımının yapıldığı yer olarak ifade edilmektedir » dedi. Bu sözler Adalet Partilileri kızdırdı, olası bir kavga güçlükle önlendi.

Cenazeye çelenk göndermek günah (!)

24 mart - Kartal Müftülüğü'nün yaptığı çeşitli uyarılara aldırmayarak Kartal Çarşıiçi Camii duvarına « İslamlığın Şartları ve Cenaze Adabı » başlıklı bir levha asarak, « Çelenk gönderilen cenazenin namazı kılınmaz » diyen Kartal Çarşıiçi Camii'nin imamı Haspi Iyiol ile Din Görevlileri Derneği Başkanı Şevket Kazan hakkında açılan dava Kartal Adliyesi'nde başladı.

Amerikalı profesörün başına un döktüler, yumurta attılar

6 mart - Sultanahmet İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'nde bir konferans veren Amerikalı Profesör M.A. Wakefield'in üzerine bir torba un dökülerek, başına yumurta atıldı.

« İngiltere ve ABD'de Muhasebe Uzmanlığı » konulu konferans sırasında, « Kahrolsun Amerikan Uşakları », « Yankee Go Home » diyerek salona giren bir grup genç, profesörün yanına ulaşmayı başararak, başından aşağıya bir torba un döktü ve profesörü yumurta yağmuruna tuttu. Bu durum üzerine profesör konferansı yarıda kesmek zorunda kaldı.

1970

Hacı Ali Demirel'in servetine soruşturma

25 mart - Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'in serveti hakkında 4 martta başlatılan soruşturmayı yürüten Yüksek Denetleme Kurulu'nun 8 üyesi 7 martta görevlerinden alındı.

Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe, kardeşlerden Hacı Ali Demirel'e satılan TCDD arsaları için soruşturma yapıldığını açıkladı. Başbakan Demirel ise, « Ben kardeşlerimin ne yaptığını bilmem ve kendilerine de sormam. Yüce Divan'dan da korkmam » dedi. Yüksek Denetleme Kurulu üyesi Selahattin Babüroğlu, « Bildiğimizi açıklamak ulusal bir görev oldu » diyerek yasadışı davranışlar olduğunu ileri sürdü ve, « Çocuklarıma maddî servet değil, namuslu insan olma servetini bırakacağım » dedi. Yüksek Denetleme Kurulu raporunda, Hacı Ali Demirel'e satılan satılan 34 arsadan 30'unun satışında usulsüzlük olduğunu belirtti. 14 martta Danıştay, görevden alınan Yüksek Denetleme Kurulu üyelerinden 5'ini görevlerine iade etti.

16 martta AP Genel İdare Kurulu üyesi İbrahim Tekin, Başbakan Demirel'e telgrafla başvurarak, bir yemekte aralarında geçen konuşmayı basına açıklamasını istedi. İddiaya göre bu yemekte Başbakan Demirel kardeşleri hakkında uyarıldığında, « Kardeşlerim ticaret yapmasınlar mı? » diye cevap verdi. Tekin çektiği telgrafta Demirel'e, « Siyasete girerken 50 milyonluk işinizi kime devrettiniz » diye de sordu. İbrahim Tekin 17 martta görevinden istifa etti. 18 martta Demirel kardeşlere, devlet bankalarından verilen kredilerle ilgili soruşturmayı yürütecek kurul Meclis'te seçildi. 25 martta, Demirel kardeşlerin Terakki adlı şirketine devlete ait orman işletmelerinden ve kereste fabrikalarından ne miktar kereste verildiği, Orman Bakanı Hüseyin Özalp'ten soruldu.

Tahsin Banguoğlu, Yeni Türkiye Partisi genel başkanlığına seçildi.

Nisan

2. Ankara Üniversitesi Senatosu, hükûmeti ve polisi taraf tutmakla suçladı.
3. Kepez Elektrik Santralı satışa çıkarıldı.
3. Cumhurbaşkanı Sunay, Yüksek Denetleme Kurulu'na yapılan 2 atamayı onaylamadı.
5. İngiltere Dışişleri Bakanı Michael Stewart, Türkiye'ye geldi.
6. İstanbul Üniversitesi'ndeki sağ-sol çatışmasında 3'ü öğrenci 7 kişi yaralandı; üniversite süresiz kapatıldı.
10. Genel merkezi Konya'da bulunan Mücadele Birliği kapatıldı. Yöneticiler 6 ay hapse mahkûm oldu.
13. Silahlı 12 « komando » Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bastı; bir askerî doktor öldürüldü. ☞
15. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan Demirel'i soruşturmadan kaçmakla suçladı.
15. Osman Bölükbaşı, MP genel başkanlığından istifa etti.
16. Başbakan Demirel, « Muhalefetin niyeti beni tekrar İslamköy'e göndermektir » dedi.
24. THY'deki yolsuzluklar hakkında Senato araştırması açılması istendi.
25. İstanbul'daki İsrail Havayolları bürosuna bomba atıldı.
26. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit « Demirel hesap vermekten kaçıyor » dedi.
27. MNP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Ortak Pazar'a girilirse Türkiye'nin sömürge olacağını söyledi.
27. İstanbul'da ekmeğe zam; 650 g ekmek 80 kuruş.
29. TBMM'de Demirel hakkındaki soruşturma ertelendi. 4 senatör AP'den istifa etti. ☞

Feyzioğlu: Demirel hatalı yolda

19 nisan - GP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu, « Demirel demokratik rejimin temellerini yıkabilecek derecede hatalı bir yol izlemekte, iyi niyetli uyarıları anlamaz görünmektedir » dedi. Feyzioğlu, « Bir taraftan hesap vermekten kaçmayız diyor, öte yandan hesap vermemek için Meclis'te türlü oyunlara giriyor. Bir yanda hesabımız açıktır diyor, öte yanda özel hayat gizlidir gerekçesiyle soruları cevapsız bırakıyor » diye ekledi.

Demirel'le ilgili soruşturma engellendi

29 nisan - Meclis, 3 AP'linin verdiği, Başbakan Demirel hakkındaki soruşturmayı yürütecek komisyonun çalışmalarının, Demirel'in *Günaydın* gazetesi aleyhine açtığı davanın kesin sonucuna kadar ertelenmesiyle ilgili önergeyi kabul etti, böylece Demirel hakkında açılan soruşturma şimdilik durduruldu. Oylamaya toplam 573 üye katıldı, 303 kabul, 268 ret oyu çıktı, 2 üye çekimser kaldı. Oylamayı protesto eden CHP'liler Meclis'i terk etti. 28'i milletvekili, 4'ü senatör 32 AP'li parlamenter önergenin aleyhine oy kullandı. Sonuç üzerine AP'li Ankara Senatörü Turgut Cebe, İzmir Senatörü Mümin Kırlı, Aydın Senatörü İskender Cenap Ege ve Tekirdağ Senatörü Cemal Tarlan AP'den istifa etti. CHP ve GP Anayasa Mahkemesi'ne başvuracaklarını açıkladılar.

« Komando »lar bir doktoru öldürdü

13 nisan - Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni basan 12 silahlı sağcı « komando », 37 yaşındaki Yedek Asteğmen Doktor Necdet Güçlü'yü vurarak öldürdüler. Güçlü'yü öldüren « komando » İbrahim Doğan yakalandı.

Düşünce özgürlüğüne darbe

7 nisan - Berlin Hür Üniversitesi Rektörü Rolf Kreibich, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir mektup göndererek, Almanya'da okuyan Türk öğrencilerin burslarının kesilmesinin güçlüklere neden olduğunu belirterek, durumun düzeltilmesini rica etti. Rektör mektubunda kesinlikle Türk hükûmetini eleştirmek amacı gütmediğini, yalnızca bu öğrencilerin öğrenimlerini sürdürmelerini istediğini söyledi. İktidardaki AP hükûmeti, bu öğrencilerin tutumlarını beğenmediğinden burslarını kesmiş, pasaport sürelerini uzatmamıştı. Almanlar bu kararın düşünce özgürlüğüne darbe vurduğunu ileri sürüyorlar.

1970

Mayıs

2. ABD ve Güney Vietnam birlikleri Kampuçya'ya girdi.
3. MP 4. Kongresi polis gözetiminde yapıldı; Osman Bölükbaşı genel başkanlığa seçildi. ☞
5. Gazeteci-yazar Nadir Nadi, kontenjan senatörlüğünden istifa etti.
8. Başbakan Demirel, « Adalet Partisi iktidarını yiyip bitirmek istiyorlar » dedi.
10. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « En yeni sol anlayışı CHP temsil ediyor » dedi.
11. Türk-İş 8. Kongresi Erzurum'da toplandı; kongrede madenlerin devletleştirilmesi istendi. ☞
12. Türk-İş 8. Kongresi'nde konuşan CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, sendikalara genel grev hakkı istedi. ☞
13. Ankara Üniversitesi Rektörü Profesör Tahsin Özgüç, Başbakan Demirel'e bir uyarı mektubu yazdı.
14. Anayasa Mahkemesi İş Kanunu'nu iptal etti.
15. Azot Sanayii Genel Müdürü Abdülkerim Doğru şeriatçılıkla suçlandı.
15. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde süresiz boykot başlatıldı.
17. Meclis Petrol Araştırma Komisyonu, petrol alımında Hazine'nin 150 milyon lira zarara uğratıldığını belirledi.
17. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi askerî mahkeme kararıyla arandı; 86 öğrenci gözaltına alındı.
18. Demir fiyatına yüzde 40 oranında zam yapıldı.
22. Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu'nda bir öğrenci öldürüldü. ☞
30. Meclis 1970 mali yılı bütçesini kabul etti.
30. Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, hac ve seyahat dövizlerinin Hava Kuvvetleri'ne verilmesini istedi.
31. Peru'da deprem; 66 794 ölü.

Demirel'i suçlayan mektup açıklandı

28 mayıs - Mart ayında Genel Başkan ve Başbakan Demirel'i suçlayarak AP Genel İdare Kurulu üyeliğinden istifa eden eski Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Demirel'e gönderdiği mektubun metnini açıkladı. 24 mart 1970 tarihli mektubun önemli noktaları şöyle:

« Hükûmette tek, partide tek şahıs olma sevdasına tutuldunuz. Şahsiyetsizliğe ve haysiyetsizliğe prim vermeye başladınız. Devlet idaresinde ve politikada şahsiyet ve haysiyet buhranı yarattınız... Fakirin derdine çare bulacağım dediniz, ama millet sırtından zengin olma heveslilerini ve bu yoldan zengin olmuş da hâlâ doymamışları himaye ettiniz. Bunları kendi emrinizde kullandınız. Ahlaksızlığa prim vererek etraf edinmeye, bunları emir kulu gibi kullanarak koltukta kalmaya çalıştınız.... Devlet gizliliğini hiçe sayıp gizli mektupları el altından basına verdiniz ».

Demirel'le ilgili karar incelemeye alındı

21 mayıs - Anayasa Mahkemesi, Demirel hakkındaki iddiaları inceleyen komisyonun çalışmalarının durdurulmasıyla ilgili 29 nisan tarihli kararın kaldırılması için Cumhuriyet Halk Partisi ve Güven Partisi'nin yaptığı başvuruyu Genel Kurul'da görüşerek, itirazın esastan incelenmesine karar verdi.

Türk-İş vergi kaçıranlarla mücadele istedi

14 mayıs - 11 mayısta Erzurum'da toplanan Türk-İş 8. Kongresi çalışmalarını tamamlayarak sona erdi. Halk Eğitim Merkezi'nde yapılan Türk-İş 8. Genel Kurulu'nda konuşan Genel Başkan Seyfi Demirsoy, madenlerin devletleştirilmesini istedi. Demirsoy « Hâlâ milyarlarca lira vergi kaçırma harekâtına dur denilememesinin mazeretini hükûmetlerin kendilerine kabul ettiremeyeceğini söyleyerek, işsizlik sigortasının da bir an önce çıkarılmasını istedi. Kongrede ikinci gün bir konuşma yapan CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit işçiye genel grev hakkının verilmesini önerdi. Ancak Ecevit bunun gerçekleşmesi halinde Türk-İş'in topluma yön vermede etkinliğini daha da artıracağını öne sürdü. Ecevit'in bu görüşüne hükûmet karşı çıktı. Aynı gün Senato'da konuşan Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, « Genel grev siyasî mahiyettedir ve devlete karşıdır » dedi.

Kongrede, Seyfi Demirsoy ve Halil Tunç yeniden genel başkanlığa ve genel sekreterliğe seçildiler.

Bir öğrenci daha öldürüldü

22 mayıs - Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu'na baskın düzenleyen bir grup, Mustafa Kuşeyrioğlu adındaki « devrimci » öğrenciyi öldürdü. Cinayet üzerine üniversite 3 gün süreyle kapatıldı.

Cumhurbaşkanı Sunay'a Doğu raporu

17 mayıs - Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bir süredir devam eden jandarma komando harekâtıyla ilgili olarak hazırladığı raporu Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a gönderdi.

Söz konusu raporda, jandarma komandoları tarafından basılan ilçe ve köylerde incelemeler yapıldığı ve Anayasa'ya aykırı pek çok durumun tespit edildiği belirtilerek, « Devrimci Doğulu öğrenciler olarak bu yasadışı harekâtları şiddetle kınar, iktidarın bu yoldaki eylemlerine karşı bundan böyle her zaman bütün gücümüzle karşı koyacağımızı bildiririz » deniliyor.

Aday değildi genel başkan seçildi

3 mayıs - MP'nin 4. Kongresi, çıkan kavgalar nedeniyle polis gözetiminde yapıldı. İlk kavga kongre başkanlığı seçiminde çıktı, genel başkanlıktan çekilen Osman Bölükbaşı pencereden atlayarak salonu terk etti. Ancak kongrede aday olmamasına rağmen 534 geçerli oydan 488'ini alan Osman Bölükbaşı yeniden genel başkan seçildi.

ABD ve Güney Vietnam birliklerinin Kampuçya'ya girmesi savaşı şiddetlendirdi.

1970

Haziran

1. Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrencileri, üniversite özerkliğinin polis tarafından ihlal edilmesini protesto amacıyla bir yürüyüş yaptılar.
1. İstanbul'da ekmeğe zam yapıldı; gramajı da 30 g düşürüldü.
1. CHP Genel Başkanı İnönü, Cumhurbaşkanı Sunay'la görüştü.
2. Başbakan Demirel, « Ordu rejime sadık » dedi.
4. AP Meclis grubunda, hükûmete sert eleştiriler yapıldı. ☞
6. Başbakan Demirel, « Ordu sivil idarenin kontrolünde olmalı » dedi. ☞
8. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde çıkan bir çatışmada sağ görüşlü Yusuf İmamoğlu öldürüldü; 3 fakülte kapatıldı.
9. Komandoların gösterisi üzerine, İstanbul Üniversitesi 3 gün süreyle kapatıldı.
11. Başbakan Demirel istifa etmeyeceğini açıkladı. ☞
13. Cumhurbaşkanı Sunay, « Bunalımın demokratik rejimin öngördüğü usullerle çözülmesi zorunludur » dedi. ☞
15. Yeni Sendikalar Kanunu tasarısını protesto eden işçiler, İstanbul ve Kocaeli'de gösteri yürüyüşleri yaptılar. ☞
16. İstanbul'da işçi yürüyüşünde olaylar çıktı; biri polis 4 kişi öldü, İstanbul ve Kocaeli illerinde sıkıyönetim ilan edildi. ☞
18. Görev süresi dolan İbrahim Şevki Atasagun'dan boşalan Senato başkanlığı için oylamalar başladı.
18. Anayasa Mahkemesi, CHP ve GP'nin itirazı üzerine Meclis'in kararını bozdu; Başbakan Demirel hakkındaki yolsuzluk soruşturmasının devamına karar verdi. ☞
24. Çekoslovakya Büyükelçisi Dubcek'in Ankara'daki görevine son verildi.
26. Demirel karşıtı 26 milletvekili AP'den ihraç edildi. ☞

ÖLÜM

2. Yazar Orhan Kemal. ☞

Demirel: İstifa etmem

13 haziran - Cumhurbaşkanı Sunay, artan siyasî gerilim üzerine, parti liderleri ve kuvvet komutanlarıyla görüştü. 4 haziranda AP grubunda iktidara sert eleştiriler yöneltildi ve Demirel'in çekilmesi istendi. Bazı çevreler de Pakistan'da uygulanan « Yahya Han » formülünü ortaya attılar. Buna göre Meclis'in tüm yetkileri Cumhurbaşkanı Sunay veya Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a verilecek. İhtilal söylentilerinin artması üzerine 6 haziranda AP Meclis grubunda konuşan Demirel, « İhtilal yapan ordu, gücünden kaybeder » dedi. 11 haziranda Demirel tüm baskılara rağmen istifayı düşünmediğini açıkladı, 13 haziranda da Sunay, muhalefetin « Demirel'i değiştirin » önerisine hayır dedi.

Demirel'e soruşturma devam edecek

18 haziran - Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel hakkında ileri sürülen nüfuz suiistimali ve yakınlarına menfaat sağladığı yolundaki iddiaları incelemek için Yüksek Denetleme Kurulu'nca oluşturulan komisyon çalışmalarının, Süleyman Demirel tarafından daha önce *Günaydın* gazetesi aleyhine açılmış olan dava sonuçlanana kadar ertelenmesine ilişkin 29 nisan tarihli Meclis kararı, 18 haziranda Anayasa Mahkemesi tarafından esastan ve oybirliğiyle iptal edildi.
Anayasa Mahkemesi, Meclis kararında gösterilen gerekçenin yerinde olmadığına, 132. maddenin yanlış yorumlandığına ve bu durumun Anayasa'nın Yüce Divan konusuyla ilgili 90. maddesini işlemez hale getireceği sonucuna vardı.
Bu durumda Yüksek Denetleme Kurulu komisyonu çalışmalarına devam edecek.

26 milletvekili AP'den ihraç edildi

26 haziran - AP Meclis ve Senato ortak grubu, Genel Başkan ve Başbakan Demirel hakkındaki nüfuz suiistimali ve yolsuzluk iddialarını incelemek için kurulan komisyondan istifa eden İhsan Gürsan'dan boşalan üyeliğe Naci Çerezci'yi seçti. 23 haziranda alınan bu kararın ardından Meclis'te Çerezci'nin adaylığı oylanırken bazı AP'lilerin « İçimizde hainler var » demesi üzerine kavga çıktı.
41'ler diye bilinen muhalif gruptan Sadettin Bilgiç, Ekrem Dikmen ve Orhan Süersan'la yumruklaştı. 25 haziranda 41'ler'den 26'sını partiden kesin olarak ihraç edildi. İhraç edilenlerden Aydın Milletvekili Yüksel Menderes Demirel'i suçlayarak, « Niyazım odur ki, Türk tarihi böyle bir siyasîyi bir daha sayfalarında görmesin, hesaplaşmamız bundan böyle milletimizin sinesinde olacaktır » dedi.
Demirel kendisine yöneltilen, « Partiyi kişisel çıkarlarınız için kullandığınız söyleniyor. Ne dersiniz? » şeklindeki bir soruya, « Kötü söz sahibine aittir » diye karşılık verdi.

Muhafazakâr Parti Lideri Edward Heath İngiltere başbakanı oldu.

The Economist: Türk Ordusu huzursuz

13 haziran - *The Economist* dergisi son sayısında Türkiye'nin siyasî ve iktisadî durumuyla ilgili bir yazı yayımladı. Yazıda, « kuvvetli ve saygı duyulan Türk Ordusu'nda son zamanlarda gittikçe artann bir huzursuzluğun başladığı » ileri sürüldü. Yazıda daha sonra, Demirel hükûmetinin, aldığı son ekonomik tedbirlerle antipatikleştiği belirtilerek, Türkiye'nin ekonomik durumu eleştirildi ve « daha çok borç almamız gerektiği » iddia edildi.

İşçi eylemi kana bulandı; İstanbul ve Kocaeli'de sıkıyönetim ilan edildi

16 haziran - İstanbul ve Kocaeli işçi gösterileriyle sarsıldı. Bir süredir gündemde olan ve Sendikalar Kanunu'nda değişiklik yapan kanun tasarısının kanunlaşmasını engellemek isteyen işçiler, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) çağrısı üzerine 15 haziran günü işbaşı yapmayarak gösteri yürüyüşleri düzenlediler.

İstanbul'un Anadolu yakasında Singer işçileri fabrikalarını terk ederek Kadıköy'e doğru yürüyüşe geçtiler. Onlara yol boyunca Haymak ve Otosan işçileriyle başka fabrikalardan gelen işçiler de katıldı ve yürüyüş 17.00'ye kadar sürdü.

Bir başka yürüyüş kolu Boğaz'ın Anadolu kıyısında Beykoz ve Paşabahçe'de toplanarak Üsküdar'a doğru harekete geçti.

Şehrin Avrupa yakasında da birkaç yürüyüş kolu oluştu. Derby Lastik Fabrikası'nın işçileri Bakırköy'de Emayeş işçileriyle birleştikten sonra toplu halde Topkapı'ya, oradan da Sağmalcılar'a doğru yürüdüler.

Demir-Döküm, Sungurlar ve Elektro Metal işçileri Eyüp'e doğru yürüyüşe geçtiler.

Haliç'in öbür yakasında Grundig ve Profilo işçileri de Gümüşsuyu'na kadar yürüyerek Auer işçileriyle buluştu.

Hazırlanan yasa değişikliğine tepkinin ve harekete geçme çağrısının Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan (DİSK) gelmiş olmasına rağmen Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (Türk-İş) bağlı çok sayıda işçinin de işi bırakarak yürüyüşçülere katıldıkları gözlendi.

İşçiler akşam olduğunda gösterilere ertesi gün devam etmek üzere dağıldılar.

Good Year Fabrikası işçileri grevi başladı. İşçiler sabaha kadar fabrika kapısında beklediler.

İstanbul ve Kocaeli'de başlayan işçi gösterileri daha da yayılarak ve kalabalıklaşarak ertesi gün de devam etti, ancak yer yer çatışmalara sahne oldu. Kadıköy'deki çatışmalar sırasında biri polis dört kişi öldü. Yürüyüş kollarının birleşmemesi için Galata ve Atatürk köprüleri açılarak trafiğe kapatıldı. Araba vapuru seferleri bir süre durdu.

İstanbul'un Avrupa yakasında Topkapı ve Alibeyköy'den hareket eden, sabaha karşı kurulmuş olan asker ve polis barikatlarını aşarak Unkapanı ve Eminönü Meydanı'na kadar gelen yürüyüş kollarının Taksim'e ulaşması ancak Galata ve Atatürk köprüleri açılarak engellenebildi.

İstinye koyundan hareket ederek Levent yönüne doğru yürüyüşe geçen bir başka grup Maslak'taki jandarma barikatını aştıktan sonra Levent'te polisle çatışmaya girdi. Bu grup Mecidiyeköy'e kadar gelmeyi başardıysa da, burada güvenlik kuvvetlerinin barikatını aşamayarak dağıldı.

Anadolu yakasındaysa Kartal'dan yola çıkan yürüyüş kolu Gebze'den gelen işçilerle birleşerek önce Ankara asfaltında yürüdü, sonra aşağı saparak Bağdat Caddesi yoluyla Kadıköy'e indi. Gösteriler o ana kadar oldukça sakin geçmişti fakat Kadıköy'de üzücü olaylar meydana geldi. Güvenlik kuvvetleriyle çıkan çatışmalarda biri polis ikisi işçi ve biri de çevre esnafından olmak üzere dört kişi öldü. Olay sırasında Kadıköy Kaymakamlığı ve Adalet Partisi ilçe binaları tahrip edildi. Asker ortalığı sakinleştirebilmek için havaya ateş açmak zorunda kaldı.

Olayların bu şekilde yayılarak büyümesi ve çatışmalarda ölenler olması üzerine hükümet, İstanbul ve Kocaeli illerinde 60 gün süreyle sıkıyönetim ilan etti.

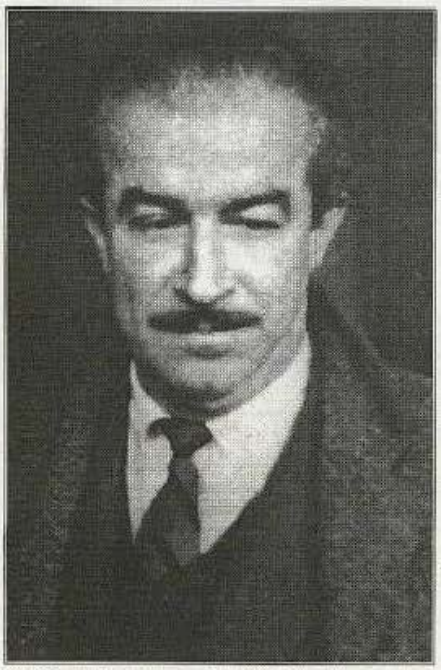
Kadıköy Çarşı meydanında çıkan çatışmada biri polis, biri esnaf, ikisi işçi dört kişi öldü.

1970

Mini etekli kıza saldırı

4 haziran - Manisa'da « Din elden gidiyor » diye bağıran yaklaşık 300 kişilik sağcı bir grup, mini etek giymiş bir kıza saldırdı.
Yolda yürürken büyük bir kalabalığın tekbir sesleriyle ve küfür ederek kendisine doğru geldiğini gören genç kız çalıştığı bankaya sığınarak canını zor kurtardı.
Bu arada sağcıların Manisa'da uzun saçlı erkeklere de musallat olduğu, bu gençlerin zorla saçlarını kestiği ve mini etekli genç kız ve kadınlara oyuncak tabancalarla kezzap püskürttükleri bildirildi.

Orhan Kemal öldü

Hikâyeci ve romancı Orhan Kemal.

2 haziran - Toplumsal gerçekçi sanatın yetkin temsilcilerinden hikâyeci ve romancı Orhan Kemal tedavi amacıyla bulunduğu Sofya'da 56 yaşında öldü.
Geniş halk kitlelerinin günlük hayatından seçtiği konuları gerçekçi bir anlatımla işleyen Orhan Kemal Türk edebiyatına « Murtaza » tipini armağan etmiştir. Hızlı bir devinimin görüldüğü ve konuşmaların büyük bir ağırlık taşıdığı eserlerinde, önceleri şive özelliklerine de geniş bir biçimde yer verdi. Sanatının olgunluk döneminde daha çok Adana yöresindeki toprak ve fabrika işçilerinin hayatlarını ele aldı. Kahramanlarını genellikle ezik, sömürülen ve yoksul insanların arasından seçti. Bu insanların hayatlarını, sorunlarını, iç dünyalarını yansıtırken kinsiz, herkese karşı sevecen, umutlu bir yaklaşımı benimsedi. Hikâye ve romanlarında çoğunlukla Çukurova'nın ve İstanbul'un güç yaşam koşulları içinde bunalan küçük insanlarını, onların sorunlarını yansıttı.

Temmuz

3. CHP 20. Kurultayı toplandı; Genel Başkan İnönü, « Sosyalist olmaya heves ve kabiliyetimiz yok » dedi.
4. CHP 20. Kurultayı'nda Genel Sekreter Ecevit'i « Eleştiriye tahammülsüz » diye suçlayan Kemal Satır protesto edildi.
5. Tabiî Senatör Ekrem Acuner ve iki albay hakkında, ihtilal teşebbüsünde bulunmak üzere ortak bir harekât planı hazırladıkları gerekçesiyle soruşturma açıldı.
5. CHP 20. Kurultayı'nda İsmet İnönü yeniden genel başkan seçildi.
6. CHP Parti Meclisi seçimlerini Genel Sekreter Bülent Ecevit'in listesi kazandı. ☞
7. CHP Grup Başkan Vekili Kemal Satır ile Bolu Milletvekili Kemal Demir Parti Meclisi'nden istifa etti.
9. Malatya Milletvekili Hakkı Şengüler, Manisa Milletvekili Vehbi Sınmaz ve Senatör Selahattin Cizrelioğlu, AP'den istifa etti.
11. CHP Parti Meclisi, Ecevit'i yeniden genel sekreter seçti.
12. Meclis'te 10 ayda 17 milletvekili transfer oldu. ☞
13. Devlet Bakanı Refet Sezgin görevinden istifa etti.
20. Anayasa Komisyonu, Tabiî Senatör Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verdi.
22. ABD Adalet Bakanı Mitchell, afyon kaçakçılığıyla mücadele etmediği için Türkiye'nin ekonomik yönden cezalandırılmasını istedi.
23. AET Bakanlar Konseyi, Türkiye'nin geçiş dönemine kabulünü onayladı. ☞
27. Devlet bakanlığına, Hasan Dinçer atandı.
30. Başbakan Demirel hakkındaki nüfuz suiistimali ve yolsuzluk iddialarını inceleyen komisyon soruşturmaya gerek olmadığına karar verdi.

ÖLÜM

27 Portekiz diktatörü Antonio de Oliveira Salazar.

Demirel kardeşlere kredi kolaylığı

7 temmuz - Konya Milletvekili Özer Ölçmen, Başbakan Demirel'in kardeşlerinin devlet bankalarından sermayelerinin 32 katı fazla kredi aldıklarını açıkladı. AP'den ihraç edilen 26'lar'dan olan Ölçmen, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan sağlanan kredi konusunda bilgi verirken, Demirel ailesinin Orman ve Terakki şirketlerine kredinin diğer şirketlere oranla daha fazla ve şaşılacak bir süratle verildiğini söyledi.

Ortak Pazar tartışmaları

28 temmuz - Ortak Pazar Bakanlar Konseyi, Türkiye'nin hazırlık devresini tamamlayarak geçiş dönemine girmesini onayladı. Geçiş dönemi için Türkiye'nin önerdiği 12 ve 22 yıllık süreler kabul edildi.
23 temmuzda yapılan bu açıklama tartışmaları da gündeme getirdi. Profesör Gülten Kazgan, Ortak Pazar'a girişin erken olduğunu ileri sürdü. 26 temmuzda konuşan CHP Grup Başkan Vekili Kemal Satır partinin görüşünü açıkladığını söyleyerek, « Ortak Pazar ülkeleriyle rekabet etme olanağımız yok » dedi. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Besim Üstünel de 28 temmuzda yaptığı açıklamada anlaşmaya karşı çıkarak, « Ortak Pazar'a erken üyelik Türkiye'ye çok pahalıya mal olacaktır » dedi. Brüksel'deki toplantıya katılan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ise « Önemli tavizler aldık » şeklinde bir açıklama yaptı.

Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil.

CHP Genel Sekreteri Ecevit, kendisini tebrike gelen Kemal Satır'a şeker ikram ederken.

Cumhuriyet Halk Partisi 20. Kurultayı

6 temmuz - 3 temmuzda Ankara'da toplanan CHP 20. Kurultayı çalışmalarını tamamladı. Kurultayın açış konuşmasını yapan Genel Başkan İnönü, « Sosyalist olmaya heves ve kabiliyetimiz yok » dedi. İnönü iktidara da çatarak, « Şimdi Amerikan yardımını cebinde hazır bilen bir bağlılıkla ülkeyi yönetmeye çalışan, hafif tabirle söyleyeyim, saf insanların elindeyiz » dedi. Kurultayın ikinci gününde « tutucular »ın lideri Kemal Satır, Genel Sekreter Bülent Ecevit'i, « tenkide tahammülsüz olmakla » suçlayarak, CHP'de huzursuzluk olduğunu ileri sürdü. Delegeler bu sözlerinden dolayı Satır'ı uzun süre protesto ettiler, bu durum Ecevit'in kurultaya hâkim olduğunun işaretiydi. Üçüncü gün konuşan Ecevit, « Toprak işgali devrimci eylemdir » dedi. Bu cümle tartışmalara yol açtı. Aynı gün yapılan seçimde İnönü yeniden genel başkan seçildi. 6 temmuzda yapılan Parti Meclisi seçimlerini Ecevit'in listesi kazandı, sadece Kemal Satır ve Kemal Demir listeyi deldiler. Bu suretle CHP'de iktidar Genel Sekreter Bülent Ecevit'in eline geçmiş oldu.

Boğaz'da bir İtalyan tankeri inşa halindeki yalıya çarptı; 5 ölü

1 temmuz - Rusya'dan yüklediği mazotu İtalya'ya götürmekte olan Agip Ancona adlı İtalyan tankeri, saat 12.45'te Rumelihisarı'nda inşa halindeki 5 katlı bir yalıya bindirerek yalıyı çökertti. Kaza sonucu, inşaatta çalışmakta olan Yertvart Çizmeciyan adlı usta ile 3 işçi ve bir kız çocuğu enkaz altında kalarak hayatlarını kaybettiler.

10 ay içinde çeşitli partilere mensup 56 milletvekili yer değiştirdi

12 temmuz - 12 ekim 1969 tarihinde yapılan seçimden 10 temmuz 1970 tarihine kadar geçen süre içinde çeşitli partilerden 36 milletvekili ihraç edildi.

İktidardaki Adalet Partisi 31 milletvekiliyle en fazla milletvekili ihraç eden parti oldu. Bu süre içinde Birlik Partisi'nden de 5 milletvekili ihraç edildi.

Öte yandan partilerinden istifa eden 11 milletvekilinden 8'i başka partilere girdi. Bağımsız olarak seçilip Meclis'e gelen milletvekillerinden 9'u da çeşitli partilere geçtiler.

Portekiz diktatörü Antonio de Oliveira Salazar 27 temmuzda öldü.

Hükûmetin Doğu politikası eleştirildi

27 temmuz - Millet Meclisi, TİP'in Başbakan Demirel hakkında gensoru açılması için verdiği önergeyi AP'lilerin oylarıyla reddetti. TİP, Doğu ve Güneydoğu'daki jandarma komando harekâtıyla ilgili olarak Demirel'e suçlamalarda bulunuyordu.

Doğu ve Güneydoğu'da yaşayanlara normal vatandaş muamelesi yapılmadığını ifade eden TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın sözleri sık sık AP'lilerin küfür ve sataşmalarıyla kesildi. Aybar « Doğulu vatandaşlar kendi dillerini konuştukları için dövülüyorlar. Kuyruklu Kürt, Barzanî köpeği diye hakaretlere uğruyorlar » dedi. Aybar terörün geri tepen bir silah olduğunu belirterek, « Baskı bizleri ulaşılmak istenen hedefin tam tersi bir noktaya götürebilir » şeklinde konuştu. GP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu da hükûmetin Doğu'da uyguladığı politikayı beğenmediklerini söyledi.

1970

Ağustos

1. Başbakan Demirel, « Bütün servetim gayrimenkuller dahil yarım milyon lirayı geçmez » dedi. ☞
3. Başbakan Demirel ve kardeşleri hakkında yeni bir yolsuzluk dosyası hazırlanarak Meclis'e sunuldu. ☞
4. İnönü beklenen çivilemesini yaptı. ☞
9. Devalüasyon yapıldı; 1 dolar 15 lira oldu. ☞
10. Cumhuriyet altını 140 lira oldu. ☞
12. CHP, fiyat artışlarının devlet eliyle körüklendiğini ileri sürdü. ☞
18. General Electric Fabrikası'nı işçiler işgal etti.
19. Bakır satışı durduruldu; karaborsada bakırın kilosu 30 liraya yükseldi.
21. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile Hukuk Fakültesi silah zoruyla işgal edildi; 18 komando gözaltına alındı.
22. Yapı İşçileri Sendikası, Aliağa rafinerisi inşaatında grev kararı aldı.
23. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Profesör Besim Üstünel, « Devalüasyonun yükünü halk çekiyor » dedi.
24. Profesör Bülent Nuri Esen, MHP ve MNP'nin kapatılmasını istedi.
25. Mahkeme, Aliağa grevini durdurdu.
25. Şeker-İş Sendikası greve gitti; 20 000 işçi grevde.
29. Kara Kuvvetleri komutanlığına Faruk Gürler atandı. ☞
30. İzmir'de inşa halindeki Halkapınar Spor Tesisleri yandı.
31. 15-16 haziran işçi eylemleriyle ilgili olarak DİSK yöneticilerinin yargılanmasına sıkıyönetim mahkemesinde başlandı.

Ordu terfi listesi değiştirildi

30 ağustos - Yüksek Askerî Şûra daha önce toplanıp Ordu terfi listesini hazırlamış olmasına rağmen, acele yeniden toplanarak listede bazı değişiklikler yaptı.
Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmesine karar verilen 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay'ın kararnamesi iptal edilerek emekliye sevk edilmesine karar verildi.
Orgeneral Kemal Atalay'dan boşalan 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'na Faik Türün atandı. Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ise 2. Ordu Komutanı Orgeneral Faruk Gürler'in getirilmesi kararlaştırıldı.
Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da listede önemli değişiklikler yaptı. AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, « Askerî Şûra başkanı benim. Karar yetkisi bana aittir » derken, 30 ağustosta Çankaya listede yeni bir değişiklik daha istedi.

Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç (sağda), Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atanan Faruk Gürler'e başarılar dilerken.

Komisyonun Başbakan Süleyman Demirel hakkındaki kararı tepki yarattı

30 ağustos - Başbakan Demirel hakkındaki nüfuz suiistimali ve yolsuzluk iddialarını incelemek için kurulan komisyon 30 temmuzda çalışmalarını tamamladı ve AP'li üyelerin oylarıyla Başbakan hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kararını aldı. 1 ağustosta bir açıklama yapan Başbakan Demirel, « Gayrimenkuller dahil bütün servetim yarım milyon lirayı geçmez » dedi. Demirel kendini savunarak « Suçu kesinleşmeyen kişi masum sayılır » dedi. Turhan Feyzioğlu ise bu konuda, « Demirel, komisyonun AP'li üyelerinin ekseriyet oyuyla çıkmış bir suçsuzluk kararıyla övünemez ve buna dayanarak masumiyet iddiasında bulunamaz » diye konuştu. 3 ağustosta AP'den ihraç edilen 26'lar'dan Konya Milletvekili Özer Ölçmen, Demirel'in kardeşlerine 1-2 milyon dolarlık kredi ve 600 000 liralık yatırım indirimi sağladığını, bunun da görevi kötüye kullanma niteliği taşıdığını öne sürerek Başbakan hakkında soruşturma açılması için Meclis'e yeni bir önerge verdi.

İzmir Aliağa Rafinerisi'nde işten çıkarılan 480 işçi için yapılan yürüyüş.

1970

Yüzde 66 devalüasyon

28 ağustos - Türk lirası yüzde 66 oranında devalüe edildi; böylece, daha önce 9 lira olan 1 ABD doları 15 liraya çıktı. Kararla birlikte başta şeker, benzin, gaz ve mazot olmak üzere birçok ürüne zam yapıldı. Alınan karar, « Türkiye'de 12 yılda bir devalüasyon yapılır » sözünü doğruladı. Kararla birlikte altın fiyatları da arttı. Cumhuriyet altını 35 liralık artışla 140 lira oldu. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Bu kararlar ekonomiyi batmaktan kurtaramaz » dedi. Zamlar birbirini kovalarken CHP 12 ağustosta bir bildiri yayımlayarak, fiyat artışlarının devlet eliyle körüklendiğini ileri sürdü. Ayrıca 28 ağustosta devalüasyonla ilgili yeni bir iddia ortaya atıldı. Merkez Bankası'nın devalüasyon öncesi kimliği belirsiz kişilere 476 milyon lira değerinde döviz sattığı ileri sürülerek, böylece devleti 320 milyon lira zarara soktuğu belirtildi. Devalüasyon haberinin sızdırıldığı yolundaki haberler üzerine bir açıklama yapan Ecevit, « Hükûmet istifayı düşünsün » dedi.

Ecevit: Diktayı özleyenler İstanbul'dan kaçtı

4 ağustos - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Antalya TÖS şubesinde yaptığı konuşmada, « Eğer kendi meselelerimizi halletmede kendimizle baş başa kalabilirsek, bir yabancı tuzağına düşmezsek veya bir dikta rejimi kurulmazsa, ben sorunlarımızı kısa zamanda çözüm yoluna sokabileceğimiz kanısındayım » dedi. Ecevit daha sonra, « Bazı solcu aydınlar, yakın zamana kadar, kendi kastettikleri anlamda bir devrim olur, bir dikta idaresi kurulur diye düşünüyorlardı. Ama bunu düşünenler sıkıyönetim olunca İstanbul'dan kaçıyorlar » şeklinde konuştu.

İsmet İnönü ünlü çivilemesini yaptı

4 ağustos - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, doktorunun yasaklamasına rağmen, oğlunun Maltepe'deki yalısından beklenen çivilemesini yaptı ve 4,5 dakika yüzdü.
İsmet İnönü gazetecilerin, « Çivilemede bu yıl değişiklik yapacak mısınız? » sorusuna, « Bakalım » diye cevap verdi ve şöyle devam etti: « Doktorlar atlama diyorlar, ama ben çivileme yapacağım ».
İsmet İnönü denize atlayacağı sırada en çok eşi Mevhibe İnönü heyecanlandı ve etrafındakilere « Ne olur söyleyin iskeleden insin » dedi. Ancak İnönü bu kararından vazgeçmeyerek çivilemesini yaptı.

Eylül

2. İstanbul Belediyesi'nde arsa yolsuzluğu; gecekonducular dağıtılması gereken arsalar varlıklılara dağıtıldı. ☞
4. Orta Doğu Teknik Üniversitesi rektörlüğüne Profesör Erdal İnönü atandı.
5. AP içindeki muhalefetin lideri İstanbul Milletvekili Sadettin Bilgiç yeni bir parti kuracağını açıkladı.
7. Yargıtay Başkanı Ferruh Adalı, « Vicdan hürriyeti de sınırlıdır » dedi.
10. Hükümet, haşhaş ekiminin yasaklanmasını talep eden Amerikan teklifini reddetti.
12. Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) gerillaları, Amman'da 3 yolcu uçağını havaya uçurdu.
13. Anayasa Mahkemesi raportörleri özel yüksekokulları Anayasa'ya aykırı buldu. ☞
13. TİP Ankara İl Kongresi basıldı; bazı üyeler dövüldü. ☞
13. İstanbul ve Kocaeli'de üç aydır sürmekte olan sıkıyönetim kaldırıldı.
17. İPRAŞ'ta grev başladı.
18. Bafra Cumhuriyet Savcılığı, MNP Genel Başkanı Necmettin Erbakan hakkında soruşturma açtı. ☞
18. Nisan ayında İÜ Rektörlük Binası önünde meydana gelen olaylar nedeniyle tutuklanan öğrenci lideri Deniz Gezmiş tahliye edildi.
22. Denizyolları işçileri greve başladı.
24. CHP Genel Başkanı İnönü 87. yaşına girdi.
27. Tutuklu 20 sendikacı tahliye edildi.
27. İlk-Sen'in mitinglerinde öğretmenler grev hakkı istedi.
27. CHP Genel Başkanı İnönü, « Darlık ve dertler içindeyiz » dedi.
27. AP'li muhalif 41'ler parti kurmaya karar verdi.

ÖLÜM

28. Mısırlı devlet adamı Cemal Abdünnâsır. ☞

Demirel'e karşı yeni bir parti kuruluyor

27 eylül - AP Konya Milletvekili Faruk Sükan, parti içindeki muhalif grup adına bir açıklama yaparak, 41'ler'in parti kuracaklarını açıkladı. Sükan, yeni partinin kuruluş gerekçesini şöyle özetledi: « İktidarın başı ve etrafında bulunanlar aldıkları karar ve yaptıkları hareketlerle demokratik devlet anlayışını, devlete olan güveni her gün bir kademe daha yıkmaktadır. İktidarın başı, aczini ve kusurlarını örtmek için daima millî müesseseleri suçlama yolunu seçiyor, yolsuzluk ve suiistimal iddialarının artması vatandaşlarda iktidara karşı güveni sarsmaktadır ».
Yeni partinin adının Demokratik Parti olacağı söyleniyor.

TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız dövüldü

13 eylül - Kendilerini Millî Demokratik Devrimciler olarak adlandıran muhalif bir grup, salona alınmamalarını bahane ederek TİP Ankara İl Kongresi'ne saldırdı. Çıkan kavgada Genel Başkan Şaban Yıldız, eski Genel Sekreter Nihat Sargın ve Profesör Sadun Aren tartaklandı. Hızlarını alamayan Millî Demokratik Devrimciler, genel merkezi de basarak orada bulunanları fena halde dövdü ve eşyaları tahrip etti.

Özel yüksekokullar Anayasa'ya aykırı

13 eylül - Mimarlar Odası'nın özel yüksekokulların Anayasa'ya aykırı olduğu yolunda Danıştay kanalıyla yaptığı müracaatı inceleyen Anayasa Mahkemesi raportörleri, bu görüşü yerinde buldu. Raportörler mahkemeye verdikleri raporda, 652 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun iptal edilmesi gerektiği yönünde görüş ileri bildirdiler. Raporda ayrıca özel yüksekokulların Anayasa'ya aykırı olduğu da belirtilerek, Türkiye'deki şekliyle özel okulların dünyada eşine rastlanmadığına da yer verildi.

Belediye'de arsa yolsuzluğu

2 eylül - İstanbul Belediyesi Mesken ve Gecekondu İşleri Müdürlüğü'nde çalışan bazı kişilerin, belediye arsalarını sosyal konut alanında göstererek Gecekondu Kanunu hükümlerine göre « mülkü yok » belgesiyle varlıklı kişilere sattıkları belirlendi. Blok apartman, iş hanı ve çarşı yapılabilecek, değerleri çok yüksek olan bu arsaların satışından milyonlarca liralık gelir sağlandığı bildirildi. Arsaların satışı müfettişlerce durdurulduğu. Satışların iptali için çalışmalara başlandı.

Mısırlı devlet adamı Cemal Abdünnâsır'ın cenazesine kalabalık bir halk kitlesi katıldı.

Cemal Abdünnâsır öldü

28 eylül - Mısırlı asker ve devlet adamı Cemal Abdünnâsır geçirdiği bir kalp krizi sonucu 52 yaşında Kahire'de öldü.

Nâsır, 1939'da Kraliyet Askerî Akademisi'ni bitirdi. Sudan'daki Mısır ordusunda görev yaparken arkadaşlık kurduğu üç subayla Hür Subaylar gizli örgütünü kurdu. 1948'de İsrail'e karşı ilk savaşa katıldı. Savaş ertesi baş gösteren siyasî kriz ortamında yönetime el koydu. Orgeneral Necib'in devlet başkanlığına getirilmesine karşın, gerçek iktidar Nâsır'ın denetimindeki Devrim Konseyi'nin elindeydi. 1954 ilkhabarında Necib'in görevden alınmasına yol açan iç çekişmelerden sonra Nâsır, perde arkasındaki konumundan çıkarak başbakanlık görevini üstlendi; haziran 1956'da da cumhurbaşkanı oldu. Aynı yıl Süveyş Kanalı'nı millîleştirdi. İngiltere, Fransa ve İsrail'in silahlı müdahalesine rağmen millîleştirme başarı kazandı ve Nâsır'ın saygınlığı arttı. Ekonomiyi devletleştirme sürecini hızlandıran Nâsır, Sovyet yardımıyla Assuan Barajı'nı yaptırdı (1957).

1958 yılında Mısır ve Suriye'yi bir araya getiren Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni kurdu, aynı yıl cumhuriyete Yemen de katıldı ve cumhuriyet Birleşik Arap Devleti'ne dönüştü. Ancak Nâsır'ın tüm Arapları birleştirme çabası 1959'da Yemen'in, 1961'de de Suriye'nin Birleşik Arap Devleti'nden ayrılmasıyla başarısızlığa uğradı. Mısır'ın 1967'de İsrail karşısında aldığı yenilgiden sonra istifa etti, fakat yapılan plebisiti kazanarak yeniden iktidara geldi. Nâsır temmuz 1969'da İsrail'le barış görüşmelerine oturmayı öngören ABD planını kabul etmişti.

Filistin Kurtuluş Örgütü gerillaları Amman'da üç yolcu uçağını havaya uçurdu.

Millî Nizam Partisi ve başkanı Erbakan hakkında soruşturma açıldı

18 eylül - Partisinin Karadeniz Bölgesi örgütlenmesini yakından incelemek için bir geziye çıkan Millî Nizam Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın Ordu'nun Bafra İlçesi'nde yaptığı konuşma, Anayasa'nın cumhuriyet ve laiklik ilkelerine aykırı görüldü.

Bafra Cumhuriyet Savcılığı, Necmettin Erbakan'ın dokunulmazlığının kaldırılması ve Millî Nizam Partisi'nin kapatılması için soruşturma başlattı. Bafra Cumhuriyet Savcısı Özdemir Yalçın, Millî Nizam Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın açık hava toplantısında Cumhuriyet yönetimi ve okullarıyla ilgili suç unsuru taşıyan bir konuşma yaptığını bildirdi.

Konuşmaları bizzat dinlediğini söyleyen Savcı Yalçın, « Soruşturma bitince Necmettin Erbakan'ın dokunulmazlığının kaldırılması için Adalet Bakanlığı'na, Millî Nizam Partisi'nin kapatılması için de Cumhuriyet Başsavcılığı'na müracaat edeceğiz » dedi.

Bafra Cumhuriyet Savcısı Özdemir Yalçın, soruşturmayla ilgili olarak 15 görgü tanığının dinleneceğini, duruma göre tanık sayısının artabileceğini söyledi. Millî Nizam Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan için 1 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis cezası istenecek.

Profesör Erdal İnönü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi rektörlüğüne atandı.

Turgut Özal, DPT binasına mescit yapılmasını istedi

19 eylül - Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Turgut Özal, kurumun yapılmakta olan yeni binasında bir mescit istedi. Daha önceki projede mescit bulunmadığı için planlarda değişiklik yapılacak.

1970

Ekim

1. ABD Savunma Bakanı Melvyn Laird Ankara'ya geldi.
1. PTT havale paralarını ödeyemiyor. ☞
6. Adana Güney Sanayii Fabrikası'nda 3 500 işçi, 300 memuru rehin aldı.
7. Etiket mecburiyeti yürürlüğe girdi.
9. MNP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, iktidara gelince eğlence yerlerini kapatacaklarını ve futbolu yasaklayacaklarını söyledi.
9. Danıştay, hükûmet tarafından görevlerinden alınan Yüksek Denetleme Kurulu üyelerini göreve iade etti.
9. Otomobil sanayiine hız verilecek. ☞
13. Bayar, AP'den ayrılan 41'ler'i destekleyeceğini açıkladı.
14. Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli görevinden istifa etti.
15. Yapılan halkoylamasında halkın % 90'ının oyunu alan Enver Sedat Mısır devlet başkanı oldu.
17. GP, YTP ve MP birleşme kararı aldı.
18. Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) başkanlığına Ertuğrul Kürkçü seçildi.
19. Cumhurbaşkanı Sunay resmî bir ziyaret için Federal Almanya'ya gitti.
19. Meclis başkanlığından istifa eden AP İstanbul Milletvekili Ferruh Bozbeyli, « Demokrasi tehlikede, tedbir alınmalı » dedi. ☞
21. AP 5. Kongresi toplandı.
22. Yüksel Menderes, « Demirel babamın adını istismar ediyor » dedi. ☞
23. AP genel başkanlığına yeniden Süleyman Demirel seçildi. ☞
24. 7 eylülde Şili devlet başkanı seçilen Salvador Allende resmen göreve başladı.
25. Nüfus sayımı; Türkiye'nin nüfusu 35 066 549 kişi.
28. GP genel başkanlığına yeniden Turhan Feyzioğlu seçildi.
31. TİP 4. Büyük Kongresi sona erdi. ☞

Behice Boran TİP genel başkanı

31 ekim - İki gün önce toplanan TİP 4. Kongresi çalışmalarını tamamlayarak 31 ekimde sona erdi. Kongrenin açış konuşmasını yapan Genel Başkan Şaban Yıldız, « Ne hâkim sınıflarca hazırlanan tuzaklar, ne de devrim cephesinin bozguncuları, hepsi bize vız gelecektir » dedi. Bu konuşma parti içindeki bölünmeyi açıkça gösteriyordu, nitekim partinin eski genel başkanlarından Mehmet Ali Aybar kongreye katılmadı.

Öte yandan « sosyalist devrim » stratejisini savunan Aren-Boran grubuna karşı « millî demokratik devrim » tezini savunan TİP yönetimini suçlayan « proleter devrimci sosyalistler » TİP'ten ayrılarak yeni bir parti kurmaya karar verdi. Bu grupta *Aydınlık* dergisi yazı kurulunu oluşturan Mihri Belli, Mahir Çayan ve Muzaffer Erdost da yer alıyor.

Kongrenin bir ilginç yanı da, Türkiye'de ilk defa bir kadının, Behice Boran'ın bir siyasî partinin genel başkanlığına seçilmesiydi.

TİP'in yeni Genel Başkanı Behice Boran.

Cumhuriyet Halk Partisi İzmir İl Başkanlığı işgal edildi

24 ekim - Cumhuriyet Halk Partisi İzmir İl Başkanlığı binası parti gençlik kollarına bağlı üyeler tarafından işgal edildi.

Yöneticileri, « göbekçiler, bozuk düzenin uşakları » diye adlandıran gençler, marşlar söyleyerek onların « def olmalarını » istediler. Polis gece binaya baskın düzenleyerek işgale son verdi. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in bu olaya ses çıkarmaması tepki yarattı. Örgüt olaydan sonra ikiye bölündü.

Halkın % 90'ının oyunu alarak Mısır Devlet başkanı seçilen Enver Sedat.

Lastik fabrikasında işçi işgali kanlı bitti

15 ekim - Eyüp'teki Gıslavet Lastik Fabrikası'nın 1 200 işçisinin, 16 Haziran Olayları'ndan sonra çalışmadıkları 5 güne ait gündeliklerin ödenmediği gerekçesiyle 13 haziranda başlattıkları fabrika işgali kanlı bir şekilde sona erdi.

Fabrikadaki işçileri zorla dışarı çıkartmaya karar veren güvenlik kuvvetleri, önce bir buldozerle fabrikanın yan bahçe duvarı ile ana giriş kapısını yıktı. Çeşitli yönlerden fabrikaya giren güvenlik kuvvetlerine, işçiler ellerindeki sopa ve demirlerle karşı koydu. Yarım saat devam eden çatışmada, çok sayıda tabanca ve patlayıcı madde sesi duyuldu. Çatışma sonucu Hüseyin Çapkan adlı bir işçi hayatını kaybederken, 5'i ağır olmak üzere 90 işçi de yaralandı.

Olaylardan sonra fabrikayı boşaltan güvenlik kuvvetleri 200 kadar işçiyi gözaltına aldı.

İşçiler çatışmadan önce polise aleyhte gösteri yaptılar ve « Polis istemiyoruz, yaşasın Ordu » diye bağırdılar.

Otomobil sanayiine hız verilecek

9 ekim - Sanayi Bakanı Selahattin Kılıç, yaptığı açıklamada, « Otomobil, otobüs ve kamyon sanayiine hız verileceğini, birtakım muafiyetler tanınmak suretiyle sektörün teşvik edileceğini » söyledi.

Otomobil ihracının da hedef olarak alındığını belirten Selahattin Kılıç, « Kamu sektörünün ve belediyelerin taşıt ihtiyaçlarının yurtiçinden karşılanmasına ve belediyelerin dışarıdan taşıt getirmemesine karar verildiğini » de sözlerine ekledi.

AP 5. Kongresi yine Demirel dedi

23 ekim - Adalet Partisi 5. Kongresi'nde yapılan oylamada Süleyman Demirel 1 425 oyla yeniden genel başkanlığa seçildi. Diğer adaylardan Profesör Hayri Domaniç 28, Profesör Aydın Yalçın ise 15 oy aldılar.
Genel Yönetim Kurulu, Merkez ve Haysiyet divanları üyeliklerini de « Demirelciler » kazandılar. Seçim sonrasında konuşan Profesör Aydın Yalçın, « Yapılan bunca ikaz ve bütün çabalara rağmen Demirel neredeyse ittifakla seçildi. Olayların burada sona ermeyeceği aşikâr » dedi.
Yalçın kongre öncesinde de, « Demirel'in liderliğinde Adalet Partisi ümit kırıcı bir yön almıştır » demişti.
Süleyman Demirel'in kongrede erken seçimden bahisle milletvekillerine gözdağı verdiği ileri sürüldü.

Bayar, AP'den ihraç edilenlere destek verdi

13 ekim - Adalet Partisi Genel Başkanı Demirel, partiden ihraç edilen 26'lar'ın affedilmesi için yapılan çalışmalarla ilgili olarak, « Düşünülebilir » dedi.
Bu söz 26'lar'ı sinirlendirdi ve cevapları sert oldu. 26'lar Demirel'e, « Kim kimi affedecek » diye sordular. 26'lar ayrıca, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın da, DP bayrağını dalgalandırdıkları sürece onların yanında olacağını söylediğini de açıkladılar.

Yüksel Menderes: Demirel babamın adını istismar ediyor

22 ekim - İdam edilen eski Başbakan Adnan Menderes'in oğlu, AP'den ihraç edilen Aydın Milletvekili Yüksel Menderes, Demirel'in Bursa'da yaptığı, « Bu memlekete hizmet için 10 yıl çırpınan Menderes'in başına gelen yüreğimizde sızıdır » şeklindeki konuşmasına verdiği cevapta, Demirel'in babasının adını istismar ettiğini öne sürerek, « Yaklaşan siyasî üfülüne çare bulmak için sık sık babamın adını kullanıyor » dedi.

Meclis Başkanı Bozbeyli istifa etti

19 ekim - Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyli, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la yaptığı 2,5 saatlik bir görüşmeden sonra görevinden istifa ettiğini açıkladı. Ferruh Bozbeyli « Başarısız bir Meclis'in başında olmaktan duyduğum ezaya daha fazla tahammül edemeyeceğim » dedi. Ferruh Bozbeyli yeni kurulacak bir partiye başkan olup olmayacağı sorularına karşılık, biraz beklenilmesi tavsiyesinde bulundu.

7 eylülde Şili Devlet Başkanı seçilen Salvador Allende resmen göreve başladı.

PTT yurtdışından gelen havale paralarını ödeyemiyor

1 ekim - İstanbul'da PTT İdaresi havale sahiplerine ödeme yapamıyor. PTT şubelerinin kapılarında ellerinde havale kâğıdı olan vatandaşlara ya « bugün git, yarın gel » deniliyor ya da havale bedelinin ancak bir kısmı ödeniyor.
PTT Bölge Başmüdürü Şerafettin Sönmez bu konuda yaptığı açıklamada, « Yurtdışında çalışan işçilerimizin gönderdikleri havaleleri bir aydan beri ödedim. Ancak Batı Almanya posta idaresiyle olan bir anlaşmazlık nedeniyle, havale sahiplerine ödediğimiz Türk parasının döviz olarak karşılığını Merkez Bankası aracılığıyla transfer edemedik. Bu yüzden elimizde yeteri kadar avansımız kalmadı. Havalelerin bir kısmını ödeyebiliyoruz » dedi.

Kolera salgını ve takdiri ilahî

15 ekim - İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü İstanbul'da başgösteren kolera salgınından 50 kişinin öldüğünü açıklandı. Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Demirel de kolera salgınından ölümlerin « takdiri ilahî » olduğunu ve sükûnetle karşılanması gerektiğini söyledi.

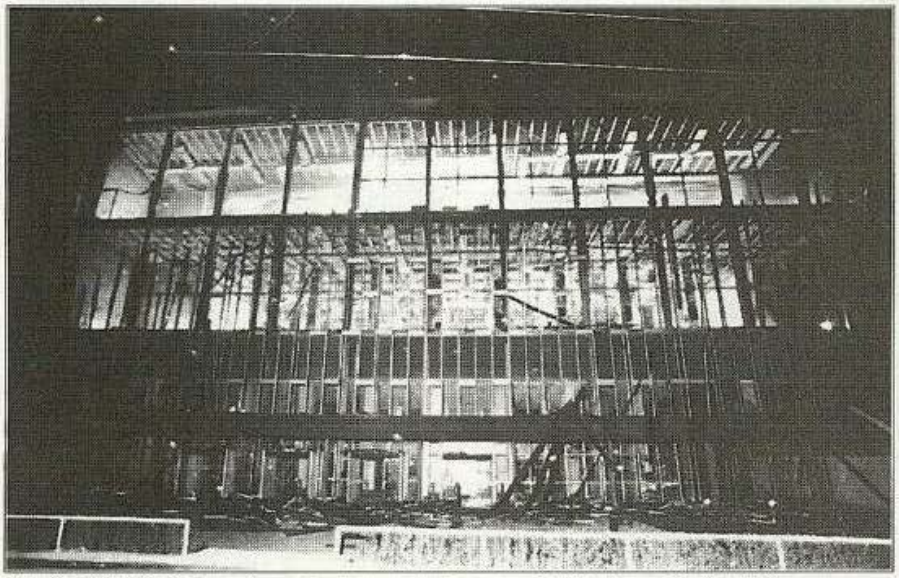
Kasım

1. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu toplandı; başkanlık seçimlerinden sonuç alınamadı.
5. Başbakan Demirel'in ABD gezisi ikinci defa ertelendi.
10. Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'nun düzenlediği 2 günlük boykot başladı.
11. AP İstanbul Milletvekili İlhan Darendelioğlu partisinden istifa etti.
12. Adana'daki Bossa Basma Fabrikası'nda Türk-İş ve DİSK'e bağlı işçiler arasında çatışma çıktı; 60 işçi ve 27 polis yaralandı.
13. AP İstanbul Milletvekili Ferruh Bozbeyli, partisinden istifa etti.
15. AP Kayseri Senatörü Hüsnü Dikeçligil partisinden istifa etti.
17. İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi komandolar tarafından basıldı; üniversite süresiz kapatıldı.
19. AP İstanbul Senatörü Tekin Arıburun Senato başkanı seçildi.
22. Gümrük vergilerine yüzde 50 zam yapıldı.
23. Türkiye'nin Ortak Pazar'a üyelik aşamalarından biri olan 22 yıllık geçiş dönemine girmesini öngören protokol Brüksel'de imzalandı.
24. Eski Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli, AP'den ihraç edilen 26'lar'a katıldığını açıkladı.
24. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde boykot başladı; Rektör Kâzım Ergin istifa etti.
26. AP Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı, Meclis başkanı seçildi. ☞
27. İstanbul Kültür Sarayı yandı. ☞
28. Sosyal konut ölçüsü 70 m² olarak belirlendi.

ÖLÜM

9. Fransız devlet adamı General De Gaulle. ☞

Kültür Sarayı yandı

İstanbul Kültür Sarayı çıkan yangın sonucu tamamen kullanılamaz hale geldi.

27 kasım - Yapımı 23 yıl süren ve 20 ay önce hizmete açılan İstanbul Kültür Sarayı gece saat 22.50'de elektrik kontağından çıkan yangın sonucu tamamen yandı. Maddî zararın 40-50 milyon lira olduğu açıklanırken binanın sigortasız olduğu da ortaya çıktı. « IV. Murad » adlı oyunun sahnelenmesi nedeniyle fuayede sergilenen IV. Murad'ın zırhı, miğferi, kılıcı ve idman taşının yanmadığı görüldü. Kaftan, entari, Kuran, berat ve büyük boy bir portrenin çalındığı iddia edildiyse de daha sonra bunların yandığı tespit edildi.

Türk öğrencinin vatandaşlığı geri verildi

21 kasım - Bakanlar Kurulu, bir süre önce vatandaşlıktan çıkardığı, Almanya'da öğrenim gören ve askerlikten kaçtığı iddia edilen Hakkı Keskin adlı öğrenci hakkındaki kararını geri aldı. Keskin için verilen kararın geri alınması amacıyla Almanya'daki Türk ve Alman öğrenciler de gösteriler yapmış, okuduğu üniversitenin dekanı Cumhurbaşkanı Sunay'a bir mektup yazarak « af » istemiş, Almanya'daki Türk Öğrenci Federasyonu'nun başkanı olan Keskin, Danıştay'a başvurarak yürütmeyi durdurma kararı almıştı.

Ortak Pazar'a tepki

30 kasım - Türkiye'nin Ortak Pazar'a tam üye olmadan önce 22 yıllık bir geçiş dönemine tabi tutulmasını öngören protokol, 23 kasımda Brüksel'de törenle imzalandı. Protokole birçok tepki geldi.

Ankara'da Odalar Birliği merkezindeki « Ortak Pazar'da Türkiye » adlı serginin camları kırıldı, mühendisler de AET'ye karşı gösteri yaptılar. İzmir'de Sosyal Demokrasi Dernekleri'nce « Ortak Pazar'a Hayır » haftası düzenlendi. Elektrik ve İnşaat Mühendisleri Odaları ile Mimarlar Odası « Emperyalizmin Oyunu Ortak Pazar'a Karşıyız » yazılı bir dövizle siyah bir çelengi Odalar Birliği merkez binasına bıraktı. Ortak Pazar'a üyelik konusunda CHP'nin görüşünü açıklayan Profesör Besim Üstünel, « Ortak Pazar, Türk sanayiine mezar olacaktır » dedi. 30 kasımda tüm bu eleştirilere cevap veren Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ise, « Yirmi iki yıl içinde ıslah edemeyeceğimiz bir sanayiyle övünemeyiz » dedi.

İstanbul Saint Esprit Kilisesi'nde, Charles de Gaulle için düzenlenen dinî tören.

Meclis Başkanı seçilen AP Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı.

Arıburun Senato, Avcı Meclis başkanı

26 kasım - 18 haziranda beri devam eden Senato başkanlığı seçimi sona erdi. 19 kasımda yapılan 60. tur oylama sonucunda Adalet Partisi İstanbul Milletvekili Tekin Arıburun Senato başkanı seçildi. Arıburun, 27 Mayıs Devrimi sırasında Hava Kuvvetleri komutanlığı görevinde bulunuyordu.

Millet Meclisi'nin 26 kasımda yapılan 15. birleşiminde de, Cumhuriyet Halk Partililerin de desteklediği Adalet Partisi Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı Millet Meclisi başkanlığına seçildi. Daha önce aday olan Nurettin Ok ile İsmail Hakkı Tekinel yeterli oy alamamışlardı.

General De Gaulle öldü

9 kasım - Fransa'nın eski cumhurbaşkanlarından Charles de Gaulle, 80 yaşında Colombey-les-Deux-Églises'de öldü.

Birinci Dünya Savaşı'na katılan De Gaulle, 1940'ta Millî Savunma ve Savaş Bakanlığı müsteşarlığına atandı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlarla ateşkesi reddederek Londra'dan Fransızları direnişe çağırdı ve Hür Fransa Ordusu'nu kurdu. 1943'te kurulan Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi haziran 1944'te Fransız Cumhuriyeti geçici hükûmetine dönüştü ve ağustos 1944'te De Gaulle'ün başkanlığında Paris'e yerleşti. Ancak De Gaulle, koalisyon hükûmetini oluşturan partilerle anlaşamayarak 1946'da istifa etti. Mayıs 1958'de Cezayir sorununun patlak vermesiyle tekrar iktidara getirildi. 1959'da cumhurbaşkanı oldu ve Cezayir'e bağımsızlığının verilmesini sağladı. Fransa'nın prestijini, millî bağımsızlığını savunan bir dış politika izledi.

1970

Aralık

5. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasında çatışma; 2 öğrenci tabancayla vuruldu.
7. Dev-Genç, « Yabancı Sermaye ile Savaş » haftası düzenledi; 5 yabancı şirketin bürosuna patlayıcı madde atıldı.
8. Hacettepe Üniversitesi'nde çatışma çıktı; 2 öğrenci ve 2 polis yaralandı.
9. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki çatışmada yaralanan sol görüşlü öğrenci öldü; güvenlik güçleri alarma geçirildi.
10. Enerji ve Tabiî Kaynaklar bakanlığına, Nahit Menteşe atandı.
11. Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, Cumhurbaşkanı Sunay'a muhtıra verdi.
11. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda öldürülen Hüseyin Aslantaş'ın cenazesinde 5 000 kişi, « bağımsızlık andı » içti.
12. Kuvvet komutanları, Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın başkanlığında toplanarak son olayları görüştü.
12. Başbakan Demirel AP Temsilciler Meclisi'nde, « Herkes aklını başına alsın » dedi.
14. AP Temsilciler Meclisi bir bildiri yayımladı: « Demirel'e kenetliyiz ».
15. CHP Genel Başkanı İnönü AP'nin iktidar yıllarını, « irtica devri » olarak niteledi.
16. Meclis, Başbakan Demirel'le ilgili yolsuzluk iddialarını inceleyen komisyonun raporunu görüştü.
17. Meclis, Demirel'le ilgili komisyon raporunu 276'ya karşı 309 oyla kabul etti.
18. AP'den ayrılanlar Demokratik Parti'yi kurdular.
20. Silahı Bırak haftası düzenlendi.
23. Demokratik Parti genel başkanlığına İstanbul Milletvekili Ferruh Bozbeyli seçildi.
24. Ankara'da sol görüşlü bir öğrenci öldürüldü.

Demokratik Parti kuruldu; Bozbeyli başkan

Demokrat Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, DP İstanbul İl Örgütü toplantısında.

23 aralık - AP'den ihraç edilen 26'lar, 18 aralıkta Demokratik Parti'yi kurdular. 40 senatör ve milletvekili, 3 general ve 2 profesörün yer aldığı kurucular arasında eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy, eski Başbakan Adnan Menderes'in oğulları Yüksel ve Mutlu Menderes ve DP dönemi bakanlarından Samet Ağaoğlu'nun eşi Neriman Ağaoğlu da bulunuyor. Parti programını açıklayan kurucular, ilk planda Anayasa değişikliğini öngörüyorlar. 23 aralıkta yapılan toplantıda ise parti genel başkanlığına, Millet Meclisi başkanlığından ve AP'den istifa eden İstanbul Milletvekili Ferruh Bozbeyli, yardımcılıklarına da Yüksel Menderes ile Sadettin Bilgiç getirildi.

MNP Lideri Erbakan, Ortak Pazar'a karşı

11 aralık - Millî Nizam Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın Meclis'e verdiği, Türkiye'nin Ortak Pazar geçiş dönemine girişindeki usulsüz ve millî menfaatlere aykırı tutumundan dolayı hükûmet hakkında gensoru açılmasına dair önergenin gündeme alınıp alınmaması görüşmeleri sırasında tartışma çıktı; Adalet Partililer ile Erbakan sözle çatıştılar. Erbakan'a « Kravatın ne marka? » diye laf atıldı, o da « Saye-i devletimizde sizinkiler gibi yabancı marka » diye cevap verdi.

Erbakan, Ortak Pazar'a girilirse Meclis'in ilerde bir belediye meclisi halini alacağını ileri sürdü, « Şartlar Sevr Muahedesi'nden daha ağırdır » dedi. Erbakan, Abdülhamid ve Fatih'ten de bahsederek, « Şehit kanıyla alınmış vatanı parayla satacak mısınız ? » diye sordu. Bunun üzerine Adalet Partisi sıralarından Erbakan'a, « Halt etmişsin hahambaşı » diye bağıranlar oldu.

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, ABD'de bir askerî okulu ziyaret ederken.

Muhsin Batur'dan Cevdet Sunay'a muhtıra

28 aralık - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay başkanlığında 28 aralıkta toplanan Millî Güvenlik Kurulu, tarihinin en uzun toplantısını yaptı. Toplantıda, ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik karışıklıklar için alınacak önlemlerin yanı sıra, 11 aralıkta Hava Huvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un Cumhurbaşkanı Sunay'a verdiği muhtıra da görüşüldü. Batur'un muhtırasının metni açıklanmamakla birlikte, Atatürkçü bir kurucu meclisin oluşturulması isteğini dile getirdiği belli oldu. Batur ayrıca Millî Güvenlik Kurulu'nda her rütbenin temsilini de istedi. Toplantıdan sonra bir açıklama yapan Başbakan Demirel gazetecilere, « Günler kısaldığı için toplantı size uzun gözüktü » dedi.

Meclis, Başbakan Süleyman Demirel hakkında soruşturma açılmasını reddetti

17 aralık - Adalet Partisi Temsilciler Meclisi iki gün süren çalışmaları sonrası yayımladığı bildiride, « Her türlü telkin ve teşebbüs nereden gelirse gelsin hüsrana mahkûmdur » diyerek, Genel Başkan Süleyman Demirel'e kenetlendiklerini belirtti.

14 aralıkta yayımlanan bildirinin ardından Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, hükûmetin kudretinin kalmadığını ileri sürerek, Adalet Partisi'nin iktidar yıllarını « irtica devri » olarak niteleyip bölücülüğe dikkat çekti.

16 aralıkta Meclis'te, Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel hakkındaki yolsuzluk iddialarını inceleyen komisyonunun raporu görüşüldü. Saat 15.00'te toplanan Meclis, sabaha kadar çalıştı. Muhalefet, Başbakan Süleyman Demirel'in oturduğu koltuğun şaibeli hale geldiğini iddia etti.

Başbakan Demirel'in kardeşlerinin yolsuzluklarıyla bir ilgisi olmadığına ve durumun soruşturma gerektirmediğine dair rapor 276 ret oyuna karşı 309 kabul oyuyla 17 aralıkta Meclis'te onaylandı. 40 milletvekilinin katılmadığı oylamadan 1 de çekimser oy çıktı. Oylamadan önce söz alarak hakkında soruşturma açılmasını isteyen Başbakan Süleyman Demirel, daha sonra iddiaların ciddiyetten uzak olduğunu ve kendisini ilgilendirmediğini ileri sürdü. Başbakan Demirel, Meclis'in aldığı karar üzerine istifasının söz konusu olmadığını açıkladı. Demirel'in annesiyle konuşan gazeteciler, Ümmühan Demirel'in, « Süleyman'ın yapacağı en akıllı hareket istifa etmesidir » dediğini yazarken, Demirel, « Anamı rahat bırakın bari » dedi.

Başbakan Süleyman Demirel hakkında soruşturma açılması önergesini veren CHP Çorum Milletvekili Cahit Angın, « Başbakan, bir ahlakî değerler kompleksi olan şerefi üzerinde tartışmalar daha yoğun bir şekilde devam ederken, kendine has pişkinliği içinde istifasının söz konusu olmadığını söyleyebilmektedir » dedi.

AP Senatörü Karaköy iskelesinde olay çıkardı

3 aralık - Karaköy'deki Kadıköy vapur iskelesinde serbest geçiş kartlarını kontrol etmekte olan turnike memuru, Adalet Partisi senatörlerinden Sefa Yalçuk'un sözlü ve tokatlı tecavüzüne uğradı. Olay, 13 no'lu turnikede kartları kontrolle görevli Ali Bekir Koç'un saat 18.40 sıralarında turnike önüne gelen eski Devlet Demiryolları Genel Müdürü, halen Adalet Partisi Senatörü Sefa Yalçuk'tan kartını sorması sonucu çıktı. « Milletvekiliyim, kartımı sormanız icap etmez » diyen senatöre memur, « Efendim buradan her gün binlerce kişi geçer, ben de onlara kartlarını sormakla görevliyim » diye cevap verince, Senatör Yalçuk bu cevaba tokatla karşılık verdi. Olay büyüyünce halk müdahalede bulundu. Sefa Yalçuk nöbetçi baş memur tarafından alınarak vapura bildirildi. Senatör vapurda da kartını göstermeyince ve turnike memuru Yalçuk'tan şikâyetçi olunca durum Kadıköy Emniyet Amirliği'ne bildirildi. Burada kimlik tespiti yapıldıktan sonra Yalçuk serbest bırakıldı.

Silahı Bırak haftası düzenlendi

20 aralık - Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'na bağlı gençler bir basın toplantısı düzenleyerek « Silahı Bırak » haftasını başlattılar.

Toplantıda konuşan Dernek İkinci Başkanı Şemsettin Şen, üniversitelerde fikirlerin susup, silahların konuştuğunu, bu nedenle de can ve mal güvenliğinin kalmadığını belirterek, « Biz silahlılara son defa 'Silahı Bırak' çağrısında bulunuyoruz. Kampanyamız demokratik üniversite kuruluncaya kadar sürecektir » şeklinde konuştu.

Hafta dolayısıyla tüm sendika, öğrenci kuruluşları ile diğer başlıca kurumlara haftaya katılmaları için telgraflar çekildiğini bildiren Şen, birçok milletvekilinin de çağrılarına olumlu cevap verdiğini ve ruhsatlı silahlarını Meclis başkanlıklarına teslim edeceklerini söylediklerini açıkladı.

Öğrenci çatışmaları

24 aralık - 5 aralıkta Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasına çıkan çatışmada yaralanan sol görüşlü Hüseyin Aslantaş 9 aralıkta öldü. Aslantaş'ın cenazesi Cerrahpaşa Hastanesi'nden kaçırılarak Hukuk Fakültesi'ne getirildi. 11 aralıkta yapılan cenaze töreninde 5 000 kişi « bağımsızlık andı » içti. Güvenlik önlemleri nedeniyle 8 fakülte kapatıldı.

Hacettepe Üniversitesi'nde de 8 aralıkta çatışma çıktı, 2 öğrenci ve 2 polis yaralandı. 24 aralıktaysa Dev-Genç üyesi Nail Karaçam Fen Fakültesi önünde vurularak öldürüldü.

1971

Ocak

4. Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Demirel'le görüştü.
5. Sunay, CHP Genel Başkanı İnönü'yle görüştü.
6. Sunay, DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli'yle görüştü.
7. AP Gaziantep Milletvekili Mehmet Kılıç partisinden istifa ederek DP'ye girdi.
8. Sunay, TİP Genel Başkanı Behice Boran'la görüştü.
8. Başbakan Demirel, « Rejim buhranı yok » dedi.
10. Türkiye İş Bankası Ankara Emek Şubesi silahlı dört kişi tarafından soyuldu. ☞
12. Anayasa Mahkemesi, özel yüksekokulların Anayasa'ya aykırı olduğuna karar verdi. ☞
12. AP Elazığ Senatörü Celal Ertuğ, hükûmetin yıprandığını ileri sürerek Demirel'in istifasını istedi.
15. AP Siirt Milletvekili Zeki Çeliker partisinden istifa ederek DP'ye katıldı.
19. AP Muş Milletvekili Nimet Ağaoğlu partisinden istifa etti; böylece AP Meclis'teki çoğunluğunu kaybetti.
20. ODTÜ süresiz kapatıldı.
22. Millî Güvenlik Kurulu yeni güvenlik tedbirleri alınmasına karar verdi.
23. CHP Küçük Kurultayı toplandı; Genel Başkan İnönü, « Tam irtica devri yaşıyoruz » dedi.
24. MNP 1. Kongresi yapıldı; din konusunda Anayasa değişikliği istendi. ☞
24. Polis, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde arama yaptı ve öğrencilerle çatıştı. ☞
26. AP Meclis grubu, bir rejim bunalımının söz konusu olmadığını söyleyen Demirel'i desteklediğini açıkladı.
26. CHP Küçük Kurultayı bildiri yayımladı: « Tek sorumlu AP ».
26. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret etti. ☞
29. GP, Millî Güven Partisi (MGP) adını aldı.

Başbakan Demirel, Marmara Oteli'nde Yüksek Askerî Şûra üyeleri onuruna verdiği yemekte Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ı karşılarken.

Sunay, Demirel ile İnönü'yü ikna edemedi

26 ocak - Bir ay boyunca her geçen gün artan siyasî gerginlik, Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın Cumhurbaşkanı Sunay'ı ziyaretiyle doruk noktasına ulaştı. Tağmaç'ın Sunay'a, hükûmetin olaylar karşısındaki aczini belirterek, tedbir kanunlarının süratle çıkarılmasını önerdiği bildirildi.

Cumhurbaşkanı Sunay ocak başından itibaren parti liderleriyle ayrı ayrı görüşmeler yaptı. 4 ocaktaki Sunay-Demirel görüşmesinin ardından Demirel gazetecilerin bir sorusu üzerine, « Öğrenci çatışması tabiri yanlıştır. Bunlar şiddet hareketleridir » dedi. 5 ocaktaki Sunay-İnönü görüşmesinde İnönü'nün Sunay'a, « Siz Demirel'i koruyorsunuz » dediği öğrenildi. Sunay Türkiye'deki Maocu gençlerden bahsedince, İnönü de ülkücülerin unutulmaması gerektiğini hatırlattı. Sunay, ülkücülerin komünizmle mücadele ettiklerini öne sürdü.

Öte yandan MP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Esefle söyleyeyim ki, Cumhurbaşkanı Sunay iktidarın pervasızlık kaynağıdır » dedi.

İsmet İnönü Çankaya'dan çıkarken.

Partilere yapılan Hazine yardımı, Anayasa Mahkemesi kararıyla engellendi

31 ocak - Anayasa Mahkemesi 5'e karşı 10 oyla, siyasî partilerin Hazine'den yardım almasını öngören 648 sayılı kanunun 74. maddesini iptal etti. Karara göre siyasî partiler artık Hazine'den yardım alamayacaklar.

Bu karara ilk tepki CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'den geldi. İnönü karar hakkında, « Demokratik rejimin bugünkü anlayışına indirilen darbe olmuştur » dedi. AP ise kararı olumlu karşıladı.

Polis, ODTÜ ve Siyasal Bilgiler'de

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlük Binası öğrenciler tarafından bir süre işgal edildi.

29 ocak - 10 ocaktaki İş Bankası Ankara Emek Şubesi soygununun Dev-Genç üyesi üniversite öğrencileri tarafından yapıldığını tespit eden polis, bütün üniversitelerde arama yapmaya başladı.

İlk arama 16 ocak günü Orta Doğu Teknik Üniversitesi kampüsünde yapıldı. Rektör Profesör Erdal İnönü, yapılan aramanın soyguncuları yakalama amacının dışına çıktığını ileri sürerek polisin bu konudaki tutumunu kınadı.

Polisin Emek Şubesi soygunuyla ilgili olarak tespit ettiği isimlerin başında Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan geliyor. Soyguna katıldığı ileri sürülen Sevim Onursal savcılığa teslim olurken, Gezmiş ve Aslan'ın teslim ol çağrısına uymadıkları bildirildi. Soyguna karıştıkları ileri sürülen Necmettin Baca ve İbrahim Seven de 23 ocakta teslim oldu.

24 ocakta ise polis, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni aramak için binaya izinsiz girince öğrencilerle çatışma çıktı. 2 saat süren çatışmada 22 kişi yaralandı, 500 öğrenci de gözaltına alındı. Dekan Cahit Talas baskının bir tertip olduğunu ileri sürdü ve « Başvuracak bir makam artık kalmadı » dedi.

26 ocakta olaylarla ilgili olarak 10 öğrenci tutuklandı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bir « düşman karargâhı » gibi basıldığı ileri sürülürken, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri iktidarı faşist yasaların kılıfını hazırlamakla suçladılar.

Öte yandan hükûmetin, bir türlü önü alınamayan üniversite olaylarını önlemek için bir üniversite polisi kanunu tasarısı hazırlamaya başladığı bildirildi. Ancak üniversite rektör ve dekanları bu tasarıya şiddetle karşı çıktılar. Bazı işçi sendikaları da, « İktidar faşizme hazırlık yapıyor » gerekçesiyle, tasarlanmakta olan yeni tedbir kanunlarına karşı bildiriler yayımladılar.

Millî Nizam Partisi iktidara gelirse din konusunda Anayasa değişikliği yapacak

Millî Nizam Partisi Kongresi'nde başörtülü kadınlar.

24 ocak - MNP 1. Kongresi yapıldı ve genel başkanlığa Necmettin Erbakan yeniden seçildi. Erbakan, iktidara geldiklerinde din ve ahlak kurallarına uygun bir politika izleyeceklerini, bunun için de Anayasa'da değişiklik yapacaklarını söyledi. Konuşmada İnönü'nün adı geçince salondakiler, « Kahrolsun Deccal » diye bağırdılar. Erbakan ise, « Yahudi Durkheim'ın kitaplarını kaldırıp okullarda İmam Gazalî'nin kitaplarını okutacağız » dedi.

Özel yüksekokullar Anayasa'ya aykırı

12 ocak - Anayasa Mahkemesi 625 sayılı kanundaki özel yüksekokullarla ilgili maddeleri, Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etti. İptal kararı 6 ay sonra yürürlüğe girecek. Ancak bu karara hemen tepkiler geldi. Yüksekokul sahiplerinden Hacı Ali Demirel, « Anayasa Mahkemesi okulları kapatmamıştır, ıslahat istemektedir » dedi. Özel Yüksek Öğretim Derneği Başkanı, « Hükûmet bu sorunu çözmeye mecburdur » derken, Millî Eğitim Bakanı Orhan Oğuz, « Öğrenciler açıkta kalmaz » teminatını verdi.

Teknik personelin direnişi

4 ocak - Teknik personelin Personel Kanunu kapsamından çıkarılarak, gerçek haklarının verilmesini hedefleyen « iş başında boş oturma direnişi » başladı.

15 gün sürmesi planlanan direnişe, Keban'da çalışan teknik elemanların tümü, Boğaz Köprüsü inşaatında çalışan teknik elemanların ise yüzde 30'u katıldı. Direnişi yürüten İnşaat Mühendisleri Odası tarafından basına verilen bilgiye göre, İmar ve İskân Bakanlığı, Karayolları, MTA, Yapı İşleri ve Denizyolları'nda çalışan teknik elemanlar işi tamamen durdurdular.

1971

İki AP milletvekili yolsuzlukla suçlandı

28 ocak - İller Bankası'nın şu anda Adalet Partisi milletvekili olarak Meclis'te bulunan iki eski yöneticisi, Senato Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan bir raporda yolsuzluk yapmakla suçlandı.
Yapılan açıklamaya göre, içinde 5 Adalet Partili üyenin de yer aldığı Araştırma Komisyonu, İller Bankası'nın eski Genel Müdürü AP Niğde Milletvekili Esat Kıratlıoğlu ile eski Malzeme Dairesi Başkanı AP Kayseri Milletvekili Şevket Doğan'ın İstanbul'da Mehmet Kavala'ya ait bir arazinin alımı sırasında yolsuzluk yaptıklarını belirledi.

Emekliler, Emekli Sandığı'nı bastı

23 ocak - Emekli Sandığı'nın Genel Müdürlüğü emeklilerce basıldı. Kendilerine, emekli aylığını artıracak 1101 sayılı kanunun uygulanmasını isteyen 500 kadar emekli, dul ve yetim, müdürlük binasını bir saat işgal etti. Kapıya siyah bir çelenk bırakan emekliler, Genel Müdür Sabri İşbakan'ı istifaya davet ettiler.
Bir emekli, 1971 yılı çeklerinin yüzde 70-80 oranında verilmesi gerekirken, yüzde 20 oranında verildiğini söyledi.

Çay fabrikası müdürleri kaçakçı(!)

11 ocak - Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet İhsan Birincioğlu, son aylarda meydana gelen yangınlara değinerek, gümrük depolarının kasten yakıldığını, bazı çay fabrikası müdürlerinin de kaçakçılık yaptığını ileri sürdü. Fabrika müdürlerinin depolardaki iyi çayları bozuk çaylarla değiştirerek güney komşularımıza sevk ettiğini ve bizim de bunları kaçak çay diye geri aldığımızı belirten Birincioğlu, « Gümrükçülerin tahsilli olması gerek, ama 450 lira maaşla gümrükte tahsilli kimse çalışmaz » dedi.

Öğretmene yular takıp dolaştırdılar

25 ocak - Manisa'nın Kula İlçesi'ne bağlı Börtlüce Köyü'nün öğretmeni Hüseyin Ergün, başta köy muhtarı olmak üzere bazı kişiler tarafından boynuna hayvan yuları takılarak köy çevresinde dolaştırıldı ve acımasızca dövüldü.
Muhtar ve adamları köy odasına getirdikleri öğretmeni köylülere, « Bu gördüğünüz öğretmen TÖS'lüdür, yani komünisttir » diye tanıttılar. Köy odasında tekrar dayak yiyen ve üzerine katran dökülen öğretmen, sonunda muhtara karşı gelen köylüler tarafından kurtarıldı.

Şubat

1. 2 AP milletvekili, İller Bankası'nda yolsuzluk yapmakla suçlandı.
2. Anayasa Mahkemesi, partilere Hazine'den malî yardım yapılmasını öngören kanunu iptal etti; AP memnun, diğerleri üzgün.
4. Yabancı petrol şirketlerinin işçileri greve başladı.
5. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Ordu'nun sabrının taştığını söyledi.
9. Başbakan Demirel, « Ümitsizlik ve bezginlik ortamı yaratılmak isteniyor » dedi.
11. TİP, Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın mesajını « tehdit » olarak niteledi.
12. Ziraat Bankası Ankara Küçükesat Şubesi soyuldu.
12. Türk Otomobil Fabrikası AŞ'nin (TOFAŞ) Bursa'daki fabrikası törenle açıldı.
14. TİP'in eski Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, partisinden istifa etti.
14. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « İktidar post gayretinde » dedi.
15. ODTÜ Maden Fakültesi önündeki Kennedy Anıtı bombayla havaya uçuruldu.
15. Ankara'da Amerikalı bir çavuş kaçırıldı.
16. Ülkücüler İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne bombalı saldırı düzenledi.
17. AP Kayseri Senatörü Hüseyin Kalpaklıoğlu, partisinden istifa etti.
17. Millet Meclisi'nde Başbakan Demirel'in istifası istendi.
18. Meclis'te Atatürkçülük konusunda kavga çıktı.
18. İstifası istenen Başbakan Demirel, « Bulurlar 226'yı, bizi devirirler » dedi.
19. Hacettepe Üniversitesi'nde polisle öğrenci çatıştı.
28. 1971 malî yılı bütçesi 198 ret oyuna karşılık 230 oyla kabul edildi.

ÖLÜM

23. Şair ve yazar Halit Fahri Ozansoy.

Demirel istifa etmeli

17 şubat - AP Senato grubunda Başbakan Demirel'i ağır bir dille eleştiren Elazığ Senatörü Profesör Celal Ertuğ, « Bir dikta ortamına adım adım yaklaşılmaktadır. Ordunun mesajı açıktır. Demirel derhal istifa etmelidir » dedi. Demirel ise bu konuşmaya verdiği cevapta, « Meşru yollardan geldim. Bulurlar 226'yı, bizi devirirler » dedi.

« Atatürk'e dil uzattırmam » diyerek istifa etti

18 şubat - CHP'li Meclis Başkan Vekili Mustafa Kemal Palaoğlu, Meclis'te Atatürk dönemine çatarak, « Ülkede otuz yıldır din düşmanlığı yapılıyor » diyen AP Malatya Milletvekili İsmail Hakkı Şengüler'e, « Ata'ya dil uzattırmam » diyerek görevinden istifa etti. Sivas Milletvekili Palaoğlu, Şengüler'den sözlerini geri almasını istediyse de, Şengüler ve diğer AP'liler buna karşı çıktılar.

Aybar TİP'ten ayrıldı

14 şubat - TİP'in eski Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, kendisini Haysiyet Divanı'na sevk etmek isteyen Yönetim Kurulu'nu protesto amacıyla partisinden istifa etti.

Mehmet Ali Aybar.

Tağmaç: Ülkede durum 27 Mayıs öncesi gibi

5 şubat - Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, 5 şubatta yayımladığı Kurban Bayramı mesajında, « Silahlı Kuvvetler'in, kendisine dil uzatılmasına ne kadar sabırla mukavemet edeceğini kestirmek artık mümkün değildir » dedi. Tağmaç'ın Cumhurbaşkanı Sunay'la yaptığı görüşmede de Cumhurbaşkanı'na, aşırı akımların ülkenin geleceğini tehlikeye düşürecek hale geldiğini, 27 Mayıs öncesi durumla bugünkü durumun aynı olduğunu söylediği öğrenildi. Komutanların görüşlerini açıklayan Tağmaç, tabandan gelen baskılara rağmen askerin yönetime el koymasını uygun bulmadığını, hükûmete müdahale yerine zararlı akımlarla mücadele için hükûmete yardımı benimsediklerini de belirtti.
TİP ise Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın mesajını « tehdit » olarak niteledi.

Gene banka soygunu

12 şubat - Ziraat Bankası'nın Ankara Küçükesat Şubesi silahlı 5 kişi tarafından soyuldu. Peruk takan soyguncular bankadan aldıkları 48 000 lirayla kayıplara karıştılar. Soygunu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Deniz Gezmiş'in düzenlediği belirlenirken, eyleme katılan Sinan Cemgil ve İrfan Uçar da teşhis edildi.

Ecevit: Bu tedbirler hakları yok eder

9 şubat - CHP Genel Sekreteri Ecevit, hükûmetin hazırladığı tedbir kanunlarıyla ilgili olarak, « Bu tasarılar hak ve özgürlükleri demokrasi ve demokratik Anayasamızla bağdaşamayacak ölçüde sınırlamak, hatta yer yer yok etmek hedefini gütmektedir » dedi.

Türkiye Otomobil Fabrikaları AŞ'nin (TOFAŞ) Bursa'daki fabrikası.

TOFAŞ'ın otomobil fabrikası açıldı

12 şubat - Türk Otomobil Fabrikaları, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Koç Holding, Türkiye İş Bankası ve İtalyan Fiat şirketi tarafından ortaklaşa kurulan otomobil fabrikası Bursa'da törenle açıldı. Temeli 13 nisan 1969'da atılan ve 23 ayda tamamlanan tesislerin açılış törenine Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Süleyman Demirel, askerî ve mülkî erkân ile işadamı Vehbi Koç ve Fiat temsilcisi katıldı. Açılış töreninde bir konuşma yapan Demirel, otomobil fabrikasının Türkiye'nin bir endüstri toplumu olmaya başladığının en güzel işareti olduğunu belirtti. TOFAŞ İdare Meclisi Başkanı Vehbi Koç da konuşmasında otomobilin halk için lüks değil, bir ihtiyaç olduğunu vurguladı.
Fabrika 1971 sonuna kadar yaklaşık 8 000 Murat 124 imal etmeyi amaçlıyor.

Ayın 19'unda Hacettepe Üniversitesi'nde çıkan olaylarda yaralanan bir öğrenci polis tarafından götürülüyor.

Ankara'da Amerikalı bir çavuş kaçırıldı

15 şubat - ABD'nin Ankara Balgat'taki tesislerinde görevli Çavuş James Finley, kimliği belirsiz kişiler tarafından sabaha karşı saat 03.30'da kaçırıldı, ancak 17,5 saat sonra serbest bırakıldı.
Tel örgülerle çevrili tesislere nasıl girdikleri anlaşılamayan, Amerikalı yetkililere göre 3, Türk yetkililere göre 5-6 kimliği belirsiz kişi, 25 yaşındaki Texaslı Çavuş Finley'i tabancayla tehdit ederek Chevrolet marka bir kamyonetle kaçırdılar. Kamyonet daha sonra Dikmen'de lastiği patlamış olarak bulundu. Zenci çavuş kurtulduktan sonra, « Gözlerim bağlıydı. Hiçbir şey görmedim » dedi.
ABD hükûmeti vatandaşlarının can güvenliği konusunda Türkiye'nin dikkatini çekerken, Dışişleri Bakan Vekili Hasan Dinçer, « Bu olaylar Amerika'yla ilişkimizi bozamaz » açıklamasını yaptı.

1971

Mart

2. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenciler polisle çatıştı.
2. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « Demirel'in direnişi rejim için tehlikelidir » dedi.
3. DP, Demirel hakkında soruşturma dosyası hazırladı.
3. Genelkurmay Başkanı Tağmaç, 300 subayla görüştü.
4. 4 Amerikalı subay kaçırıldı. ☞
5. ODTÜ'de öğrenciler jandarmayla çatıştı; bir öğrenci ve bir jandarma öldü. ☞
5. Akbank Selamiçeşme Şubesi silahlı 5 kişi tarafından soyuldu.
8. 4 martta kaçırılan Amerikalı subaylar serbest bırakıldı. ☞
9. ODTÜ Rektörü Erdal İnönü görevinden istifa etti.
10. Yüksek Komuta Konseyi'nde Demirel'in istifası istendi.
12. Silahlı Kuvvetler, parlamento ve hükûmeti suçlayan bir muhtıra verdi. Demirel istifa etti. ☞
13. Silahlı Kuvvetler, emekli Orgeneral Fikret Esen'in başbakan olmasını istedi.
16. 5 general ve 11 albay emekliye sevk edildi, 30 subayın da görev yerleri değiştirildi. ☞
16. Dev-Gençli eylemci Deniz Gezmiş yakalandı. ☞
19. Partisinden istifa eden CHP Kocaeli Milletvekili Profesör Nihat Erim, başbakanlığa atandı. ☞
21. CHP yeni hükûmeti destekleme kararı aldı; Genel Sekreter Bülent Ecevit istifa etti. ☞
22. AP, hükûmete katılma kararı aldı.
23. CHP genel sekreterliğine İzmir Milletvekili Şeref Bakşık seçildi.
23. Deniz Gezmiş'in arkadaşı Hüseyin İnan ve Mehmet Nakipoğlu yakalandı.
25. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci çatışması; bir kişi öldü, üniversite kapatıldı.
26. Cumhurbaşkanı Sunay, yeni kabineyi onayladı. ☞

ÖLÜM

15. Oyun yazarı ve gazeteci Cevat Fehmi Başkut.
20. Gazeteci ve yazar Falih Rıfkı Atay. ☞

Ordu'dan muhtıra; Demirel başbakanlıktan istifa etti

12 mart - Türk Silahlı Kuvvetleri, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Senato ve Meclis başkanlıklarına gönderdikleri bir muhtırayla parlamento ve hükûmeti, Türkiye'nin geleceğini ağır bir tehlike içine sokmakla suçladı ve demokratik kurallar dışına çıkmamak şartıyla yeni bir hükûmetin kurulmasını istedi.

Saat 13.30'ta radyodan halka da okunan muhtırada Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'un imzaları bulunuyor.

Muhtıranın tam metni şöyle:

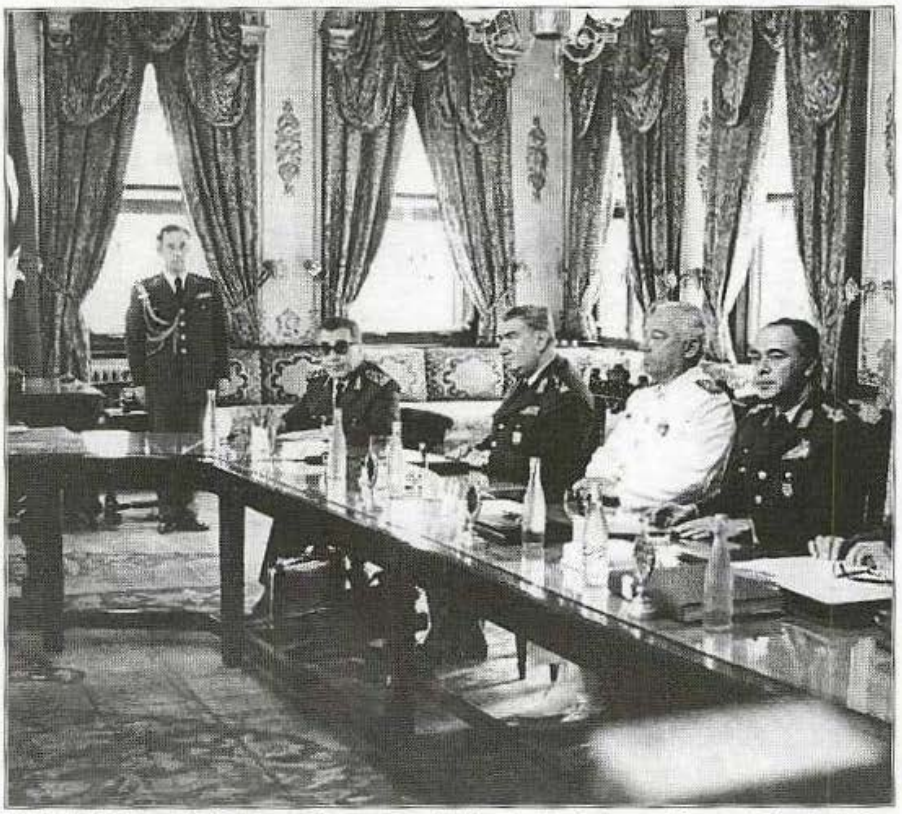
« Parlamento ve hükûmet süregelen tutum, görüş ve icraatıyla yurdumuzu, anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve Anayasa'nın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği, ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

Türk milletinin sinesinden çıkan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliği giderecek çarelerin, partiler üstü bir anlayışla meclislerimizce değerlendirilerek, mevcut anarşik durumu giderecek ve Anayasa'nın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve İnkılâp Kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükûmetin demokratik kurallar içinde teşkili zarurî görülmektedir.

Bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri, kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır. Bilgilerinize. »

Muhtıradan sonra hükûmet, Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında yaptığı 3,5 saatlik olağanüstü toplantının ertesinde istifa etti. Başbakan Demirel, Cumhurbaşkanı Sunay'a verdiği istifa mektubunda, « Muhtırayla anayasa ve hukuk devleti anlayışını bağdaştırmak mümkün değildir » dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü Demirel'in istifasıyla ilgili olarak, « demokratik bir istifa » derken, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, ordunun görevini yaptığını söyledi.

Türk Silahlı Kuvvetleri adına parlamento ve hükûmete gönderilen muhtıranın altında imzası bulunan komutanlar: (soldan sağa) Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur.

Birinci Erim Hükûmeti göreve başladı (33. hükûmet)

26 mart - Cumhurbaşkanı Sunay, 14 martta Demirel'in katılmadığı liderler toplantısından sonra hükûmetin derhal kurulacağını söyledi, 19 martta CHP'den istifa eden Kocaeli Milletvekili Profesör Nihat Erim'i hükûmeti kurmakla görevlendirdi. Erim'in 25 martta açıkladığı, Cumhurbaşkanı Sunay'ın da ertesi gün onayladığı kabine şu isimlerden oluşuyor:

Başbakan: Nihat Erim (bağımsız)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Sadi Koçaş (CHP)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Atilla Karaosmanoğlu (TBMM dışından)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Mesut Erez (AP)
Devlet Bakanı: Mehmet Özgüneş (tabii senatör)
Devlet Bakanı: Doğan Kitaplı (AP)
Adalet Bakanı: İsmail Arar (CHP)
Millî Savunma Bakanı: Ferit Melen (MGP)
İçişleri Bakanı: Hamdi Ömeroğlu (TBMM dışından)
Dışişleri Bakanı: Osman Olcay (TBMM dışından)
Maliye Bakanı: Sait Naci Ergin (TBMM dışından)
Millî Eğitim Bakanı: Şinasi Oral (TBMM dışından)
Bayındırlık Bakanı: Cahit Karakaş (AP)

Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç Başbakan Nihat Erim'i ziyaretinde.

Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı: Özer Derbil (TBMM dışından)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Türkân Akyol (TBMM dışından)
Gümrük ve Tekel Bakanı: Haydar Özalp (AP)
Tarım Bakanı: Orhan Dikmen (TBMM dışından)
Ulaştırma Bakanı: Haluk Arık (TBMM dışından)
Çalışma Bakanı: Atilla Sav (TBMM dışından)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Ayhan Çilingiroğlu (TBMM dışından)
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: Ihsan Topaloğlu (CHP)
Turizm ve Tanıtma Bakanı: Erol Yılmaz Akçal (AP)
İmar ve İskân Bakanı: Selahattin Babüroğlu (TBMM dışından)
Köyişleri Bakanı: Cevdet Aykan (TBMM dışından)
Orman Bakanı: Selahattin İnal (TBMM dışı)
Gençlik ve Spor Bakanı: Sezai Ergun (AP)

Bu kabineyle ilk defa bir kadın, Profesör Türkân Akyol Bakanlar Kurulu'na girdi.

ODTÜ'de arama yapmak isteyen jandarmayla öğrenciler arasında âdeta savaş çıktı.

ODTÜ savaş alanına döndü

5 mart - ODTÜ, güvenlik kuvvetleri ile öğrenciler arasında şiddetli bir çatışmaya sahne oldu. Bir öğrenci ve bir jandarma eri öldü; yüzlerce öğrenci gözaltına alındı. Olaylar, kaçırılan 4 Amerikalı askerin ODTÜ'de olduğu yolundaki ihbar üzerine güvenlik kuvvetlerinin 04.00'te üniversiteye girmesiyle başladı. Silahlı çatışma aralıklı olarak 9 saat sürdü. ODTÜ zırhlı birliklerce kordon altına alındı ve 2 helikopter ve 1 keşif uçağı kampüs üzerinde sürekli uçtu. Olaydan sonra ODTÜ mütevelli heyeti üniversiteyi süresiz kapattı.

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit görevinden istifa etti

23 mart - Muhtıra sonrası Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa eden Nihat Erim'in başbakanlığa atanmasına ve partisinin hükûmete bakan vermesine karşı çıkan, ancak bu isteği Genel Başkan İsmet İnönü tarafından reddedilen Genel Sekreter Bülent Ecevit 21 martta görevinden istifa etti. Genel Sekreter'in arkasından partinin Merkez Yönetim Kurulu da görevden çekildi.

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit istifasını açıklarken, « Daha önce Yunanistan'da oynanmış olan bazı oyunlar şimdi Türkiye'de oynanıyor » iddiasında bulundu ve darbenin, ortanın solundaki Cumhuriyet Halk Parti'ye karşı yapıldığını ileri sürdü.

Bülent Ecevit, « Demokrasiyle önlenemeyen, kurultaylarla önlenemeyen, seçimle önlenemeyeceği görülen bir hareket, bir darbeyle önlenmiştir » dedi.

22 martta Ankara Cumhuriyet Savcılığı bu konuşmasından dolayı CHP'nin eski Genel Sekreteri Bülent Ecevit hakkında soruşturma başlatıldığını açıkladı.

23 martta CHP genel sekreterliği için seçim yapıldı. Bu göreve İzmir Milletvekili Şeref Bakşık getirildi.

Amerikalı askerler serbest bırakıldı

8 mart - Silahlı 5 kişi tarafından 4 mart günü saat 01.00 sıralarında Ankara'da, Gölbaşı yakınlarından kaçırılan 4 Amerikalı asker serbest bırakıldı.

Kaçırılma olayının ardından çeşitli basın kuruluşlarına bırakılan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) imzalı bir bildiriyle Amerikalı askerlerin her biri için 100 000 dolar fidye istenmiş, 36 saat içinde fidyenin verilmemesi halinde askerlerin kurşuna dizileceği belirtilmişti. Bildiride ayrıca, daha önce yakalanmış olan tüm « devrimci » tutukluların serbest bırakılması ve Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun, « Bütün dünya halklarına ve Türkiye halkına çağrısı » adlı bildirinin TRT'de 7.30, 13.00 ve 19.00 haber bültenlerinde eksiksiz okunması isteniyordu.

Amerikalı askerleri kaçıran anarşistlerin taleplerinin açıklanmasından kısa süre sonra hükûmet yetkilileri de bir açıklama yaparak, teröristlerin isteklerinin yerine getirilmesinin söz konusu olmadığını belirtmişler ve endişeli bir bekleyiş başlamıştı.

Sürenin dolmasından 66 saat sonra 4 Amerikalı, kaçırıldıkları yere yakın bir noktada gözleri bağlı olarak serbest bırakıldılar. Amerikalı askerler soruları cevaplarken, « Kötü muamele görmedik » dediler.

TSK'da 5 general ve 11 albay emekliye sevk edildi

16 mart - 5 general ile 11 albay emekliye sevk edildi, 30 subayın da görev yerleri değiştirildi. Emekliye sevk edilen generaller arasında Kara Kuvvetleri Plan ve Program Daire Başkanı Tümgeneral Celil-Gürkan da bulunuyor. Emekliye sevk edilen subayların bir askerî darbe hazırlığı içinde olduklan, ancak 12 Mart Muhtırası'nın verilmesi üzerine bunu gerçekleştiremedikleri bildiriliyor. Bu arada Genelkurmay Genel Sekreteri Tuğgeneral Mehmet Tuğcu da görevinden istifa etti.

Falih Rıfkı Atay öldü

20 mart - Ünlü gazeteci ve düzyazının büyük ustası yazar Falih Rıfkı Atay İstanbul'da tedavi edilmekte olduğu Hayat Hastanesi'nde, geçirdiği bir kalp krizi sonucu 77 yaşında öldü. 1918'de iki arkadaşıyla birlikte *Akşam* gazetesini kuran Atay, Kurtuluş Savaşı'nı destekledi, 1922-1950 arasında Bolu ve Ankara milletvekili olarak TBMM'de bulundu; bu arada *Hakimiyet-i Milliye, Ulus, Milliyet* gazetelerinde başyazılar yazdı. 1950'de siyasetten ayrıldı, 1952'de *Dünya* gazetesini kurdu. Türkiye'nin Batılılaşmasının ve Cumhuriyet devrimlerinin önde gelen savunucularından biri olan Atay, Atatürk'le ilgili anılarını « Çankaya » (1961) adlı kitabında toplamıştı.

Deniz Gezmiş (ortada, kazaklı) Emniyet'teki sorgulamasından sonra.

Deniz Gezmiş yakalandı

23 mart - 16 martta, adları Ankara'da iki ayrı banka soygununa ve 4 Amerikalı subayın kaçırılması olayına karışan, THKO üyesi eylemci Deniz Gezmiş ile Yusuf Aslan, Sivas'ın Gemerek İlçesi'nde jandarmayla girdikleri çatışma sonucunda yakalanarak Ankara'ya getirildiler. Yusuf Aslan'ın yaralı olarak ele geçirildiği bildirildi.

Deniz Gezmiş bir gün öncesine kadar ODTÜ arazisinde kazdıkları bir mağarada saklandıklarını açıkladı.

23 martta da Deniz Gezmiş'in arkadaşı Hüseyin İnan, Mehmet Nakipoğlu'yla birlikte Kayseri'nin Pınarbaşı İlçesi'nde dayısının evinde yakalandı.

Yusuf Aslan yaralı olarak ele geçirildi.

Deniz Gezmiş'in arkadaşı Hüseyin İnan (soldan ikinci), Mehmet Nakipoğlu'yla (soldan üçüncü) birlikte yakalandı.

1971

Nisan

1. İhracat ve ithalat durduruldu.
2. AP Genel Başkanı Demirel, « Hükûmete güvenoyu verip vermeme grubumuzun bileceği iştir » dedi.
2. Başbakan Nihat Erim reform programını Senato ve Meclis'e sundu. ☞
3. CHP, hükûmete güvenoyu verme kararı aldı.
4. Demirel, « Mücadele, kudreti kudretlinin elinden alıp millete mal etme mücadelesidir » dedi.
5. Mete Has kaçırıldı. ☞
7. Erim hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı. ☞
8. Anayasa Mahkemesi MNP'nin kapatılmasına ilişkin davayı görüşmeye başladı. ☞
11. Korgeneral Atıf Erçıkan'ın evine bomba atıldı. ☞
14. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Atilla Karaosmanoğlu, « Ortak Pazar'a ulaşmamız için 2 359 yıl geçmesi gerekiyor » dedi. Ancak bu açıklama sert tepkiler aldı. ☞
15. Doktor Rahmi Duman'ın oğlu Hakan Duman kaçırıldı. ☞
19. Türkiye İş Bankası İstanbul Gaziosmanpaşa Şubesi silahlı 3 kişi tarafından soyuldu.
21. Osmanlı Bankası Ankara Kavaklıdere Şubesi silahlı 5 kişi tarafından soyuldu.
24. Dev-Genç hükûmete karşı çıktı.
26. 11 ilde 30 gün süreyle sıkıyönetim ilan edildi. ☞
26. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde çatışma çıktı; 10 kişi yaralandı.
27. Ankara'da Dev-Genç, Ülkü Ocakları ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları şubeleri kapatıldı. ☞
28. *Akşam* ve *Cumhuriyet* gazeteleri 10 gün süreyle kapatıldı. *Cumhuriyet* yazarlarından İlhan Selçuk ve yazı işleri müdürü Oktay Kurtböke hakkında soruşturma açıldı.
30. *Bugün* ve *Sabah* gazeteleri süresiz kapatıldı.

11 ilde sıkıyönetim ilan edildi

27 nisan - 7 nisanda güvenoyu almış olan Bakanlar Kurulu 26 nisanda, vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir hareket olduğu gerekçesiyle 11 ilde 30 gün süreyle sıkıyönetim ilan etti. Adalet Bakanı İsmail Arar, gazetecilerin « Bir isyan mı var? » sorusunu cevapsız bırakti.

Bir ay süreyle sıkıyönetim ilan edilen iller şunlar: Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Eskişehir, Hatay, Kocaeli, Sakarya, Siirt, Zonguldak.

27 nisanda Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın kararıyla Ankara'daki Dev-Genç, Ülkü Ocakları ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları şubeleri kapatıldı. Ayrıca başkentte gece 01.00-05.00 saatleri arasında sokağa çıkma yasağı uygulamaya kondu.

İstanbul'da siyasî toplantılar ve anarşik düzeni öven soygun ve kaçırma konulu film ve oyunların sahnelenmesi yasaklandı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı *Cumhuriyet* ve *Akşam* gazetelerini on gün süreyle kapattı. Dev-Genç, Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Ülkü Ocakları, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS), İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği ve Mücadele Birliği'nin faaliyetlerini durdurdu.

Hükûmet tarafından alınan tedbirlerin, 24 nisanda Dev-Genç ile Sosyal Demokrasi Dernekleri'nin, « Başbakan Nihat Erim demokratik hak ve hürriyetleri yok etmek ve Anayasa'yı kuşa çevirmek için çalışıyor » şeklinde bir açıklama yapmalarından sonra artırılması dikkat çekti.

26 nisanda İstanbul Sıkıyönetim komutanlığı görevine getirilen 1. Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün.

Bütün partilerin bakan verdiği Erim Hükûmeti, Meclis'ten güvenoyu aldı

7 nisan - Birinci Nihat Erim hükûmeti Millet Meclis'inde yapılan oylamada 46 ret oyuna karşılık 321 kabul oyuyla güvenoyu aldı. 3 üye çekimser oy kullanırken 74 üye de oylamaya katılmadı. 21 martta istifa etmiş olan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit de oylamaya katılmayan milletvekilleri arasındaydı. 6 Adalet Partili milletvekili de, partilerinin aldığı grup kararına rağmen kırmızı oy verdi.

Başbakan Nihat Erim 2 nisanda Senato ve Meclis'te hükûmet programını okudu. Erim, « Kanunların pervasızca çiğnendiği bir devlete devlet denemez » dedi.

Nihat Erim'in kurduğu « reform hükûmeti » özellikle 6 ana konuda değişiklik yapmayı öngörüyor; bunlardan en önemlileri yıllardır tartışılan toprak reformu ve stratejik madenlerin devletleştirilmesi konuları. Ayrıca Atatürk'ün eğitimde birlik (tevhidi tedrisat) ilkesine aykırı bütün uygulamalara son verilmesi de yeni hükûmet programının önemli hükümleri arasında yer aldı.

Hükûmet programının 5 nisanda Meclis'te görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Hükûmet programına evet demek mecburiyetindeyiz. Hayır demekle askerî müdahaleye mecbur edilmek gibi bir vebali hiçbir parti üstüne alamaz » diyerek hem kendi milletvekillerine hem de diğer partilere açıkça mesaj vermişti.

Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel ise partisinin 6 nisanda yapılan grup toplantısında yaptığı konuşmada, « Ordunun karşısına milis kuvvetiyle çıkamayız » diyerek, Adalet Partisi Meclis grubu olarak Birinci Nihat Erim hükûmetine güvenoyu vereceklerini belirtmişti.

Başbakan Erim: Alınacak tedbirler balyoz gibi kafalarına inecektir

23 nisan - Başbakan Nihat Erim, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı dolayısıyla yaptığı radyo konuşmasında son tedhiş olaylarını ele alarak, « Hükûmet bu tedhişçi, silahlı, paralı ve kimisi dışardan her türlü yardım ve teşviki gören örgütlerin fenalıklarına mutlaka son verecektir. Bundan başta eylemciler hiç kimsenin şüphesi bulunmasın. Türkiye parçalansın diye gayret sarfedenlerin ülkemize yapageldikleri kötülükleri önlemek için almayacağımız tedbir yoktur. Böyleleri Türk devletini bütün heybetiyle karşılarında bulacaklardır. Bunlar bugünkü son azgınlıklarının içinde boğulacaklardır. Size kesinlikle bildiriyorum ki, devletin boynunu bunlara teslim etmeyeceğiz. Alınacak tedbirler balyoz gibi kafalarına hemen inecektir » dedi. Erim konuşmasında ayrıca, hükûmeti güçlendirecek bir Anayasa değişikliğinin hemen gerçekleştirileceğini söyledi. Hükûmet yeni bir Sıkıyönetim Kanunu tasarısını da Meclis'e sevk etti.

Korgeneral Erçıkan'ın evine bomba atıldı

11 nisan - Genelkurmay Plan ve Prensipler Dairesi Başkanı Korgeneral Atıf Erçıkan'ın Ankara'da Emek Mahallesi'ndeki evinin önünde bomba patladı. Patlamada ölen ve yaralanan olmazken, binada büyük hasar meydana geldi.
Polis, Korgeneral Erçıkan'ın evinin önüne bombayı koydukları iddiasıyla, 69 öğrenciyle birlikte Deniz Harp Okulu'ndan tart edilen emekli Üstteğmen Sarp Kuray ve Dev-Genç yöneticilerinden Ruhi Koç'u gözaltına aldı.
Olayla ilgili olarak Genelkurmay'dan yapılan açıklamada, « Bu esef verici patlama olayı yalnız bir askerî şahsa değil bütünüyle Türk Silahlı Kuvvetler'e karşı yapılmış menfur bir harekettir » denildi.

Millî Nizam Partisi kapatılacak mı?

8 nisan - Millî Nizam Partisi'nin kapatılması için Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Anayasa Mahkemesi'nde açılan davanın ilk duruşması açık olarak yapıldı.
Okunan iddianamede Millî Nizam Partisi'nin aslında bir siyasî parti olmayıp, yalnızca ülkeyi şeriat hükümlerine göre yönetmek isteyenlerin bir araya geldiği bir topluluk olduğu ileri sürüldü.
Millî Nizam Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan ise duruşmadaki savunmasında partisinin ahlak kurallarını uygulayacağını belirterek, « Açılan bu dava hukukî değil, siyasî bir davadır » dedi.

Türkiye, Ortak Pazar ülkelerinden tam 2 359 yıl geri

14 nisan - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Atilla Karaosmanoğlu'nun yaptığı bir açıklamada, « Türkiye'nin Ortak Pazar seviyesine ulaşması için 2 359 yıl geçmesi gerekiyor » demesi ve 3,4 milyarlık dış borçlanmayı haklı gösterecek bir kalkınmanın da yapılmadığını söylemesi sert tepkilere neden oldu. AP'nin yayımladığı bir bildiride, « Türk milleti böyle bir kehaneti kabul etmeyecektir » denildi. Sanayi Odası Başkanı Ertuğrul Soysal da Karaosmanoğlu'nu halkı yanıltmakla suçladı.

Mete Has (soldan 2.) Emniyet'ten çıkarken.

İstanbul'da Mete Has ve Doktor Rahmi Duman'ın oğlu Hakan fidye için kaçırıldı

18 nisan - Türkiye'nin tanınmış zengin ailelerinden Has ailesinden Mete Has, 5 nisanda İstanbul Suadiye'deki evinden Dev-Genç üyesi olduklarını söyleyen kimliği belirsiz ve silahlı 3 kişi tarafından kaçırıldı. 400 000 lira fidye isteyen saldırganların bu istekleri kabul edilince Mete Has serbest bırakıldı.
15 nisanda da Bakırköy'deki Duman Sinir Hastalıkları Kliniği'nin sahibi Doktor Rahmi Duman'ın 15 yaşındaki oğlu Hakan Duman gene kimliği belirsiz 5 kişi tarafından kaçırıldı. Ailesinden 250 000 lira fidye isteyen saldırganların isteği yerine getirildi ve Hakan Duman 18 nisanda serbest bırakıldı.

Hakan Duman serbest bırakıldıktan sonra anne ve babasıyla.

1971

Mayıs

3. Ziraat Bankası Unkapanı Şubesi'ni soymak isteyenlerden biri yakalandı. ☞
3. Sıkıyönetim Ankara'da grev ve lokavtı yasakladı.
6. İstanbul'da derslere girmek istemeyen 150 öğrenci gözaltına alındı.
8. Partiler Anayasa değişikliği için anlaştı.
9. Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Genel Başkanı Fakir Baykurt gözaltına alındı. ☞
10. Meclis Sıkıyönetim Kanunu tasarısını kabul etti; CHP bazı maddeleri Anayasa'ya aykırı buldu.
11. AP Meclis grubunda Genel Başkan Demirel için genel görüşme açılması istendi. ☞
12. Burdur'da deprem: 57 ölü.
12. İstanbul Hukuk Fakültesi öğretim görevlisi Doçent Çetin Özek gözaltına alındı.
15. Anayasa Mahkemesi raportörleri, Sendikalar Kanunu'nun bazı maddelerini Anayasa'ya aykırı buldu.
17. İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom kaçırıldı. ☞
18. 65 kişinin teslim olması istendi. 19 ilde 348 kişi gözaltına alındı. ☞
18. Mukaddesatçılar Derneği süresiz kapatıldı.
19. AP Meclis grubu Demirel'e bağlılığını bildirdi. ☞
20. Anayasa Mahkemesi, MNP'yi kapattı. ☞
21. Gözaltına alınanların sayısı 547 kişiyi buldu. ☞
22. Bingöl'de deprem. ☞
23. İstanbul'da 15 saat sokağa çıkma yasağı. ☞
23. Başkonsolos Elrom'un ölüsü bulundu. ☞
26. Sıkıyönetim 2 ay uzatıldı.
27. Elrom'u kaçırıp öldürenlerden 4'ü yakalandı. ☞
27. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür laikliğe aykırı hareket ettiği gerekçesiyle görevinden alındı.
30. Elrom'u öldüren teröristlerden ikisi Maltepe'de sanıldı. 14 yaşında bir kız ellerinde. ☞
31. 3 Dev-Gençli Adıyaman'da öldürüldü. ☞

İsrail Başkonsolosu Elrom'un cesedinin, öldürüldüğü Hamarat apartmanından alınışı.

Kaçırılan İsrail Başkonsolosu Elrom, 7 gün sonra ölü bulundu

İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom.

31 mayıs - İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom, 17 mayısta kimliği belirsiz kişilerce kaçırıldı. Kaçırılma olayından sonra Başbakan Yardımcısı Sadi Kocaş tarafından radyoda okunan hükûmet başkanlığı bildirisinde, Başkonsolos derhal bırakılmadığı takdirde, sözü geçen örgütle uzak yakın ilişkisi bulunan herkesin, sıkıyönetim bölgeleri dışında bulunsalar dahi gözaltına alınarak en yakın sıkıyönetim komutanlığına teslim edilmeleri istendi. Ayrıca, her ne amaçla olursa olsun adam kaçıranlar, bunlara yataklık edenler ve saklandıkları yeri bildikleri halde bildirmeyenler hakkında idam cezası verilmesini öngören bir kanun tasarısının hemen Meclis'e sunulacağı; kaçırılan Başkonsolos'un hayatına kastedildiği takdirde bu kanunun geriye yürütüleceği bildirildi.

Polis, kamuoyunda da büyük tepki yaratan olayla ilgili olarak geniş çaplı bir operasyon başlattı, bu yüzden İstanbullular 23 mayısta 15 saat süreyle sokağa çıkamadı. Ancak aynı gün sabahın erken saatlerinde Efraim Elrom, Nişantaşı'ndaki Hamarat Apartmanı'nın 8 numaralı dairesinde şakağına sıkılan 3 kurşunla öldürülmüş olarak bulundu. Başkonsolos Efraim Elrom'un cenazesi Türk Hava Kuvvetleri'nin bir uçağıyla ülkesine gönderildi.

27 mayısta Feriköy'de bir apartmanda yakalanan Necmi Demir, eşi İlkay Demir (Alptekin), Necati Sağıroğlu ve İrfan Uçar adlı öğrenciler olayla ilgili görülerek gözaltına alındılar.

28 mayısta da, 5 nisanda Mete Has'ı kaçırarak 400 000 lira fidye alan Ulaş Bardakçı ile Rüçhan Manas ve Dev-Genç'in muhasebecisi Ziya Yılmaz yakalandı. Yakalanan anarşistlerin üzerinde 2 tabanca, 315 mermi ve 18 dinamit kapsülü ele geçirildi.

30 mayısta Başkonsolos Elrom'u öldürdükleri gerekçesiyle aranan teröristlerden ikisi İstanbul Maltepe'de gizlendikleri hücre evinden kaçarlarken polisle karşı karşıya gelince, tesadüfen Binbaşı Dinçer Erkan'ın evine girdiler ve Binbaşı'nın 14 yaşındaki kızı Sibel Erkan'ı rehin aldılar. Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir adlı teröristler bütün ihtarlara rağmen teslim olmayı reddettiler. Maltepe'deki korkunç bekleyiş sürüyor.

Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından bastırılarak halka açık yerlere astırılan bir afiş.

Başkonsolos'un katledilmesi olayına adı karışan Cihan Alptekin ve Tayfun Cinemre adlı öğrenciler ise güvenlik kuvvetlerince Tekirdağ'da yakalandı.

Öte yandan 31 mayısta, Adıyaman'da Nurhak Dağları'nda güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya giren 6 Dev-Genç üyesinden Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğan öldürüldü, diğerleri ise sağ olarak yakalandı.

Erim: Bugünkü Anayasa Türkiye için lükstür

1 mayıs - Başbakan Nihat Erim, yabancı basın mensuplarıyla yaptığı basın toplantısında Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunlar üzerine açıklamalar yaptı.
Başbakan, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın birçok Avrupa ülkesinin anayasalarından daha liberal olduğunu belirttikten sonra, « Türkiye böyle bir lüksü kaldıramaz. Anayasa'da değişiklik yaparak, temel hak ve hürriyetlerin, bu hak ve hürriyetleri ortadan kaldıracak şekilde suiistimal edilmesini önleyici bir hüküm koyacağız » dedi.
Seçimlerin normal zamanında, yani 1973 yılında yapılacağını da belirten Başbakan Nihat Erim, kendisine yöneltilen, 11 ilde 26 nisan günü ilan edilmiş olan sıkıyönetimin süresi konusundaki bir soruya da, « Aşırı faaliyetleri temizleme işi bitince, sıkıyönetimin devamına da ihtiyaç kalmayacaktır » diye cevap verdi.

Soyguncu öğrenciye 36 yıl hapis

20 mayıs - 3 mayısta 3 arkadaşıyla birlikte Ziraat Bankası'nın İstanbul Unkapanı Şubesi'ni soymak isterken yakalanan Galatasaray Özel Mühendislik Okulu İnşaat Bölümü öğrencisi Ömer Ayna, İstanbul 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce 36 yıl hapse mahkûm edildi. Ancak Ayna, 146. madde gereği idam talebiyle yeniden yargılanacak.
Ömer Ayna ilk ifadesinde suç ortakları Cihan Alptekin ile Nihat Töre'nin adlarını vermiş, daha önce de iki bankayı soyduklarını ve Doktor Rahmi Duman'ın oğlunu kaçırdıklarını itiraf etmişti.

Bingöl'de depremden zarar gören kamu kesimine ait bir bina.

Bingöl'de deprem: 1 000 ölü

22 mayıs - Bingöl ve gene Bingöl'e bağlı olan Genç İlçesi, saat 18.45 sıralarında Richter ölçeğiyle 7 şiddetinde bir depremle sarsıldı. Bingöl merkezindeki 4 000 evden 3 800'ü yıkıldı. 17 500 nüfuslu şehirde halk geceyi, enkaz altında kalanları kurtarmaya uğraşarak geçirdi.
Santral binası da yıkıldığı için şehrin karanlıkta kalması, kurtarma çalışmalarını zorlaştırıyor. Erzincan'dan bölgeye sağlık personeli, greyderler, jeneratör, tankerlerle su ve ekmek gönderildi. Enkaz kaldırma çalışmalarında askerî birliklerden yararlanıldı.
Yapılan ilk tespitlere göre 813 olduğu iddia edilen ölü sayısı 995'e çıktı.

Millî Nizam Partisi kapatıldı

20 mayıs - Anayasa Mahkemesi 10 saat süren toplantısı sonucunda Millî Nizam Partisi'nin kapatılmasına oybirliğiyle karar verdi. Oturuma 15 üye katıldı. Genel başkanlığını Necmettin Erbakan'ın yaptığı MNP'nin Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı hareketten kapatıldığı açıklandı. Partinin malvarlığı Hazine'ye devredildi. Anayasa Mahkemesi'nin bu kararından sonra Cumhuriyet Savcılığı'nın sorumlular hakkında ceza davası açmak için harekete geçtiği öğrenildi.

Partisinden Demirel'e tam destek

19 mayıs - Adalet Partisi Meclis ve Senato ortak grubu 10 saat süren toplantıda Genel Başkan Süleyman Demirel'e tam destek verdi. Toplantıda Demirel 5 saat süren bir konuşma yaptı. Genel Başkan hakkında genel görüşme açılması için önerge veren Ankara Milletvekili Profesör Aydın Yalçın, Demirel'in birçok soruyu cevapsız bıraktığını söyledi.

547 aydın gözaltında

21 mayıs - Başbakan Yardımcısı Koçaş'ın Elrom'un kaçırılmasından sonra yaptığı açıklamanın ardından, yaygın bir tutuklama kampanyası başladı. Gözaltına alınanlar arasında TİP Genel Başkanı Behice Boran, Profesör Sadun Aren, TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt, ODTÜ İdarî İlimler Fakültesi Dekanı Profesör Yaşar Gürbüz, Profesör Bahri Savcı, Profesör Mümtaz Soysal da var. 65 kişiye de teslim ol çağrısı yapıldı. Aralarında Kemal Türkler, Yaşar Kemal, Samim Kocagöz, İlhami Soysal, Uğur Mumcu, Profesör Muammer Aksoy ve Profesör Tarık Zafer Tunaya'nın da bulunduğu 18 kişi teslim oldu. Listede Mehdi Zana, Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Mihri Belli, Doğu Perinçek, Cenan Bıçakçı, Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Doğan Avcıoğlu, Uluç Gürkan gibi isimler yer alıyor. Başbakan Erim, gözaltına alınan öğretim üyelerinin çokluğu karşısında valiliklere bir genelge göndererek, bazı gereksiz tutuklamalar yapıldığına dikkat çekti. 21 mayısta gözaltına alınanların sayısı 547'yi bulmuştu.

1971

Haziran

1. İstanbul Maltepe'de operasyon; Hüseyin Cevahir öldü, Mahir Çayan yaralı olarak yakalandı. Rehine aldıkları kız çocuğu kurtarıldı. ☞
2. 590 g ekmek 100 kuruş oldu.
2. TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak görevinden istifa etti.
5. Türk Hukuk Kurumu kapatıldı.
5. Erdal İnönü'den boşalan ODTÜ rektörlüğüne, emekli Korgeneral Şefik Erensü atandı.
7. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 68. maddesinde değişiklik yaparak eski DP'lilerin seçilme hakkını iade eden 12/11/1969 tarihli kanunu iptal etti.
7. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 155 kişinin tutuklandığını, 66 kişinin de gözaltında olduğunu açıkladı.
12. Cumhuriyet Başsavcılığı, TİP'in kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
15. Türkiye Millî Talebe Federasyonu kapatıldı.
16. 27 mayısta görevinden alınan eski Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür gözaltına alındı.
17. İstanbul Üniversitesi Senatosu, anarşik olaylara karıştığı gerekçesiyle Doçent Çetin Özek'i üniversiteden ihraç etti.
21. TCK'nin 141., 142., 146. ve 495. maddelerini ihlal etmekle suçlanan eski MBK üyesi İrfan Solmazer tutuklandı.
22. Anayasa Komisyonu, TCK'nin 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal suçundan sanık Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve arkadaşlarıyla ilgi ve iştirakleri tespit olduğu gerekçesiyle Tabiî Senatör Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verildi.
23. TBMM Soruşturma Hazırlık Komisyonu, Demirel için soruşturma komisyonu kurulmasına gerek olmadığına karar verdi. ☞
25. Türk yapımı ilk muhrip, Gölcük'te denize indirildi.

ÖLÜM

5. Tiyatro ve sinema sanatçısı Cahit Irgat. ☞

TCK'nın 141., 142., 146. ve 495. maddelerini ihlalden tutuklanan eski MBK üyesi İrfan Solmazer.

Süleyman Demirel ile Sadi Koçaş arasında sert tartışma

30 haziran - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel 26 haziranda partisinin Temsilciler Meclisi toplantısında yaptığı konuşmada, « Ordu en kısa sürede görevine dönmeli » dedi. Demirel konuşmasında ayrıca, Türkiye'yi huzursuz eden en büyük tehlikenin komünizm ve sol akımlar olduğunu da ileri sürdü.

Demirel'in bu konuşmasına ertesi gün cevap veren Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli ise eski Başbakan'ı suçlayarak, « Devlete musallat olan tehlikelerden bihaber, gafil bir seyirci hüviyetiyle yürüttüğü iktidarın kendisiyle beraber memleketi uçurumun başına kadar nasıl sürüklediğini ibretle gördük » dedi.

Ancak Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'e en sert cevap Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı CHP Konya Milletvekili Sadi Koçaş'tan geldi. Koçaş, « Türkiye'de milletin karşısına bu sözlerle çıkmaması gereken tek kişi varsa o da Sayın Demirel'dir » dedi.

Başbakan Yardımcısı'nın bu konuşmasına Demirel, « Bu zat Parlamento'nun hür iradesine tasallutta bulundu. Sadi Koçaş, hangi hakla hangi evin sahibidir » şeklinde cevap verdi.

Sadi Koçaş ise AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i « yavuz kişi » olarak niteledi ve onun mahkemede temize çıkmaya çalışması gerektiğini söyledi.

Tutuklamalar sürüyor

24 haziran - 12 mart sonrası başlayan tutuklamalar, gazetecileri de içine alarak tüm hızıyla devam ediyor.

Akşam gazetesi karikatüristi Turhan Selçuk gözaltına alındı ve toplum polisi tarafından tartaklandı. Başbakan Nihat Erim olaya el koyarak soruşturma başlattı.

Gazeteci Çetin Altan ve İrfan Derman Sıkıyönetim Mahkemesi'nce yargılandı, mahkeme olayı sivil mahkemeye intikal ettirdi.

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından İlhan Selçuk ile yazı işleri müdürü Oktay Kurtböke'nin, İlhan Selçuk'un 27 ve 28 nisan tarihli yazıları nedeniyle 18 mayısta başlayan yargılanmalarına devam edildi. 14 haziranda Profesör Mümtaz Soysal ve Profesör Bahri Savcı, gazeteci İlhami Soysal, *Devrim* gazetesi yazı işleri müdürü Uluç Gürkan ve sahibi Cemal Reşit Eyüpoğlu, 24 haziranda da Doğan Avcıoğlu ile Altan Öymen tutuklandı.

Ecevit hakkında soruşturma yok

24 haziran - Partisinin Nihat Erim hükûmetini desteklemesine ve bakan vermesine karşı çıkan ve bu nedenle CHP genel sekreterliği görevinden istifa eden Bülent Ecevit'in, cumhurbaşkanının ve Silahlı Kuvvetler'in manevî şahsiyetini küçük düşürücü sözler sarfettiğini iddia eden savcılığın dokunulmazlığının kaldırılması talebi Adalet Bakanlığı'nca uygun bulunmadı.

Cahit Irgat öldü

5 haziran - Tiyatro ve sinema oyuncusu, şair Cahit Irgat 56 yaşında İstanbul'da öldü. Oyunculuğa İstanbul Şehir Tiyatroları'nda başlayan Irgat, 1962-1963 sezonunda Cahide Sonku'yla birlikte « Cahitler Tiyatrosu »nu kurdu. Tiyatro ve sinema oyunculuğunun yanı sıra 1940 kuşağı çizgisinde toplumcu-gerçekçi bir anlayışla yazdığı şiirleriyle de tanınan Irgat'ın, 1940'lı yılların sanat ortamını konu olan « İnsan Kafesi » adlı romanı 1971'de *Milliyet* gazetesinde tefrika edilmişti.

Sibel kurtarıldı. Hüseyin Cevahir öldü, Mahir Çayan yaralı olarak ele geçirildi

Güvenlik güçlerinin Sibel Erkan'ı kurtarmak için düzenlediği operasyon.

Hüseyin Cevahir'in cesedi ambulansa yüklenirken.

Rehine tutulan Sibel Erkan pencerede.

1 haziran - İki teröristin 30 mayıs gününden beri Maltepe'de bir evde rehin tuttuğu 14 yaşındaki Sibel Erkan, güvenlik kuvvetlerinin gerçekleştirdiği bir operasyonla, 51 saat sonra kurtarıldı. Düzenlenen operasyon sonucu teröristlerden Hüseyin Cevahir olay yerinde öldü, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP-C) lideri Mahir Çayan ise ağır yaralı olarak ele geçirildi.

30 mayıs günü İstanbul Maltepe'deki hücre evleri tespit edildiğini fark eden iki terörist, güvenlik güçlerinden kaçarken tesadüfen Binbaşı Dinçer Erkan'ın evine girmişler ve Binbaşı'nın 14 yaşındaki kızı Sibel Erkan'ı rehin almışlardı.

Binanın etrafını çeviren güvenlik kuvvetlerinin teslim ol çağrısını sürekli olarak reddeden teröristler, kızı serbest bırakmak için kendilerine yurtdışına çıkma izni verilmesini istiyorlardı.

Sonunda Sibel Erkan'ın rehin tutulduğu evin karşısındaki bir binaya yerleşmiş iki keskin nişancı, Hüseyin Cevahir ve Mahir Çayan'ın perde arkasındaki siluetlerini görerek tetiğe bastı. Aynı anda çelik yelekli polis ekibi de evin pencerelerine dayanmış olan merdivenlerden içeri daldı.

Operasyonun sonunda Hüseyin Cevahir ölü, Mahir Çayan ise ağır yaralı olarak ele geçirildi. Sağ salim kurtarılan Sibel Erkan'ın durumunun gayet iyi olduğu bildirildi.

1971

Eski Başbakan Demirel hakkında soruşturma açılmayacak

24 haziran - Sanayi ve Teknoloji Bakanı Ayhan Çilingiroğlu, Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in başbakanlığı sırasında kardeşi Hacı Ali Demirel ile yurtdışına kaçan ortağı işadamı Şellefyan'a verilen krediler konusunda soruşturmayı gerektirecek usulsüzlükler görüldüğünü açıkladı. Bakan Çilingiroğlu, krediyi veren Ziraat Bankası'nda incelemeler yaptırdığını söyledi.

Millet Meclisi'ne bir önerge veren Cumhuriyet Halk Partisi Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan da Vakıflar Bankası'nın Hacı Ali Demirel'e ne kadar kredi açtığının araştırılmasını talep etti.

Ancak TBMM Soruşturma Hazırlık Komisyonu, eski Başbakan Süleyman Demirel hakkında soruşturma komisyonu kurulmasına gerek olmadığına karar verdi. Komisyon Demirel'in kardeşlerine çıkar sağladığı iddiasını Adalet Partili üyelerin oylarıyla reddetti.

Demirel hakkında soruşturma açılmasını isteyen, söz konusu iddiaların sahibi, Adalet Partisi'nden ihraç edildikten sonra Demokratik Parti'ye geçen Konya Milletvekili Özer Ölçmen, « Kamuoyu eninde sonunda gerçekleri öğrenecek ve hükmünü verecektir. Komisyon kararı Süleyman Demirel'i temize çıkaramaz » dedi.

Anayasa değişikliği tartışması

18 haziran - 17 haziranda CHP Parti Meclisi'nde Anayasa değişikliğiyle ilgili çalışmalar sırasında konuşan eski Genel Sekreter Bülent Ecevit, « Kamuoyu İnönü'nün başkanlığındaki Cumhuriyet Halk Partisi'nden ağır bir görev bekliyor » dedi.

Bülent Ecevit, « Yeni Anayasa değişikliğiyle özgürlükler kısıtlanıyor » derken, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, « İşçi aleyhine maddelere izin vermeyiz » şeklinde bir açıklama yaptı.

Anayasa'da yapılması düşünülen değişiklikler yalnızca yurtiçinde değil, yurtdışında da eleştirilere uğradı. Yabancı yayın organlarında da Türkiye'de aydın kesime baskı ve işkence yapıldığını iddia eden yazılar çıktı. Başbakan Nihat Erim bu yazıları « maksatlı » olarak nitelerken, Adalet Partisi yayımladığı bir bildiriyle Anayasa değişikliklerine destek vererek, « Anayasa değişikliği Adalet Partisi seçim bildirisindeki unsurları kapsamaktadır » açıklamasını yaptı.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Anayasa'ya sağ akımlara karşı da tedbirler konulmasını isteyeceğini açıklarken, 18 haziranda yayımlanan CHP Parti Meclisi bildirisinde « Anayasa anarşinin nedeni değildir » denildi.

Temmuz

1. Haşhaş ekimi ve afyon üretimi yasaklandı.
1. 16 haziranda gözaltına alınan eski Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Tunagür tutuklandı.
1. Devletin müteahhitlere 2 milyar lira borcu olduğu açıklandı. ☞
2. 22 haziranda Anayasa Komisyonu'nun hakkında dokunulmazlığının kaldırılması kararı aldığı Tabii Senatör Ekrem Acuner'in dokunulmazlığı Senato'da kaldırıldı.
5. Gazeteci İlhan Selçuk ile Oktay Kurtböke 1'er yıl hapse mahkûm oldu. ☞
6. 3 TÖS yöneticisi tutuklandı.
7. *Dünya*, *Yeni Asya* ve *Bizim Anadolu* gazeteleri 7 gün süreyle kapatıldı.
8. Ankara Sıkıyönetim Savcısı, Cemal Madanoğlu ve Osman Köksal'ın dokunulmazlıklarının kaldırılmasını talep etti.
8. Çetin Altan 1 yıl hapse mahkûm edildi. ☞
9. Yaşar Kemal 1 yıl 6 ay hapse mahkûm edildi. ☞
14. Kültür Bakanlığı kuruldu; ilk bakan Talat Halman.
14. Muhittin Taylan Anayasa Mahkemesi başkanı seçildi.
15. Anayasa Mahkemesi, Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılmasına dair Senato kararını iptal etti.
16. Deniz Gezmiş ve arkadaşları yargı önünde. ☞
16. Gazeteci Osman Saffet Arolat, Tanju Cılızoğlu tutuklandı. ☞
20. Anayasa Mahkemesi TİP'i kapattı. ☞
25. Tümgeneral Musa Öğün, Adnan Öztrak'tan boşalan TRT genel müdürlüğüne atandı.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
26. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Profesör Muammer Aksoy tutuklandı.
27. Ziraat Bankası'na ait para nakil aracı Aydın yolunda soyuldu; 4 milyon lira çalındı.

ÖLÜM

14. Asker ve siyaset adamı Ali Kılıç. ☞

Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılan Türkiye İşçi Partisi'nin Genel Merkezi.

TİP kapatıldı

20 temmuz - Anayasa Mahkemesi oybirliğiyle alınan bir kararla Türkiye İşçi Partisi'ni (TİP) kapattı.

Anayasa Mahkemesi söz konusu kapatma kararını, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Türkiye İşçi Partisi'nin 4. Kongresi'nde yayımlanan bazı rapor ve bildirilerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı olduğu iddiasıyla açtığı davayı yerinde görerek aldı.

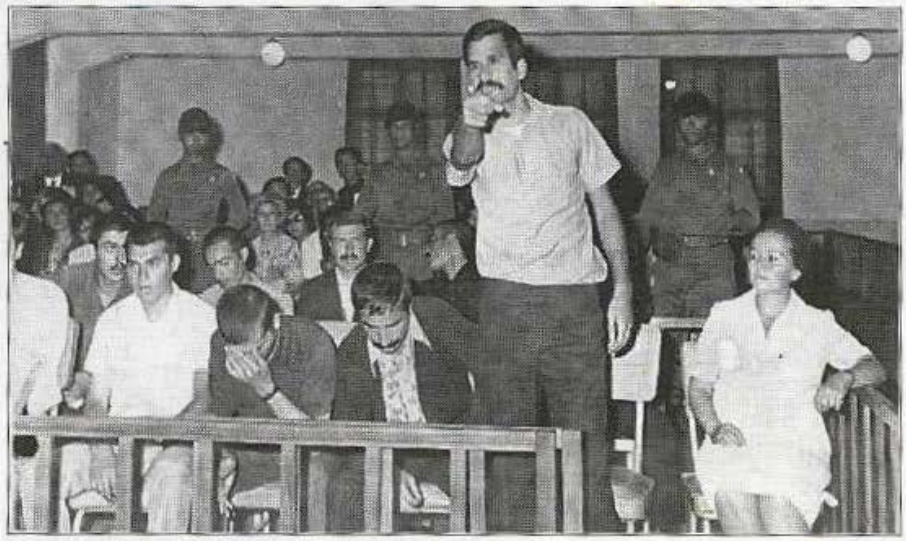
AP iktidarının bilgisiz ekonomi politikası Türkiye'yi darboğaza soktu

1 temmuz - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Atilla Karaosmanoğlu, geçmişteki Adalet Partisi iktidarını suçlayarak, « Türkiye yakın bir dönemde ekonomik bunalım içine atılmıştır » dedi. Başbakan Yardımcısı Karaosmanoğlu, bazı kişilerin ekonomiye hiçbir katkıları olmadan devlet eliyle kolayca zengin edildiklerini ileri sürerek, bilgisiz ve kolaycı ekonomi politikasının Türkiye'yi darboğaza soktuğunu belirtti.

Maliye Bakanı Sait Naci Ergin de devletin müteahhitlere toplam 2 milyar lira borcu olduğunu açıkladı.

Adalet Partisi Senato grup başkanı Kastamonu Senatörü Nusret Tuna ortaya atılan bu iddialar üzerine, partisinin kötülendiğini ileri sürerek Başbakan Nihat Erim'i göreve davet etti. Tuna, « Bir önceki iktidarı kötüleme hükûmetlerden beklenen hizmetin şartı değildir » dedi.

Deniz Gezmiş ve 26 arkadaşının yargılanmasına başlandı

Deniz Gezmiş: « Kapıda dipçiklendik. İtimadım yok. »

23 temmuz - « Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı tagyir, tebdil ve ilgaya cebren teşebbüs etmekten » sanık öğrenci lideri Deniz Gezmiş ile 26 arkadaşının yargılanmasına 16 temmuzda Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başlandı. Sanıklar, mahkemenin kuruluş tarzına itiraz ettiler, ancak mahkeme bu itirazı reddetti. Duruşmanın ikinci günü mahkeme başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi'nin sorularını cevaplayan sanıklar iddiaları kabul ettiler, ancak Anayasa suçu işlemedikleri gibi, eylemlerini Anayasa'ya sahip çıkmak için yaptıklarını söylediler.

23 temmuzdaki celsede sanıkların saç ve bıyıklarının kesildiği görüldü. Bu celsede mahkeme, sanıklardan Necmettin Baca ile İbrahim Seven'i tahliye etti.

İddianameyi okuyan Savcı Binbaşı Kerametin Çelebi, gençlerin politik oyunlarla bugünkü duruma geldiklerini belirterek, isim vermeden Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel ile eski Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit'i bazı konuşmalarından dolayı « benlik duyguları millî duygularına galebe çalmakla » suçladı.

Tutuklanan ve hükûm giyen gazeteciler

16 temmuz - *Cumhuriyet* gazetesi yazı işleri müdürü Oktay Kurtböke ile aynı gazetenin yazarı İlhan Selçuk, İstanbul 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde devam eden yargılanmaları sonucunda 5 temmuzda 1'er yıl hapse mahkûm oldular.

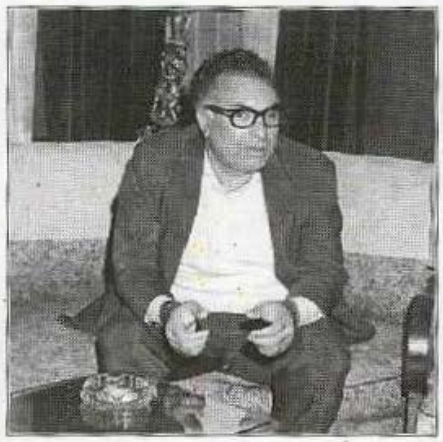
Bu karardan iki gün sonra gazeteci Altan Öymen serbest bırakıldı.

8 temmuzda, Ankara 1'inci Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, yaptığı bir konuşmada Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a hakaret ettiği gerekçesiyle yargılanmakta olan gazeteci-yazar Çetin Altan 1 yıl hapis cezasına mahkûm oldu.

Bir gün sonra da romancı Yaşar Kemal, yazılarında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edildi.

Yaşar Kemal'in eşi Tilda Gökçeli, yazar Azra Erhat, Vedat Günyol ve Sabahattin Eyüboğlu 11 temmuzda gözaltına alındı.

16 temmuzda da gazeteci Osman Saffet Arolat ile Tanju Cılızoğlu tutuklandı.

Yaşar Kemal.

Çetin Altan duruşmada.

Oktay Kurtböke ve İlhan Selçuk, İstanbul 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki duruşmada.

1971

Erim: Muhtıra kanlı bir hükûmet darbesini önledi

20 temmuz - 2 temmuzda Başbakan Nihat Erim, « Eğer ordu 12 Mart Muhtırası'nı vermeseydi, belki de kanlı bir hükûmet darbesiyle karşılaşacaktık » dedi. Başbakan Erim konuşmasını, « Görüyorsunuz ki demokrasiyi korumaya çalışıyoruz » şeklinde tamamladı. 20 temmuzda bir demeç veren İnönü, Anayasa'nın demokratik sosyalizme açık olduğunu, TİP'in kapatılmasıyla CHP'nin solunda bir boşluk meydana geldiğini söyledi. İnönü ayrıca, basın özgürlüğünün temel ilkeleri olduğunu da belirtti.

Cemal Madanoğlu hakkında suçlama

8 temmuz - Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi Savcılığı, 7 temmuzda tutuklanan 5'i subay 10 kişi hakkında yürütülen soruşturmayla ilgili olarak, 27 Mayıs'ın önderlerinden Kontenjan Senatörü Cemal Madanoğlu ve Tabii Senatör Osman Köksal'ın dokunulmazlıklarının kaldırılmasını talep etti. Madanoğlu ve Köksal « Anayasa'yı ilgaya teşebbüs ve gizli örgüt kurmak »la suçlanıyor.

Acı ilaç gibi zamlar

15 temmuz - Başbakan Erim bir radyo konuşması yaparak ekonomik durum hakkında bilgi verdi. « Türkiye bugün yok olmak tehlikesiyle karşı karşıyadır » dedikten sonra, « Tedbirler acı, fakat ilaç gibi » diye ekledi. Erim'in « acı ilaç gibi » dediği tedbirler elektrik, demir ve kömür başta olmak üzere temel maddelere yapılan zamları içeriyor.

Mümtaz Soysal hapiste evlendi

13 temmuz - Tutuklu olan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Mümtaz Soysal, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nda kıyılan nikâhla yazar Sevgi Sabuncu'yla evlendi. Soysal'ın tanıklığını Mamak Askerî Cezaevi müdürü yaptı.

Kılıç Ali öldü

14 temmuz Asker ve siyaset adamı Ali Kılıç 83 yaşında İstanbul'da öldü. Millî Mücadele yıllarında Antep ve Maraş yörelerinde Fransız işgalcilere karşı direnişi örgütleyen Kılıç Ali, 1920-1938 arasında Gaziantep milletvekilliği ve uzun süre İstiklâl Mahkemesi üyeliği yaptı. Yakın çevresinde bulunduğu Atatürk'ün ölümünden sonra siyasetten uzaklaştı. 1961'de YTP'den aday oldu, ancak seçilemedi.

Ağustos

1. 1 yıl hapse hükümlü olan Çetin Altan'a 1 yıl 5 ay hapis cezası verildi.
3. Sıkıyönetim Savcılığı'nca dokunulmazlığının kaldırılması istenen ve kendi de aynı yönde talepte bulunan Kontenjan Senatörü Cemal Madanoğlu'nun dokunulmazlığı Senato'da kaldırıldı.
4. Eski AP Balıkesir Milletvekili Cihat Turgut, « nüfuz ticareti » yaptığı iddiasıyla tutuklandı.
5. Türkiye, Çin Halk Cumhuriyeti'ni resmen tanıdı.
8. AP Genel Başkanı Demirel, Türkiye'nin Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımasını kınadı. ☞
10. Kamuda anlaşma sağlanınca bütün grev kararları kaldırıldı.
11. İstanbul 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde 41 kişi için idam istendi. ☞
13. DP ekonomideki aksaklıklardan AP'yi sorumlu tuttu.
14. İdamı istenen eski MBK üyesi İrfan Solmazer tahliye edildi. ☞
15. Türk yapımı Renault-12 marka otomobiller satışa sunuldu.
16. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKPC) üyelerinin yargılanmasına başlandı. ☞
18. Anayasa değişikliği taslağı AP, CHP ve DP tarafından onaylandı.
18. AP Malatya Senatörü Hamdi Özer partisinden istifa etti.
19. Kapatılan TİP'in Genel Başkanı Behice Boran'ın yargılanmasına başlandı.
21. Demokratik Parti eski DP'lilerin affını istedi.
21. Başbakan Nihat Erim « Özel kazancı hırsızlık sayan zihniyeti reddediyoruz » dedi.
23. THKPC lideri Mahir Çayan « İsrail Başkonsolosu Elrom'u ben öldürmedim » dedi. ☞
27. Meclis, Anayasa değişikliği teklifini olduğu gibi kabul etti. ☞
30. İstanbul TV'si deneme yayınına başladı.

Demirel, hükûmetin Kızıl Çin'i tanımasına karşı çıktı

8 ağustos - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, hükûmetin Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımasına karşı çıktı. Demirel, « Bugünkü ortamda Kızıl Çin'i tanımanın Türkiye için bir yararı yoktur » dedi. Adalet Partisi hükûmetinde Dışişleri bakanı olan İhsan Sabri Çağlayangil ise Senato'da yaptığı bir konuşmada Çin'in yok farz edilemez bir realite olduğunu söyledi.
Çin Halk Cumhuriyeti'nin Türkiye tarafından tanınması konusu Meclis'te de görüşüldü. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş belgelerle Demirel'e cevap vererek, tanıma girişimini Adalet Partisi hükûmetinin başlattığını söyledi.

AP Sinop Milletvekili Biçer: Erim Hükûmeti dini baltalıyor

23 ağustos - Adalet Partisi Sinop Milletvekili Hilmi Biçer Meclis'te hükûmeti eleştirerek, « Yaptığımız işleri dini baltalamak için yapmıyoruz diyebilir misiniz? » diye sordu.
Biçer'e cevap veren Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı CHP Konya Milletvekili Sadi Koçaş ise, « Biz hükûmet olarak dine miting alanlarında, kahvehanelerde dilimize almayacak kadar bağlıyız » dedi. Laf atmalar sürerken Koçaş sözlerini, « Bizim için, görevi bıraktığımızda her şey söylenecek, ama arkamızdan 'Hırsızdır, namussuzdur' diyemeyecekler » diye tamamladı.

AP'li Sezgin, kendi imzasıyla yapılan zamları eleştirdi

20 ağustos - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Atilla Karaosmanoğlu 11 ağustosta Meclis'te yaptığı bir konuşmada, Adalet Partisi Aydın Milletvekili İsmet Sezgin'in sanayi hammaddelerine yapılan zammı eleştirmesini cevaplayarak, « Ben de zamların vatandaşı zora soktuğunu biliyorum. Ancak kararnameyi hazırlayanın ve altında imzası bulunanın sayın Sezgin olduğunu hatırlatmak isterim » dedi. 16 ağustostaki oturumda Sezgin, Karaosmanoğlu'ndan sözü edilen kararnameyi göstermesini istedi. 20 ağustosta Karaosmanoğlu, İktisadî Devlet Teşekkülleri'ne yapılan zamlarla ilgili kararın son Demirel hükûmeti tarafından alındığını gösteren bir belgeyi basına dağıttı. Belge, Adalet Partisi hükûmetince hazırlanan 30 kasım 1970 tarih ve 7/1643 sayılı kararnameyle İktisadî Devlet Teşekkülleri'nde yapılmasına karar verilen zamları gösteriyor.

Meclis, Anayasa değişikliğini kabul etti

27 ağustos - Anayasa'nın bazı maddelerinin değiştirilmesini öngören ve bir süredir tartışma konusu olan kanun teklifi Millet Meclisi'nde 377 kabul oyuyla onaylandı.
Tasarı hakkında görüşlerini açıklayan Millî Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu değişikliklerin olumlu olduğunu söylerken, kapatılan Türkiye İşçi Partisi'nin eski Genel Başkanı İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar tasarıya karşı çıktı. Aybar bütün Batı demokrasilerinin demokratik sosyalizme izin verdiğini, oysa Türkiye'de bu tasarıyla bunun önlendiğini söyledi.
Anayasa'da yapılan değişikliklerle TRT'nin özerkliği kaldırıldı, hükûmet, herhangi bir olay çıktığında üniversitelerin yönetimine el koyabilecek, öğretim üyeleri partilerde görev alamayacak.
Oylama sonrası Meclis'te bir konuşma yapan Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Seçim beyannamemizde yer alan diğer bazı değişiklik isteklerimizi mahfuz tutuyoruz » dedi.
Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü ise, « Anayasa'nın anarşik olayların zuhurunda hiçbir dahli, kusuru yoktur » diyerek, Anayasa metninde tek bir harf değişmediği halde bugünkü sukûnet ortamına gelişi örnek gösterdi.

THKP-C davası başladı. Ön sıra soldan sağa: Ziya Yılmaz, İlkay Demir, Necmi Demir, Kâmil Dede, Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan.

THKP-C lideri Çayan: Elrom'u ben öldürmedim

27 ağustos - Geçtiğimiz haziran ayının başında yaralı olarak yakalanan Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP-C) lideri Mahir Çayan ve 25 arkadaşının yargılanmasına 16 ağustosta, İstanbul 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başlandı.
23 ağustostaki celsede Mahir Çayan, 17 mayısta kaçırıldıktan 6 gün sonra öldürülmüş olarak bulunan İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'u kendisinin değil, henüz yakalanamayan Yüzbaşı İlyas Aydın'ın öldürdüğünü ileri sürdü.
27 ağustostaki celsede mahkeme, duruşmayı uzatmak girişiminde bulunan sanıklardan THKP-C lideri Mahir Çayan ve 13 arkadaşına para cezası verdi.
Öte yandan sanıkların reddi hâkim istekleri de mahkeme tarafından kabul edilmedi.

Türkiye'de üretimine başlanan Renault otomobiller satışa sunuldu. Renault-12'lerin tanıtımı şarkıcı Hümeyra tarafından yapıldı.

41 kişi hakkında idam talebi

17 ağustos - « Anayasa'yı cebir yoluyla değiştirmeye teşebbüs » etmekten sanık, aralarında 21 haziran günü tutuklanan eski Millî Birlik Komitesi üyesi İrfan Solmazer'in de bulunduğu 83 kişinin yargılanmasına, İstanbul 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde devam edildi.
11 ağustostaki duruşmada savcı, 41 sanık hakkında idam istedi.
Eski MBK üyesi İrfan Solmazer savunmasında, « Anayasa'yı tatbik etmeyenler yerine, Atatürkçüler suçlu görülüyor » dedi. İdamı istenen Solmazer 14 ağustostaki duruşmada tahliye edildi.
17 ağustosta da, İstanbul eski siyasî polis şeflerinden sanık Muzaffer Yılmaz, İstanbul emniyetinin müdürünü ve birçok mensubunu yolsuzlukla suçladı, emniyette yapılan işkencelerin engizisyon döneminde bile görülmediğini ileri sürdü.

1971

Eylül

1. Özel yüksekokullara yeni düzenleme getirildi.
2. İzmir'de 54 Nurcu yargılandı.
3. Gazeteci Emil Galip Sandalcı tutuklandı.
3. Süleymancıların yargılanmasına başlandı.
4. UNESCO 1971 yılını tüm dünyada « Yunus Emre Yılı » ilan etti.
5. Hükûmet, Türk lirasını Alman markı karşısında devalüe etti; 1 Alman markı 4 lira 3 kuruş.
5. Meclis, Anayasa değişikliği ikinci tur görüşmelerini tamamladı.
6. 27 Mayıs'ın önderlerinden eski MBK üyesi Cemal Madanoğlu tutuklandı. ☞
8. Tabiî senatörler, Başbakan Erim'i « Anayasa'yı kuşa çevirmekle » suçladı.
9. Deniz Gezmiş ve 17 arkadaşının idamı istendi. ☞
9. CHP Genel Başkanı İnönü, « CHP sosyalist bir parti olmayacaktır » dedi.
10. Robert Koleji, Boğaziçi Üniversitesi oldu.
11. Et ve Balık Kurumu ürünlerine yüzde 25 oranında zam yapıldı.
13. AP Nevşehir Milletvekili Esat Kıratlıoğlu hakkında arsa yolsuzluğundan soruşturma açıldı. ☞
14. Başbakan Nihat Erim, üniversiteyi suçladı.
17. AP, kanun gücünde kararnameye karşı çıktı.
19. Türkiye güzeli Filiz Vural, Avrupa güzeli seçildi.
20. Senato, Anayasa değişikliğini kabul etti.
21. İstanbul Devlet Konservatuvarı açıldı.
26. Sıkıyönetim 2 ay uzatıldı.
27. Türkiye-İran demiryolu hattı hizmete girdi.
28. Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu, görevinden istifa etti.
28. Silahlı Kuvvetler, reformların mutlaka yapılacağını söyledi.

ÖLÜM

11. Nikita Hruşçev. ☞

Filiz Vural Avrupa güzeli seçildi.

Deniz Gezmiş ve 17 arkadaşının idamı istendi

9 eylül - Deniz Gezmiş ve 26 arkadaşının, 16 temmuzda Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başlayan yargılanması devam ediyor. Duruşmada Savcı Keramettin Çelebi ve Yüzbaşı Baki Tuğ, 18 sanık hakkında idam talebinde bulundular.
İddianamede, sanıkların Atatürkçüyüz deyip eylemleriyle Atatürk'e ihanet ettikleri öne sürüldü, « Atatürkçülüğe ihanet edenleri onun manevî varlığı boğacaktır » denildi.

Esat Kıratlıoğlu hakkında soruşturma

Esat Kıratlıoğlu.

13 eylül - İmar ve İskân Bakanlığı müfettişleri, İller Bankası'nın Mehmet Kavala'dan satın aldığı arsayla ilgili araştırma sonucunda, bankanın eski genel müdürlerinden Esat Kıratlıoğlu ve bazı ilgililer hakkında soruşturma açılmasını uygun buldular.

Başbakan Erim, Demirel'le pazarlık söylentilerini reddetti

18 eylül - AP Genel İdare Kurulu, Başbakan Erim'in, hükûmete kanun gücünde kararname hazırlama yetkisi verilmesine karşı çıktığını açıkladı. Açıklamanın Erim'in Demirel'le görüşmesinden sonra yapılması, Erim'in Demirel'le pazarlık yaptığı söylentilerine yol açtı. Erim'in Demirel'le görüşmesi komutanlar tarafından da hoş karşılanmadı. 18 eylülde komutanlar Erim'le bir görüşme yaptılar. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a yakın çevreler de, paşanın Erim'in Demirel'e karşı yumuşak tutumuna sıcak bakmadığını ileri sürdüler.

Demirel bazı reformlara karşı

27 eylül - Demirel 22 eylülde eğitim, toprak reformu ve TRT konusunda hükûmete yetki verilmesine karşı olduğunu söyleyerek, « AP'nin kimseye açık bono vermesi beklenemez » dedi. 27 eylülde CHP Genel Sekreteri Bakşık, « Demirel olanlardan ders almamışa benziyor. AP'nin ekonomik ve sosyal reformlardan kaçmak için bahaneler peşinde olduğu görülüyor » dedi. Demirel'in, « En büyük reform siyasî reformdur » sözüne de cevap veren Bakşık, « Kendisine kaynaklık eden büyük çıkarcı çevrelere sadakatini sürdüreceği anlaşılıyor » diyerek sözlerine devam etti.

Cemal Madanoğlu.

Cemal Madanoğlu tutuklandı

6 eylül - Eski MBK üyesi Kontenjan Senatörü Cemal Madanoğlu, Anayasa Mahkemesi'nin « Anayasa'yı ilgaya teşebbüs » suçlamasıyla ilgili gerekçeli kararından sonra, sorgulandığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askerî Mahkemesi'nce tutuklandı.

1971

Nikita Hruşçev.

Nikita Hruşçev öldü

11 eylül - Eski SSCB Başbakanı ve Komünist Parti Birinci Sekreteri Nikita Hruşçev, bir kalp krizi sonucu 77 yaşında Moskova'da öldü.
Stalin'in ölümünün ardından 1953'te Komünist Parti birinci sekreterliğine seçilen Hruşçev, 1956'dan sonra « Stalinciliğin tasfiyesi » siyasetini uygulayarak rakiplerini iktidardan uzaklaştırdı. İktisat siyasetini ülkede hayat seviyesini yükseltme, tüketim sanayinin geliştirilmesi ve tarımın modernleştirilmesi temeline dayandırdı. 1958'de başbakanlığı da üstlenen Hruşçev, tarım siyasetinin başarısızlığı ve Küba bunalımı (1962) sırasında ABD'ye ödün vermek zorunda kalması üzerine, 1964'te Parti Merkez Komitesi'nce görevden alındı.

Başbakan Erim, AP'lilere sert çıktı

29 eylül - Başbakan Erim, Meclis'te AP'lilere, « Bu kürsü dışında 12 Mart Muhtırası hakkında konuşmak mertlik değildir. Mertlik, o muhtırayı kabul edip etmemekle olur » dedi. Kuvvet komutanlarının peş peşe demeçler vererek reform yapılacağını söylemeleri üzerine çıkan tartışmada Erim, « Ordumuzun kumandanları, hiç şüphe yok ki, kişisel düşüncelerini değil, ordunun üç kuvvetinin görüşünü ortaya koymuşlardır » dedi. AP Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak ise, « Ama bu hareketler Anayasa'ya karşı çıkmaktır » diye cevap verdi.
Erim hükûmeti şu ana kadar 27 reform tasarısı hazırladı, üzerinde çalışılan taslak sayısıysa 161. Öte yandan Demirel Hükûmeti döneminde hazırlanan 40 tasarı da kanunlaşmayı bekliyor. Reform tasarılarının en önemlileri üniversiteler, Anayasa Mahkemesi, TRT ve eğitimle ilgili olanları.

Ekim

1. Margarin fabrikaları üretimi durdurdu.
2. Başbakan Erim, « Gerekenler yapılmadığı için 1971 ortamına geldik » dedi.
5. Adalet Partisi, Erim hükûmetine verdiği bakanları çekme kararı aldı. ☞
6. Kapatılan TİP'in Genel Başkanı Behice Boran, tahliye edildi.
7. AP'li bakanlardan Kitaplı, Özalp ve Akçal, hükûmetten istifa ettiler.
8. MGP, AP'nin bakanlarını hükûmetten çekme kararını ters ve zamansız buldu.
9. Deniz Gezmiş ve 17 arkadaşı idama mahkûm oldu. ☞
9. Cumhurbaşkanı Sunay, AP Genel Başkanı Demirel'le görüştü.
11. ABD Başkan Yardımcısı Spiro Agnew, Ankara'ya geldi.
14. CHP Genel Başkanı İnönü, bazı CHP il teşkilatlarında aleyhine hava yaratıldığından şikâyet etti. ☞
18. İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth, resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldi.
19. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « Adalet Partisi yeni kadroyla hükûmet kurmalı » dedi.
25. TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt'la 142 arkadaşının yargılanmasına başlandı. ☞
26. Hükûmet istifa etti. ☞
27. Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Erim'in istifasını kabul etmedi. ☞
27. İstifa eden Başbakan Erim, kardeşlerini kayıran Demirel'in şahsî çıkarı için buhran yarattığını söyledi. ☞
28. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, « Ordu, hükûmeti destekliyor » dedi. ☞

Başbakan Erim istifa etti, sonra istifasını geri aldı

28 ekim - Başbakan Nihat Erim, 26 ekimde Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la yaptığı 3 saat 45 dakikalık görüşmeden sonra istifa ettiğini açıkladı.
Ancak bir gün sonra Cumhurbaşkanı Sunay, Erim'in istifasını kabul etmediğini bildirdi. Bunun üzerine Erim, « Durum nazik olduğu için istifamı geri aldım » dedikten sonra AP Genel Başkanı Demirel'i suçlayarak, « Bunalım Demirel'in şahsî çıkarları için yaratılmıştır » dedi ve Demirel'in kardeşlerini kayırdığını söyledi. Demirel bu suçlamaya bir gün sonra cevap vererek, « Ortada bir suç varsa 7 aydır niçin durmuşlardır » diye sordu. Aynı gün Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, « Ordu hükûmeti destekliyor » diye bir açıklama yaptı. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli hükûmetin yeniden güvenoyu istemesini önerirken, CHP Genel Başkanı İnönü, « Bu buhrandan da geçeceğiz » dedi.
Erim'i istifaya götüren mesele, AP'nin 5 ekimde aldığı hükûmetteki bakanlarını geri çekme kararıydı. Görevden çektiği bakanlar için Demirel, « Hükûmet, 12 Mart Muhtıra şartlarından uzaklaşmıştır » gerekçesini gösterdi.

Başbakan Nihat Erim.

TÖS Başkanı Fakir Baykurt.

TÖS davası başladı

25 ekim - Türkiye'de komünist bir rejim kurmaya çalıştıkları iddia edilen Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Genel Başkanı Fakir Baykurt ve 142 arkadaşının yargılanmasına Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askerî Mahkemesi'nde başlandı. Düzenledikleri toplantılarda yapılan konuşmalar ve yayımlanan yazılarıyla « komünizm propagandası » yaptıkları öne sürülen sanıklardan 101'i tutuklu, diğerleri tutuksuz olarak yargılanacak.

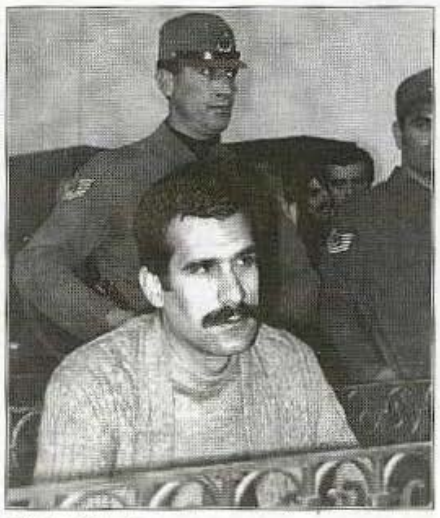
Deniz ve 17 arkadaşı idama mahkûm oldu

9 ekim - 16 temmuzdan bu yana « Anayasa'yı cebir yoluyla değiştirmeye teşebbüs » suçlamasıyla yargılanan sanıklardan Deniz Gezmiş ile 17 arkadaşı, Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce idama mahkûm edildi. İdama mahkûm olanların isimleri şöyle: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Atilla Keskin, Hüseyin İnan, Metin Yıldırımtürk, Ahmet Erdoğan, Recep Sakın, Mehmet Asal, Osman Arkış, Ercan Öztürk, Semih Orcan, Hacı Tonak, Mustafa Yalçıner, Cengiz Baltacı, Metin Güngörmüş, Mete Ertekin, Mehmet Nakipoğlu ve Mustafa Çubuk.

Hakkındaki karar okununca Deniz Gezmiş, « Yaşasın Bağımsız Türkiye » diye bağırdı.

Tuğgeneral Ali Elverdi başkanlığındaki mahkeme, sanıklardan 3'ünü delil yetersizliğinden beraat ettirdi. Davanın tek kadın sanığı Sevim Onursal ise 5 yıl hapse mahkûm oldu.

Sanıklar, Askerî Yargıtay'a başvurarak karara itiraz edebilecekler.

Deniz Gezmiş.

Dolmabahçe Sarayı'nda Kraliçe II. Elizabeth onuruna verilen törende Başbakan Nihat Erim ve eşi, Kraliçe'yle birlikte.

1971

İran İmparatorluğu'nun 2000. yılını kutlamak için düzenlenen ve dünyanın dört bir yanından gelen davetlilerin katıldığı görkemli törende Şah Rıza Pehlevî ve ailesi.

İnönü ile Ecevit'in arası açılıyor

14 ekim - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Ismet İnönü parti içindeki huzursuzluğu resmen açıkladı. İstanbul, İzmir ve Ankara il merkezlerinde aleyhine bir hava yaratıldığını söyleyen İnönü, eski Genel Sekreter Bülent Ecevit'le kendisinin karşı karşıya getirilmek istendiğinden, bu amaçla tertipler düzenlendiğinden yakındı, bunlara bir son verilmesini isteyerek Parti Genel Sekreteri Şeref Bakşık'la tartıştı.

Çin Halk Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler'de

26 ekim - Çin Halk Cumhuriyeti, Güvenlik Konseyi'nin 26. Genel Kurulu'nda yapılan oylama sonucunda, 35 ret oyuna karşı 70 oyla Birleşmiş Milletler'e kabul edildi. Arnavutluk ve 20 ülke tarafından Konsey'e sunulan öneriyle, Çin Halk Cumhuriyeti Çin'in tek temsilcisi oldu; Çan Kay-şek temsilcilerinin üyeliklerinin derhal düşürülmesine karar verildi. Böylece Pekin'in BM'de temsil edilme talebi 21 yıl sonra yerine getirilmiş oldu.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin toplantısı.

Kasım

1. AP Genel Başkanı Demirel hakkında soruşturma açılması için Meclis'e önerge verildi.
1. CHP Genel Başkanı İnönü, erken seçimi tehlikeli bulduğunu açıkladı.
2. AP, hükûmetten bakanlarını çekme kararını erteledi.
6. AP Temsilciler Meclisi, Cumhurbaşkanı Sunay'ın isteklerini kabul etti. ☞
9. CHP Adana Senatörü Mukadder Öztekin Bayındırlık bakanlığına, TBMM dışından Nezih Devres de Enerji ve Tabiî Kaynaklar bakanlığına atandı.
10. CHP Genel Başkanı İnönü, « Demokratik rejimin devamını istiyorsak geçmişi didiklemeyelim » dedi.
10. Başbakan Erim, « İnkâr gayretlerine rağmen Atatürk devrimleri yaşayacak » dedi.
12. TBMM, AP Genel Başkanı Demirel hakkında soruşturma açılmasını kabul etti. ☞
18. CHP'de karışıklık; Genel Sekreter Şeref Bakşık ve Merkez Yönetim Kurulu istifa etti. ☞
25. Hükûmetin üniversite tasarısı Anayasa'ya aykırı bulundu.
26. Sıkıyönetim 2 ay süreyle uzatıldı.
27. Adıyaman Milletvekili Kâmil Kırıkoğlu, CHP Genel Sekreteri seçildi. ☞
28. Birlik Partisi'nin (BP) adı Türkiye Birlik Partisi (TBP) oldu; Mustafa Timisi yeniden genel başkan seçildi. ☞
29. 1972 malî yılı bütçesi 51,9 milyar lira olarak bağlandı.
30. THKP-C lideri Mahir Çayan ve 4 arkadaşı cezaevinden kaçtı. ☞

ÖLÜM

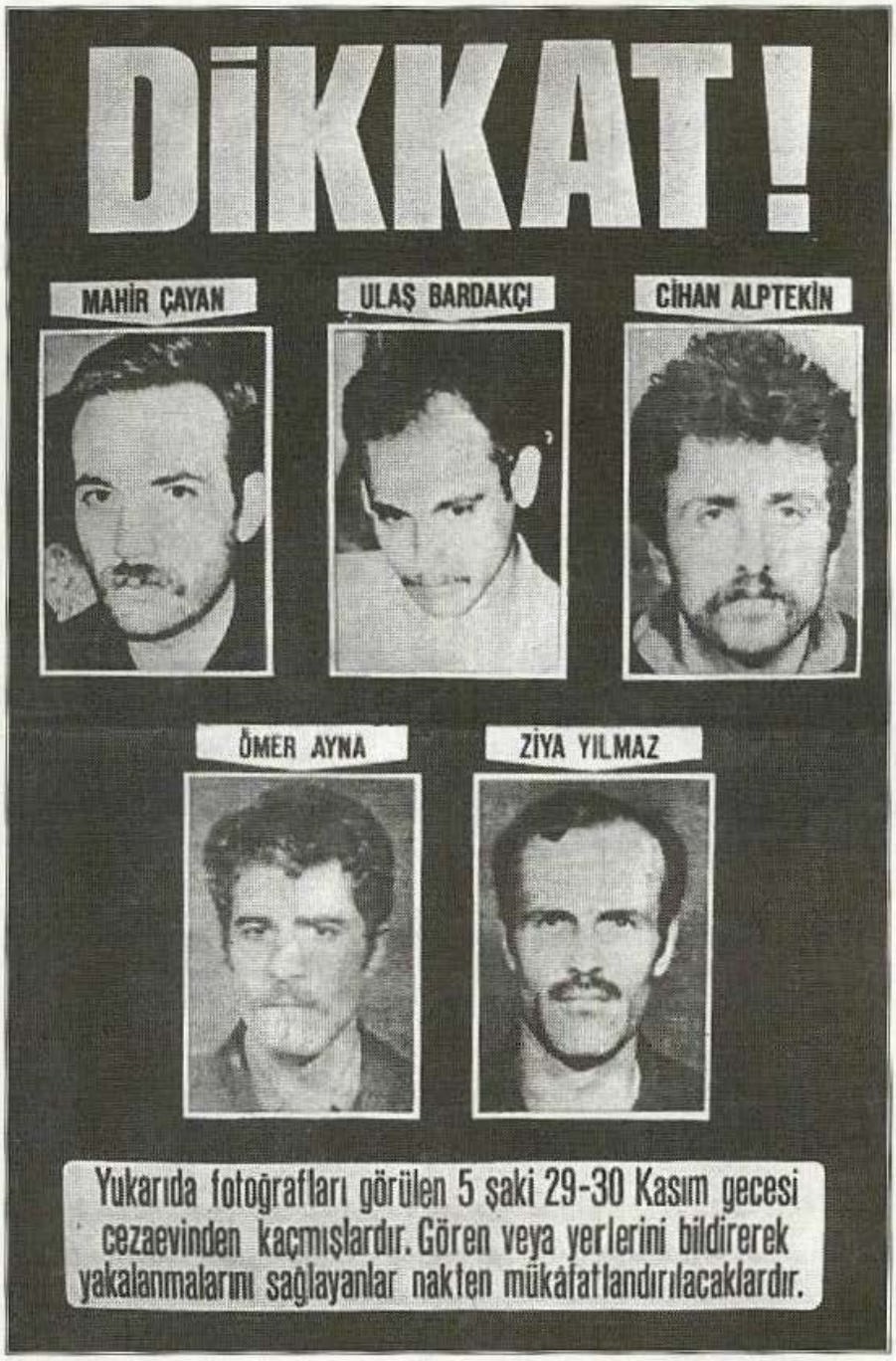
7. Tiyatro sanatçısı Sami Ayanoğlu.

Mahir Çayan ve 4 arkadaşı firar etti

30 kasım - İdam talebiyle yargılanmakta olan THKP-C lideri Mahir Çayan ile arkadaşları Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz ile THKO İstanbul Bölgesi sorumlularından Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, tutuklu bulundukları İstanbul Maltepe Askerî Ceza ve Tutukevi'nden tünel kazarak kaçtılar.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, cezaevinden kaçan anarşistlerin yakalanmaları için halkı da yardıma çağırdı.

Başbakan Nihat Erim, « Bu basit bir kaçma olayından ibaret değil » diyerek, olayda ihmali görülen görevlilerin cezalandırılacaklarını söyledi.

Halka açık yerlere asılan, Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla ilgili aranıyor ilanı.

Şeref Bakşık.

CHP'de karışıklık; parti genel sekreteri değişti

27 kasım - CHP'de devam eden parti içi « savaş » iyice su yüzüne çıktı, Genel Sekreter Şeref Bakşık ile Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, 18 kasımda görevlerinden istifa ettiler. Bakşık istifasını Genel Başkan İnönü'ye sözlü olarak sundu, ayrıca şikâyetlerini de anlattı. Eski Genel Sekreter Bülent Ecevit ise, « CHP'nin tutumunda son yıllarda meydana gelen gelişme, Türkiye'deki sosyolojik oluşumun bir yansımasıdır » dedi.

27 kasımda toplanan Parti Meclisi, Adıyaman Milletvekili Kâmil Kırıkoğlu'nu 37 oyla genel sekreter seçti. Yeni Merkez Yönetim Kurulu üyeliği seçimleriyse İnönü'yü sinirlendirdi. İnönü, yeni listede kendi aleyhine çalışan kişileri görünce sinirlendiğini belli etti.

Kamil Kırıkoğlu.

1971

AP tekrar hükûmete destek verdi

6 kasım - AP Temsilciler Meclisi, yaklaşık 11 saat süren toplantısı sonucunda yayımladığı bildiride, 5 ekimde alınmış olan hükûmetteki bakanların çekilmesiyle ilgili kararın geri alındığını açıkladı. Bildiride karardan dönülmesine neden olarak, ülkenin içinde bulunduğu olağanüstü şartlar gösterildi. Bildiride ayrıca, hükûmetin hazırladığı ve Silahlı Kuvvetler'in ısrarla üzerinde durduğu reformların da destekleneceği belirtildi. Temsilciler Meclisi toplantısı sürerken TRT, 13.00 haberlerinde Süleyman Demirel'in AP genel başkanlığından izinle ayrılacağı haberini verdi. Demirel'in yerine İhsan Sabri Çağlayangil'in getirileceği veya 3 kişilik bir kurulun bu görevi sürdüreceği ileri sürüldü. TRT'nin bu haberi üzerine Demirel, « Sizleri bırakıp gidecek değilim » şeklinde bir açıklama yapmak zorunda kaldı.

Süleyman Demirel hakkında Meclis soruşturması açıldı

12 kasım - Türkiye Büyük Millet Meclisi, Adalet Partisi Genel Başkanı Demirel hakkında, başbakanlığı döneminde kardeşlerine menfaat sağladığı yolundaki iddialar için soruşturma açılmasını 105 ret ve 6 çekimser oya karşılık 366 oyla kabul etti.
Demirel soruşturmayla ilgili olarak, « İstismarlar manevî bir işkence halini aldı » dedi, ancak siyasî hayata atılırken devlet adamları için kader çizgisinin çok kere nereden başlayıp nereye kadar gittiğinin meçhulü olmadığını söyledi.

İstanbul Kültür Sarayı'nın adı değişti

6 kasım - Yanan İstanbul Kültür Sarayı'nın onarımının Cumhuriyet'in 50. yıldönümüne yetiştirilebilmesi için gereken bütün tedbirlerin alındığı açıklandı. Binanın adı da Atatürk Kültür Merkezi olarak değiştirildi.

Birlik Partisi'nin Genel Başkanı Mustafa Timisi (soldan üçüncü).

Birlik Partisi, Türkiye Birlik Partisi oldu

28 kasım - Ankara'da iki gündür devam eden Birlik Partisi'nin (BP) 3. Genel Kongresi çalışmalarını tamamlayarak sona erdi.
Kongre sonunda Birlik Partisi genel başkanlığına delegelerin oybirliğiyle Mustafa Timisi bir kere daha seçilirken, partinin adının da Türkiye Birlik Partisi (TBP) olarak değiştirilmesine karar verildi.

Sahte kahve yapanlar yakalandı

27 kasım - Yıllardan beri piyasaya kahve yerine kavrulmuş nohut sürdükleri iddia edilen 4 kişi malî polis ekiplerince, Mecidiyeköy'deki imalathanelerinde suçüstü yakalandı. Baskın sonunda piyasaya sürülmek istenen sahte kahve paketleri de ele geçirildi.

İzmir'de 354 kasap kapatıldı

2 kasım - İzmir'de bir haftadan beri dükkânlarını açmayan 354 kasabın ruhsatı belediye tarafından iptal edildi. Kasaplar Derneği konuyla ilgili bir açıklama yaparak, kasapların et satmak istediklerini, ancak üreticinin eti kendilerine pahalı verdiğini bildirdi.

Aralık

1. Sümerbank, pamuklularda yüzde 5, yünlülerde yüzde 7 indirim yaptı.
2. AP Kütahya Milletvekili Mesut Erez, devlet bakanı ve başbakan yardımcısı oldu.
2. Sıkıyönetim komutanları Ankara'da toplandı.
3. 11 bakan çekilince, Başbakan Erim istifa etti. ☞
3. Profesör Mümtaz Soysal, 6 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm oldu.
4. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, sıkıyönetimle ilgili eleştirileri yersiz buldu.
4. İstifa eden 11 bakan gerekçelerini açıkladılar. ☞
5. Hükûmeti kurmakla yeniden Nihat Erim görevlendirildi; MGP Başkanı Turhan Feyzioğlu, « Millî beraberlik hükûmeti » istedi. ☞
9. Hükûmete AP 7, CHP ise 4 bakan verecek.
10. 25 kişinin Kürtçülükten yargılanmasına başlandı.
10. CHP'de Genel Başkan İnönü'ye muhalefet büyüyor. ☞
11. Nihat Erim yeni kabineyi açıkladı. ☞
11. Eski Genel Sekreter Bülent Ecevit ve arkadaşları, CHP Meclis ve Senato ortak grubuna katılmadı.
15. CHP Genel Başkanı İnönü, göz tedavisi için Paris'e gitti.
16. Başbakan Nihat Erim, hükûmet programını Meclis'te okudu.
18. Haliç üzerindeki üçüncü köprünün temeli atıldı.
19. CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu, özel söktöre karşı tavır aldı. ☞
20. Merkez Bankası, doların değerini 15 liradan 13,85 liraya düşürdü.
22. Erim hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı. ☞
25. Meclis Bütçe Komisyonu'nda rüşvetten yakınıldı.
27. THKP-C davasında 2 idam kararı verildi.
28. Gazeteci İlhan Selçuk, İlhami Soysal ve Doğan Avcıoğlu tahliye edildi.

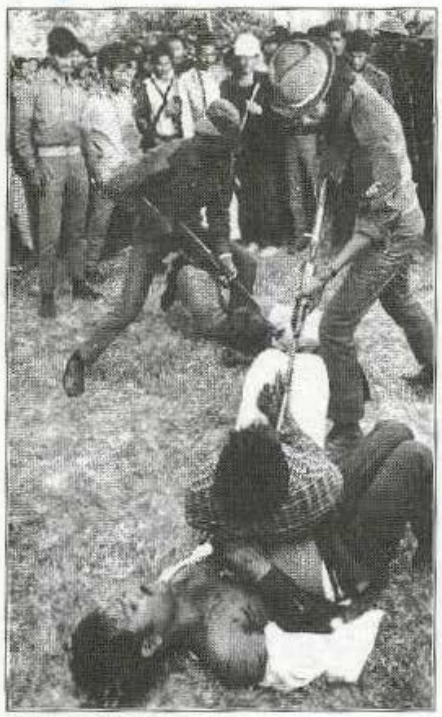
İkinci Erim Hükûmeti kuruldu (34. hükûmet)

22 aralık - Başbakan Nihat Erim, 3 aralıkta aralarında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş ile Atilla Karaosmanoğlu'nun da bulunduğu 11 bakanın istifa etmesi üzerine 5 saat sonra Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Sunay'a istifasını verdi.
2 aralıkta devlet bakanlığı ve başbakan yardımcılığına atanan AP Kütahya Milletvekili Mesut Erez, « Bu istifaların benim şahsımla bir ilgisi olmadığını tahmin ediyorum » dedi. İstifa eden bakanlar gerekçelerini 4 aralıkta basına açıkladılar. Gerekçede, « 12 Mart müdahalesinin işaret ettiği siyasî ve ekonomik bunalım, bugün biçim ve görünüş değiştirerek devam etmektedir » denildi.
5 aralıkta Nihat Erim yeniden hükûmeti kurmakla görevlendirildi. MGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu bir « millî beraberlik hükûmeti » istedi. 7 aralıkta AP Genel Başkanı Demirel, « Türkiye, sözde kurtarıcıların maceralara sürükleyeceği bir memleket değildir » dedi. Aynı gün Cumhurbaşkanı Sunay partilere bir uyarı mektubu yolladı. Mektup sonrası AP, hükûmete bakan vereceğini açıkladı. Erim, 11 aralıkta yeni kabinesini açıkladı. Kabinede şu isimler yer alıyor:
Başbakan: Nihat Erim
Devlet Bakanı: Doğan Kitaplı (AP)
Devlet Bakanı: Ali İhsan Göğüş (CHP)
Devlet Bakanı: İlyas Karagöz (AP)
Adalet Bakanı: Suat Bilge (TBMM dışından)
Millî Savunma Bakanı: Ferit Melen (MGP)
İçişleri Bakanı: Ferit Kubat (TBMM dışından)
Dışişleri Bakanı:
Haluk Bayülken (TBMM dışından)
Maliye Bakanı:
Sait Naci Ergin (TBMM dışından)
Millî Eğitim Bakanı: İsmail Arar (CHP)
Bayındırlık Bakanı: Mukadder Öztekin (CHP)
Ticaret Bakanı: Naim Talû (TBMM dışından)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı:
Cevdet Aykan (TBMM dışından)
Gümrük ve Tekel Bakanı: Haydar Özalp (AP)
Tarım Bakanı:
Orhan Dikmen (TBMM dışından)
Ulaştırma Bakanı: Rıfkı Danışman (AP)
Çalışma Bakanı: Ali Rıza Uzuner (CHP)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Mesut Erez (AP)
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı:
Nezih Devres (TBMM dışından)
Turizm ve Tanıtma Bakanı:
Erol Yılmaz Akçal (AP)
İmar ve İskân Bakanı:
Serbülent Bingöl (TBMM dışından)
Köyişleri Bakanı:
Necmi Sönmez (TBMM dışından)
Orman Bakanı:
Selahattin İnal (TBMM dışından)
Gençlik ve Spor Bakanı:
Adnan Karaküçük (AP)
Başbakan Nihat Erim, 16 aralıkta hükûmet proramını Meclis'te okudu, 22 aralıkta hükûmet, 45 ret ve 3 çekimser oya karşılık 301 kabulle güvenoyu aldı.

Avusturya'nın eski Dışişleri Bakanı ve yeni BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim.

İnönü-Ecevit çekişmesi büyüyor

15 aralık - Cumhuriye Halk Partisi'nde Genel Başkan İnönü'ye karşı muhalefet büyüyor. İsmet İnönü, 10 aralıkta partisinin Meclis ve Senato ortak grubunda yaptığı konuşmada, « Hafifliklerinize izin vermeyeceğim » dedi. Bunun üzerine 11 aralıkta yapılan grup toplantısına eski Genel Sekreter Bülent Ecevit ile arkadaşları katılmadılar. İnönü, Ecevitçilerin davranışına göz yummayacağını ve karşı tedbir alacağını söyledi. Ecevit ise, « Düzeni değiştirecek yol diktadan değil, demokrasiden geçer » dedi. Toplantıda çoğunluğun sağlanamaması İnönü'yü sinirlendirdi. Ecevit, « Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki yeni kadro ve düşünce hareketi geriye götürülemeyecek » diyerek İnönü'ye karşı tavrını açıkça belli etti.
Cumhuriyet Halk Partisi içindeki ihtilaf, Genel Başkan İsmet İnönü 15 aralıkta göz kontrolü için gittiği Paris'ten dönünceye kadar rafa kaldırıldı.

Doğu Pakistan'da iç savaş.

Hindistan Doğu Pakistan'ı işgal etti

16 aralık - Pakistan ile Hindistan arasında patlak veren üçüncü savaş, Pakistan ordusunun bozguna uğramasıyla sonuçlandı.
4 aralıkta, bir süredir ülkede devam eden iç savaşa müdahale ederek ayrılıkçı Bangladeş militanlarına destek veren Hint birlikleri saldırıya geçti. 12 gün süren çarpışmalar sonucunda Hindistan askerleri Dakka'yı aldı, Pakistan güçleri teslim oldu ve Bangladeş bağımsızlığını ilan etti.
Pakistan, Bangladeş'in bağımsızlığına kavuşmasıyla nüfusunun yarısını ve ekonomik gücünün büyük kısmını kaybetmiş oluyor.

Yeni CHP Genel Sekreteri Kırıkoğlu kaygılı

19 aralık - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu, « Nihat Erim hükûmetinin özel teşebbüse gereğinden öte bel bağlar görünüşü bizi kaygılandırmıştır » dedi. Kırıkoğlu, « Bu doğrultudaki bir uygulama memleketi kolay kazanç cenneti haline getirecektir » diyerek, Erim hükûmetine ilk eleştirisini yaptı.

1972

Ocak

3. Bazı karayolları ücretli olacak. ☞
4. Başbakan Erim siyasî partileri ziyaret etti.
5. CHP Genel Başkanı İnönü, « Partide sorumsuzluklara imkân verilmeyecek » dedi.
8. AP Genel Başkanı Demirel, « Seçimler harp hali dışında tehir edilemez » dedi.
9. CHP'de Genel Başkan İnönü ile eski Genel Sekreter Bülent Ecevit arasında iktidar mücadelesi başladı. ☞
10. Askerî Yargıtay, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamını onayladı. ☞
11. DP, Başbakan Erim'in istifasını istedi ve AP'yi göreve çağırdı. ☞
14. Büyükelçi Faruk Berkol, Birleşmiş Milletler genel sekreter yardımcısı oldu.
15. CHP Genel Başkanı İnönü, « Parti içine sunî nifak girdi » dedi. ☞
16. CHP eski Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Ortanın solu iktidara gelecek » dedi. ☞
18. Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'in istifası istendi. ☞
20. Türkiye-Fransa Sosyal Güvenlik Antlaşması imzalandı.
21. Hac seferinden dönen uçak düştü; 1 ölü. ☞
23. CHP Ankara İl Kongresi'ni « Ecevitçiler » kazandı. ☞
23. İstanbul'da 15 saat sokağa çıkma yasağı; 84 855 asker, jandarma ve polis, 268 810 binada arama yaptı. ☞
24. CHP Genel Başkanı İnönü, « Siyasî suçlar için idam olmamalı » dedi. ☞
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
27. AP Genel Başkanı Demirel, « Rejimi değiştirme gayreti siyasî suç değildir » dedi. ☞
30. Aksaray Üstgeçidi açıldı. ☞

ÖLÜM

6. Siyaset adamı ve diplomat Tevfik Rüştü Aras. ☞
30. Siyaset adamı Şefik İnan.

Yeni vergi tasarısı kıyameti kopardı

24 ocak - Hükûmet son bir aydır gündemi meşgul eden ve birçok tepki alan yeni vergi tasarılarının tekrar görüşülmesini kararlaştırdı. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü, « Adam çıplak nesini alacaksınız » diyerek vergi tasarılarına karşı çıkmış, vergi kaçakçılığını önlemeyi ve masrafları kısmayı tavsiye etmişti. Vergi reformu tasarısı dolayısıyla « istenmeyen adam » ilan edilen Maliye Bakanı Sait Naci Ergin, tasarrufla açıkları kapatamadıklarını açıklayarak, « Vergi kaçakçılığını önleyin demek yapılamayacak bir işi istemektir » dedi. Tasarıları hazırlayan komisyon üyesi Demokratik Parti Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen ise bütçenin sosyalist tatbikat için hazırlandığını ileri sürdü. 18 ocakta CHP, Maliye Bakanı Ergin'i « memur düşmanı » olarak niteledi, Ankara Milletvekili Sakıp Hiçerimez de getirilmek istenen vergilerin adaletsiz olduğunu öne sürerek Maliye Bakanı Ergin'in istifasını istedi.
Öte yandan Hazine'nin, memur maaşlarını ödeyebilmek için bankalardan borç almayı kararlaştırdığı açıklandı.

Siyasî suçlar ve idam cezası Meclis gündeminde

27 ocak - AP Genel Başkanı Demirel, siyasî suçlara idam cezası verilmemesini isteyen CHP Genel Başkanı İnönü'ye verdiği cevapta, « Siyasî hüviyeti olmayanların nasıl siyasî suç işleyebileceklerini bilmiyorum. Rejimi değiştirme gayreti siyasî suç değildir » dedi.
Demirel ve İnönü'nün, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkındaki idam kararlarının Meclis'te görüşüleceği günlerde yaptıkları bu konuşmalar dikkat çekti. 24 ocakta Meclis'te konuşan İnönü, sıkıyönetimin kaldırılmasını da istedi. İnönü'nün bu konuşması hükûmette tereddütlere yol açtı. İnönü bu nedenle iki ayrı açıklama yapmak zorunda kaldı ve böylece bir hükûmet buhranı geçiştirildi.
Partide her geçen gün güç kazanan eski CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit de İnönü'nün konuşmasını olumlu karşıladığını belirterek, « Ben ölüm cezalarına öteden beri karşıyım » dedi.

Erim'in gözaltındaki yazarları övmesi tepki yarattı

21 ocak - DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli gözaltına alınan yazarlar için, « Bunlar Türk kültürüne müstesna hizmetlerde bulunan seçkin şahsiyetlerdir » diyen Başbakan Nihat Erim'i şiddetle kınayarak, « Başbakan millî haysiyeti hiçe saymaktadır » dedi. DP Milletvekili Mehmet Turgut da konuyu Meclis'e getirerek Başbakan Erim'e, « Solcu yazarlar için kullandığı övücü kelimelerin hâkimler üzerinde etki yapıp yapmadığını » sordu.

DP: Başbakan Erim istifa etmeli

11 ocak - DP Genel Başkan Yardımcısı Sadettin Bilgiç, « Hukukun tespit ettiği halin dışında olağanüstü hal ve şart tanımıyoruz » diyerek Başbakan Nihat Erim'i istifaya davet etti. Bilgiç bu konuda AP'yi de göreve çağırdı.

BM genel sekreter yardımcısı seçilen Faruk Berkol (soldan beşinci), Brüksel büyükelçisiyken, Prenses Paola'ya (soldan dördüncü) bir sergideki Türk standı hakkında bilgi verirken.

İstanbul'da büyük arama

23 ocak - İstanbul'da 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından « Fırtına 1 » adlı bir tatbikat yapıldı.
Sabaha karşı 03.00'de başlayarak akşam saat 18.00'e kadar 15 saat süren tatbikat boyunca İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. « Fırtına 1 » tatbikatı sırasında İstanbul'un 15 ilçesindeki 369 mahallede 268 810 bina ve 512 000 daire arandı.
15 saat süren aramalarda 84 855 asker, jandarma ve polis görev aldı.
Aramalardan sonra bir bildiri yayımlayan, 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün tatbikatın başarıyla sonuçlandığını ve aranmakta olan bazı suçlular ile şüpheli şahısların yakalandığını, çok miktarda silah ve malzeme ele geçirildiğini belirtti.

İstanbul trafiğini rahatlatacak Aksaray Üstgeçidi hizmete girdi

30 ocak - İstanbul'da yoğun araç trafiğini rahatlatmak amacıyla yapılan Aksaray Üstgeçidi binlerce İstanbullunun katıldığı bir törenle Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından hizmete açıldı.
Taksim - Topkapı - Beyazıt - Yenikapı - Eminönü yönlerine olan trafiği rahatlatacak üstgeçitin yapımına 9 nisan 1969 tarihinde başlanmıştı. 36 milyon 883 bin liraya mal olan üstgeçitten günde 60 000 aracın geçeceği hesaplandı.
Aksaray Üstgeçidi'nin inşaatında iki Hilton Oteli yapacak kadar demir çelik ve çimento kullanıldığı bildirildi.

İdam kararları onaylandı

10 ocak - Askeri Yargıtay, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkında Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce verilen idam kararlarını onayladı. Diğer 15 idam kararını ise bozdu.

Erim ile Demirel barıştılar

6 ocak - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın yeni yıl dolayısıyla Çankaya Köşkü'nde düzenlediği resmî kabule katılan Başbakan Nihat Erim ile AP Genel Başkanı Demirel, bir araya gelip el sıkışarak gazetecilere fotoğraf çektirdiler. Bu suretle, « Demirel kendi çıkarları için hükûmet bunalımı yaratıyor » diyen Erim ile Demirel arasındaki buzlar da eridi.

Bazı karayolları ücretli olacak

3 ocak - Bütçe ve Plan Karma Komisyonu'nda Bayındırlık Bakanlığı bütçesi görüşülürken Bakan Mukadder Öztekin ücretli yollar konusunun ele alındığını ve bu konuda bir rapor hazırlandığını söyleyerek, « Paralı yollar sisteminin Türkiye'de uygulanması için zaman geldi » dedi.
Paralı yollar İstanbul çevre yolları ile İstanbul - İzmit, Adana - Mersin sürat yolları olacak.

CHP'de Ecevit krizi

23 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi'nde Genel Başkan İsmet İnönü ile eski Genel Sekreter Bülent Ecevit arasında bir süredir devam eden çekişme, 9 ocaktan itibaren parti kongrelerine de yansıdı. İnönü, Adana İl Kongresi'nde Ecevit'i, « Eski genel sekreter bana ters düştü » diyerek delegelere şikâyet etti, Ecevit ise « Parti örgütü kaya gibi sağlam direnmektedir » cevabını verdi. Ancak kavgalı geçen kongreyi « Ecevitçiler » kazandı ve sonuç partide bomba etkisi yaptı.
Antalya İl Kongresi'ni de kazanan Ecevit, « Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki gelişmeyi önlemek mümkün değildir » dedi. Gelişmeler üzerine İnönü partilileri uyardı ve 15 ocakta, « Parti içine sunî bir nifak girmiştir. Partililer, tarih karşısında sorumluluklarını anlayabilirlerse kanunsuz oyunları bertaraf etmenin yolunu bulacaklardır » şeklinde konuşmasını sürdürdü.
16 ocakta yapılan İzmir İl Kongresi'ni de kazanan Ecevit, « Ortanın solu iktidara gelecektir » dedi.
23 ocakta yapılan Ankara İl Kongresi'ni de Ecevitçiler kazandı. Kongrede bir konuşma yapan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Ecevit için, « İstifa etmiştir, ama partiyi idare etmektedir » dedi.

Türk Hava Yolları uçağı hac seferinden boş dönerken düştü; bir hostes öldü

21 ocak - Türk Hava Yolları'nın DC 9 tipi Marmara adlı çağı, Cidde'ye yaptığı hac seferinden dönüşü sırasında, Adana Havaalanı'na 6 kilometre uzaklıktaki Sarıhuğlar Köyü yakınlarına düştü.
Sabaha karşı saat tam 04.24'te Adana Havaalanı yakınlarında düşerek infilak eden 103 kişilik Marmara uçağında kaza sırasında şans eseri hiç yolcu yoktu.
Uçakta bulunan 5 kişilik mürettebattan Hülya Maviler adındaki hostes yanarak ölürken, kaptan pilot Mazhar İpek, ikinci pilot Celalettin Yeprem ile hostesler Nilgün Dener ve Selva Aksöyek yardıma koşan köylüler tarafından yaralı olarak kurtarıldılar.

Tevfik Rüştü Aras öldü

Tevfik Rüştü Aras bir mülakatta.

6 ocak - Eski Dışişleri bakanlarından Tevfik Rüştü Aras, 79 yaşında İstanbul'da öldü. Birinci Meclis'e Muğla milletvekili olarak katılan Aras, 1925-1938 arasında 9 yıl süreyle dışişleri bakanlığı yapmış, Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi, Balkanlardaki anlaşmazlıkların giderilmesi için çaba sarfetmişti. Atatürk'ün ölümünden sonra 1939-1943 arasında Londra büyükelçiliği görevinde bulunan Aras, 1945'te çokpartili hayata geçildiğinde DP'yi destekledi, 27 Mayıs 1960 sonrasında YTP'de yer aldı, ancak siyasete etkin biçimde katılmadı. Aras'ın konuşmaları « Lozan'ın İzlerinde 10 Yıl » (1935) adıyla yayımlandı. Çeşitli gazetelerdeki yazılarını « Görüşlerim » (iki cilt, 1945 ve 1968) adlı kitabında topladı.

1972

Şubat

3. AP Genel Başkanı Demirel CHP Genel Başkanı İnönü'yle görüştü.
3. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın tashihi karar talebi reddedildi.
4. Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) parti liderlerine bilgi verdi.
5. THKO'nun 14 üyesi yakalandı.
5. AP Genel Başkanı Demirel, MGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu'yla görüştü.
7. AP Genel Başkanı Demirel, Başbakan Nihat Erim'le görüştü.
8. CHP'de Bülent Ecevit, suçlamalara karşı taarruza geçti. ☞
10. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın görev süresi 1 yıl uzatıldı.
12. CHP Genel Başkanı İnönü, parti içi muhalefetin lideri Bülent Ecevit'e, « Oyun artık örtüsüz oynanmalı » dedi. ☞
13. CHP Genel Başkanı İnönü, Parti Meclisi'nin istifasını istedi. ☞
14. CHP eski genel sekreteri ve parti içi muhalefetin lideri Bülent Ecevit, Parti Meclisi ve Genel Başkan İnönü'ye 9 maddelik bir çözüm önerdi. ☞
15. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, CHP hakkında soruşturma açtı. ☞
15. AP Genel Başkanı Demirel, « Türkiye komünizm tehlikesi karşısında » dedi.
17. *Akşam* gazetesi süresiz kapatıldı.
19. Cezaevi firarileri Ulaş Bardakçı ölü, Ziya Yılmaz yaralı olarak ele geçirildi. ☞
21. ABD Başkanı Nixon, Pekin'de Çin lideri Mao'yla görüştü. ☞
29. 1972 malî yıl bütçesi, 45 ret oyuna karşılık 296 kabul oyuyla onaylandı.

ÖLÜM

29. Profesör Doktor Kâzım İsmail Gürkan.

AP Genel Başkanı Demirel, MGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu'yla görüştü.

İnönü: Ecevit'in oyunlarına izin yok

14 şubat - CHP Genel Başkanı İnönü, eski genel sekreter ve parti içi muhalefetin lideri Ecevit'in yürüttüğü politikanın yeni ve bilinmeyen bir politika olduğunu söyledi. 5 şubattaki bu açıklamasında İnönü, « Ecevit hizbi başarılı olursa başa geleceklerden ciddî olarak endişe ederim » dedi. Bu suçlamalara cevap veren Ecevit, İnönü'yü bütün bildiklerini açıklamaya davet ederek, « Bana düşünmediğim düşünceler atfedilirse reddederim. Ordu'ya, millete, devlete ve demokrasiye en büyük kötülük ordunun üzerinden politika yapmaya kalkışan kimselerden gelir » dedi. 12 şubatta İnönü, oyunun artık örtüsüz oynanmasını isteyerek, « Benim ve CHP'li kitlenin, partimizin ana temellerinden kaydırılması çabalarını boşa çıkaracağımızdan hiç kimsenin şüphesi olmasın » dedi. Ecevit, 14 şubatta 9 maddeden oluşan bir « çözüm önerisi »ni Parti Meclisi'ne sundu. Ecevit bu önerilerinde hiçbir partilinin demokrasiye aykırı düşünceler savunmasına izin verilmemesini ve Ordu'nun parti içinde tartışma konusu yapılmamasını istedi. Toplantıya İnönü dahil 15 üye katılmadı. Ecevit, « Hayatım boyunca ne oyun oynadım, ne de örtülü politika yaptım » dedi.

21 yıllık dargınlık bitti; ABD Başkanı Nixon Çin lideri Mao Zedong'la buluştu

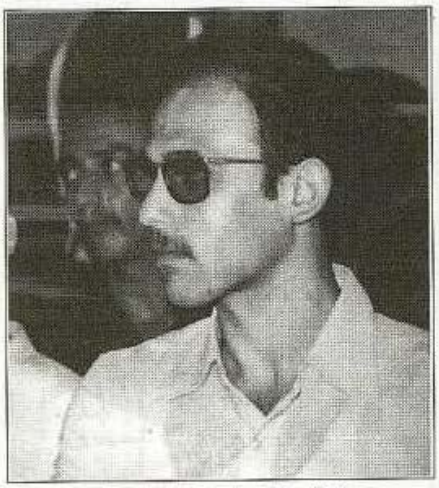

Çin-ABD görüşmeleri samimî bir havada başladı: (soldan sağa) Çin Halk Cumhuriyeti'nin lideri Mao Zedong, Başkan Richard Nixon ve ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger.

21 şubat - ABD Başkanı Richard Nixon, resmî bir ziyaret için Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkenti Pekin'e gitti. Pekin Havaalanı'nda resmî törenle karşılanan Başkan Nixon, Çin lideri Mao Zedong'la Pekin'deki evinde bir saat görüştü. İki liderin, « ciddî ve samimî » bir hava içinde geçtiği açıklanan görüşmesine, ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger ile Çin Başbakanı Çu Enlay da katıldı. Nixon'ın Çin ziyareti BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim başta olmak üzere birçok dünya lideri tarafından « barış için açılan yeni ufuklar » diye nitelenirken, SSCB, Kuzey Vietnam ve Kuzey Kore geziye olumsuz tepki gösterdi.

İstanbul'da düzenlenen operasyonlarda, THKP-C üyesi Ulaş Bardakçı ölü, Ziya Yılmaz yaralı olarak ele geçirildi

19 şubat - Güvenlik güçleri, sabaha karşı Fındıkzade ve Arnavutköy'de düzenlenen operasyonlar sonucunda, ekim 1971'de İstanbul Maltepe Askerî Ceza ve Tutukevi'nden kaçan THKP-C üyesi Ulaş Bardakçı'yı ölü, Ziya Yılmaz'ı da yaralı olarak ele geçirdi. İlk operasyon sabaha karşı 03.15'te Fındıkzade'de düzenlendi. Ziya Yılmaz'ın evini 18 şubatta tespit eden güvenlik güçleri, evi gözaltına aldı. Ancak şüphe çekmemek için eve giriş geceye bırakıldı. 19 şubatta saat 03.00'e doğru anarşistlerin bulunduğu bina güvenlik güçlerince sarıldı. Çelik yelekli bir polis ekibi apartmana girerek, önceden sağlanan bir anahtarla dairenin kapısını açtı ve içeridekilere « teslim ol » çağrısı yaptı. Çağrıya silahla karşılık verilince, güvenlik güçleri daireyi kurşun yağmuruna tuttu. 6 dakika süren çatışma sonucu evde bulunan Ziya Yılmaz'la birlikte Şerafettin Serdar, Osman Cahit İyigün ve Hüseyin Özkan adlı kişiler yaralı olarak ele geçirildi. İkinci operasyon ise sabah 07.00'de Arnavutköy'de yapıldı. Aldıkları ihbar üzerine Ulaş Bardakçı'nın saklandığı ve bir katında Siyasî Polis Müdürü Mahmut Dikler'in oturduğu apartmanı kuşatan güvenlik güçleri çemberi daraltarak binaya yaklaştı. Bu sırada içeriden ateş açıldı. Güvenlik güçleri de ateşe karşılık verdi. Bu arada çelik yelek giymiş iki polis, karşı daireden çatışmanın olduğu daireye girdiler ve diğer görevliler de Ulaş Bardakçı'nın ateş ettiği odaya yaklaşarak taramaya başladılar. Ulaş Bardakçı aldığı kurşun yaralarıyla öldü. Fındıkzade ve Arnavutköy'de yapılan operasyonlarda 1 albay ve 2 polis yaralanırken, 9 örgüt üyesi de sağ olarak yakalandı.

Çatışmada öldürülen Ulaş Bardakçı.

Ziya Yılmaz mahkemede.

Güvenlik güçleriyle girdiği çatışmada öldürülen Ulaş Bardakçı'nın cesedi evden çıkarılırken.

Türk Donanma Vakfı kuruldu

6 şubat - Türk Donanma Cemiyeti'nin yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında cemiyetin vakfa dönüştürülmesi kararlaştırıldı. Türk Donanma Vakfı Yönetim Kurulu başkanlığına Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celal Eyicioğlu getirildi. Cumhurbaşkanı Sunay ve Başbakan Erim yolladıkları mesajlarla vakfın kuruluşunu kutladılar.

Sıkıyönetim CHP hakkında soruşturma açtı

23 şubat - Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, bazı Dev-Gençlilerin partiye üye kaydedildikleri yolundaki iddiaları ihbar sayarak CHP hakkında soruşturma açtı. Öte yandan Devlet Bakanı Ali İhsan Göğüş bir demecinde CHP'ye « aşırı sol » sızmalardan bahsettiğinden, İstanbul Milletvekili Sezai Orkunt da Merkez Yönetim Kurulu'nu « aşırı solculuk »la suçladığı için Parti Haysiyet Divanı'na verildiler.

23 şubattaki toplantıda Genel Başkan İsmet İnönü, Ali İhsan Göğüş ile Sezai Orkunt'un Haysiyet Divanı'na sevkini önlemeye çalıştıysa da, Bülent Ecevit, « bir parti üyesinin hükûmette olmasının parti disiplinine aykırı hareket etmesini gerektirmediğini » belirtti ve ceza almalarının vahim bir sonuç vermeyeceğini öne sürerek karşı çıktı. Her iki üye 11 oya karşı 25 oyla Haysiyet Divanı'na sevk edildi. 3 üye ise oylamada çekimser kaldı.

1972

Mart

1. CHP, sıkıyönetim savcılarını sert bir dille eleştirdi. ☞
5. Marmara yolcu vapuru Haliç'te yanarak battı.
5. Esrar satıcısı 14 yaşındaki bir İngiliz çocuğun mahkûmiyeti, Türkiye İngiltere ilişkilerini sarstı. ☞
6. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam cezaları Meclis Komisyonu'nda onaylandı.
7. ODTÜ Rektörü Şefik Erensu, görevinden istifa etti.
8. İdam edilen eski Başbakan Adnan Menderes'in oğlu ve DP Genel Başkan Yardımcısı Yüksel Menderes intihar etti. ☞
10. Meclis, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam cezalarını onayladı. ☞
11. Ordu'da tasfiye; anarşistlere yardım sağladıkları gerekçesiyle 57 subay ve 11 astsubay Ordu'dan atıldı.
14. AP Genel Başkanı Demirel, Ordu'nun tutumunu övdü.
16. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam cezaları Senato'da onaylandı.
17. Başbakan Erim, ABD'ye gitti.
21. Başbakan Erim, Başkan Nixon'la görüştü.
23. Cumhurbaşkanı Sunay, idamları onayladı. ☞
25. CHP, idam kararlarının iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
26. Başbakan Erim, « Devlet Güvenlik Mahkemesi » kurulmasını teklif etti.
27. Ordu Ünye'de görevli 3 İngiliz teknisyen kaçırıldı. ☞
27. Anarşik olaylara karıştığı gerekçesiyle sinema sanatçısı Yılmaz Güney gözaltına alındı.
28. Erim, « Hükûmet şantaja boyun eğmeyecek » dedi. ☞
28. Sıkıyönetim Mahkemesi, idamların infazına karar verdi. ☞
30. İngiliz teknisyenleri kaçıran anarşistler ölü ele geçirildi. İngilizler de öldü. ☞

ÖLÜM

20. Siyaset adamı Kemali Beyazıt.

Senato ve Meclis, idamları onayladı

28 mart - Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkında Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce verilen ve Askerî Yargıtay tarafından tasdik edilen idam kararları 10 martta Meclis'te, 53 ret ve 6 çekimser oya karşılık 238 kabul oyuyla onaylandı. CHP'nin ret oyu kullandığı bu oylamadan sonra Başbakan Nihat Erim, « Ölüm cezaları için kanunda değişiklik yapmak niyetinde değiliz » dedi.
Karar, 16 martta da Senato'da da onaylandı.
20 martta CHP Gümüşhane milletvekilleri Nurettin Özdemir ile Necati Alp, Genel Başkan İnönü'nün idamlara karşı çıkılması konusunu bir kere daha gözden geçirmesini istediler.
23 martta Cumhurbaşkanı Sunay da idamları onayladı. 25 martta CHP, idam kararlarının iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi de 28 martta CHP'nin Anayasa Mahkemesi'ne politik nedenlerle başvurduğu sonucuna vararak idamların infazına karar verdi.

CHP, sıkıyönetim savcılarını eleştirdi

1 mart - Cumhuriyet Halk Partisi, parti hakkında soruşturma açan sıkıyönetim savcılarını sert bir dille eleştirdi. Genel Başkan İsmet İnönü başkanlığında toplanan Meclis ve Senato ortak grubunun yayımladığı bildiride, sıkıyönetim savcıları tarafından hazırlanan Dev-Genç davası iddianamesindeki CHP'yle ilgili bölümlere cevap verildi ve iddialar bir « tecavüz » olarak nitelendirilerek, « Savcılar Anayasa'ya göre işleyen bir adlî nizamın memurları olarak vazife yapmayı kabul etmez görünüyorlar » denildi.

MHP'li Senatör Fransa'ya esrar sokarken yakalandı

7 mart - MHP Niğde Senatörü Kudret Bayhan, Fransa İtalya sınırında yaklaşık 500 milyon lira değerinde 146 kg baz morfinle yakalandı. Polis, Kudret Bayhan ile şoförü İbrahim İlker'i, İstanbul plakalı Anadol marka otomobille Menton sınır karakolundan geçerken arabada yapılan arama sonucunda yakaladı.
Otomobilin sahibi Mehmet Çelik de Fransa'ya sevki planlanan 108 kg baz morfinle İstanbul'da ele geçirildi.

Esrar satıcısı İngiliz çocuk sorun yarattı

5 mart - Ağustos 1971'de Sultanahmet'te esrar satarken yakalanan ve 6 yıl hapse mahkûm edilen 14 yaşındaki İngiliz Timothy Davey, Türkiye ile İngiltere arasında sorun oldu. İngiliz basını, « Gaddar Türkler » diye manşetler atıp Türk adaletine dil uzatan makaleler yayımladılar. Bunun üzerine Başbakan Nihat Erim ABD'ye giderken Londra'ya uğramadı.

ABD'de bulunan Başbakan Erim (solda), Washington'da Başkan Nixon'la görüştü.

3 İngilizi kaçırıp öldüren 10 anarşist ölü olarak ele geçirildi

30 mart - Ordu'nun Ünye İlçesi'ndeki NATO Hava Üssü'nde görevli 3 İngiliz teknisyen, Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından 27 martta kaçırıldı. Büyük tepki yaratan olay karşısında Başbakan Nihat Erim, « Devleti maceracılara kurban etmeyeceğiz » diyerek, şantaja boyun eğmeyeceklerini söyledi.

İngiltere'de de büyük heyecan uyandıran olayla ilgili olarak İngiliz basını, « Anarşistlere taviz verilmemesi » fikrini savundu.

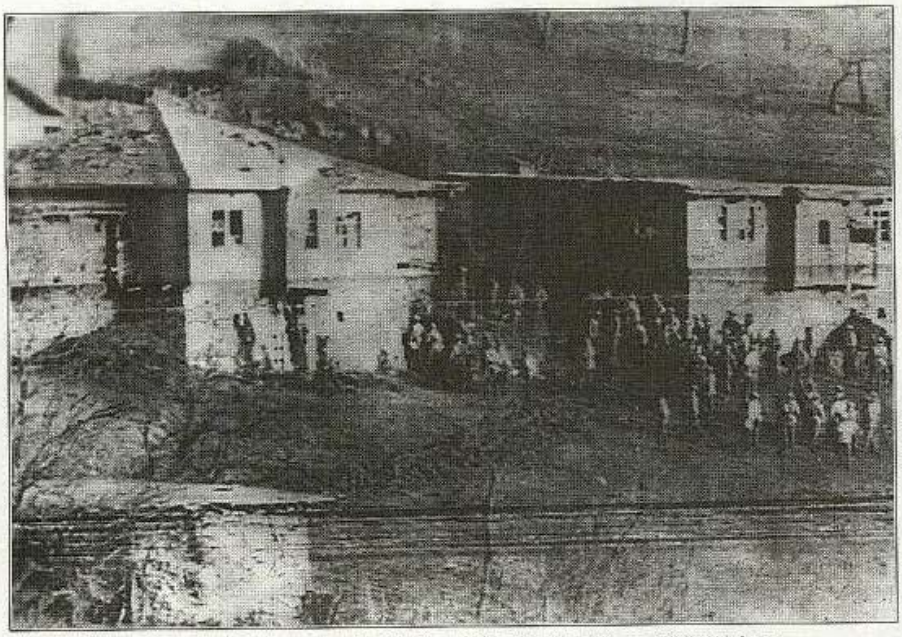
Kaçırma olayından sonra yoğun bir arama ve takip faaliyetine girişen güvenlik güçleri, 30 martta Niksar'ın Kızıldere Köyü'nde anarşistlerin saklandıkları evi belirlediler.

Saat 17,00 sularında teslim ol çağrısına cevap vermeyerek evden güvenlik güçleri üzerine ateş açılması sonucu çatışma çıktı. Çatışma sonucunda 10 anarşist ölü olarak ele geçirildi.

Çatışma bittikten sonra eve giren güvenlik güçlerinin yaptığı arama neticesinde samanlıkta saklanmakta olan Ertuğrul Kürkçü sağ olarak yakalandı.

Kızıldere Köyü'nde güvenlik güçleriyle girdikleri çatışma sonucu öldürülen anarşistlerin isimleri şöyle: Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Hüdai Arıkan, Sinan Özüdoğru, Ahmet Atasoy, Saffet Alp, Ertan Saruhan, Nihat Yılmaz ve Selahattin Kurt.

Öte yandan kaçırılan 3 İngiliz teknisyen de aynı evde ölü bulundu.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının saklandıkları Niksar'ın Kızıldere Köyü'ndeki ev.

Kızıldere'de ölü olarak ele geçirilen THKP-C lideri Mahir Çayan.

Kızıldere Köyü'nde güvenlik güçleriyle girdikleri çatışmada öldürülen anarşistler.

Sağ olarak yakalanan Ertuğrul Kürkçü.

1972

Menderes'in intihar nedeni anlaşılamadı.

Yüksel Menderes intihar etti

8 mart - Demokratik Parti Genel Başkan Yardımcısı, idam edilen eski Başbakan Adnan Menderes'in oğlu Yüksel Menderes, havagazıyla intihar etti. 1930 Ankara doğumlu olan Yüksel Menderes, Cenevre Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. Türkiye'nin Belgrad Büyükelçiliği'nde bir süre başkatip olarak görev yaptı. Daha sonra Aydın'dan milletvekili seçilen Yüksel Menderes Demokratik Parti'nin kurucuları arasında yer aldı. Menderes'in intihar nedeni anlaşılamadı.

Nisan

2. Genel Sekreter Kâmil Kırıkoğlu'nun « Hükûmetten bakanları çekme » konulu demeci, CHP'yi karıştırdı.
3. Cumhurbaşkanı Sunay, parti genel başkanları ile Millî Birlik ve Kontenjan grup başkanlarına bir not verdi. ☞
5. Geçici komisyon Demirel hakkında soruşturma açılmasına gerek görmedi. ☞
6. Anayasa Mahkemesi, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkındaki idam kararlarını usulden iptal etti.
6. DP, Başbakan Erim hakkında gensoru açılmasını teklif etti.
10. Meclis, Başbakan Erim hakkında gensoru açılmasını isteyen önergeyi reddetti.
10. Başbakan Erim, istifa etti.
16. Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Erim'in istifasını kabul etti. ☞
18. CHP Genel Başkanı İnönü, fiilî durum yaratmakla suçlandı.
24. CHP'de parti içi mücadele doruğa ulaştı.
24. Meclis, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamını yeniden onayladı.
26. Cumhurbaşkanı Sunay, yeni hükûmet için parti liderleriyle görüşmeye başladı.
29. Cumhurbaşkanı Sunay, eski CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'le görüştü. ☞
29. Eski başbakanlardan Suat Hayri Ürgüplü, yeni hükûmeti kurmakla görevlendirildi. ☞

Cumhurbaşkanı Sunay'a sert tepkiler

3 nisan - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, parlamentoda grubu bulunan siyasî partilerin genel başkanları ile Millî Birlik ve kontenjan grupları başkanlarına verdiği notla siyasî tartışmaların, çekişmelerin durdurulmasını ve hükûmete genel yetki ve kanun gücünde kararname çıkarma olanağının verilmesini istedi. Partiler üzerinde şok etkisi yaratan not konusunda Başbakan Nihat Erim, « Cumhurbaşkanı Sunay'ın notu bir ültimatom değildir » açıklamasını yapmak zorunda kaldı. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Siyasî faaliyetleri geçici bir süre için durdurmak bile demokrasiyle bağdaşmaz » derken, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Demokrasiyi yok ederek demokrasiyi güçlendirmek mümkün değildir » dedi. Başbakan Nihat Erim, notun dış basında yanlış aksettirilmesi üzerine de, « Demokrasi yaşıyor ve yaşayacak » diye bir açıklama yaptı.

İnönü-Ecevit çekişmesi

26 nisan - Parti içindeki İnönü-Ecevit çekişmesi sonunda Cumhuriyet Halk Partisi'ni kurultaya götürdü. Bu amaçla 280 imza toplandı. Kemal Satır kurultay için 12 mayıs tarihini önerdi. İnönü kurultayın 20. Kurultay delegeleriyle toplanmasını istedi. İnönü'nün tarafsız davranmadığını ileri süren Ecevit, « Kongre yapılan illerden yeni seçilen delegeler kurultaya gelecek » derken, İnönü 20. Kurultay delegelerinde ısrar etti. Genel Merkez, İnönü'nün genelgesini tanımadı. İnönü genelgesinde direnirken, yakınları Ecevit'i suçladılar. 26 nisanda İnönü ile CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu teşkilata, iki ayrı genelge yayımladılar.

CHP'nin eski Genel Sekreteri Bülent Ecevit.

Başbakan Erim istifa etti; görev Ürgüplü'de

Nihat Erim istifa etti.

Görev Suat Hayri Ürgüplü'nün.

29 nisan - Başbakan Nihat Erim, hakkında gensoru açılması için DP tarafından verilen önergenin reddedilmesine rağmen 10 nisanda istifa etti. Bu istifayı 16 nisanda kabul eden Sunay, 25 nisanda da yeni hükûmetin kurulması için parti liderleriyle görüşmelere başladı. 26 nisanda AP ve CHP genel başkanlarıyla görüşen Sunay, 29 nisanda temaslarının sonucunu açıkladı ve hükûmeti kurmakla eski başbakanlardan Suat Hayri Ürgüplü'yü görevlendirdi. Partiler üstü kabineye Atatürkçülerin alınacağı açıklandı.

Uzun saç, favori ve mini eteği yasaklama teklifi

20 nisan - AP Adıyaman Milletvekili Mehmet Zeki Adıyaman, « uzun saç, uzun favori ile kadınların mini etek giymelerinin yasaklanmasına dair » bir kanun teklifi hazırlayarak Meclis Başkanlığı'na sundu. Teklif incelenmek üzere Adalet Komisyonu'na gönderildi. Kanun teklifinde uzun saç ve uzun favori bırakanlara ve mini etek giyen kadınlara 1 aya kadar hapis ve 150 lira para cezası verilmesini öngörüyor. Teklifin sahibi Adıyaman'a, « Genel Başkanınız Demirel'in de favorileri var » diye hatırlatılınca, Adıyaman, « Genel Başkan teklifimi duyunca favorilerini kesti » dedi.

1990'da elektriksiz köy kalmayacak

13 nisan - Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonu'nda Türkiye Elektrik Kurumu'nun 1970 yılı hesap ve işlemleri görüşülürken, kurumun çalışmaları hakkında bilgi veren Genel Müdür Yardımcısı Behçet Yücel, « 1990 yılında Türkiye'de elektriksiz köy kalmayacak » dedi.

Genel Müdür Yardımcısı Yücel, 1971 sonu itibariyle 3 197 köyde elektrik olduğunu, 1972 sonunda da bu sayının 4 500'e ulaşacağını söyledi. Bu arada Genel Müdür Mehmet Erdemir de verdiği bilgide, 1980'den sonra Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yetmeyeceğine, bu sebeple, nükleer santral kurulması yönünde incelemelere başlanacağını açıkladı.

Sunay-Ecevit görüşmesi

29 nisan - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, CHP Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit'le Çankaya Köşkü'nde yaklaşık 1,5 saat süren bir görüşme yaptı. Görüşme sonrası Ecevit, « Görüşme benim açımdan çok değerli ve istifadeli oldu » dedi. Gazetecilerin, « Hiçbir görüşme bu kadar gizli tutulmamıştı » demeleri üzerine Ecevit, « Söyleyeceğim bu kadar » demekle yetindi. « Şok » etkisi yapan bu görüşmede Ecevit'in bazı çevrelerin kendisine yönelttiği suçlamaların gerçek nedenleri hakkında Cumhurbaşkanı'na bilgi verdiği söylendi.

Sıkıyönetimden CHP'ye cevap

3 nisan - Ankara Sıkıyönetim Komutanı Semih Sancar, sıkıyönetim savcılarını sert bir dille eleştiren CHP'ye verdiği cevapta, askerî savcıların Atatürk ilkeleri doğrultusunda görev yaptıklarını belirterek, sıkıyönetim savcılarının aşırı sağ ucun temsilcileri olduğu yolundaki suçlamaları reddetti. Sancar'ın bu görüşüne İstanbul ve İzmir sıkıyönetim komutanları da katıldı.

İran'ın güneyinde deprem: 5 044 ölü

10 nisan - İran'da, ülkenin güney kesimlerini ve Fars bölgesini sarsan şiddetli bir deprem meydana geldi. Richter ölçeğine göre 7 şiddetindeki deprem sonucu 5 044 kişi öldü, 1 336 kişi de yaralandı. Depremde, İran'ın Basra Körfezi'ne yakın iki büyük şehri Firuzabad ve Cehrum'da binalar yerle bir oldu. Depremin merkezi sayılan Zagros Dağları'na yakın yüzlerce köy de tamamen harap oldu. Deprem sırasında erkekler tarlada çalıştığından yıkılan köylerde daha çok kadın ve çocuk cesetlerinin çıkarıldığı bildirildi.

Demirel suçlu mu suçsuz mu?

26 nisan - AP Genel Başkanı Demirel'in, başbakanlığı döneminde nüfuzunu kullanarak kardeşlerine haksız çıkar sağladığı iddiasıyla Meclis soruşturması açılmasını isteyen önergeler incelendi. Geçici komisyon, 5 nisanda « Araştırmaya mahal olmadığı » sonucuna vardı. Komisyon Başkanı Sabahattin Orhon, 51 toplantı sonucunda 6'ya karşı 8 oyla aldıkları kararla, Demirel'in kardeşlerine ait Terakki ve Orman şirketlerinin aldığı kredilerin usulsüz olmadığı görüşüne vardıklarını açıkladı. Rapora muhalefet şerhi koyan 6 üyenin 26 nisanda yaptığı açıklamadaysa, « Deliller ciddîdir ve tahkikat açılmasını gerektirecek niteliktedir. Aksi hukuka aykırıdır » denildi

1972

Mayıs

1. CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu, Cumhurbaşkanı Sunay'a TRT'yi şikâyet etti.
2. Senato, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'la ilgili idam kararlarını 34'e karşı 111 oyla onayladı.
3. THY uçağı Sofya'ya kaçırıldı.
4. Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken kaçırılmak istendi; Eken ayağından yaralandı. ☞
6. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan idam edildi. ☞
6. CHP 5. Olağanüstü Kurultayı toplandı; Genel Başkan İnönü, « Ya Ecevit, ya CHP » dedi. ☞
8. İsmet İnönü CHP genel başkanlığı görevinden istifa etti. ☞
10. CHP, hükûmete katılma kararı aldı.
13. Cumhurbaşkanı Sunay, hükûmeti kurmakla görevli Suat Hayri Ürgüplü'yü görevden affetti. ☞
14. Bülent Ecevit CHP genel başkanı seçildi. ☞
15. Cumhurbaşkanı Sunay, Millî Savunma Bakanı Ferit Melen'i hükûmeti kurmakla görevlendirdi. ☞
22. Ferit Melen yeni hükûmeti açıkladı. ☞
22. CHP Samsun Milletvekili Kâmuran Evliyaoğlu, partisinden istifa etti.
24. AP Genel Başkanı ve eski Başbakan Süleyman Demirel'in, Yüce Divan'a sevki önerisi reddedildi.
25. AP ve CHP 1973'te seçim istedi.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
27. ABD-SSCB Stratejik Silahların Sınırlandırılması Anlaşması (SALT) imzalandı.

İsmet İnönü istifa etti, Bülent Ecevit CHP genel başkanı seçildi

Bülent Ecevit, CHP'nin 5. Olağanüstü Kurultayı'nda genel başkan seçildi.

14 mayıs - Atatürk'ün ölümünden sonra, 26 aralık 1938'de CHP'nin genel başkanlığına seçilen İsmet İnönü, 33 yıl 4 ay 11 gün sonra, 6 mayısta toplanan 5. Olağanüstü Kurultay'ın üçüncü gününde görevinden istifa etti ve istirahat etmek üzere Yalova'ya gitti. Kurultayda ilk gün bir konuşma yapan ve Ecevit'i « maceraperest » olarak değerlendiren İnönü, « Ya Ecevit, ya CHP » diyerek Parti Meclisi ile Merkez Yönetim Kurulu'nun değiştirilmesini istedi. Ecevit ise, « Demokratik bir partinin saygın üyeleri mi olacağız, yoksa kapı kulları mı olacağız » diye sordu. Ecevit'i destekleyen Genel Sekreter Kâmil Kırıkoğlu'nun, « İsmet Paşa padişah değildir ki » şeklindeki sözleri olay yarattı, Kırıkoğlu daha sonra Adana Milletvekili Fazıl Güleç'in saldırısına uğradı. 7 mayısta yapılan Parti Meclisi ve Merkez Yönetim Kurulu seçimini 507'ye karşı 709 oyla « Ecevitçiler » kazandı. 14 mayısta, Cumhuriyet Halk Partisi'nin yeni genel başkanını seçecek « Özel Kurultay »da da Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit 826 oyla genel başkan seçildi. Ecevit, « CHP'nin kuracağı yeni düzen komünizmi de, faşizmi de önleyecek » dedi. Bülent Ecevit, sömürü ve yoksulluğu kaldıran bir düzen gerçekleştireceklerini söyledi.

İsmet İnönü 33 yıl 4 ay 11 gün sonra CHP genel başkanlığından istifa etti.

Ankara'da Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'i kaçırmaya kalktılar

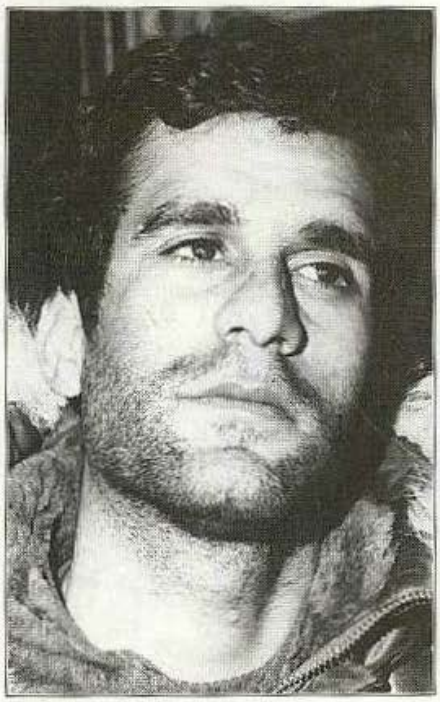
4 mayıs - Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken, kimliği belirlenemeyen 4 anarşist tarafından Ankara Çankaya'daki evinden kaçırılmak istendi. Eken'i ayağından, emir subayını yüzünden, şoförü ve nöbetçi iki erle bir polisi de çeşitli yerlerinden yaralayan anarşistler amaçlarına ulaşamadan olay yerinden kaçtılar. Yaralı erlerden biri kaldırıldığı hastanede öldü.

Olayla ilgili bir açıklama yapan Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, « Hainice akıtılan bu şerefli kanların hesabı sorulacaktır » dedi.

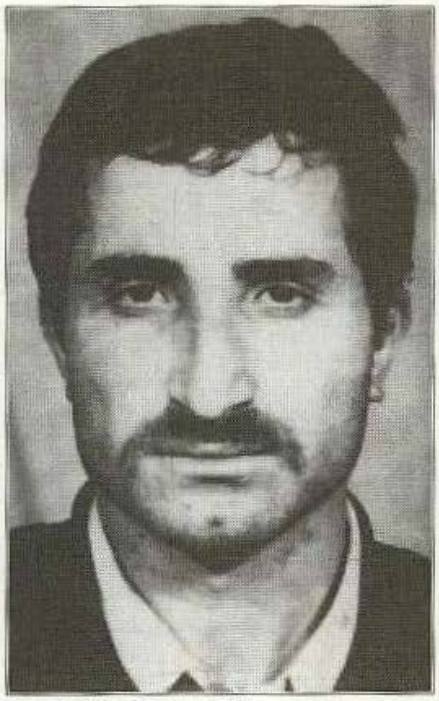
Melen Hükûmeti kuruldu (35. hükûmet)

22 mayıs - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, daha önce hükûmeti kurmakla görevlendirdiği eski başbakanlardan Suat Hayri Ürgüplü'yü 13 mayısta görevden affetti. Cumhurbaşkanı, Ürgüplü'nün listesini 12 Mart Muhtırası'yla bağdaşır nitelikte bulmadı. Cumhurbaşkanı Sunay'ın Ürgüplü'ye yazdığı mektupta, « Bu listede belirtilen Bakanlar Kurulu'nun bir bütün halinde 12 mart 1971 tarihli muhtıranın icapları ve günün şartlarıyla bağdaşır bir nitelik taşımadığı kanaatine vararak atanmasını uygun görmedim » deniyordu.
Parti liderleri Suat Hayri Ürgüplü'nün hükûmeti kurma görevinden affedilmesini sürpriz olarak karşıladılar.
15 mayısta Cumhurbaşkanı, halen Başbakan Vekili ve Millî Savunma Bakanı olan MGP'li Ferit Melen'e hükûmeti kurma görevi verdi. Partisinden istifa etmeyeceğini açıklayan Ferit Melen, kabinesine 8 Adalet Partili, 5 Cumhuriyet Halk Partili, 1 Millî Güven Partili, 9 TBMM dışından ve 1 de kontenjan senatörü bakan alarak yeni hükûmeti kurdu.
Ferit Melen'in kurduğu hükûmette, ikinci Nihat Erim kabinesinden kendisi de dahil olmak üzere 17 üye yeniden görev aldı.
Yeni kabine şu isimlerden oluşuyor:
Başbakan: Ferit Melen (MGP)
Devlet Bakanı: Doğan Kitaplı (AP)
Devlet Bakanı: İsmail Arar (CHP)
Devlet Bakanı:
Zeyyat Baykara (TBMM dışından)
Devlet Bakanı:
İlhan Öztrak (TBMM dışından)
Adalet Bakanı: Fehmi Alpaslan (MGP)
Millî Savunma Bakanı:
Mehmet İzmen (kontenjan senatörü)
İçişleri Bakanı: Ferit Kubat (TBMM dışından)
Dışişleri Bakanı:
Haluk Bayülken (TBMM dışından)
Maliye Bakanı:
Ziya Müezzinoğlu (TBMM dışından)
Millî Eğitim Bakanı:
Sabahattin Özbek (TBMM dışından)
Bayındırlık Bakanı:
Mukadder Öztekin (CHP)
Ticaret Bakanı: Naim Talû (TBMM dışından)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Mesut Erez (AP)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı:
Kemal Demir (CHP)
Gümrük ve Tekel Bakanı:
Haydar Özalp (AP)
Tarım Bakanı: İlyas Karaöz (AP)
Ulaştırma Bakanı: Rıfkı Danışman (AP)
Çalışma Bakanı: Ali Rıza Uzuner (CHP)
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı:
Nuri Kodamanoğlu (CHP)
Turizm ve Tanıtma Bakanı:
Erol Yılmaz Akçal (AP)
İmar ve İskân Bakanı: Turgut Toker (AP)
Köyişleri Bakanı:
Necmi Sönmez (TBMM dışından)
Orman Bakanı:
Selahattin İnal (TBMM dışından)
Gençlik ve Spor Bakanı:
Adnan Karaküçük (AP)

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan idam edildiler

Deniz Gezmiş (1947-1972).

Yusuf Aslan (1947-1972).

Hüseyin İnan (1948-1972).

6 mayıs - Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkında verilmiş olan idam kararları yerine getirildi. İnfazlar sabaha karşı 01.25'te başladı, 05.20'ye kadar devam etti. İlk olarak Deniz Gezmiş'in cezası infaz edildi. Onu Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamları izledi. Sesini ilk defa 10 ocak 1971 tarihinde İş Bankası Ankara Emek Şubesi soygunuyla duyuran Deniz Gezmiş ve arkadaşları, ideolojik nedenle banka soymuş, kaçırdıkları dört Amerikalı için 400 000 dolar fidye istemişlerdi.
Basına yapılan açıklamada hükümlülerin idamlardan önce son söz olarak, « Yaşasın Marksizm, Leninizm, kahrolsun emperyalizm ve faşizm » diye bağırdıkları belirtildi.
Ailelerine teslim edilen cenazeler Yeni Mahalle Mezarlığı'na gömüldü.

1972

Haziran

1. Hükûmet programı Meclis'te okundu. ☞
2. CHP, hükûmete güvenoyu vermeyi kararlaştırdı.
4. Yeni kurulan belediyeler için yapılan seçimde AP 98, CHP ise 26 belediye başkanlığı kazandı.
5. Hükûmet, Meclis'ten güvenoyu aldı. ☞
8. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim, Ankara'ya geldi.
11. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, « CHP'de ihanet içinde isyancılar mevcut » dedi.
12. Eski Genel Başkan İsmet İnönü'yü evinde ziyaret eden CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, partide değişiklik olmayacağını söyledi.
14. Yasaklı « Umut » adlı filmi gizlice yurtdışına çıkardığı iddiasıyla aktör ve yönetmen Yılmaz Güney'in 7 yıl hapsi istendi. ☞
17. ABD'de, Demokrat Parti'nin seçim kampanyasını sürdürdüğü Watergate binası soyuldu. Soyguncular dan Howard Hunt'ın Beyaz Saray danışmanlarından olduğu belirlendi.
19. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i, « ölçüsüz insan » olarak niteledi. ☞
21. Ankara 3 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanmalarına devam edilen kapatılan TİP'in Genel Başkanı Behice Boran ile Profesör Sadun Aren ve 6 arkadaşları tutuklandı.
24. Yargıtay, İstanbul 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin TCK'nın 158. maddesini ihlalden yargılanan Çetin Altan hakkında verdiği 1 yıl hapis cezasını onayladı.
25. Seçim bölgesinde konuşan eski CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, siyasetten kopmadığını açıkladı. ☞
29. AP Genel Başkanı Demirel, « Türkiye'de sağ-sol diye bir mesele yoktur » dedi. ☞
30. CHP 21. Kurultayı toplandı.

Ferit Melen Hükûmeti güvenoyu aldı

Başbakan Ferit Melen ve Bakanlar Kurulu toplantıda.

6 haziran - Hükûmet programını Meclis ve Senato'da okuyan Başbakan Melen, « Hükûmet, Atatürkçü ve atılımcı olacak » dedi. Melen, huzur sağlanıp reformlar gerçekleştirildikten sonra seçime gidileceğini de belirtti. Program 1 haziranda Meclis'te görüşülürken, CHP Genel Başkanı Ecevit, « Bu bekleyişin sonu gelmez » dedi. Melen eleştirileri cevaplandırırken yeni vergi getirilmeyeceğini söyledi. 5 haziranda Meclis, 4 ret ve 24 çekimser oya karşılık 262 kabul oyuyla hükûmete güvenoyu verdi. 6 haziranda Sunay ilk defa Bakanlar Kurulu'na başkanlık etti. Melen, bakanlardan lüks ve israftan kaçınma ve tarafsızlık istedi. Melen, temel ihtiyacın arnarşinin tasfiye edilmesi olduğunu da belirtti.

Hakkında 7 yıl hapis cezası istenen Yılmaz Güney « Umut » filminin bir sahnesinde.

Yılmaz Güney film kaçırmaktan yargılanıyor

14 haziran - « Umut » adlı filmi Cannes Film Festivali'nde gösterilmek üzere kaçak olarak yurtdışına gönderdiği iddiasıyla hakkında film kaçakçılığı davası açılan Yılmaz Güney'in yargılanmasına İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.
Savcının 7 yıla kadar ağır hapis cezası istediği davada Güney, « Memleketin sesini bütün dünyaya duyurmak için bu filmi kaçak olarak festivale gönderdim » dedi.

1972

Süleyman Demirel: Türkiye'de sağ-sol meselesi yok

29 haziran - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, Türkiye'de bir sağ-sol meselesi bulunmadığını, demokrasiye ve rejime karşı bir komünist saldırının mevcut olduğunu söyledi.
AP'nin iki gün süren Temsilciler Meclisi toplantısından sonra 12 haziranda yayımlanan bildiride de, « Komünizme kesinlikle karşı çıkılması zaruretine inanıyoruz » denildi, ayrıca 1961 Anayasası'nda boşluklar olduğu ileri sürüldü.

Ferruh Bozbeyli ve Celal Bayar'dan Süleyman Demirel'e ağır eleştiri

19 haziran - DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli AP Genel Başkanı Demirel'e çatarak, « Günahkârlar ittifakı her badirede dört ayak üstüne düşmek ustalığını gösterebiliyor. Demokrasimizin tekerleğine çomak sokanlar şimdi yol göstericilik rolünde » dedi.
Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar da Demirel'i, « ölçüsüz insan » olarak niteledi ve Demirel'in, « Yollar yürümekle aşınmaz » sözünü ele alarak, « Ölçüsüz insanların tutumu memleketi bu hale getirmiştir. Aslında Türkiye yükselmeye layık bir ülkedir » dedi.

İsmet İnönü: Siyasete devam

25 haziran - CHP genel başkanlığından istifa eden İsmet İnönü, seçim bölgesi Malatya'ya giderek CHP İl Kongresi'ne katıldı. Burada yaptığı konuşmada milletvekilliğinden istifa edeceği söylentilerini yalanlayan ve siyasete devam edeceğini söyleyen İnönü, « Partideki değişikliğin sizi yakından dikkate sevk etmesi gerekecektir » dedi. İnönü'nün konuşması « Ecevitçiler » tarafından da olumlu karşılandı.

Et boykotu

6 haziran - İstanbul Belediye Başkanı Doktor Fahri Atabey, 4 haziranda mezbahalarda büyükbaş ve küçükbaş hayvan kesimi yapılmayarak, kasaplarda et satılamayınca, toptancı ve perakendecileri boykot yapmakla suçladı. Belediye Başkanı Atabey, narhın kaldırılmasını isteyen ve boykot yapan kasaplara karşı ev hanımlarının da et almama boykotu yapmalarını istedi. Belediye, et sıkıntısı üzerine ön tedbir olarak Beşiktaş ve Kadıköy tanzim satış mağazalarına 10'ar ton et takviyesi yaptı.

Temmuz

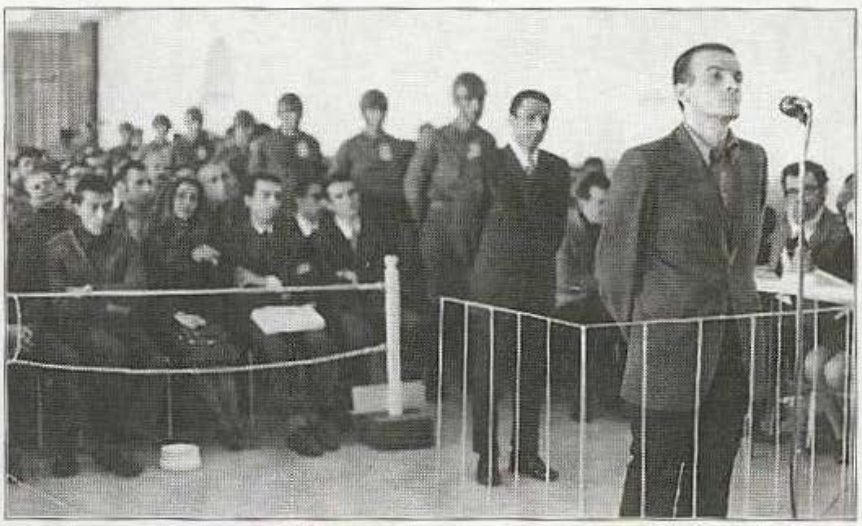
1. CHP eski Genel Başkanı İnönü, partilileri tüzük değişikliği için uyardı. ☞
1. 138 kitap hakkında toplatma kararı alındı. ☞
2. Bülent Ecevit yeniden CHP genel başkanı seçildi. ☞
6. Savcılık, CHP Genel Başkanı Ecevit hakkında soruşturma açtı.
6. 5 parlamenter CHP'den istifa etti.
9. CHP Genel Başkanı Ecevit, « CHP Marksist değildir » dedi.
12. CHP'den istifa eden Kars Senatörü Mehmet Hazer, Genel Başkan Ecevit'i suçladı.
13. Cumhurbaşkanı Sunay, parti liderleriyle görüştü.
13. Komutanların görev sürelerinin uzatılmayacağı açıklandı.
17. CHP, Anayasa değişikliklerine karşı çıktı. ☞
18. Hakkında verilen hapis cezası 24 haziranda onaylanan gazeteci-yazar ve kapatılan TİP'in eski İstanbul Milletvekili Çetin Altan, cezaevine kondu.
22. CHP'de 6 parlamenterin partiden ihracı kararlaştırıldı.
23. CHP Gaziantep Milletvekili Ali İhsan Göğüş, partisinden istifa etti.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
26. İşadamı Vehbi Koç, sermayenin halka açılmasını önerdi. ☞
28. CHP Adana Milletvekili Kemal Satır, partisinden istifa etti.
28. Et ve Balık Kurumu et fiyatlarına yüzde 25 oranında zam yaptı; kuzu şişin kilosu 21 lira oldu.
31. Başbakan Ferit Melen, genel seçimin 1973 ekiminde yapılacağını söyledi.
31. 154 sanıklı Dev-Genç davasına İstanbul'da Davutpaşa Kışlası'nda başlandı.

Vehbi Koç.

İşadamı Vehbi Koç, sermayenin halka açılmasını istedi

26 temmuz - İşadamı Vehbi Koç sermayenin halka açılmasını isteyerek, « Bin liralık bir ortak da, 'Bu tesis benim' diyebilmelidir » dedi. TV'de yapılan bir açık oturuma katılan Koç, halkın tasarruflarının sanayi yatırımlarına aktarılması için gerekli olan şartların sağlanmasını da istedi.

154 sanıklı Dev-Genç davasına İstanbul Davutpaşa Kışlası'nda başlandı. Dev-Genç Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü mahkemede ifade verirken.

Eski DP'lilere seçilme hakkı iptal

2 temmuz - Eski DP'lilere yeniden milletvekili seçilebilme imkânı getiren 1249 sayılı kanun, kapatılan TİP'in müracaatı üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Anayasa Mahkemesi'nin bu konudaki gerekçeli kararı da *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.
Bu karara göre, Yassıada'da Adalet Divanı tarafından mahkûm edilmiş bulunan DP'li eski bakanlar ve milletvekilleri ile diğerleri bundan böyle de milletvekili seçilemeyecekler.

138 kitap hakkında toplatma kararı

1 temmuz - Ankara 3 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi, komünizm propagandası yaptığı ve toplumun anarşik ortama itilmesinde etken olduğu gerekçesiyle 138 kitap hakkında toplatma kararı aldı.

Ecevit: TDK yabancı kelimelere karşı Türkçe'yi korumalı

5 temmuz - CHP Genel Başkanı Ecevit, 13. Türk Dil Kurultayı'nda yaptığı konuşmada, Türkçe'ye yabancı kelimelerin sızmasından ve giderek yerleşmekte olduğundan yakınarak, TDK'nın bunu önlemesi gerektiğini belirtti. Ecevit konuşmasında özetle şunları söyledi: « Ulusal dilimizi yabancı Ortadoğu dillerinin tutsaklığından kurtarmada büyük başarı sağlayan Türk Dil Kurumu, şimdi Batı'dan gelen yabancı sözcükler ve terimlerin baskınına karşı da Türkçe'yi korumalıdır. »

Gelibolu'da sel can aldı: 10 ölü var

4 temmuz - Gelibolu ve çevresinde yağan şiddetli yağmurlar 10 kişinin ölmesine ve ekili alanların sular altında kalmasına yol açtı. Yağışlar Sakarya bölgesini de etkiledi; Ankara-İstanbul karayolu bir süre trafiğe kapandı. Gelibolu'ya yağan yağmurlar, Kadıköy bucağından geçen Yüllüce Çayı'nın taşmasına sebep oldu. Çayın kenarındaki 5 çadırda konaklayan 18 kişilik bir aile sele kapıldı. 10 kişi boğularak ölürken, 8'i ağaçlara çıkmayı başararak canlarını kurtardı.

Hapis cezası onaylanan gazeteci-yazar Çetin Altan, cezaevine sevk edildi.

CHP 21. Kurultayı istifalara yol açtı

28 temmuz - 30 haziranda toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 21. Kurultayı çalışmalarını tamamladı. Kurultayın ilk gününde bir konuşma yapan eski Genel Başkan İsmet İnönü, « Genel başkanımız Ecevit'tir » diyerek genel başkanlığa aday olmayacağını açıkladı. Bülent Ecevit ise parti içinde yapılacak reform isteklerini, « Demokrasi dışı, Anayasa, kamu ve genel hukuk prensiplerine aykırı bir girişim » olarak niteledi. Kurultayın ilk günü İnönü ile Ecevit gayet samimî bir hava içindeydiler.
Kurultayın ikinci gününde İnönü bir konuşma daha yaparak, delegeleri tüzükte yapılacak değişiklikler konusunda uyardı. İnönü, Ecevit'in güven verici bir kişi olduğunu da belirtti. Kurultay CHP iktidara geldiğinde petrol, boraks ve linyitin devletleştirilmesini kabul etti. Kurultayın son günündeyse genel başkanlık seçimi yapıldı. İnönü ve 65 parlamenterin oy kullanmadığı seçimde 1085 oydan 1032'sini alan Bülent Ecevit yeniden genel başkan seçildi. 4 temmuzda da Parti Meclisi, Kâmil Kırıkoğlu'nu yeniden genel sekreter seçti. 6 temmuzdaysa partiden kopmalar başladı; İstanbul senatörleri Mebrure Aksoley, Ekrem Özden ve Cemal Yıldırım ile yine İstanbul milletvekilleri İlhami Sancar ve Sezai Orkunt, « Sosyalist bir parti haline getirildiğini » ileri sürerek CHP'den istifa ettiler.
7 temmuzda toplanan Meclis ve Senato ortak grubunda konuşan eski Genel Başkan İsmet İnönü, CHP'de kalacağını açıkladı. İnönü, partide güven bunalımı olduğunu da söyledi. Toplantıda Adana Milletvekili Kemal Satır yeni yöneticilerin anarşiyi bile tahrik edebilecek bir yönetim biçimi uyguladıklarını ileri sürdü. Genel Başkan Bülent Ecevit ise partide disiplinin sağlanacağını söyledi. Konya Milletvekili İrfan Baran, Ecevit ve yandaşlarını, « Güvenilir olmayan bir politikanın cambazları » diye suçlayarak istifa etti. Baran'ın istifasını 23 temmuzda Gaziantep Milletvekili Ali Ihsan Göğüş ile 28 temmuzda Adana Milletvekili Kemal Satır'ın istifaları izledi.

Başbakan Melen'e Güneydoğu brifingi

9 temmuz - Başbakan Melen'e Diyarbakır'da bir brifing veren Sıkıyönetim Komutanı Şükrü Olcay, « Maalesef kendilerine yüksek rütbe, mevki ve bol para verileceği vaadine kanan bazı kişiler El-Fetih kampına götürülerek burada sabotaj eğitimi görüyor ve beyinleri yıkanıyor » dedi. Korgeneral Olcay, bu kamplara gidenler arasında Ordu mensuplarının da bulunduğunu, Suriye hükümetinin bu amaçla kaçan bir eri Türkiye'ye iade ettiğini de açıkladı. Güneydoğu'da bir Kürt devleti kurmak isteyen Kürdistan Demokrat Partisi adlı örgütün 21 üyesinin yakalandığını da bildirdi.

1972

Devlet Güvenlik Mahkemesi kurulacak

14 temmuz - Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan, demokratik rejimi tehdit eden tehlikelerin giderilmesi ve tehlikeyi doğuran mihrakların etkisiz hale getirilmesi için Devlet Güvenlik Mahkemesi kurulacağını açıkladı.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na giriş antlaşması yeniden ele alınıyor

20 temmuz - Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye Ortaklık Konseyi'nin, Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken başkanlığında yaptığı toplantıda, Türkiye'nin ortaklığın hazırlık döneminden geçiş dönemine girişini sağlayan antlaşma maddelerinin yeniden ele alınması kararlaştırıldı.
Söz konusu antlaşmanın yürürlüğe girmesi gerekirken, İtalya antlaşmayı onaylamamıştı. Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken, yaptığı görüşmeler sonucunda Ortak Pazar'la buzların çözüldüğünü, Başbakan Ferit Melen de 1995 yılında Gümrük Birliği'ne girildiğinde kişi başına gelirin 4 kat artacağını söyledi.

CHP, Anayasa değişikliği konusunda endişeli

19 temmuz - Yaz dönemi çalışmalarını İstanbul'da yürüten Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, 13 temmuzda parti liderleriyle bir görüşme yaptı.
Görüşme sonrası yapılan açıklamada, Anayasa değişikliği için partiler arası bir komisyon kurulması kararlaştırıldı.
Konuyla ilgili bir açıklama yapan Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Biz Anayasa değişikliğine öteden beri taraftardık » dedi.
Cumhuriyet Halk Partisi ise 17 temmuzda değişikliklerle ilgili olarak « ciddî endişelerini » belirtti, Anayasa değişikliğinde yer alan üniversite ve yargıya dair hükümlere karşı çıktığını ifade etti.
Demokratik Parti yapılacak Anayasa değişikliğinin daha geniş ölçüde tutulmasını önerirken, Türkiye Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Timisi Anayasa değişikliğini « sadece bir oyun » olarak niteledi.
15 temmuzda, « Düşünülen Anayasa değişikliği lüzumlu, ama kâfi değil » diyen Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, 19 temmuzda da, « Otoriter bir anayasaya taraftarız » dedi.

Ağustos

2. Cumhuriyet altını son 5 günde 26 lira birden yükselip 215 lira oldu.
4. Petrol Ofisi genel müdürü Ayhan Açıkalın, görevinden alındı. ☞
8. Başbakan Ferit Melen, Seçim Kanunu değişikliğini partiler arası bir komisyonun ele almasını önerdi.
9. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Sorunlarda öncelik rejimdedir » dedi.
10. Türkiye ile ABD arasında, ABD'den 40 Phantom uçağı alınmasını öngören bir anlaşma imzalandı.
11. Danıştay Başkanı İsmail Hakkı Ülgen, Anayasa değişikliğini eleştirdi. ☞
13. Görevinden alınan Petrol Ofisi Genel Müdürü Ayhan Açıkalın, kurumdaki yolsuzlukları basına açıkladı. ☞
14. Bazı ilaç fiyatlarında indirim yapıldı. ☞
15. Başbakan Melen, üniversite rektörleriyle görüştü; « Üniversite huzura kavuştu » dedi.
15. AP Genel Başkanı Demirel, Seçim Kanunu'nun değiştirilmesini istedi. ☞
20. Memduh Tağmaç emekliliğini isteyince Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler, Genelkurmay başkanlığına atandı. ☞
23. Profesörlerin emeklilik yaşı 68 olarak belirlendi.
26. Münih Olimpiyatları başladı.
28. Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyicioğlu emekli oldu; yerine Kemal Kayacan atandı. ☞
31. İşçi emeklilik yaşı ve süresinin değişmeyeceği açıklandı.
31. Münih Olimpiyatları'nda serbest güreşte Vehbi Akdağ 62 kiloda gümüş madalya kazandı.

ÖLÜM

9. Hukukçu Sıddık Sami Onar. ☞

İlaç fiyatlarında indirim

30 ağustos - Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir'in indirimli yeni ilaç fiyatlarını 14 ağustosta açıklamasından sonra, fiyatlarında indirim yapılan ilaçlar piyasada karaborsaya düştü. Bakanlık, yayımladığı kararnameye aykırı ilaç satan depo ve eczaneler hakkında kovuşturma başlattı.

Sıddık Sami Onar öldü

İstanbul Üniversitesi eski rektörlerinden Profesör Sıddık Sami Onar.

9 ağustos - İstanbul Üniversitesi eski rektörlerinden İdare Hukuku Profesörü Sıddık Sami Onar, 75 yaşında İstanbul'da öldü. 1923 yılında İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitiren Onar, 1924-1926 yılları arasında Paris Hukuk Fakültesi'nde okudu.
1933 üniversite reformundan sonra İstanbul Üniversitesi'ne idare hukuku profesörü oldu; ertesi yıl ordinasyüs profesörlüğe yükseltildi. Üniversite özerkliğinin sağlanmasından sonra İstanbul Üniversitesi'ne seçimle gelen ilk rektör oldu. Demokrat Parti (DP) iktidarının son günlerindeki öğrenci olayları sırasında polisin üniversiteye girmesine karşı çıktı. Bu tutumu yüzünden polisin sert davranışlarına maruz kaldı.
Profesör Sıddık Sami Onar, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nin meşruluğuna ilişkin rapor veren hukukçular komisyonunda yer almış, daha sonra 1961 Anayasası'nı hazırlayan kurulun başkanlığını yapmıştı.

Faruk Gürler Genelkurmay başkanı oldu

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler (önde) ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Semih Sancar (arkada) bir toplantıya girerken.

28 ağustos - Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç ile kuvvet komutanlarının görev sürelerinin bir yıl uzatılması beklenirken sürpriz bir gelişme yaşandı: 20 ağustosta Tağmaç emekliliğini istedi, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyicioğlu da emekli oldu. Bunun üzerine Tağmaç'ın yerine Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler, 28 ağustosta emekli olan Deniz Kuvvetleri Komutanı Eyicioğlu'nun yerine Kemal Kayacan atandı. Gürler'den boşalan Kara Kuvvetleri komutanlığına da Semih Sancar getirildi. 12 Mart Muhtırası'na imza atan komutanlardan yalnız Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur görevinde kaldı.

Danıştay Başkanı İsmail Hakkı Ülgen Anayasa değişikliğine karşı

11 ağustos - Danıştay Başkanı İsmail Hakkı Ülgen, Anayasa'nın 114. maddesinde değişiklik yapılmasına gerek olmadığını belirterek, « Yargı yetkisinin kısıtlanmasına veya kaldırılmasına yol açacak bir değişiklik ilerde 'keyfi idare' sistemine imkân vermiş olur » dedi.

Süleyman Demirel, Seçim Kanunu'nun değişmesini istedi

25 ağustos - Başbakan Ferit Melen'e bir mektup gönderen Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, Seçim Kanunu'nun değiştirilmesini istedi. Seçim Kanunu'nda yapılacak değişikliklerin mart 1973'ten önce gerçekleşmesini isteyen Demirel, Adalet Partisi'nin bu konuda yapılacak çalışmalara katılacağını belirtti.

Ayhan Açıkalın: Petrol Ofisi arpalık haline getirildi

13 ağustos - 4 ağustosta görevinden alınan Petrol Ofisi Genel Müdürü Ayhan Açıkalın, kurumda yapılan yolsuzluklarla ilgili olarak basına bir açıklamada bulundu. Yılda 10 milyon lira zarar eden Petrol Ofisi'nin politikacılar tarafından arpalık haline getirildiğini ileri süren Açıkalın, önlem alınmasını istedi.

Basın suçlularına 220 mahkûmiyet

3 ağustos - Türkiye Gazeteciler Sendikası, son iki yılda basın suçlularına 220 mahkûmiyet kararı verildiğini, halen 3 büyük ilde toplam 754 basın davasının devam ettiğini açıkladı. Sendika, 1961 Anayasası'nda yapılan değişikliklerle basın özgürlüğüne ağır darbeler vurabilecek kanunların yolunun açıldığını da belirttikten sonra, özel sektöre yapılan baskılarla gazetelere reklam verilmesinin engellediğini ileri sürdü. Sendikanın açıklamasında Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan'in, « Seka İzmit Kâğıt Fabrikası gazetelere zararına kâğıt satarak, halkın sırtından gazete sahiplerini zengin ediyor » şeklindeki konuşmasına da değinilerek, « 15 milyon lira zarar eden Seka İzmit Kâğıt Fabrikası gazete sahiplerini zengin etmekten çok, yanlış yöneltildiği için zarar ediyor » denildi.

ABD'den alınması öngörülen Phantom uçakları yüksek teknolojiye sahip.

1972

Eylül

3. Yeni Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan, « Camiyi dedikodu yeri olmaktan çıkaracağız » dedi.
4. CHP'den ayrılanlar Cumhuriyetçi Parti'yi (CP) kurdular. Kemal Satır genel başkan seçildi.
5. Münih Olimpiyat Köyü'nü basan Filistinli gerillalar, 11 İsrailli sporcuyu öldürdü.
9. CHP Genel Başkanı Ecevit, 1,5 yıldır hiçbir reform yapılmadığını söyleyerek 1973'te seçim istedi.
11. 26 ağustosta başlayan Münih Olimpiyatları sona erdi.
11. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu 11. Kongresi, İstanbul'da toplandı.
11. AP Genel Başkanı Demirel, genel seçimin zamanında yapılmasını istedi.
11. AP ve DP, tabiî senatörlüğün kaldırılmasını istedi.
12. Başbakan Melen, seçimlerin ertelenmeyeceğini tekrarladı.
13. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, tutuklu gazetecilerin serbest bırakılmasını istedi.
16. Denizyolları bilet ücretlerine zam yapıldı.
19. CHP Meclis ve Senato ortak grubu, « Anayasa değişikliği rejim için sakıncalı » kararını aldı.
23. Sıkıyönetim, AP Genel Başkanı Demirel'in şatafatlı törenlerle karşılanmasını yasakladı.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
27. AP Genel Başkanı Demirel'in yurt gezisindeki konuşmaları Meclis'te tartışmalara yol açtı.

İsrailli rehinelerin bulunduğu helikopter, Filistinli gerillalar tarafından havaya uçuruldu.

Olimpiyatlar kana bulandı

Maskeli Arap terörist balkonda.

5 eylül - Münih Olimpiyat Köyü'nde İsrailli sporcuların kaldığı eve baskın düzenleyen Filistinli gerillalar 2 sporcuyu öldürdü, 9 sporcuyu da rehin aldı. Gerillalar rehinelerle birlikte Münih Havaalanı'na gelerek bazı şartlar ileri sürdüler. Polisle çıkan çatışmada, Kara Eylül Örgütü'ne bağlı oldukları anlaşılan gerillalar öldürüldü. Ancak bu arada gerillaların da rehineleri öldürmelerine engel olunamadı.

Demirel'in yurt gezilerinde tören yasak

27 eylül - Sıkıyönetim 23 eylülden itibaren AP Genel Başkanı Demirel'in yurt gezileri sırasında gittiği yerlerde şatafatlı törenlerle karşılanmasını yasakladı. Partinin Eskişehir İl Kongresi'nde yapılan Silahlı Kuvvetler aleyhtarı konuşmalar hakkında da soruşturma açıldı. Demirel'in gittiği yerlerde yaptığı konuşmaları Başbakan Melen'den sonra CHP'lilerce de eleştirildi. Konu 27 eylülde Meclis'e geldi. CHP'li Hayrettin Hanağası, « Başbakan Melen'in de belirttiği gibi bazı parti liderleri, 12 mart günü suçlu addedildiklerini görmezden gelerek hürriyet ve demokrasi havarisi kesilmişlerdir » dedi. Hanağası, « Şahsının ve partisinin çıkarları hesabına memleketin huzurunu bozan siyasî parti liderlerini sizlere ve millete şikâyet ediyorum » diye devam etti.
Demirel ise gittiği her yerde seçimin 1973'te yapılmasını istedi ve « Tartışma olmayacaksa partilere kilit vurulsun » dedi.

AP ve DP, tabiî senatörlük uygulamasının kaldırılmasını teklif ettiler

11 eylül - Partiler, Anayasa'da yapılacak değişiklikleri tespit edecek partiler arası komisyona tekliflerini sundular. AP ve DP, tabiî senatörlüğün kaldırılmasını istedi. AP ayrıca, Anayasa'nın 2. maddesine milliyetçilik ilkesinin de konulmasını talep etti. CHP ise, üniversite öğretim üyelerine partilere giriş yolunun açılmasını önerdi.

Cumhuriyetçi Parti kuruldu

Cumhuriyetçi Parti Genel Başkanı Kemal Satır ve parlamenterler Ekrem Özden, Orhan Kabibay ve İlbami Sancar, CP Eminönü İlçe Teşkilatı'nın verdiği yemekli toplantıda.

4 eylül - Beşinci Olağanüstü Kurultay'dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa eden Adana Milletvekili Kemal Satır ve arkadaşları Cumhuriyetçi Parti'yi (CP) kurdular. Amblem olarak bir horoz seçilen partinin genel başkanlığına getirilen Adana Milletvekili Kemal Satır, « Cumhuriyetçi Parti sosyalist bir parti değildir » dedi.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit: 12 Mart'tan sonra tutucular güçlendi

12 eylül - Genel Başkan Bülent Ecevit, 9 eylülde CHP'nin 49. kuruluş yıldönümü nedeniyle düzenlenen törende yaptığı konuşmada, reform ortamına dönülmesini isteyerek, « 12 Mart'tan bu yana tutucu ve çıkarcı güçlerin ağırlığı arttı. Anayasa nizamını korumaktan söz edilirken, Anayasa temelinden değiştirilmek isteniyor » dedi. 1,5 yıldır bir tek reform yapılmadığını belirten Bülent Ecevit, 1973'te seçim istedi ve aydınların seslerinin geniş ölçüde kesildiğini ileri sürdü.
Bülent Ecevit'in konuşmasına cevap veren Başbakan Ferit Melen, seçimlerin 1973 yılında yapılmasının Anayasa gereği olduğunu belirterek, « Sayın Ecevit, 12 Mart sonrası yönetimine tümüyle karşı olduğunu ortaya koymuştur. Biz reformları Ecevit'ten farklı anlıyoruz » dedi.

Hülya Koçyiğit Altın Koza Ödülü'nü alırken.

Altın Koza'da anlaşmazlık

30 eylül - Yönetmenliğini Yılmaz Güney'in yaptığı « Baba » filmi, Adana 4. Altın Koza Film Festivali'nde en iyi film seçildi. Yılmaz Güney aynı filmdeki rolüyle en iyi erkek oyuncu, Hülya Koçyiğit de Yücel Çakmaklı'nın « Zehra » adlı filmindeki rolüyle en iyi kadın oyuncu seçildi.
Ancak 28 eylülde yapılan bu açıklamadan sonra festival jürisi yeniden toplandı ve Yılmaz Güney'in « Baba » filmini ideolojik bulduğundan ödülü geri alarak, Yılmaz Duru'nun « Kara Doğan » adlı filmine verdi.
En iyi erkek oyuncu ödülünü de bu filmdeki rolüyle Cüneyt Arkın aldı. 28 eylüldeki kararın değişmesinde jüri başkanı Şevket Rado ile üyeler Kadri Kayabal, Orhan Özkırım ve Muzaffer Tema büyük rol oynadılar.

Dünya Bankası görev verdi, ODTÜ görev vermedi

29 eylül - Birinci Nihat Erim Hükûmeti'nde devlet bakanı ve başbakan yardımcısıyken istifa edip öğretim üyeliği için Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne başvuran Atilla Karaosmanoğlu'nun bu isteği kabul edilmedi. Buna karşılık, Karaosmanoğlu'na destek yurtdışından geldi, ünlü iktisatçıya Dünya Bankası önemli bir görev verdi.

Bağ-Kur'a kimler girebilecek ?

1 eylül - Esnaf ve sanatkârlar ile doktor, eczacı, müteahhit gibi diğer bağımsız çalışan 2 milyonu aşkın kişiyi sosyal güvenliğe kavuşturacak olan Bağ-Kur'a giriş şekli açıklandı. Bağ-Kur Genel Müdürü Orhan Arıkan yaptığı açıklamada, Bağ-Kur'a girmek isteyenlerin 400 lira ile 4 500 lira arasındaki 12 gelir diliminden birini seçeceklerini ve seçtikleri gelir diliminin yüzde 13'ü kadar prim ödeyeceklerini söyledi. Bağ-Kur'a 45 yaşını doldurmamış erkekler ile 40 yaşını doldurmamış kadınlar üye olabilecek.

Başbakan Melen: 1995 yılında herkes iş bulacak

21 eylül - 1973-1977 yılları arasında uygulanacak III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın TBMM Bütçe Karma Komisyonu'nda görüşülmeye başlanması dolayısıyla bir konuşma yapan Başbakan Ferit Melen, « Bu plan Türkiye için en büyük aşamalardan birisi olacak ve kalkınmamızı sınırlayan engelleri ortadan kaldıracak » dedi.
Melen konuşmasını şöyle sürdürdü: « Planda 22 yıllık kalkınmanın istikametleri verilmiştir. 1995'te Türkiye, iş isteyen herkesin iş bulabileceği bir faaliyet sahası olacaktır. »

Erbakan: Düşünce özgürlüğü konusunda Ecevit'le hemfikirim

27 eylül - Genel Başkanı olduğu Millî Nizam Partisi'nin kapatılmasından bu yana, yaklaşık 2 yıldır suskunluğu sürdüren ve bu dönemin önemli bir kısmını yurtdışında geçiren Konya Milletvekili Necmettin Erbakan, TBMM Bütçe Karma Komisyonu'nda yaptığı konuşmada, hemfikir olduğunu belirterek, her fikrin açık açık söylenmesi gerektiğini savundu.

1972

Ekim

1. CHP'li Profesör Turan Güneş, hükûmetin reform anlayışını eleştirdi.
1. AP Genel Başkanı Demirel, güney illerini kapsayan bir yurt gezisine çıktı.
1. Boksta Cemal Kamacı, 63,5 kg'da Avrupa şampiyonu oldu.
4. Seçilemeyen parlamenterlere emekli aylığı bağlanması isteği tepki yarattı. ☞
9. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın Senato'da görüşülmesine başlandı.
11. Millî Selamet Partisi (MSP) kuruldu; Süleyman Arif Emre partinin ilk genel başkanı.
12. Başbakan Melen, AP Genel Başkanı Demirel ve CHP Genel Başkanı Ecevit'le görüştü.
12. CHP'li 30 milletvekili, taban fiyatı politikasıyla çiftçiyi zora soktuğu iddiasıyla Ticaret Bakanı Naim Talû hakkında gensoru önergesi verdi.
16. Meclis, Ticaret Bakanı Naim Talû hakkında verilen gensoru önergesini reddetti.
17. Kapatılan TİP'in yöneticileri 15'er yıl hapse mahkûm oldu. ☞
18. AP, iktidara gelirse III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı değiştireceğini açıkladı.
19. CHP Genel Başkanı Ecevit III. Beş Yıllık Kalkınma Planı için, « Yoksulluk pahasına kalkınma » tanımını yaptı.
20. Gazeteciler Cemiyeti yeni Basın Kanunu tasarısına karşı çıktı.
20. AP 6. Kongresi toplandı.
22. THY'nin Truva uçağı Sofya'ya kaçırıldı. ☞
22. Süleyman Demirel yeniden AP genel başkanı seçildi. ☞
24. Profesör Mümtaz Soysal mahkûm oldu. ☞
26. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı Meclis'te kabul edildi. ☞
27. CHP, hükûmetten çekilmek istedi. ☞
31. Eskişehir'de tren kazası; 34 kişi öldü. ☞

CHP hükûmetten çekiliyor mu ?

30 ekim - CHP Genel Başkanı Ecevit, Parti Meclisi'nin 27 ekim toplantısında, « Hükûmetle ilişkilerde çelişkilerden kurtulamıyoruz » dedi. Üyelerden çoğu da CHP'nin hükûmetten çekilmesini daha doğru bulduklarını belirttiler. Bu konuda III. Beş Yıllık Kalkınma Planı Meclis'te görüşülürken Başbakan Melen'in Ecevit'i kastederek, « Ben onu memnun etmeye kalkışırsam, memlekete faydalı işler yapan bir insan durumundan çıkacağıma inanıyorum » demesi bardağı taşıran damla oldu. Profesör Turan Güneş'in Parti Meclisi'ne verdiği önerge görüşüldü, son sözü söyleme yetkisi Ecevit'e verildi. Bazı il örgütleri de hükûmetten çekilme taraftan olduklarını açıkladılar. MGP ise CHP'yi kınama kararı aldı.
Cumhurbaşkanı Sunay, 30 ekimde Ecevit'le 2 saat süren bir görüşme yaptı. Görüşme sonrası Ecevit, Cumhurbaşkanı'nın bir hükûmet buhranı istemediğini açıkladı.

Mümtaz Soysal mahkûm oldu

24 ekim - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi eski dekanlarından Profesör Mümtaz Soysal, mayıs 1971'den beri yargılandığı Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından « Anayasa Giriş » adlı ders kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle 6 yıl 8 ay hapse mahkûm edildi.

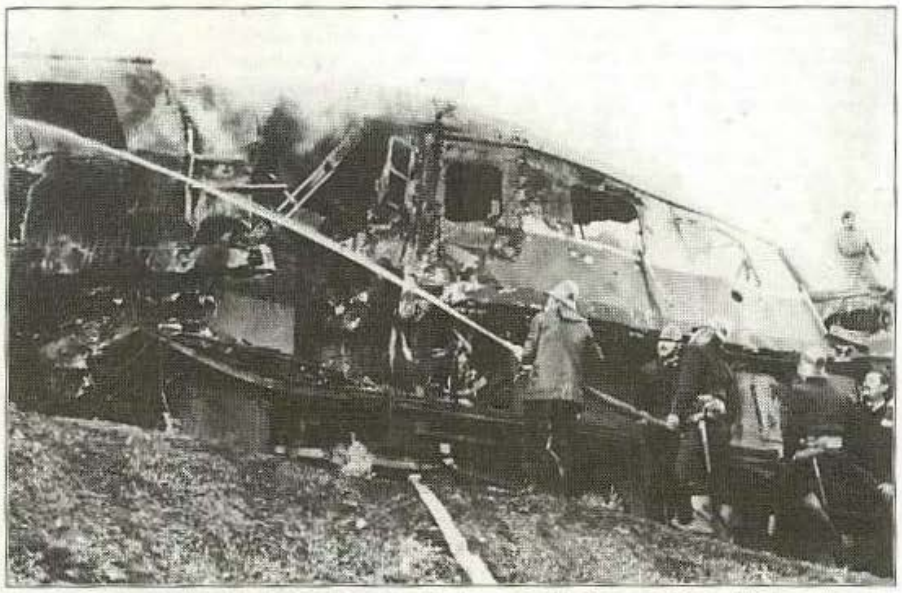
TİP'liler 15 yıla hüküm giydi

17 ekim - Kapatılan TİP'in Genel Başkanı Behice Boran ile yöneticileri Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce 15'er yıl hapse mahkûm edildi. Profesör Sadun Aren'in cezası iyi halinden dolayı 12,5 yıla indirildi.

Seçilemeyen parlamenterlere emekli aylığı önerisi tepki aldı

12 ekim - Seçimleri kazanamayan milletvekili ve senatörlere en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden emekli aylığı bağlanmasını öngören 208 imzalı kanun teklifi büyük tepki yarattı. 4 ekimde Meclis'e verilen teklifte, « Cumhuriyetten beri parlamenterlerin malî sıkıntı içinde çırpındığı » belirtildi. AP Çanakkale Milletvekili Refet Sezgin ve arkadaşlarının verdiği teklifin neden olduğu büyük tepki üzerine, teklifte imzası bulunan milletvekillerinin adları gizli tutuldu. 5 ekimde 21 kişilik komisyon 7 kişiyle toplanarak teklifi kabul etti. 9 ekimde CHP teklifin reddine karar verdi. 10 ekimde Refet Sezgin tekliften imzasını geri aldı. 12 ekimde teklife imza koyanların adları açıklandı ve 44 parlamenter imzasını geri aldı. Konu Meclis'te ele alındı ve teklif komisyona geri gönderildi.

Mototren ile iş treni çarpıştı; 34 kişi öldü

Çarpışma sonrası çıkan yangın itfaiye tarafından güçlükle kontrol altına alındı.

31 ekim - Konya'dan hareketle İstanbul'a gelmekte olan Meram mototreni, öğle üzeri saat 13.50'de Eskişehir İli sınırları içinde, Gökçeışık - Porsuk istasyonları arasında dizel lokomotifli bir iş treniyle çarpıştı. Çıkan yangın zorlukla kontrol altına alındı. Kaza sonucu 34 kişi ölürken, 45'i ağır olmak üzere 90 yolcu da yaralandı.

1972

Süleyman Demirel parti içi muhalefeti bir defa daha yenerek tekrar genel başkan oldu.

Süleyman Demirel 5. defa AP genel başkanı seçildi

22 ekim - 20 ekimde toplanan AP 6. Kongresi çalışmalarını tamamlayarak sona erdi. 1 345 delegeden 1 330'unun oyunu alan Süleyman Demirel, beşinci defa genel başkan seçildi. Seçim sonrası konuşan Demirel, « Bu mübarek ramazan gününde Cenabı Allah'tan, hak yolunda, selamet yolunda hepinize, hepimize yardımcı olmasını niyaz ediyorum » dedi.
Demirel, kongrenin birinci günü yaptığı konuşmada, seçimlerin ertelenmesi için Anayasa değişikliği yapılması gerektiğini hatırlatarak, « Böyle bir değişiklik teklifi gelirse Parlamento'da bulunan 314 arkadaşımızla buna karşı çıkacağız » dedi. Demirel, seçimi kazansa bile iktidarın AP'ye verilmeyeceği şeklindeki söylentilere de, « Milletin iktidar yaptığını muhalefet, muhalefet yaptığını iktidar yapmak demokratik prensiplerle bağdaşmaz » diyerek karşı çıktı. Kongrede, parti programının 5. ve 6. maddeleri de değiştirildi. Değişiklikle AP, « sosyal refah devleti » ilkesini savunur bir parti haline getirildi.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı kabul edildi

26 ekim - Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 98 ret oyuna karşılık 183 oyla Meclis'te kabul edildi. CHP Genel Başkanı Ecevit plan için, « Yoksulluk pahasına kalkınma » tanımını yaptı. AP ve CHP, iktidara geldikleri takdirde planı değiştireceklerini açıkladılar. AP'ye göre planda devletçilik ağır basıyor.

Zonguldak'ta grizu faciası: 20 ölü

23 ekim - Zonguldak kömür madenleri bölgesinde iki ayrı ocakta meydana gelen grizu patlamaları sonucunda 20 maden işçisi hayatını kaybetti, 7'si ağır 76 işçi de yaralandı.
İlk grizu patlaması 11.30'da Kozlu bölgesinin İncirharmanı ocağında oldu; ikinci patlama ise saat 14.00 civarında Üzülmez bölgesinin Çaydamar ocağında meydana geldi.

THY'nin Truva uçağı Sofya'ya kaçırıldı

23 ekim - 60 yolcusuyla birlikte 22 ekim sabahı 07.18'de, İstanbul-Ankara seferini yapmak için Yeşilköy'den havalanan THY'nin Truva uçağı, 4 hava korsanı tarafından İzmit-Bolu arasında geriye döndürülerek, 08.15'te Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya indirildi.
Aralarında idam mahkûmu Ziya Yılmaz ile Rüçhan Manas, İlkay ve Necmi Demir'in de bulunduğu 13 anarşistin cezaevlerinden salıverilmelerini isteyen hava korsanları, aksi takdirde uçağı içindekilerle birlikte havaya uçuracaklarını bildirdiler. Ancak 38 saat süren gergin bir bekleyişten sonra 23 ekimde uçaktaki yolcuları serbest bıraktılar ve kendileri de Bulgar makamlarına teslim oldular.

Millî Selamet Partisi kuruldu

11 ekim - Laikliğe aykırı çalışmalar yürüttüğü gerekçesiyle 20 mayıs 1971'de kapatılan Millî Nizam Partisi'nin yöneticileri, dinî duyguları temsil edecek yeni bir parti kurdular. Millî Selamet Partisi adı verilen partinin genel başkanlığına Süleyman Arif Emre seçildi.

MSP Genel Başkanı Süleyman Arif Emre.

Kasım

1. AP İstanbul Senatörü Tekin Arıburun, yeniden Senato başkanı seçildi.
1. Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Melen ve CHP Genel Başkanı Ecevit'le görüştü.
1. Atatürk Üniversitesi Rektörü Kemal Bıyıkoğlu, özerkliğin kaldırılmasını istedi.
4. CHP, bakanlarını hükûmetten çekti.
5. İsmet İnönü, CHP'den istifa etti.
5. 2'si bakan 8 parlamenter, CHP'den istifa etti.
6. Genişletilmiş Komuta Konseyi toplandı ve bir bildiri yayımlayıp reformlardan umutlu olduğunu açıkladı.
6. 2'si bakan 18 parlamenter, CHP'den istifa etti.
7. Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler, CHP'den istifa eden İnönü'yü evinde ziyaret etti.
14. İsmet İnönü, milletvekilliğinden istifa etti.
16. Senato'nun yeni üyesi İsmet İnönü, and içip göreve başladı.
17. CHP Genel Başkanı Ecevit hakkında soruşturma açıldı.
19. Türk-İş, partilerin tutumunu kınadı.
20. « Kurucu Meclis » konusu Meclis'te görüşüldü.
20. Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ile Borsaları seçimleri 1 yıl süreyle ertelendi.
22. Osman Bölükbaşı sağlık durumu nedeniyle MP genel başkanlığından istifa etti.
22. Oda seçimlerini erteleyen kararname iptal edildi.
26. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı.
28. CHP Genel Başkanı Ecevit, Cumhurbaşkanı Sunay'la görüştü.
30. Partiler, reformların mart ayına kadar çıkarılması konusunda anlaştı.

İsmet İnönü Senato'da yemin ederken.

İnönü, CHP'den istifa etti

16 kasım - Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurucularından Malatya Milletvekili İsmet İnönü 14 kasımda, 49 yıl 1 ay 24 gün sonra partisinden istifa etti.

İsmet İnönü'nün istifası kamuoyuna torunu tarafından açıklandı. İnönü istifasına gerekçe olarak, « Parti politikasının memleket için sakıncalı gördüğü şekil ve istikamette değiştirilmesini » gösterdi.

İsmet İnönü'nün bu açıklamasından sonra iki hükûmet üyesi, Bayındırlık Bakanı Mukadder Öztekin ile Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu'yla birlikte 6 parlamenter daha Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa etti.

Bu istifaları bir gün sonra Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir ve Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner ile 16 parlamenterin istifaları izledi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Bülent Ecevit, istifalar hakkında, « Son günlerde Cumhuriyet Halk Partisi'ni parçalama çabası ön plana çıktı. Ancak gösterilen bütün gayretlere rağmen bunda başarılı olunması mümkün değildir » dedi.

16 kasımda İsmet İnönü Türkiye'nin ikinci cumhurbaşkanı olmasından kaynaklanan tabiî senatör olma hakkını kullanmaya karar verdiğini açıkladı ve Senato'da yemin ederek Cumhuriyet Senatosu'ndaki yerini aldı.

CHP, hükûmette yer alan bakanlarını çekiyor

6 kasım - CHP, 4 kasımda hükûmetteki bakanlarını çekme kararı aldı. Karara neden olarak, « III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yapılan değişikliklerden sonra reform adı altında alınan önlemlerin, reform sayılmayacak kadar yozlaştığı » öne sürüldü. Yayımlanan bildiride, « Hükûmet, CHP'li bakanlar ve CHP'nin desteği olmaksızın da göreve devam edebilmek için Meclis'te gerekli desteğe sahiptir » denildi. Genel Sekreter Kınıkoğlu, « Bundan sonrasını kendileri düşünsünler » dedi.

Bu durumda hükûmetin ne olacağı sorusu ortaya çıktı. 6 kasımda Cumhurbaşkanı Sunay hükûmetin görevine devam etmesini istedi. MGP, CHP'nin hükûmetten çekilme kararı konusunda Genel Başkan Ecevit'i suçladı. AP ise, hükûmetin çekilip çekilmeme kararının yine hükûmete ait olduğunu açıkladı.

Rektör Bıyıklıoğlu özerkliğe karşı çıktı

1 kasım - Atatürk Üniversitesi Rektörü Kemal Bıyıklıoğlu yeni öğretim yılının açılış töreninde yaptığı konuşmada, « Özerklik sorumsuzluk, keyfilik, başına buyrukluk, kendisini Türk milletinin ve onun devletinin üzerinde görebilme vasıtası haline getirilmiştir » dedi. Bu konuşmaya İstanbul Üniversitesi Rektörü Nazım Terzioğlu, « En hafif bir tabiri ile mesnetsiz suçlamalar. Üniversiteler devletin ve milletin hizmetindedir » diye cevap verdi.

CHP Genel Başkanı Ecevit'e soruşturma

17 kasım - Meclis ve Senato ortak grubunda yaptığı konuşmada, partisinden istifa eden bazı miletvekillerine « Kurucu Meclis » üyeliğinin vaat edildiğini ileri süren Ecevit hakkında, Ankara Basın Savcılığı'nca soruşturma açıldı. Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan Ecevit'ten, iddialarını delilleriyle birlikte ortaya koymasını istedi. Konu Meclis'e de getirildi. Ecevit, « Millet iradesine dayanan TBMM yaşayacaktır. Ben kimsenin bilmediği bir sırrı açıklamış değilim » dedi ve yapılan tertiplerden şikâyetçi oldu. AP Genel Başkanı Demirel ise, « Kurucu Meclis » söylentilerinin köy kahvelerine kadar yayıldığını söyledi.

Demirel: Bu ülkeyi yönetmek zordur

12 kasım - AP Genel Başkanı Demirel Isparta'da hemşehrilerinin şerefine verdiği akşam yemeğinde, « Bu ülkeyi yönetmek zordur » dedi. Demirel şöyle konuştu: « Memleketin çeşitli sorunları vardır. Olacaktır da. Türkiye'yi yönetmek zorlaşmıştır. Konuşmayan, sesi çıkmayan, daha ileri medeniyet seviyesi özlemi içinde olmayan memleketleri yönetmek kolay. Konuşan, sesi çıkan, daha iyi hayat şartları arzusunda bulunan memleketleri yönetmek ise zordur. 10 yıl sonra Türkiye'yi idare etmek bugünkünden de zor olacaktır. »

Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi kuruldu

17 kasım - Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi adında yeni bir parti kuruldu. 16 kadının kurduğu partinin genel başkanlığına Melike Bayburt getirilirken, parti amblemi olarak sırtında mermi taşıyan bir kadın figürü seçildi. Partinin tüzük ve programını İstanbul Valisi Vefa Poyraz'a sunan kadınlar erkeklerin de partiye katılabileceğini söylediler.

İstanbulspor Kulübü Başkanı'nı kaçıran şahıs yakalandı

21 kasım - İstanbulspor Kulübü Başkanı Nirun Şahingiray'ı, futbolcu Cemil'in Fenerbahçe'ye kiralanması için silah zoruyla kaçırdığı iddia edilen Sultan Demircan adındaki şahıs yakalandı. Kasımpaşa Kulübü Başkanı olan Sultan Demircan ifadesinde, « Ben İstanbulspor Kulübü'ne, Cemil'in Fenerbahçe'ye kiralanmasını sağlamak amacıyla arabulucu olarak gönderildim. Orada oturanların bana bir şey yapacaklarını zannettim. Silahımı çekerek Nirun Şahingiray'ı yanıma aldım ve çıktık » dedi.

Sümerbank'tan 27,5 liraya ayakkabı

24 kasım - Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mesut Erez, ayakkabı fiyatlarının artışıyla mücadele etmek amacıyla, Sümerbank'ın ucuz ayakkabı yapacağını açıkladı.

Sanayi ye Teknoloji Bakanı Mesut Erez, Sümerbank'ın ayakkabı fiyatlarını artırdığı yolundaki haberleri yalanlayarak, ayakkabı imalatına en kısa zamanda başlanacağını ve yapılacak ayakkabıların 27,5 lira ile 40 lira arasında satılacağını söyledi.

Sümerbank'ın yaklaşık 1 milyon çift ayakkabı yapacağı açıklandı.

1972

Aralık

1. Hayat pahalılığı konusunda Meclis araştırması açılması istendi. ☞
7. Eski DP'lilere siyasî af konusu « bunalım » yarattı. ☞
8. Gazeteci Doğan Koloğlu, 7,5 yıl hapse mahkûm oldu.
9. AP Genel Başkanı Demirel, « Seçimden kimse rahatsız olmasın » dedi.
11. Genişletilmiş Komuta Konseyi bir bildiri yayımlayarak, Silahlı Kuvvetler'in eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesine karşı olduğunu açıkladı. ☞
11. Amerikan uzay aracı Apollo 17, Ay'a indi.
12. AP Genel Başkanı Demirel ile CHP Genel Başkanı Ecevit, siyasî af konusunda Başbakan Melen'i suçladı.
15. İstanbul Defterdarlığı binası yandı. ☞
16. DP 1. Kongresi, Ankara'da toplandı.
18. Başbakan Melen, « Reformdan taviz verilmeyecek » dedi.
18. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Asistanı Uğur Mumcu ile Profesör Uğur Alacakaptan, 5'er yıl 10'ar ay hapse mahkûm oldu.
25. CHP, petrol ve üniversite reform tasarılarına karşı çıktı. ☞
26. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Demokrasi buzdolabına kondu » dedi. ☞
26. Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Genel Başkanı Fakir Baykurt ve 7 arkadaşı, 8'er yıl 10'ar ay hapse mahkûm oldu.

ÖLÜM

19. Gazeteci Ahmet Emin Yalman. ☞

Silahlı Kuvvetler siyasî affa karşı çıkıyor

13 aralık - 7 aralıkta Başbakan Melen AP Genel Başkanı Demirel ile CHP Genel Başkanı Ecevit'i telefonla arayarak, eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesi konusunda partiler arası komisyondan geçen Anayasa değişikliği üzerinde uyardı. Komisyonun kabul ettiği metne göre, eski DP'lilere seçilme hakkı tanınıyor. Melen bunun bazı sakıncalar doğurabileceğini belirtti. MGP ve DP siyasî hak iadesini öngören teklifleri savunacaklarını açıkladılar. 11 aralıkta Genişletilmiş Komuta Konseyi bir bildiri yayımlayarak, Silahlı Kuvvetler'in siyasî affa karşı olduğunu açıkladı. Bildiride « Silahlı Kuvvetler siyasî affın insanî cephesine saygılıdır. Ancak yukarıda zikredilen huzur ve asayiş ile ilgili reformların tahakkukundan evvel bu kabil politik ve hissî faaliyetleri 12 Mart Muhtırası'nın ruhuna aykırı mütalaa etmektedir » deniliyordu. Ecevit ve Demirel bu bildiriden sonra Başbakan Melen'i sorumsuz davranmakla suçladılar. Melen, bu durum karşısında parti liderlerinin önceden uyarıldığını, aslında Komuta Konseyi bildirisinde de siyasî affa karşı çıkılmadığını ileri sürdü.

CHP, hükûmetin reform tasarılarını beğenmedi

25 aralık - CHP Genel Başkanı Ecevit, « Reform tasarıları görüşülürken meydan ve Meclis kulisleri büyük çıkar çevrelerine bırakılmaktadır » dedi. 20 aralıkta Meclis'te maden reformu ele alındı, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu bir kısım madencilerin kolay kazanç arzusuyla madenleri tahrip ettiklerini öne sürdü. AP ve DP tasarıyı destekledi; CHP, « Yabancı sermaye gözetiliyor » diye karşı çıktı. CHP'nin çıkışı üzerine yabancılara ruhsat verilmesiyle ilgili madde geri alındı. Ecevit, « CHP, halkı yoksullaştırmak pahasına halkın sırtından beslenen bir özel teşebbüs eliyle kalkınmayı mümkün görmemektedir » açıklamasını yaptı. CHP, üniversite tasarısıyla özerkliğe kıyıldığını iddia ederken, petrol konusundaki tasarıya da karşı çıktı. Ecevit, « Başbakan Melen döneminde bu kadar reform yapılabilir » dedi.

Hayat pahalılığı için Meclis araştırması istendi

1 aralık - CHP İçel Milletvekili Çetin Yılmaz, hayat pahalılığı ve fiyat artışları konusunda Meclis araştırması açılmasını istedi. Son 10 yılda fiyat artışları yüzde 215'i buldu. En pahalı gıda maddeleri et ile zeytin oldu. Ticaret Bakanı Naim Talû, hayat pahalılığına psikolojik etkenlerin de neden olduğunu ileri sürdü.

Ecevit: Bize komünist diyorlar

26 aralık - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Ecevit, « 12 Mart'tan bu yana demokrasi tamamen kaldırılmadı, ama buzdolabına kondu » dedi. Ecevit, « İşçinin, köylünün hakkını koruduğumuz için bize komünist diyorlar » diye de ekledi.

Ahmet Emin Yalman öldü

19 aralık - Basın dünyasının tanınmış isimlerinden Ahmet Emin Yalman, 85 yaşında İstanbul'da öldü. Gazeteciliğe 1907 yılında *Sabah*'ta muhabir olarak başlayan Ahmet Emin, daha sonra *Yeni Gazete* ve *Tanin*'de çalıştı. 1917'de Asım Us'la birlikte çıkardığı *Vakit* gazetesinde başyazılar yazdı. Mütareke yıllarında 1919'da Damat Ferid hükûmeti tarafından Kütahya'ya, 1920'de de İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü. Dönüşünden sonra 1923'te *Vatan* gazetesini çıkardı ve başyazarlığını yaptı. Muhalif tutumu nedeniyle 1925'te gazetesi kapatıldı. İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan ve beraat etmesine rağmen gazeteciliği bir süre için bırakan Yalman, 1940'ta *Vatan*'ı yeniden çıkarmaya başladı. Çokpartili dönemin başında sert bir muhalefet yaparak, Demokrat Parti'ye destekledi. DP'nin son yıllarındaysa yazıları nedeniyle sık sık kovuşturmaya uğradı, bir süre hapis yattı. Anılarını 1970'te dört cilt halinde « Yakın Tarihte Gördüklerim, Geçirdiklerim » adıyla yayımlamıştı.

Ahmet Emin Yalman.

İstanbul defterdarlık binası yandı

Yangın sırasında İstanbul Defterdarlığı'ndaki resmî evrak, belge ve dosyalar dışarı taşındı.

15 aralık - İstanbul Valiliği'nin yanında yer alan tarihî İstanbul Defterdarlığı binası yandı. Saat 10.40'ta çatı katında çıkan ve İstanbul Üniversitesi bahçesinde bulunan Beyazıt Kulesi'ndeki gözcüler tarafından görülen yangın 1,5 saat sonra kontrol altına alınabildi.

Yangında can kaybı olmazken, önemli belgelerden bir kısmı yandı. İstanbul Defterdarı Bedrettin Seyhan, yanan belgelerin telafi edilebilecek cinsten olduğunu ve içinde para ve kıymetli belge bulunan kasaların kurtarıldığını ifade etti.

Yangın sırasında, 600'den fazla kadın ve erkek memur, değerli resmî evrak, dosya ve defterlerini dışarıya taşıdılar; halk ve polisler de kurtarma çalışmalarına katıldı. Bu arada bazı memurlar büyük tehlike atlattılar.

Çatısı saat 11.25 sularında yer yer çökmeye başlayan İstanbul Defterdarlığı'nın 20 gün içinde, yeni yapılan binasına taşınması düşünülüyordu.

1,5 saatlik bir çalışma sonunda kontrol altına alınan yangından sonra İstanbul Defterdarlığı'nın görünümü.

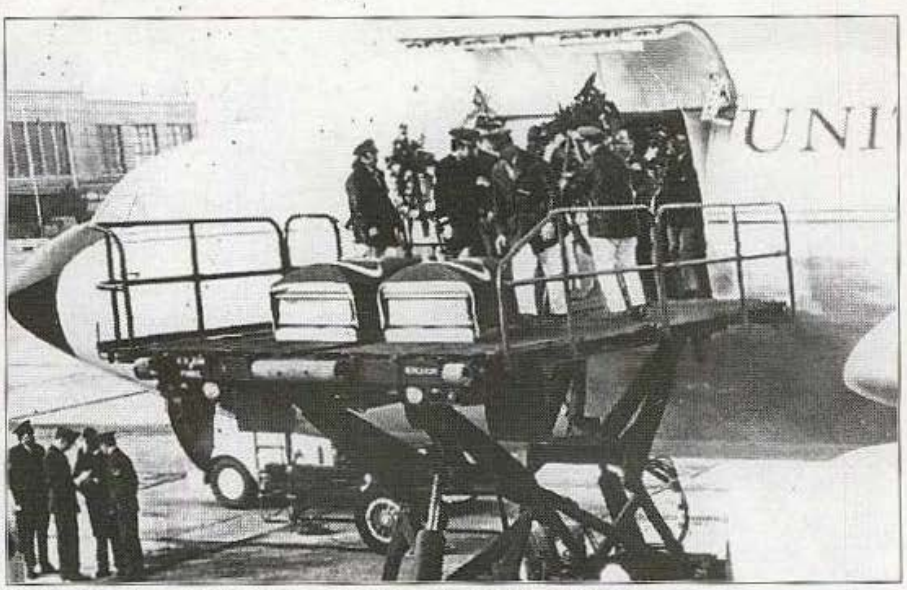
1973

Ocak

2. Cumhurbaşkanı Sunay, siyasî parti liderleriyle Çankaya Köşkü'nde bir toplantı yaptı; seçimler zamanında yapılacak.
4. Petrol Kanunu, Meclis'te kabul edildi.
6. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Böyle bir ortamda seçime gölge düşer » dedi.
11. AP Genel Başkanı Demirel, « CHP muhalefette değildir » derken, Demirel'e cevap veren CHP Genel Başkanı Ecevit, « CHP gerçek ve tek muhalefettir » dedi. ☞
18. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Düşünceleri baskı altına almak demokrasinin sonunu hazırlar » dedi. ☞
20. Tekel'in filtreli sigaraları karaborsaya düştü.
22. Anayasa değişikliği teklifi imzaya açıldı.
23. Vietnam Savaşı'nı sona erdirecek antlaşma imzalandı; ateşkes 27 ocak geceyarısı yürürlüğe girecek.
25. Başbakan Melen'in, « İşkenceler yalandır » demecine « yalan » diyen CHP Genel Başkanı Ecevit, MGP'liler tarafından dövülmek istendi.
26. Sıkıyönetim 9 ilde 2 ay uzatıldı, Sakarya ve Zonguldak'ta kaldırıldı.
27. Doğu Perinçek ve 28 arkadaşının 20 yıla kadar hapsi istendi.
27. 2 Türk diplomat ABD'de bir cinayete kurban gitti. ☞
29. CHP Genel Başkanı Ecevit, Başbakan Melen'i Ordu ile Parlamento'yu karşı karşıya getirmekle suçladı.
30. Eski DP'lilere siyasî haklarının iadesi önerisi, komisyonda reddedildi.
30. Cumhurbaşkanı Sunay'ın bayram mesajı eleştirildi. ☞
31. Karikatürist Turhan Selçuk'u döven 3 polis, 3'er ay hapse mahkûm oldu.

ÖLÜM

13. Yazar Sabahattin Eyüboğlu. ☞

Mehmet Baydar ve Babadır Demir'in cenazeleri yurda getirildi.

Los Angeles'ta iki diplomatımız öldürüldü

27 ocak - Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Başkonsolos Yardımcısı Bahadır Demir, kendilerini bir tören için kentteki Baltimore Oteli'ne davet ettiği öğrenilen Ermeni asıllı ABD vatandaşı 77 yaşındaki Mıgırdiç Yanıkyan tarafından tabancayla vurularak öldürüldüler.
Federal Polis'in olaya el koyarak derhal geniş çaplı bir soruşturma başlattığı açıklanırken, Amerika Birleşik Devletleri müessif olay nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti'ne üzüntülerini bildirdi.

Sunay'ın bayram mesajı eleştirildi

30 ocak - Sunay'ın bayram mesajı Senato'da eleştirilere uğradı. Diyarbakır Bağımsız Senatörü Selahattin Cizrelioğlu, Sunay'ın mesajında Anayasa'nın değiştirilmesinden bahisle, « Gerekli kanunların çıkmasını ve tedbirlerin alınmasını geciktirmek için çaba gösterenlerin gaflet ve dalalet içinde olduğu şüphesizdir » şeklinde bir cümle kullandığını belirterek, « Kanunları çıkaran, çıkarmayan, geciktiren, geciktirmeyen tek müessese TBMM'dir. Herhalde Sayın Cumhurbaşkanı bu cümleleri TBMM için kullanmamıştır » dedi.

Gazeteciler Bayramı kutlanmadı

18 ocak - Gazeteciler Sendikası, 10 ocaktaki Gazeteciler Bayramı'nı bu yıl kutlamadı. Basının ağır baskı altında olduğunu ileri süren gazeteciler, hazırlanmakta olan yeni kanunlarla basının sesinin tamamen kısılacağını belirttiler.
CHP Genel Başkanı Ecevit, İzmir *Bayram* gazetesinde 18 ocakta yayımlanan makalesinde, « Düşünceleri baskı altına almak demokrasinin sonunu hazırlar » dedi. Ecevit, « Baskı rejimi bir ülkeye, düşüncelerin baskı altına alındığı ortamda gelir » görüşünü ileri sürdü.

Vietnam'da savaş sona erdi

27 ocak - Paris'te ABD, Kuzey Vietnam ve Vietkong temsilcileri arasında imzalanan antlaşmayla Vietnam'da yıllardır süren savaş sona erdi. Antlaşma, Vietnam'daki bütün Amerikan askerlerinin 60 gün içinde çekilmesini ve Güney Vietnam halkının kendi kaderini belirlemesini öngörüyor. Vietnam'da şu anda 20 000 ABD askerî bulunuyor. Savaşın sona erdiğini 27 ocakta bir radyo ve televizyon konuşmasıyla açıklayan ABD Başkanı Nixon, « Şunu bilmeliyiz ki savaşın sona ermesi barışın kurulması yolunda ilk adımdır » dedi. Antlaşma Kuzey Vietnam ve Vietkong tarafından da sevinçle karşılandı. Bir Vietkong sözcüsü antlaşmanın, « Vietnam, Amerika ve bütün dünya halkları için bir zafer » olduğunu söyledi. Paris Antlaşması'yla sona eren Vietnam Savaşı boyunca 46 000 Amerikalı, 184 000 Güney Vietnamlı, 925 000 Kuzey Vietnamlı ve Vietkong hayatını kaybetti.

1973

Üniversiteler reform tasarısına karşı

26 ocak - İstanbul Üniversitesi'nden sonra Ankara Üniversitesi de, hükûmet tarafından üniversitede yapılması düşünülen reformlarla ilgili görüşünü açıkladı. Rektör Tahsin Özgüç, reform tasarısının Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürerek, « Üniversitesi özerk olmayan toplumlar hür düşüncenin ışığından yoksun kalırlar » dedi.
Öte yandan, Cumhuriyet Halk Partisi Uşak Milletvekili Adil Turan, üniversitelerin, ancak Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun profesörleri « para düşkünü » olarak vasıflandırmasından sonra reformların Anayasa'ya aykırılığını açıklamalarını kınadı. Turan, « Maliye Bakanı'nı kınamamak mümkün değildir. Ancak üniversite senatolarının öfkeyle toplanıp tasarının Anayasa'ya aykırılığını ilan etmeleri de sevindirici olduğu kadar anlamlı ve düşündürücüdür » dedi.

Sabahattin Eyüboğlu öldü

13 ocak - Türk kültür ve düşünce hayatının önde gelen isimlerinden Sabahattin Eyüboğ bir kalp krizi sonucu 63 yaşında, İstanbul'da öldü. Telif ve tercüme 50'yi aşkın eserin sahibi olan Eyüboğlu, Türkiye'ye özgü bir hümanizmanın temellerini atma çabalarıyla tanınır. Eyüboğlu 12 Mart sonrasında hiç ilgisi olmadığı Türkiye Komünist Partisi davası dolayısıyla bir süre tutuklu kalmıştı.

Sabahattin Eyüboğlu.

Şubat

1. CHP Genel Başkanı Ecevit, cumhurbaşkanlığı seçimi için Ordu'nun telkinde bulunmadığını açıkladı.
2. Senatör Bahriye Üçok, « Bazı camilerde halk Atatürk devrimlerine karşı kışkırtılıyor » dedi.
2. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu, Türkiye'nin elektrik sıkıntısı içinde olduğunu açıkladı.
7. 32 sanıklı Cemal Madanoğlu davasına başlandı.
11. AP Genel Başkanı Demirel, seçimin sıkıyönetim altında yapılabileceğini söyledi.
13. ABD dolarının devalüasyonundan sonra Bakanlar Kurulu 1 Amerikan doları eşittir 14 lira paritesinin korunmasına karar verdi.
15. Meclis, Anayasa değişikliğini 63 ret oyuna karşılık 309 kabul oyuyla onayladı.
15. Anayasa Mahkemesi, parlamenterlere ayrıcalıklı emekli maaşı sağlayan kanun maddelerini iptal etti.
15. Meclis, mimar ve mühendis odalarının siyasetle uğraşmasını yasaklayan kanunu kabul etti.
16. Kıbrıs cumhurbaşkanı yardımcılığına Rauf Denktaş seçildi.
17. Petrol Ofisi genel müdürlüğüne Şeyda Odyakmaz atandı; Odyakmaz ilk kadın genel müdür oldu.
18. Cumhuriyet'in 50. yılı kutlamaları çerçevesinde düzenlenen ve 6 gün sürecek İstanbul Moda Festivali başladı.
19. Komutanlar CHP'lilerle toplantı yaptı.
21. Yüksek Komuta Konseyi, 12 Mart Muhtırası'nın yürürlükte olduğunu açıkladı.
23. Cumhuriyet altını bir haftada 75 lira artarak 300 lira oldu.
28. CHP ile DP'nin ret oyu verdiği bütçe Meclis'te 121'e karşı 244 oyla kabul edildi.
28. Cumhurbaşkanı Sunay, cumhurbaşkanlığı seçimi için liderlerle temaslara başladı.

Petrol Ofisi genel müdürlüğüne atanan Şeyda Odyakmaz, Cumhuriyet tarihinin ilk kadın genel müdürü oldu.

Türk lirasının değeri yüzde 10 düşürüldü

13 şubat - Bakanlar Kurulu, ABD dolarının devalüasyonundan sonra Türk lirasının durumunu belirledi. Bakanlar Kurulu, 1 dolar eşittir 14 lira paritesinin muhafazasına karar verdi; böylece Türk lirası da dolarla birlikte diğer yabancı paralara göre değer kaybederek, yüzde 10 oranında devalüe edilmiş oldu.
Bakanlar Kurulu, kararın ihracatı artırmak, bütçe gelirlerini fazlalaştırmak, üreticiyi korumak için alındığını açıkladı. Maliye Bakanı Müezzinoğlu, « Amerikan dolarının yüzde 10 oranında devalüe edilmesi üzerine ayarlamayı yapmak zorunda kaldık » dedi.
Ticaret Bakanı Naim Talû, operasyondan sonra teknik bakımdan fiyat artışlarının yüzde 1 civarında olması gerektiğini, ancak psikolojik etkilerle hayat pahalılığının yüzde 4' oranında artacağını bildirerek, « Bunu önlemek için kamu kuruluşlarının zam isteklerini geri çevireceğiz » dedi.
Ayarlama ekonomik çevrelerde genellikle olumlu karşılanırken, diğer bir taraf ayarlamanın iç piyasa fiyatlarını yükselteceğine, ithal malların fiyatlarını artıracağına ve tüm yükün gene tüketicilerin omuzlarına yükleneceğine dikkat çekti.

Parlamenterlere emekli ayrıcalığı yok

15 şubat - Anayasa Mahkemesi, milletvekili ve senatörlerin emekliliğini kolaylaştıran, borçlanmalar konusunda bazı ayrıcalıklar getiren ve daha önceden düşük ücretle emekliye ayrılanların parlamenter olduktan sonra emekli aylıklarının yükseltilmesini öngören kanun hükümlerini, Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etti.

Madanoğlu ve arkadaşları yargı önünde

8 şubat - « Millet Meclisi'ni feshederek Anayasa'nın tamamını veya bir kısmını değiştirmeye teşebbüsten » sanık eski Millî Birlik Komitesi üyesi emekli Korgeneral Cemal Madanoğlu ve 31 arkadaşının yargılanmasına, İstanbul 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başlandı.
Savcı iddianamede, « Sanıkların kurdukları cunta, Ankara ve İstanbul'da 2 kollu ve 33 kişilik bir Devrim Genel Kurulu'ndan oluşmaktadır. Daha sonra Ulusal Devrim Partisi şeklini alacak olan teşekkül, hükûmeti devirdikten sonra devrim hükûmeti kuracak ve Senato'nun yerini de Devrim Senatosu alacaktı » dedi. Savcı Süleyman Takkeci'nin iddianameyi okuması iki gün sürdü. Savcı, aralarında Osman Köksal, Doğan Avcıoğlu, İlhami Soysal, Cemal Reşit Eyüpoğlu, Raif Ertem ve İlhan Selçuk'un da bulunduğu sanıklar hakkında 4 ile 12 yıl arasında hapis cezası istedi. Temmuz 1971'den itibaren tutuklanan sanıklar 6 aya kadar tutuklu kalmış, eylül 1971'de tutuklanan Cemal Madanoğlu da 5 ay sonra serbest bırakılmıştı.

Cemal Madanoğlu ifade verirken; en ön sırada soldan sağa İlhami Soysal, Doğan Avcıoğlu ve Osman Köksal, Madanoğlu'nun arkasında ikinci sıranın başında İlhan Selçuk oturuyor.

Öğretmenler bakanlık emrine alınamayacak

8 şubat - Danıştay, öğretmenlerin, görevlerinden alınmalarıyla ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı aleyhine açtıkları davaları incelerken, 1 327 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 6 435 sayılı kanunu yürürlükten kaldırdığına karar verdi. Bakanlık Danıştay'ın bu kararına uyduğu taktirde öğretmenler görevlerine iade edilecekler.

Komutanlar CHP'lilerle görüştü

19 şubat - Cumhuriyet Halk Partisi yöneticileri, başta Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler olmak üzere komutanlarla, Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un evinde bir araya gelerek görüştüler.
Görüşmede komutanlar bir AP-CHP hükûmeti üzerinde durdular. Cumhuriyet Halk Partililer ise buna yetkili kurulların karar vereceğini söylediler. Görüşme, siyasî çevrelerde merak uyandırdı.

Yüksek Komuta Konseyi'nin bildirisi

21 şubat - Genelkurmay Başkanlığı bir bildiri yayımlayarak Yüksek Komuta Konseyi'nin görüşlerini açıkladı. Bildiride, « Sorumsuz veya sorumluluklarını idrak edemeyen bazı politikacılarla sapık ideoloji ve çıkar çevrelerinin, memleketin yüksek menfaatlerini hiçe sayarak ve Silahlı Kuvvetler'in vakur bir anlayış içerisinde bulunmasından cüret alarak yersiz beyanlarda bulunmalarının esefle müşahade edildiği » belirtildi.
Bildiride, « Ordunun 12 Mart Muhtırası'nın sorumluluğu içinde olduğu » da vurgulandı. Ayrıca Yüksek Komuta Konseyi tarafından davet edilen bütün siyasî parti liderlerinin görüşmelere katıldığı, sadece Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in özel nedenlerle katılmadığı bildirildi.
Demirel konuyla ilgili görüşü sorulduğunda, « Beni ilgilendiren hiçbir şey yoktur tebliğin içinde » dedi.

Cumhurbaşkanlığı için Faruk Gürler'in adı gündemde

28 şubat - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, 13 martta yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimi için liderlerin görüşlerini almaya başladı, AP Genel Başkanı Demirel, CHP Genel Başkanı Ecevit ve DP Genel Başkanı Bozbeyli'yle görüştü. Görüşmeler sonrası Ecevit ve Demirel, bir isim üzerinde durulmadığını ve kendilerine telkinde bulunulmadığını söylediler. Bozbeyli ise gazetecilerin, « Genelkurmay Başkanı Gürler'in adı ortaya kondu mu? » sorusuna, « Konmadı diyemem » cevabını verdi.

Profesörler asılsın!

22 şubat - Meclis'te anarşik olaylar üzerinde durarak, « 30-35 profesörün ipini çekeceksin, bu iş düzelir » diyen DP Sivas Milletvekili Kadri Eroğan'ın sözleri tepkiye yol açtı. Profesör Nuri Esen, « Böyle bir öneride bulunan kişiyi ruh doktoruna göstermek gerek » derken, Profesör Turan Güneş, « Başkaları da Eroğan'ı asmak isterse gücü gücü yetene prensibi uygulanacak demektir ki, kimin sağ kalacağı bilinemez » dedi.

Bahriye Üçok.

Camilerde Atatürk aleyhine vaaz

2 şubat - Kontenjan Senatörü Bahriye Üçok, Diyanet İşleri bütçesinin görüşülmesi sırasında yaptığı konuşmada önemli uyarılar yaptı. Üçok konuşmasında bazı camilerde halkın Atatürk devrimleri ve öğretmenlere karşı kışkırtıldığını, başkent Ankara'nın orta yerinde, Küçükesat ve Alipaşa camilerinde Atatürk aleyhine vaazlar verildiğini söyledi.

1973

Mart

1. Partiler anlaştı; cumhurbaşkanı partiler dışından seçilecek.
3. CP ve CHP'den ayrılanlar Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) adı altında birleşti; Profesör Turhan Feyzioğlu genel başkan seçildi. ☞
5. Kontenjan Senatörü Mehmet İzmen istifa etti.
5. Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler emekliliğini istedi.
6. Cumhurbaşkanı Sunay, emekli Orgeneral Faruk Gürler'i kontenjan senatörlüğüne atadı.
6. Orgeneral Semih Sancar, Genelkurmay başkanlığına atandı.
7. AP Genel Başkanı Demirel, « Hür iradeye hiçbir tesir kabul etmiyoruz » dedi.
9. Kontenjan Senatörü Faruk Gürler, siyasî parti gruplarını ziyaret etti.
10. Sıkıyönetim komutanları, Meclis'i cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda etkileyecek yayımları yasakladı. ☞
13. Cumhurbaşkanlığı seçimi için turlar başladı; Faruk Gürler 200, Tekin Arıburun 282, Ferruh Bozbeyli 48 oy aldı. ☞
15. Genelkurmay Başkanı Sancar, bazı parti liderleriyle görüştü.
16. CHP Genel Başkanı Ecevit, Sunay'ın görev süresinin uzatılmasını istedi.
17. AP Bursa Milletvekili Cevdet Perin partisinden istifa etti.
18. YTP, AP ile birleşti.
20. Faruk Gürler ve Tekin Arıburun cumhurbaşkanlığı adaylığından çekildi.
21. Cumhurbaşkanı Sunay'ın görev süresinin uzatılmasını öngören Anayasa değişikliği teklifi Meclis'te reddedildi.
23. AP Ankara Milletvekili Aydın Yalçın partiden ihraç edildi.
26. Sıkıyönetim 7 ilde 2 ay uzatıldı, İzmir ve Eskişehir'de kaldırıldı.
26. Demirel ile Ecevit görüştü.
28. Sunay, Çankaya Köşkü'nden ayrıldı. ☞

ÖLÜM

21. Halk şairi Âşık Veysel Şatıroğlu. ☞

Cumhurbaşkanı seçimiyle ilgili yayın yasağı getirildi

10 mart - İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana sıkıyönetim komutanlıkları bir bildiri yayımlayarak, cumhurbaşkanlığı seçiminin selâmetle sonuçlanması için, Millet Meclisi'ni baskı altında tutması veya Türk Silahlı Kuvvetleri'ni rencide etmesi söz konusu olabilecek her türlü bildiri, beyanat, yazı ve haberin yayımını yasakladı.

CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu.

Türk basını: Fikir suçu çağdışıdır

2 mart - Türk basınını temsil eden dokuz kuruluş, « Fikir suçu çağdışıdır » görüşünde birleşerek, yürürlükteki kanunlarda değişiklik yapılmasının zorunlu olduğunu açıkladılar ve basın suçlularının affedilmesini istediler.

Cumhuriyetçi Parti ve Güven Partisi birleşti

3 mart - İki parti arasında bir süredir devam eden görüşmeler olumlu sonuçlandı. Cumhuriyetçi Parti ile Güven Partisi birleşerek Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) adını aldı. Profesör Turhan Feyzioğlu genel başkan seçildi.

Cumhurbaşkanlığı seçimi çıkmazda

31 mart - Meclis'te 13 martta başlayan cumhurbaşkanlığı seçiminden ay sonuna kadar sonuç alınamadı; adaylar Gürler, Arıburun ve Bozbeyli yeterli oyu sağlayamadı.

Genelkurmay başkanlığından emekliye ayrılarak kontenjan senatörlüğüne atanan Faruk Gürler, 13 martta yapılan 4 oylamada en çok 200 oy alabilirken, halen Senato Başkanı olan eski Hava Kuvvetleri Komutanı Tekin Arıburun 285 oy, DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli 48 oy aldılar. Üçte iki çoğunluk olan 423 ve salt çoğunluk olan 318 oya erişilemedi. Gürler, « Çekilecek misiniz? » sorusuna kızarak, « Bunu bana sormamalıydınız » dedi.

Seçim çıkmaza girince Genelkurmay Başkanı Semih Sancar parti liderleriyle görüştü. AP Genel Başkanı Demirel, diğer liderlerin aksine bu görüşmeyi gizledi; görüşmenin radyoda açıklanması üzerine de, « Radyoya mı inanacaksınız bana mı? » diye sordu. Genelkurmay'ın resmî açıklaması üzerineyse, « Dün dündür, bugün başka bir gündür » dedi.

Devam eden turlardan sonuç alınamayınca AP ve CHP, Sunay'ın görev süresinin iki yıl uzatılmasında anlaştı. 20 martta Gürler ve Arıburun adaylıktan çekildi. Ancak, Sunay'ın görev süresinin uzatılmasına ilişkin Anayasa değişikliği teklifi 21 martta Meclis'te 1 oy farkla reddedildi. Bunun üzerine, AP ve CHP, Anayasa Mahkemesi Başkanı Muhittin Taylan'ın adaylığında anlaştılar. Ancak bu öneriye karşı çıkan Sunay Taylan'ı kontenjan senatörü atamayı kabul etmedi ve liderlere Gürler üzerinde durulmasını tavsiye etti.

Kontenjan senatörü olan Faruk Gürler tabiî Senatör İsmet İnönü'yle birlikte.

1973

Sunay veda etti

29 mart - Cumhurbaşkanı Sunay 28 martta görevinden ayrılırken yayımladığı mesajda, görev süresinin uzatılmasıyla ilgili çabalara ve eleştirilere değinerek, « Anayasamız, cumhurbaşkanlığı süresini 7 yıl olarak tesbit ve tahdit etmiştir. Ancak ben, bu amir hükmün mevcudiyetine rağmen, son günlerde büyük siyasî partilerimizin ve anayasal kuruluşlarımızın ısrarlı çağrılarına muhatap oldum. O zaruretlerin baskısıyla ve bir bunalıma çare olmak üzere cumhurbaşkanlığı seçiminin ertelenerek, sürenin iki yıl uzatılmasına muvafakat ettim. Bu fikre karşı çıkmış olanların neticeden memnun olduklarını sanırım. Ancak bazı kimselerin bu vesileyi fırsat bilip, gereksiz kinlerine ve aleyhtarlıklarına, kim olurlarsa olsunlar, benim aynı dereceye inerek cevap vermemi benden beklemeyeceklerine eminim » dedi.
Sunay'ın cumhurbaşkanlığı görevinden ayrılarak 29 martta tabiî tenatör olarak ant içmesinden sonra bu görevi, yeni cumhurbaşkanı seçilene kadar, Cumhuriyet Senatosu Başkanı Tekin Arıburun vekâleten yürütecek.

Âşık Veysel öldü

Aşık Veysel evinde karısıyla birlikte.

21 mart - Ünlü halk şairi Âşık Veysel Şatıroğlu, doğduğu yer olan Sivas'ın Şarkışla İlçesi Sivrialan Köyü'ndeki evinde, 79 yaşında öldü.
Küçük yaşta çiçek hastalığına yakalanarak gözlerini kaybeden Âşık Veysel, saz çalmayı ve şiir söylemeyi öğrendi. 1931'de Sivas'ta düzenlenen Halk Şairleri Bayramı'nda adını duyurdu. 1933'te Cumhuriyet'in 10. yılı için söylediği bir türküyle ünlendi. Halk şiiri geleneğinde yeni ve özgün bir yere sahip olan Âşık Veysel, şiirlerinde dünyanın gelip geçiciliği, bir türlü kavuşulamayan sevgili gibi konuları işlediği, bilim ve teknikteki ilerlemelere, insanlar arasındaki eşitsizliğe de değindi; inanç kavgalarının anlamsızlığını belirtti; doğa, toprak ve insan sevgisini derinliğine işledi. Bütün şiirleri « Dostlar Beni Hatırlasın » (1970) adlı kitapta bir araya getirildi.

Nisan

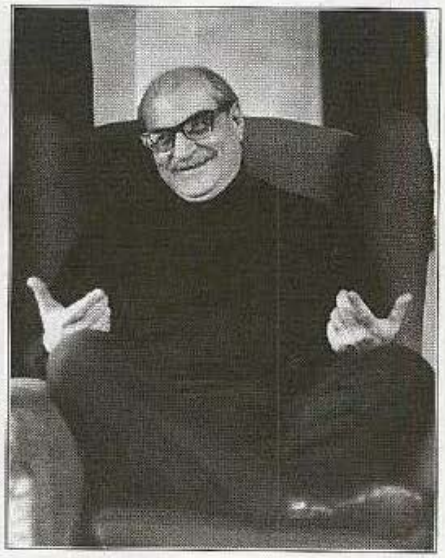
1. CHP'de Genel Başkan Ecevit ile Genel Sekreter Kâmil Kırıkoğlu arasındaki anlaşmazlık iyice su üstüne çıktı.
2. AP, cumhurbaşkanını halkın seçmesini önerdi.
4. CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırıkoğlu görevinden istifa etti, yerine İstanbul Milletvekili Orhan Eyüboğlu getirildi.
6. Kontenjan senatörü emekli Oramiral Fahri Korutürk, cumhurbaşkanı seçildi. ☞
7. Ferit Melen Hükûmeti istifa etti. ☞
8. Fuel-oil ton başına 40 lira zam gördü.
12. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, hükûmeti kurmakla eski Ticaret Bakanı Naim Talû'yu görevlendirdi.
14. AP-CGP hükûmet protokolü açıklandı.
15. Naim Talû hükûmeti kurdu. ☞
16. 256 sanıklı THKPC davasına başlandı.
17. ABD'de Başkan Nixon, 17 haziran 1972'de patlak veren Watergate olayıyla ilgili yeni bir soruşturma başlattı.
19. AP Mardin Milletvekili Abdurrahim Türk öldürüldü. ☞
20. CHP, genel af teklifini Meclis'e verdi.
20. Hükûmet programı Meclis'te okundu.
20. İşadamı Vehbi Koç, hayat pahalılığından şikâyet etti.
24. Hükûmet programı Meclis'te görüşüldü.
26. Talû Hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı; CHP ve DP ret oyu kullandı.
26. TİP'lilerin cezaları Askerî Yargıtay'ca onaylandı.
27. 4 senatör ve 2 milletvekili AP'den ihraç edildi. ☞
29. İstanbul'da gizli örgüt mensubu 61 kişi yakalandı.
30. OECD, Türkiye'nin millî gelirinin artmadığını açıkladı.

ÖLÜM

8. Ressam Pablo Picasso. ☞
21. Yazar Kemal Tahir. ☞

Kemal Tahir öldü

21 nisan - Ünlü romancı Kemal Tahir Demir bir kalp krizi sonucu 63 yaşında, İstanbul'da öldü.
Kemal Tahir, 1932 yılından başlayarak, çeşitli gazetelerde ve dergilerde çalıştı. 1938 yılında kardeşi deniz astsubayı Nuri Tahir aracılığıyla donanmada siyasî propaganda yaptığı gerekçesiyle 15 yıl ağır hapse mahkûm oldu. İstanbul, Çankırı, Malatya, Çorum ve Nevşehir cezaevlerinde 12 yıl yattıktan sonra, 1950'deki genel aftan yararlanarak cezaevinden çıktı.
Hapisteyken, bazılarını cezaevinde tanıdığı kırsal kesim insanlarına ait gerçekleri sergilediği « Göl İnsanları » (1941) adlı hikâyeleri tefrika halinde *Tan* gazetesinde yayımlandı. Hapisten çıktıktan sonra polisiye romanlar, aşk ve macera romanları, senaryolar yazdı.
1955'te 6-7 Eylül Olayları sırasında bir kere daha tutuklandı, altı ay hapis yattı.
Aynı yıl yayımladığı romanı « Sağırdere »yle adını duyurdu ve kısa sürede Türk romanında önemli bir yerdindi. İlk eserlerinde daha çok köy ve köylü sorunlarına eğilen Kemal Tahir, daha sonra Türk tarihinin önemli olaylarını konu aldığı romanlarında Osmanlı toplum yapısını inceledi ve Cumhuriyet sürecine eleştirel bir yaklaşımda bulundu.
« Rahmet Yolları Kesti » (1957) ile « Yediçınar Yaylası »nda (1958) Anadolu'daki ağalık kurumunu ve eşkıyaları, « Bozkırdaki Çekirdek »te (1962) köy enstitülerini, « Esir Şehrin İnsanları »nda (1956) mütareke dönemi İstanbul'unu, « Yorgun Savaşçı »da (1965) Anadolu'daki dağınık ulusal güçlerin birleşip Kurtuluş Savaşı'nı başlatmalarına kadar yaşanan zamanı, « Devlet Ana »da (1967) kuruluş dönemindeki Osmanlı toplum ve yönetim düzenini, « Kurt Kanunu »nda (1969) İzmir Suikasti'ni ele aldı.
Batılılaşmaya karşılık yalnız Türk insanına özgü davranış ve düşünce biçimini belirlemeye çalışan Kemal Tahir, savunduğu Asya tipi üretim tarzıyla birçok Türk aydınını ve sanatçısını etkilemişti.

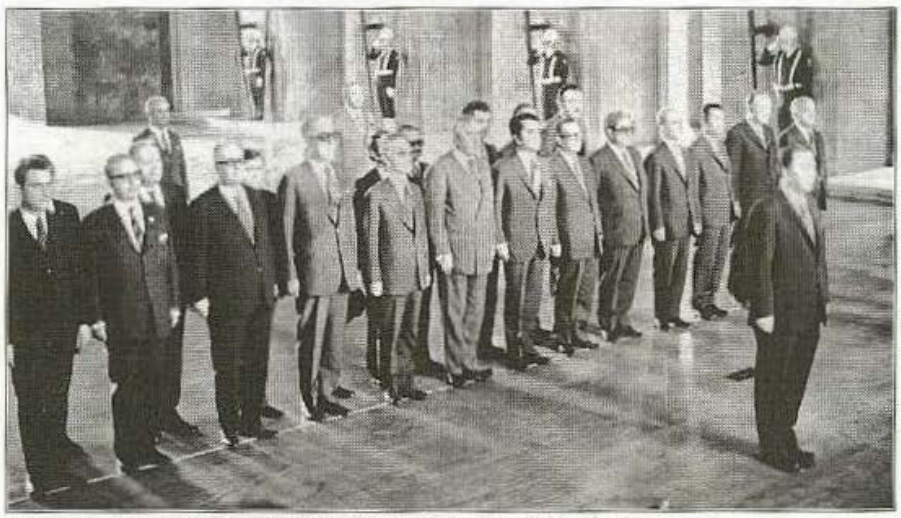

Kemal Tahir.

Başbakan Ferit Melen istifa etti; Naim Talû hükûmeti kurdu (36. hükûmet)

26 nisan - Ferit Melen Hükûmeti'nin 7 nisanda istifasından sonra, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından 12 nisanda hükûmeti kurmakla görevlendirilen Naim Talû, yeni Bakanlar Kurulu'nu açıkladı. 13 AP'li, 4 CGP'li, 5 bağımsız ve 2 de TBMM dışından bakanın yer aldığı yeni kabine şu isimlerden oluşuyor:

Başbakan: Naim Talû
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı:
Nizamettin Erkmen (AP)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı:
Kemal Satır (CGP)
Devlet Bakanı: İsmail Hakkı Tekinel (AP)
Devlet Bakanı:
İlhan Öztrak (TBMM dışından)
Adalet Bakanı: Hayri Mumcuoğlu (bağımsız)
Millî Savunma Bakanı: İlhami Sancar (CGP)
İçişleri Bakanı:
Mukadder Öztekin (bağımsız)
Dışişleri Bakanı:
Haluk Bayülken (TBMM dışından)
Maliye Bakanı: Sadık Tekin Müftüoğlu (AP)
Millî Eğitim Bakanı: Orhan Dengiz (AP)
Bayındırlık Bakanı: Nurettin Ok (AP)
Ticaret Bakanı: Ahmet Türkel (AP)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı:
Vefa Tanır (CGP)
Gümrük ve Tekel Bakanı:
Fethi Çelikbaş (kontenjan senatörü)
Tarım Bakanı: Ahmet Nusret Tuna (AP)
Ulaştırma Bakanı:
Sabahattin Özbek (kontenjan senatörü)
Çalışma Bakanı: Ali Naili Erdem (AP)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Nuri Bayar (AP)

Naim Talû Hükûmeti üyeleri Anıtkabir'de Atatürk'ün huzurunda.

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı:
Kemal Demir (bağımsız)
Turizm ve Tanıtma Bakanı:
Ahmet İhsan Kırımlı (AP)
İmar ve İskân Bakanı: Nebil Oktay (CGP)
Köyişleri Bakanı: Orhan Kürümoğlu (AP)
Orman Bakanı: İsa Bingöl (AP)
Gençlik ve Spor Bakanı:
Celalettin Coşkun (AP).

Hükûmet programı 20 nisanda Meclis'te okundu. Programda seçimin 14 ekimde yapılması, aşırı akımlarla mücadeleye devam edilmesi ve özel sektörün teşvik edilmesi görüşlerine yer verildi. DP, Talû Hükûmeti'ni kuruluşu açısından olumlu bulmazken, TBP Genel Başkanı Mustafa Timisi, « Talû hükûmeti yoksul halkı yok sayıyor » dedi. CHP, Talû Hükûmeti'nin halka yararı olmadığını, bunun için de muhalefet yapacağını belirtirken, Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Partiler demokrasisi işlemeye başladı » dedi. 26 nisandaki oylamada Talû Hükûmeti, CHP ve DP'nin ret oylarına rağmen Meclis'ten güvenoyu aldı.

Korutürk cumhurbaşkanı

Türkiye'nin 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk yemin ederken (sağında Meclis Başkanı Sabit Osman Avcı, solunda Fikret Turhangil).

6 nisan - Kontenjan Senatörü emekli Amiral Fahri Korutürk 15. turda 365 oyla Türkiye'nin 6. cumhurbaşkanı seçildi.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde 25 gündür süren bunalım AP, CHP ve CGP'nin Korutürk'ün adaylığında anlaşmalarıyla aşıldı. Saat 15.00'de başlayan oylamaya 557 milletvekili ve senatör katıldı; Fahri Korutürk 365, Faruk Gürler 87, DP lideri Bozbeyli 51, AP'li Tekin Anburun 17, Meclis Başkanı Avcı 2, AP Grup Başkanvekili Ali Naili Erdem 1, AP İstanbul Senatörü Rıfat Öztürkçine 1 oy aldılar. Oylamaya aday olarak yalnız Korutürk ve Bozbeyli katılmıştı, ancak aday olmayanlar da oy aldılar.

Cumhurbaşkanı Korutürk seçildikten bir saat sonra yemin ederek göreve başladı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. cumhurbaşkanı 70 yaşındaki Fahri Korutürk, eski bir asker ve diplomat. 1960'ta Deniz Kuvvetleri'nden ayrılan Fahri Korutürk önce Moskova sonra Madrid büyükelçiliklerine atandı. 1968 yılında eski Cumhurbaşkanı Sunay tarafından kontenjan senatörlüğüne getirilen ve daha sonra da senato kontenjan grubu başkanı seçilen Korutürk, Deniz Kuvvetleri ve Dışişleri'nde toplam 52 yıl görev yaptı.

1973

AP'den ihraçlar

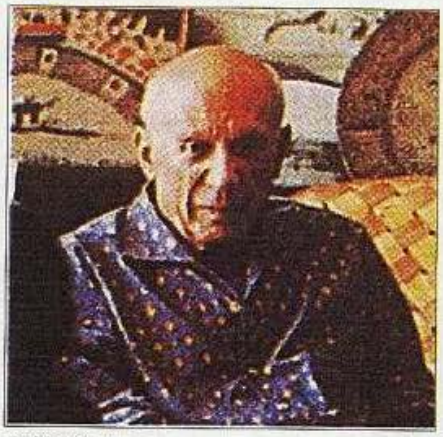
27 nisan - AP Haysiyet Divanı, Ankara senatörleri Mahmut Vural ile Turgut Cebe, Malatya Senatörü Hamdi Özer, Çorum Senatörü Safa Yalçık, Çankırı Milletvekili Hazım Dağlı ve Zonguldak Milletvekili Cahit Karakaş'ı, cumhurbaşkanlığı seçiminin ertelenmesi hakkında Anayasa değişikliğini öngören kanun teklifinin oylamasına mazeretsiz olarak katılmadıkları gerekçesiyle partiden ihraç etti.

Mardin Milletvekili Türk öldürüldü

19 nisan - AP Mardin Milletvekili Abdurrahim Türk Kızıltepe İlçesi'nde üç kişinin açtığı yaylım ateşi sonucu hayatını kaybetti. Katiller Derik İlçesi'nde yakalandılar. Katillerin ve Abdurrahim Türk'ün, Mardin'in iki büyük ailesine mensup oldukları ve aynı şahısların Türk'ü 1969 seçimleri sırasında da yaraladıkları belirtiliyor. TBMM'nin genç üyelerinden Abdurrahim Türk, seçimlere Mardin'den bağımsız olarak katılmış, seçildikten sonra AP'ye girmişti.

Picasso öldü

8 nisan - Modern sanatın devi, çağımız resim sanatının en ünlü temsilcisi Pablo Picasso, 91 yaşında Paris'te öldü. « Mavi dönem » ve « pembe dönem » diye adlandırdığı başlangıç eserlerinden başlayarak geleneksel resimden uzaklaşan Picasso, 1907'de « Avignonlu Genç Kızlar » tablosuyla devrimci bir anlayış ortaya koydu ve Braque'la birlikte kübizmin temsilcili oldu. Nesneleri çözüp ayrıştırarak kendine özgü geometrik bir soyutlama yöntemine ulaştı; resimlerinde harflere, sayılara yer veriyor, kolaj teknikleri uyguluyordu. Bir tür klasikçilik denemesinden sonra gerçeküstücülüğün etkisinde kalarak, duyumcu bir erotizm ve sadizm yüklü tablolar yaptı. Savaşı « Guernica » (1937) adlı panosunda veya kadın yüzlerindeki yeni biçim bozmalarında yansıttı (« Dora Maar'ın Portresi »). Akdeniz mitolojisinden esinlenen resimler yaptı. Heykel, gravür, taşbaskı, suluboya ve seramik alanlarında da çok sayıda eser verdi.

Pablo Picasso.

Mayıs

2. Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, « Bu rejim yürüyecek » dedi.
3. Talû'yla görüşen İnönü, « Demokrasi rayına oturdu » dedi.
5. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « Seçimde büyük paralar ödenecek » dedi.
6. CHP Genel Başkanı Ecevit, AP'yi genel affı engellemekle suçladı. ☞
6. Danıştay Başkanı Hakkı Ülgen, Anayasa ilkelerine ters düşecek girişimleri tasvip etmenin mümkün olmadığını söyledi.
7. Boksör Seyfi Tatar, Balkan şampiyonu oldu. ☞
12. CHP Genel Başkanı Ecevit, 18 yaşını dolduran gençlere oy hakkı verilmesini istedi. ☞
12. AP Genel Başkanı Demirel, « Seçim yapacağız diye sıkıyönetimden vazgeçilemez » dedi. ☞
15. Tahıl alım fiyatına yüzde 15-30 oranında zam yapıldı.
16. Demir fiyatı bir haftada yüzde 50 oranında arttı.
17. Avrupa Konseyi, Türkiye'yle ilgili görüşmeyi erteledi. ☞
19. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Maden Reformu Kanunu'nu veto etti.
21. Enerji sorununun çözümü için bir atom santralı kurulması önerildi.
22. AP'liler ile CHP'liler Meclis'te dövüştü.
23. Yurtdışında çalışan doktorlar yurda dönmek için bakanlığa başvurdu.
23. Eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural MP'ye girdi.
23. MP Genel Başkan Yardımcısı İstanbul Milletvekili İbrahim Elmalı partisinden istifa etti.
23. Türk-İş 9. Kongresi'nde genel af istendi.
26. Sıkıyönetim 4 ilde 2 ay uzatıldı; Adana, Hatay ve Kocaeli'de kaldırıldı.
29. CHP Genel Başkanı Ecevit, Türk-İş yöneticilerini suçladı.
30. İstanbul'da 470 gr ekmek 1 lira oldu.

Türkiye'deki baskılar Avrupa Konseyi'nde

17 mayıs - Avrupa Konseyi Siyasî İşler Komisyonu'nun toplantısında, Türkiye'deki baskılarla ilgili bir film gösterildi.
İngiliz yapımı filmde Nuri Çolakoğlu, Yaşar Kemal ve Ayşe Perinçek başlarından geçen olayları anlatıyor. Filmde Türkiye'de bazı tutuklulara baskı yapıldığı ileri sürülüyor.
Buna karşılık, Türk delegesi Cevdet Akçalı, Türkiye'de seçimden önce sıkıyönetimin kaldırılması için çalışmalar yapıldığını söyledi.

Seyfi Tatar 5. defa Balkan şampiyonu

7 mayıs - Balkan Boks Şampiyonası Atina'nın Panatinaikos Stadı'nda yapılan finallerle sona erdi. Şampiyonada ülkemiz adına tek altın madalyayı, 60 kilo boksörümüz Seyfi Tatar aldı.
Finalde Yunanlı Agrimanakis'le karşılaşan Tatar, maçı sayıyla kazanarak 5. defa Balkan şampiyonu oldu.

Balkan şampiyonu boksörümüz Seyfi Tatar.

1973

Mahir Kaynak ifade verirken.

Madanoğlu davasında MİT ajanı şahitlik yaptı

2 mayıs - « Meclis'i feshederek Anayasa'nın tamamını veya bir kısmını değiştirmeye teşebbüsten » sanık eski Millî Birlik Komitesi üyesi emekli Korgeneral Cemal Madanoğlu ve 31 arkadaşının duruşmasında dinlenen MİT ajanı Mahir Kaynak, gizli teşkilatın bütün toplantılarına katılıp ilgililere rapor verdiğini söyleyerek, « Raporlarım delil değildir. Esasen MİT delil toplamaz, istihbarat yapar. Marksist olmayan bir yönetim kurmak isteyen sanıkların bu işi ciddî ele almadıkları kanısındayım » dedi.

Genel af tartışması

12 mayıs - Yurt gezisine çıkan CHP Genel Başkanı Ecevit, 18 yaşını doldurmuş gençlerin cezaî ehliyetlerinin yanında seçme hürriyetlerinin olmamasını kınayarak, bu durumun gençleri siyaset kurallarının dışına ittiğini ileri sürdü. Ecevit, gençleri ajanların kışkırttığını iddia ederek, geniş kapsamlı bir af çıkarılmasını istedi. AP Genel Başkanı Demirel ise affa karşı çıkarak bu tartışmaların ülkeye zarar verdiğini öne sürdü. Başbakan Talû ise, « Cumhuriyetin 50. yılı gibi fevkalade bir dönemde kimsenin genel affın karşısına çıkacağını sanmıyorum » dedi.

Erbakan: CHP'ye komünist diyemem

18 mayıs - Konya bağımsız Milletvekili Necmettin Erbakan düzenlediği basın toplantısında bir gazetecinin sorusu üzerine, « CHP insan haklarını koruyan solcu görüşlü bir partidir. CHP'ye komünist diyemem » dedi.

Haziran

1. Yunanistan'da cumhuriyet ilan edildi, Papadopulos cumhurbaşkanı oldu.
4. Cumhurbaşkanı Korutürk, ilk yurt gezisine çıktı.
5. Türk-İş 9. Kongresi'nde Genel Başkan Seyfi Demirsoy ve Genel Sekreter Halil Tunç, yeniden seçildi.
5. Osman Bölükbaşı, siyasetten çekileceğini açıkladı.
6. Dokunulmazlığının kaldırılması istenen CHP Genel Başkanı Ecevit, « Veremeyecek hesabım yok » dedi.
7. Yavuz zırhlısı donanmadan ayrıldı.
8. Vefa Poyraz, Nedim Demirel ve Muzaffer Çağlar törenle AP'ye girdi.
9. MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Senato'nun kaldırılmasını istedi.
10. Emekli Orgeneral Cemal Tural, MP genel başkanı oldu.
11. Mardin Kızıltepe'de aşiretler çatıştı: 12 ölü, 5 yaralı.
13. Meclis, devlet güvenlik mahkemeleri kurulmasını öngören kanun tasarısını kabul etti.
16. İşadamları, Başbakan Naim Talû'ya muhtıra verdi.
17. MSP, örnek vatandaşlara « Altın madalya » dağıtmayı vaat etti.
18. AP ve CGP, genel affın Meclis'te görüşülmesine karşı.
19. 50. Yıl Marşı Güfte Yarışması sonuçlandı. Birinci olan Bekir Sıtkı Erdoğan'ın şiirini Necil Kâzım Akses besteleyecek.
20. CHP Genel Başkanı Ecevit, dokunulmazlığının kaldırılması için Meclis'e başvurdu.
21. Uluslararası İstanbul Festivali başladı.
21. Toprak ve Tarım Reformu Kanunu tasarısı Senato'da kabul edildi.
23. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Türkiye'de gazetecilerin serbest bırakılmasını istedi.

ÖLÜM

19. Yazar Tahir Alangu.

Gazeteci Dilligil, Demirel'i suçladı

13 haziran - « Damad Ferit İhanetinden Daha Ağır Günah İşleyenler » başlıklı yazısından dolayı AP Genel Başkanı Demirel tarafından mahkemeye verilen *Adalet* gazetesi başyazarı Turhan Dilligil'in yargılanmasına başlandı. Dilligil duruşmada, « Bahtsız milletimize tarihin muhtelif devirlerinde musallat olan, ehliyetsiz fakat kurnaz, çıkarcı ama yaman demagog ve çok cüretkâr tiplerden birinin portresini verdiğiniz için teşekkür ederim. Demirel'in başbakan yardımcısı olarak kendi çıkarı için nasıl çalıştığını kanıtlamam için bazı dosyaların mahkemeye getirilmesinde bana yardımcı olmanızı dilerim » dedi.

Başbakan'a ekonomik muhtıra

16 haziran - İstanbul Ticaret Odası'na bağlı işadamları, Başbakan Naim Talû'ya bir muhtıra vererek, enflasyonun önlenmesi için acil tedbir alınmasını istediler. İşadamları kaçakçılık nedeniyle iş yapamaz hale geldiklerini de ileri sürdüler.

Mardin'de çatışma: 12 ölü, 5 yaralı

11 haziran - Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde bir süre önce öldürülen Adalet Partisi Mardin Milletvekili Abdurrahim Türk'ün akrabaları ile Kızıltepe Belediye Başkanı Abdurrahman Kahraman ve taraftarları arasında meydana gelen silahlı çatışmada 12 kişi öldü, 5 kişi de yaralandı.

Ölenlerden birinin Adalet Partisi ilçe başkanı olduğunu bildiren yetkililer, çatışmanın ardından birçok kişinin gözaltına alındığını, yapılan aramalarda da çok sayıda silah ele geçirildiğini söylediler.

Konuyla ilgili bir açıklama yapan Cumhuriyet Halk Partisi Mardin Milletvekili Şevki Altındağ, Kızıltepe olaylarının partizanlıktan ileri geldiğini öne sürerek, « Adalet Partisi geniş çapta partizanlık yapıyor, birçok memur bu uygulamadan etkileniyor » dedi.

Devlet güvenlik mahkemeleri kurulmasını öngören kanun kabul edildi

13 haziran - Devlet güvenlik mahkemeleri kurulmasını öngören kanun tasarısı Millet Meclisi'nde görüşüldü ve CHP'lilerin ret oyuna rağmen kabul edildi. Cumhuriyet Halk Partisi, tasarının iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağını açıkladı.

MP Genel Başkanı emekli Orgeneral Cemal Tural (sağda) düzenlediği basın toplantısında.

Toprak reformu kabul edildi

21 haziran - Toprak ve Tarım Reformu Kanunu tasarısının tümü, Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülerek kabul edildi.

Tasarı üzerindeki eleştirileri cevaplayan Devlet Bakanı İlhan Öztrak, Türkiye genelindeki toplam köylerin yüzde 2'sini teşkil eden 743 köyün bazı şahıslara, ailelere veya sülalelere ait olduğunu söyleyerek, « Yurdumuzda sosyal barışın sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi için, XX. yüzyılın gereklerine uymayan bu gibi durumlara süratle son vermek zorundayız » dedi.

Bakan Öztrak, yapılması planlanan reformun hem ekonomik hem de sosyal faktörlere ağırlık verdiğini belirterek, « Tasarıyla tarım arazilerinin kiraya ve ortağa verilmesi kesinlikle yasaklanmıştır... Kamulaştırma bedeli, arazi sahibinin kendi bildireceği vergi değeri üzerinden yapılacak ve ödemeler peşin olacaktır » dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi grubu adına konuşan CHP Adana Senatörü Yılmaz Mete tasarıyı eleştirerek, « Bu tasarı gerçek bir tarım reformu olsaydı Meclis koridorlarında toprak ağalarından geçilmezdi. Tasarı toprak ağalarının müsterih bakışları altında kanunlaşmaktadır, çünkü kurumsal yapının değişmesini önermemekte ve yalnız siyasî amaç taşımaktadır » dedi.

İstanbul'un 3 eski yöneticisi AP'de

8 haziran - Genel Başkan Süleyman Demirel'in de katıldığı bir törenle eski İstanbul Valisi Vefa Poyraz, eski İstanbul Savcısı Nedim Demirel ve eski İstanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar Adalet Partisi'ne girdiler.

Partiye giriş belgelerini imzalayan Demirel, « AP, her şeyi yapmaya muktedirdir » dedi.

Eski İstanbul Valisi Poyraz da seçimden sonra AP'nin Meclis'te 300'den fazla sandalye sahibi olacağını söyledi.

FİJ bildirisi

23 haziran - Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FİJ) bir bildiri yayımlayarak, Türkiye'de basın özgürlüğü olmadığını belirtti ve hapiste olan gazetecilerin serbest bırakılmasını talep etti.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi

20 haziran - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, Millet Meclis'i Başkanlığı'na başvurarak milletvekili dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi. Ecevit, bu suretle hakkındaki iddiaların mahkeme tarafından sonuçlandırılmasının sağlanacağını, bunun için de hesap vermeye her an hazır olduğunu söyledi. CHP Zonguldak Milletvekili Ecevit, « Yöneticileri arasında bomba olaylarına karışmış kimseler bulunan koalisyon üyesi bir partinin istismarına fırsat vermeyeceğim » dedi. Ecevit, Cumhuriyet Halk Partisi'nin halkla bütünleşip güçlenmesinden korkanların onu iftiralarla gözden düşürmeye uğraştıklarını öne sürdü.

Bülent Ecevit bazı Cumhuriyet Halk Partisi yöneticilerinin, sorumlu bir devlet yönetiminin hiçbir zaman itibar etmeyeceği jurnallarla gözaltına alındıklarını, ancak tertemiz çıktıklarını da ekledi.

Yavuz zırhlısı donanmadan ayrıldı

7 haziran - Üzerine türküler söylenen, taşbaskı resimleriyle Anadolu kahvelerinin duvarlarını süsleyen, bir canlıymış gibi kahramanlıkları efsaneleşip dilden dile dolaşan Yavuz, Gölcük Tersanesi'nde yapılan törenle donanmadan ayrıldı.

1911'de Almanya'nın Hamburg şehrinde yapılan Goben zırhlısı; Birinci Dünya Savaşı sırasında Breslaw adlı diğer bir zırhlıyla birlikte İngiliz donanmasından kaçarken Osmanlı Devleti'ne sığın, Türk bayrağı çekilen gemilere « Yavuz » ve « Midilli » isimleri verilmişti.

Karadeniz ve Ege'de savaşlara katılan Yavuz, savaştan sonra 1926 yılına kadar İzmit'te kaldı. 1926'da onarıldıktan sonra günümüze kadar da donanmada görev yaptı.

Donanmadan ayrılan Yavuz zırhlısı Gölcük Tersanesi'nde.

1973

Eşkıya Hekimo İstanbul'da yakalandı

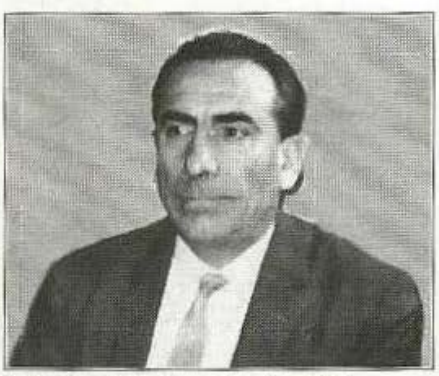
1 haziran - Kurduğu 20 kişilik çeteyle Suriye sınırındaki köy ve kasabalara dehşet saçan eşkıya Hekimo, Kocamustafapaşa'daki evinden çıkarken İstanbul Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası polisleri tarafından yakalandı.
Güneydoğu'da hakkında türküler bestelenen ve asıl adı Hikmet Zeren olduğu bildirilen eşkıya Hekimo, yağlıboyacı olarak çalıştığı işyerine giderken ele geçirildi.
Yakalandıktan sonra dağa çıkış nedenini anlatan Hekimo, « Güneydoğu'da beni severlerdi. Çünkü ben namus uğruna dağa çıktığımdan kimsenin namusuna karışmaz, aksine korurdum » dedi.

Halk şairi Âşık Mahsunî'nin bir yıl hapsi isteniyor

8 haziran - Şiir ve türküleriyle halkı anarşiye teşvik ettiği gerekçesiyle bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması istenen Âşık Mahsunî'nin yargılanmasına, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askerî Mahkemesi'nde devam edildi.
Daha önce « Erim Erim Eriyesin » adlı bir şiiri nedeniyle 4 ay hapis cezası almış olan sanık Mahsunî Şerif'in bu defa da Cumhuriyet Halk Partisi'nin düzenlendiği bir gecede halkı anarşiye teşvik edici başka bir şiir ve türkü okuduğu iddia edildi.

Türkeş gazetecilere sahip çıktı

17 haziran - Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş bir açıklama yaparak, demokrasinin gelişmesinin hür basın sayesinde mümkün olacağını, basın mensuplarına karşı yöneticilerin toleranslı ve anlayışlı olmasının gerektiğini belirterek, « Basın suçlarından dolayı tutuklanan gazetecilere kelepçe takılması ayıp ve yakışıksızdır » dedi.

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş.

Temmuz

2. Cumhurbaşkanı Korutürk, « Plan, değişen hükûmetlerin siyasî tercihine göre değişmemeli » dedi.
4. CHP Genel Başkanı Ecevit, genel af çıkarılmadan Meclis'in tatile girmesini « insafsızlık » olarak niteledi.
6. Yassıada hâkimlerinden eski Yargıtay Başkanı Ferruh Adalı, AP'ye girdi.
7. Celal Bayar DP İzmit İl Kongresi'nde konuştu.
10. Demirel, « Vatandaş seçtiğine sahip çıkmalı » dedi.
11. Bakırköy'de bir gözlük fabrikasında yangın: 8 işçi öldü, 15 işçi yaralandı.
12. Korutürk, Orman Affı Kanunu'nu veto etti.
12. Yılda 4 defa yurtdışına çıkışa izin verildi.
13. Bedelsiz oto ithalatına izin verildi.
14. Ahmet Tahtakılıç CHP'ye girdi.
14. Ecevit, « Düşünce suçu diye bir kavram kabul etmiyoruz » dedi.
15. DP Genel Başkanı Bozbeyli Demirel'i, vatandaşı hukuk dışı eylemlere itmekle suçladı.
16. AP, Cumhurbaşkanı'nın Orman Affı Kanunu'nu veto etmesini eleştirdi.
16. İstanbul'da aile başına 2 kg pirinç verilecek.
17. Afganistan'da darbe.
19. CHP, Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından veto edilen Orman Affı Kanunu için Meclis'i olağanüstü toplantıya çağırdı.
21. ABD'de iki Türk diplomatı öldüren Yanıkyan, müebbet hapse mahkûm oldu.
25. AP'liler katılmayınca, Orman Affı Kanunu görüşülemedi.
26. Sıkıyönetim 3 ilde uzatıldı, Siirt'te kaldırıldı.
26. Otomotiv sanayiinde ilk grev TOFAŞ'da başladı.
30. Pirincin kilosu 160 kuruş zamlanarak 660 kuruş oldu.
30. AP, Ecevit'i komünistlerle işbirliği yapmakla suçladı.
30. Üniversite giriş sınavı iptal edildi.

Mıgırdiç Yanıkyan.

Diplomatlarımızın katili müebbet hapse mahkûm oldu

21 temmuz - Geçtiğimiz ocak ayının 27'sinde Amerika'nın Los Angeles şehrinde, Türkiye Başkonsolosu Mehmet Baydar ile yardımcısı Bahadır Demir'i öldüren Ermeni asıllı Amerikalı Mıgırdiç Yanıkyan, yargılandığı Santa Barbara mahkemesi tarafından müebbet hapse mahkûm edildi.

Sadettin Bilgiç: Demirel millî münafık

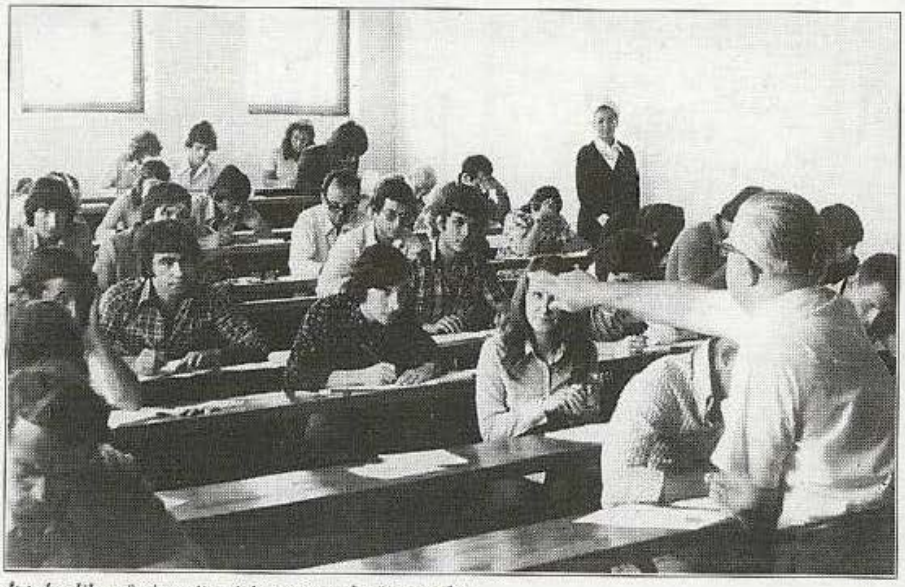
29 temmuz - DP Adana İl Kongresi'nde konuşan Genel Başkan Yardımcısı Sadettin Bilgiç, « Milletin, namusluların mı, yoksa ulufe dağıtarak parayla adam satın alanların mı yanında olduğu 14 ekimde anlaşılacaktır » dedi. Bilgiç, Celal Bayar'ın da DP'yi desteklediğini ve İzmit İl Kongresi'nde bir konuşma yaptığını belirterek, « AP'de menfaatlerinden dolayı birbirine sarılmış günahkârlar grubu vardır. Grubun başı Demirel'dir. Onu aşağılık kompleksi içinde cinnet geçirmiş, millî münafık ilan ediyoruz » dedi.

Fahri Korutürk Doğu'ya daha çok hizmet istedi

2 temmuz - Yurt gezisine çıkan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Kars'ta halka yaptığı konuşmada « Gece ve gündüz düşüncem burada yaşayan halkın hayat seviyesi, saadeti ve ıstırabı oldu » dedi. Doğu'da halkın işsizlik nedeniyle kaçakçılığa yöneldiğini söyleyen Korutürk, bunun önlenmesi için bölgeye yatırım yapılmasını istedi. Cumhurbaşkanı, 50 yıllık cumhuriyet döneminin Doğu'ya birçok şey getirmesine rağmen, yine de yetersiz kaldığını belirtti ve gezisine katılan devlet planlama müsteşarından bölgenin kalkınmasına yönelik bir plan hazırlanmasını istedi.

Üniversiteye giriş sınavı iptal edildi

30 temmuz - 6 temmuzda yapılan üniversiteye giriş sınavı, « soruların çalınıp satıldığı » gerekçesiyle Sınav Komisyonu tarafından iptal edildi.
Sınav Komisyonu tarafından basına verilen açıklamada, « Soruları çalarak dışarıda satan faillerin yakalandığı, yapılan sınavın tüm sonuçlarıyla iptal edildiği, bu durumda uygulanacak çözüm şeklinin en kısa sürede adaylara iletileceği ve adayların giriş kartlarını muhafaza etmeleri gerektiği » bildirildi.
Bu arada üniversiteye giriş sınavının sorularını 15 000 lira karşılığında matbaada çalışan işçilerden satın aldığı öğrenilen Jeoloji Fakültesi öğrencisi ve Hırkaişerif Camii müezzini 31 yaşındaki Mustafa Bayraktaroğlu, Tirebolu'da yakalandı.
Bayraktaroğlu, « Soruları bir arkadaşımın aracılığıyla matbaa işçisi Yahya Katırcı'dan aldım. Soruları bir matematik öğretmenine yaptırdık. Sonra bu soruları sevdiğimiz imam hatip okulu öğrencilerine verdik » dedi.

İptal edilen üniversite giriş sınavında öğrenciler.

Bakan Çelikbaş: Parada gözü olan gümrükçü olmasın

5 temmuz - Gümrük ve Tekel Bakanı Fethi Çelikbaş, 70 gümrük memurunun katıldığı seminerin sona ermesiyle dolayısıyla bakanlıkta düzenlenen törende, « Bu meslekte görev yapacak arkadaşlar paraya değil hizmete yönelmelidir. İçleri hizmet aşkıyla yanan arkadaşlar göreve devam etsin, yoksa mesleğin başındayken görevlerini bıraksınlar » dedi.

Halter şampiyonu Sadık Pekünlü kazada öldü

14 temmuz - İstanbul'da sahil yolunda özel arabasıyla giderken bir otobüsün altında kalan millî halterci Sadık Pekünlü, arabasının tutuşması sonucu arkadaşlarının gözü önünde yanarak feci şekilde öldü.
Kazaya neden olan otobüsün şoförü Necati Seyhan'ın polis tarafından yakalanarak gözaltına alındığı bildirildi.

Gözlük fabrikasında yangın; 8 işçi öldü

10 temmuz - İstanbul Bakırköy'de, Güngören Köyü İstanbul Caddesi'nde bulunan Anadolu Gözlük Sanayii'ne ait fabrikada, sabah saat 11.40'ta çıkan yangında 8 işçi yanarak öldü, bazıları ağır 15 işçi de yaralandı.
Yangının, binanın alt katındaki kalıp kesme testerelerinden birinin kontak yapması sonucu çıktığı sanılıyor. 30 işçinin çalıştığı fabrikanın daha önce de birkaç defa yangın tehlikesi atlattığı bildirildi.

Afganistan'da darbe

17 temmuz - Afganistan kralının yeğeni ve kayınbiraderi General Serdar Muhammed Davud, halkın ve muhalefetin de desteğiyle Zahir Şah'ı devirerek, Afganistan'daki meşrutî krallık rejimine son verdi ve ülkede cumhuriyeti ilan etti.
Darbe yapıldığı sırada Zahir Şah tedavi için İtalya'da bulunuyordu.
Darbeyi gerçekleştiren Serdar Muhammed Han, « Devrik hükûmetin sözde demokrasi uygulamasına giriştiğini ve ülkeyi tam bir iflasa sürüklediğini » söyledi.

Yurtdışına yılda 4 defa çıkılabilecek

12 temmuz - Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan bir tebliğe göre, geçerli pasaport sahibi kişiler, 800 dolarlık bir kontenjanı geçmemek şartıyla yılda 4 defa yurtdışına turistik yolculuk yapabilecekler. Bu sayı daha önce yılda birdi.
Öte yandan tebliğ, yurtdışında tedavi görecekler aranan tam teşekküllü hastane raporu ve Sağlık Bakanlığı'nın onayı şartını da kaldırdı. Bir hastanenin klinik şefi bir hastasının yurtdışında tedavi görmesi gerektiği yolunda rapor verirse, bu yeterli sayılacak ve hasta yurtdışına gidebilecek.

AP Bülent Ecevit'i, komünistlerle işbirliği yapmakla suçladı

30 temmuz - Adalet Partisi sözcüsü Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Almanya'da Alman Sendikalar Birliği ve bazı Türk örgütleriyle temaslarda bulunduğunu söyleyerek, bu örgütlerin komünist eğilimli olduklarını ileri sürdü. Öztürk, Bülent Ecevit'in Marksist ve Leninistlerle işbirliği yaptığını iddia etti.
Seyfi Öztürk'ün bu iddiaları karşısında Ecevit, dokunulmazlığının kaldırılarak hakkında soruşturma açılmasını istedi. Öztürk'e bir cevap da Almanya Büyükelçiliği'nden geldi. Elçilik, adı verilen örgütlerin Marksizmle hiçbir ilgileri olmadığını açıkladı.
Ecevit, « Adalet Partisi'nin ekonomik ve sosyal konularda söyleyecek sözü kalmadı. O bakımdan bu seçim kampanyasını daha çok iftira üzerine kuracağı anlaşılmaktadır. Aşırı solcu sayılan bir avuç insanı hapsetmek veya öldürmek sorunları çözmeye yetseydi, halk pahalılıktan ezilmezdi » dedi.

Çevirmene hapis

1 temmuz - Bilim ve Sosyalizm Yayınları yöneticisi Süleyman Ege hakkında, Türkçe'ye çevirerek yayımladığı 4 kitap nedeniyle verilen her biri için 7,5 yıldan toplam 30 yıl ağır hapis cezası, Yargıtay'da onaylandı.

Kahramanmaraş Baro Başkanı öldürüldü

22 temmuz - Kahramanmaraş Baro Başkanı Avukat Lütfü Kuşdemir, saat 22.30'da, Kanlıdere Köprüsü yakınındaki evinin önünde, kimliği bilinmeyen kişiler tarafından açılan ateşte başından vurularak öldü.

1973

Birinci İstanbul Festivali'nin tanıtım afişi.

İstanbul Festivali

17 temmuz - Yıllardır bir tasarı halinde kalan Uluslararası İstanbul Festivali, Nejat Eczacıbaşı'nın önderliğinde 14 firma yöneticisinin de katılımıyla kurulmuş olan İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından, Cumhuriyet'in 50. yılında gerçekleştirildi.
21 haziran - 17 temmuz tarihleri arasındaki etkinliklere dünyanın 16 ülkesinden sanatçılar ve topluluklar katıldı. Festivalde Bülent Tarcan, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Necil Kâzım Akses, İlhan Usmanbaş, Ferit Alnar, Ahmet Adnan Saygun, Ferit Tüzün gibi Türk bestecilerin eserleri de icra edildi. Birinci Uluslararası İstanbul Festivali'nin en çok ilgi çeken etkinlikleri ünlü kemancı Yehudi Menuhin'in ve Madrigal Korosu'nun Aya İrini Kilisesi'ndeki konserleri, *Saraydan Kız Kaçırma* operasının ilk olarak Topkapı Sarayı'nda temsil edilişi, İdil Biret, Suna Kan, Ayla Erduran ve Menuhin dörtlüsünün bir arada verdikleri konser, Bolşoy ve Londra Festival Balesi'nin gösterileriydi. İstanbul Festivali yabancı basında başarılı bir başlangıç olarak nitelendi.

Hane başına 2 kg pirinç dağıtılacak

16 temmuz - İstanbul Valisi Namık Kemal Şentürk, halkın pirinç sıkıntısı çekmemesi için her aileye ayda kilosu 5 liradan 2 kg pirinç verileceğini, dağıtımı kaymakamların denetleyeceğini açıkladı.

TOFAŞ'ta grev

26 temmuz - Metal-İş Sendikası, toplu sözleşme görüşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması üzerine TOFAŞ'ta 1 800 kişiyle greve gitme kararı aldı. Buna karşılık işveren de 8 işyerinde lokavt ilan etti.

Ağustos

1. Çalışma Bakanı Erdem, « Komünist bayrağı altında konuşmam » diyerek Almanya gezisini yarıda kesti. ☞
1. Yozgat'ta yasak kitap bulunduran iki öğretmen ve bir avukat tutuklandı.
7. Ereğli Demir-Çelik Fabrikası'nda sendika grev, işveren lokavt kararı aldı.
8. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç genel greve gideceklerini açıkladı.
10. CHP'ye milletvekili adaylığı için 812 kişi başvurdu.
10. Savcı, Dev-Genç davasında 229 mahkûmiyet istedi.
11. Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur ve 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün emekli oldu.
12. Celal Bayar DP İstanbul İl Kongresi'nde konuştu.
13. AP 23, CHP 17 milletvekili aday adayını veto etti.
18. İstanbul'da fiyat yükselten 8 kabzımal gözaltına alındı.
19. Ankara Birlik Sahnesi'nin 4 sanatçısı 6'şar yıl 8'er ay hapse mahkûm oldu.
21. CHP Genel Sekreteri Orhan Eyüboğlu, « Özgürlükçü demokrasiden vazgeçemeyiz » dedi.
22. William Rogers'ın istifa etmesiyle boşalan ABD Dışişleri bakanlığı görevine, Henry Kissinger atandı.
22. İsmet İnönü Millî Selamet Partisi'ni (MSP) din istismarcılığıyla suçladı. ☞
22. Devlet Planlama Teşkilatı, fuel-oil santrallarına karşı çıktı.
23. Fuel-oil fiyatına 2,5 kuruş zam yapıldı.
25. Emekli Orgeneral Muhsin Batur, « 12 Mart'ın hesabını vermeye hazırım » dedi.
25. Otomotiv sanayiindeki grev ve lokavt kaldırıldı.
26. CHP seçim bildirgesini açıkladı. ☞
26. Diyarbakır'da sıkıyönetim uygulaması sona erdi; İstanbul ve Ankara'da 1 ay uzatıldı.
27. Türkiye-Irak Petrol Boruhattı anlaşması imzalandı. ☞

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem.

Bakan Erdem: Komünist bayrağı altında konuşmam

1 ağustos - Almanya'da incelemelerde bulunan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Frankfurt'ta katılacağı bir toplantıda salonun orakçekiçli bayraklarla süslendiği ve duvarlarda kendisini tehdit eden yazılar bulunduğu gerekçesiyle gezisini keserek yurda döndü.

İsmet İnönü: MSP din istismarcısı

22 ağustos - İsmet İnönü, yayımladığı bildiride yapılacak seçimin ülke için taşıdığı önemi belirterek, ordu ile siyasîler arasında bir uyum sağlanmasını arzu ettiğini açıkladı. İsmet İnönü, « Önümüzdeki seçimde din istismarı bir tek partinin tekeline alınmış görünmektedir. Ve bundan bütün diğer partiler şikâyetçidirler. Kendi kullandıkları silahın kendilerine çevrilmiş olmasından hoşlanmamaktadırlar » dedi. Bu demeç, Adalet Partisi çevrelerince olumlu karşılanırken MSP'de tepki doğurdu. İnönü'ye cevap veren Millî Selamet Partisi Genel Başkanı Süleyman Arif Emre, « Milletimizin aklı selimi riyakâr istismarcıları siyasî sahada tasfiye edecek derecede kuvvetlidir » dedi.

CHP seçim bildirgesi

26 ağustos - CHP seçim bildirgesini bölüm bölüm açıkladı. « Ekonomik Düzen » başlıklı bölümde, kalkınmanın temelini köykent, kooperatifler ve işçiler aracılığıyla yatırımlara yönelecek halk sektörünün oluşturacağı, halk ortaklıklarının büyük sınaî işletmeler kurabilmesi için devletin yardımcı olacağı belirtildi. Bildirgenin « Hukuk Düzeni » bölümünde, « Türkiye'nin hukuk düzeni bozuktur. Yavaştır ve pahalıdır » denildi. « Halkçı ve Etkin Kamu Yönetimi » adı altında yer alan bölümde, « Türk halkının en büyük ve devamlı ıstırap konularından biri devlet kapısında karşılaştığı güçlükler, ilgisizlikler ve haksızlıklardır » görüşüne yer verildi. « Halkın şikâyetlerini dinlemek için görevliler üzerinde demokratik gözetimi ve denetimi sağlayacak özel görevliler atanacaktır » denildi.

1973

Yassıada hâkimi Adalet Partisi'nde

20 ağustos - Tarihî Yassıada Duruşmaları'nın hâkimlerinden Ferruh Adalı'nın AP'ye girişi eleştirilere neden oldu. Duruşmaları yöneten Yüksek Adalet Divanı Başkanı Salim Başol, « Duruşmalarda alınan her kararda Adalı'nın da imzası var » dedi. Ancak Adalı duruşmalar başladıktan kısa bir süre sonra rahatsızlandığını, bu nedenle kararlarda imzası olmadığını ileri sürdü. AP yayın organı *Son Havadis* gazetesinde Ferruh Adalı'nın Ankara'da « İrticayı Telin » mitinginde cübbeli olarak yürürken çekilmiş bir fotoğrafını basarak, « Bu adamın AP'de işi ne? » diye yazdı. Bu haber AP'de iyoğun tartışmalara neden oldu. Genel Başkan Demirel, AP'nin bir doktrin partisi olmadığını tekrarladı.

Ferruh Adalı (solda), AP Genel Başkanı Süleyman Demirel tarafından tebrik edilirken.

Türkiye ve Irak hükûmetleri arasında petrol boruhattı için anlaşma imzalandı

27 ağustos - Irak petrollerini Türkiye üzerinden geçerek Akdeniz'e akıtmayı sağlayacak ve başlangıçta 25 milyon ton ham petrol taşıması planlanan petrol boruhattı projesine ilişkin anlaşma, Türkiye Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken ile Irak Dışişleri Bakanı Murtaza Said Abdülbaki tarafından imzalandı. Bakanlıktan verilen bilgiye göre, Irak'ın Kerkük şehrinden başlayıp Türkiye'de Yumurtalık limanına ulaşması planlanan petrol boruhattı 400 milyon dolara mal olacak, Türkiye'de sınırları içindeki inşaat masrafı 300 milyon doları bulacak. Türkiye'nin boruhattından kazancının ilk iki yılda 75 milyon dolar, daha sonra 105 milyon dolar olacağı, projenin kendini altı yılda amorti edeceği bildirildi.

ABD'nin yeni Dışişleri Bakanı Profesör Henry Kissinger.

Amerikalı uzman: Türkiye'de ücretliden insafsızca vergi kesiliyor

27 ağustos - Hükûmetin daveti üzerine yurdumuza gelerek « Türkiye'de vergi reformu planlaması » konusunda bir rapor hazırlayan Amerikalı Profesör Carl Shoup, Türkiye'de büyük çapta vergi kaçakçılığı olduğuna dikkat çekerek, ilk iş olarak hamiline hisse senedi çıkarılmasının önlenmesini önerdi.
Profesör Shoup ayrıca, Türkiye'de ücretliden insafsızca vergi kesilmesinin de önemli bir sorun olduğunu öne sürdü.

Eylül

1. Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları'nda grev başladı.
2. 14 ekim genel seçimleri için aday yoklaması yapıldı. ☞
7. Donyağı, bronz ve bakır fiyatları arttı.
7. Kapatılan TİP'in eski Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, TBP'den bağımsız aday oldu.
8. 66 ilde 164 bağımsız adayın seçimlere katılacağı açıklandı.
9. CHP seçim bildirgesini yayımladı; Genel Başkan Ecevit, bazı çevrelerin özgürlükleri daraltma hevesinde olduğunu söyledi.
9. Eski MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, partisinden ve milletvekilliğinden istifa etti. ☞
12. Şili'de askerî darbe; teslim olmayı reddeden Cumhurbaşkanı Allende öldü. ☞
16. Eski Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan, MSP'den Erzurum senatör adayı oldu.
21. Kumaş fiyatlarına yüzde 100 oranında zam yapıldı.
22. CHP Genel Başkanı Ecevit, pahalılıktan AP ve CGP'yi sorumlu tuttu.
26. İstanbul ve Ankara'da sıkıyönetim sona erdi.
27. CHP Genel Başkanı Ecevit, Isparta'da saldırıya uğradı. ☞
29. Sümerbank ürünlerine yüzde 100-150 oranında zam yapıldı.

Ata'ya ait filmlerin hepsi yandı

5 eylül - Başbakanlığa bağlı Devlet Film Arşivi'nin İstanbul Fındıklı'daki deposunda çıkan yangında birçok başka belgeyle birlikte, Atatürk'le ilgili tek kopyalı belgesel filmlerin tamamı yandı. Çelik depoda çıkan yangının nedeni anlaşılamadı.

Şili'de darbe; Allende öldürüldü

12 eylül - Şili'nin demokratik bir seçim sonucu işbaşına gelen Marksist Başkanı Salvador Allende devrildi ve intihar etti.
Sağcı muhalefet, madenleri millileştiren, bazı bankaları devlet denetimine sokan ve büyük toprakları kamulaştıran Allende'ye karşı halkı alabildiğine tahrik ediyordu. Madencilerin ve nakliyecilerin büyük çaptaki grevleri Allende yönetimini sarstı. Allende'nin 9 ağustosta bir hükûmet değişikliği yaparak hükûmette askerlere de yer vermesi durumu değiştirmedi. Eylül ayına girildiğinde gösteriler iyice yaygınlaşmıştı. Muhalefet yanlısı 10 000 kadar kadın sokağa dökülenler arasındaydı. 11 eylül günü Augusto Pinochet önderliğindeki ordu Allende'yi istifaya davet etti ve 24 saat mühlet verdi. Allende'nin görevini terketmeyeceğini açıklaması üzerine askerî birlikler La Maneda Sarayı'nı çevirdiler ve çatışma başladı. 12 eylülde günün ilk saatlerinde saraya giren birlikler Allende'nin delik deşik olmuş cesediyle karşılaştı. Bazı haberlere göre Allende yenilginin kaçınılmaz olduğunu anladığında intihar etti, bazılarına göreyse elinde tabancası sarayı savunurken öldürüldü. Bu darbe 46 yıllık Şili demokrasisinin de sonuydu. Pinochet önderliğindeki cunta geniş bir tutuklama kampanyası başlattı.

Salvador Allende.

Celal Bayar Demokratik Parti yöneticileriyle: (soldan sağa) Faruk Sükan, Genel Başkan Ferruh Bozbeyli, Celal Bayar ve Hasan Korkmazcan.

Eski Cumhurbaşkanı Bayar seçim gezisinde

25 eylül - Siyasî partiler seçim kampanyasına hızlı girdi. AP Genel Başkanı Demirel partisinin seçim kampanyasını özel uçağıyla gittiği Erzurum'da başlattı. Demirel konuşmalarında, 12 Mart'ın, AP'nin Anayasa'da değiştirilmesini istediği birçok maddeyi değiştirdiğini söyledi.
DP'nin seçim kampanyasına eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar da katıldı. Bayar, DP'yi kendi kurduğu eski DP'nin halefi gösterdi, eski cumhurbaşkanı olarak tabiî senatörlüğün hakkı olduğunu ileri sürdü. Eski Başbakan Adnan Menderes'in oğlu Mutlu Menderes de Demirel'i, « maddiyatçı olmak ve yakınlarını kayırmakla » suçladı.
Kampanyada MSP Konya Milletvekili Necmettin Erbakan iktidara gelince statları kaldıracağını söylerken, TBP Genel Başkanı Mustafa Timisi « ortanın solu »nun bir uydurmaca olduğunu söyledi.

Ön seçimler tartışmalı geçti

4 eylül - Siyasî partiler, genel seçimlerdeki adaylarını 2 eylülde yaptıkları ön seçimle belirlediler. Önseçim sonucu 70'e yakın parlamenter yeniden aday olamadı. AP, 2 general, bir amiral ve Anayasa Mahkemesi eski başkanını kontenjandan aday gösterdi. Köyişleri Bakanı Orhan Kürümoğlu, Bitlis adaylığını rakibi Kâmran İnan'a kaptırdı. 4 eylülde Bitlis'te sitemli bir konuşma yapan Kürümoğlu, delegelerin para karşılığı satın alındıklarını ileri sürdü ve « Politika bezirgânlığı yapanlar vardır. Ben bu haysiyetsizliği kabul etmedim » dedi.

Plaka sökmek yasaklandı

3 eylül - İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin, valiliklere gönderdiği genelgeyle yanlış yerlere park eden otomobillerin plakalarının sökülmesi uygulamasına son verilmesini istedi. Bu uygulama ilk defa, halen CHP Genel Sekreteri olan Orhan Eyüboğlu'nun İstanbul Trafik müdürlüğü sırasında başlamıştı.

Ecevit Isparta'da konuşurken saldırıya uğradı

27 eylül - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit Isparta'da konuşurken 150-200 kişilik bir grubun taşlı sopalı saldırısına uğradı. Hızla büyüyen olaylarda CHP flaması taşıyan bazı araçlar taşlandı, bir CHP'li bıçaklandı, 20 CHP'li de çeşitli yerlerinden yaralandı. Genel Başkan Bülent Ecevit olaylar için, « Anarşi Demirellerin derebeyliğinde sürüyor » dedi.

Osman Bölükbaşı siyasetten çekildi

9 eylül - MP'nin kurucusu ve ilk Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « sola kaydığı » gerekçesiyle hem partisinden, hem de milletvekilliğinden istifa etti. Bölükbaşı istifa mektubunda, parti Genel Başkanı Cemal Tural'ı sert bir dille eleştirerek, « Memleket ve demokratik rejim için en büyük tehlike, kopmuş mayınlar gibi siyaset sahnesinde dolaşan, ikbal ve menfaat arayan inançsızlardır » dedi.

1973

Ekim

2. AP Genel Başkanı Demirel, « 12 Mart Muhtırası rejim buhranı yarattı » dedi.
4. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Doğu'ya komando değil, kalkınma getireceğiz » dedi.
4. Cumhuriyet Başsavcılığı, MSP hakkında soruşturma açtı. ☞
6. Danıştay, 12 Mart Muhtırası'ndan sonra üniversiteden çıkarılan öğretim üyelerini göreve iade etti.
6. Suriye ve Mısır, İsrail'e karşı saldırıya geçti. ☞
8. Demirel, haşhaş yasağını kaldıracaklarını söyledi.
10. Demirel, Ecevit için, « Dağlara taşlara yazı yazmakla başbakan olunmaz » dedi. ☞
11. CHP İstanbul mitingine 100 000 kişi katıldı.
14. Genel seçim yapıldı. ☞
16. Seçim sonuçları açıklandı; CHP 187, AP 148, MSP 48, DP 44, CGP 13, MHP 3, TBP 1, bağımsızlar 6 sandalye kazandılar. ☞
18. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, sağ partileri koalisyona çağırdı.
20. Konya Milletvekili Necmettin Erbakan, MSP genel başkanı seçildi.
22. AP hiçbir koalisyona katılmama kararı aldı.
23. Talû hükûmeti istifa etti.
23. Ecevit, Türkiye'nin Ortak Pazar'la ilişkilerinin yeniden gözden geçirileceğini söyledi.
24. Meclis ve Senato toplandı.
24. Arap-İsrail savaşı sona erdi. ☞
25. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmetin kurulması için temaslara başladı.
27. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmeti kurmakla CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i görevlendirdi. ☞
30. İstanbul Boğaziçi Köprüsü, törenle hizmete açıldı. ☞
30. CHP Genel Başkanı Ecevit, koalisyon için MSP Genel Başkanı Erbakan'la görüştü. ☞

ÖLÜM

13. Halikarnas Balıkçısı. ☞

Seçimler yapıldı: sonuç yine koalisyon

30 ekim - Yüksek Seçim Kurulu, 14 ekim pazar günü yapılan genel seçim sonucunu 16 ekimde açıkladı. Hiçbir partinin tek başına iktidar olamadığı seçimde CHP 187, AP 148, MSP 48, DP 44, CGP 13, MHP 3, TBP 1 ve bağımsızlar 6 sandalye kazandılar.

CHP, Meclis'teki milletvekili sayısını 96'dan 187'ye çıkarırken, AP 77, CGP ise 29 sandalye kaybetti. TBP Genel Başkanı Mustafa Timisi, kapatılan TİP'in eski Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, eski Genelkurmay Başkanı ve MP Genel Başkanı Cemal Tural, eski CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek ve CGP'den Kemal Satır gibi ünlüler seçimi kazanamadı.

Sonuçlar tüm partilerde şaşkınlık yarattı. CHP birinci partiydi, ancak tek başına iktidar olamıyordu. AP muhalefette kalmaya karar verdi, hiçbir koalisyona katılmama kararı aldı. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, sağ partileri ortak bir koalisyona çağırdı, ancak bu teklif sıcak karşılanmadı.

Cumhurbaşkanı Korutürk, 25 ekimde parti liderleriyle görüşmelere başladı, iki gün sonra CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i hükûmeti kurmakla görevlendirdi. 30 ekimde Ecevit MSP Genel Başkanı Erbakan'la görüştü.

Dördüncü Arap-İsrail savaşı sona erdi

24 ekim - 6 ekimde başlayan Arap-İsrail savaşı ilan edilen ateşkesle sona erdi. Savaş İsrailliilerin Kippur bayramını kutladıkları 6 ekim günü saat 13 00'te Suriye'nin Golan'a, Mısır'ın da Süveyş'e baskın saldırısıyla başladı. Saldırı büyük bir gizlilik içinde ve özenle hazırlanmıştı. Süveyş Kanalı'nın öngörülenden daha kısa bir sürede aşan Mısır birlikleri Bar Lev savunma hattını yardılar ve Sina'da ilerlemeye başladılar. Suriye birlikleri de zayıf İsrail direnişini kırarak Golan'a girdi. Irak, Fas, Tunus, Cezayir, Ürdün ve Suudî Arabistan da Suriye ve Mısır'ın yanında yer aldıklarını açıkladılar, askerî birlik, malzeme veya para gönderdiler.

Bar Lev hattını aştıktan sonra Sina'da ilerleyen Mısır kuvvetleri 9 ekim günü 150 tankı tahrip ederek İsrail'in elindeki tek zırhlı tümenin Süveyş Kanalı'na doğru karşı saldırısını durdurdu. Bu arada Suriye de Golan'ın bir kısmının denetimini ele geçirmişti. Golan cephesinin çökmesini yaptığı çok sayıda uçuşla İsrail hava kuvvetleri önledi. Suriye 36 saat içinde Golan içlerine kadar ilerlemesine rağmen tanklarının yüzde 80'ini kaybetti. Savaşın ikinci haftasında İsrail'in toparlandığı ve her iki cephede hücuma geçen kuvvetleri durdurduğu görüldü. Golan'a büyük kuvvet yığan İsrail, Suriye askerlerini Golan'dan püskürttü ve Şam'a doğru ilerlemeye başladı. 14 ekimde Şam topçusunun atış menziline giren İsrail kuvvetleri, asıl güçlerini Sina'da topladılar. Mısırlılar müttefikleri Suriye'yi rahatlatmak için 13 ve 14 ekimde İsrail yığınaklarına, büyük kayıplara mal olan yoğun tank saldırıları yaptılar. İsrail birlikleri 15-16 ekim gecesi sürpriz bir saldırıyla kanalı geçmeyi ve bir köprü başı tutmayı başardı. Hava ve denizden destek gören ve takviye alan bu birlikler 19 ekimden başlayarak III. Mısır ordusunu ve Süveyş şehrini kuşatma harekâtına başladılar.

22 ekimde BM Güvenlik Konseyi, ABD-Sovyet ortak önerisi doğrultusunda ateşkes çağrısında bulundu. 23 ekimde önce İsrail sonra Mısır ateşkes çağrısına uymayı kabul etti, Suriye de karşı taraf ateşi keserse buna kendisinin de uyacağını bildirdi. Ancak İsrail'in ateşkese rağmen, durumunu sağlamlaştırmak için Süveyş'in batısındaki bölgede Süveyş şehri yönünde ilerlemesi yeni bir bunalıma yol açtı. Güvenlik Konseyi tarafları yeniden ateşkes yapmaya ve 22 ekimdeki mevzilerine çekilmeye çağırdı. Her üç devletin bu karara uymayı kabul etmeleriyle, Yom Kippur Savaşı diye anılacak olan dördüncü Arap-İsrail savaşı 24 ekimde sona erdi.

Yom Kippur Savaşı: İsrail tankları Golan Tepeleri'nde.

Çamur atma yarışı

10 ekim - Parti liderleri, genel seçim öncesi birbirlerine ağır eleştirilerde bulundular. Adalet Partisi Genel Başkanı Demirel, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Ecevit için, « Dağa taşa Başbakan Ecevit yazdırtmakla başbakan olunmaz » dedi. Demirel ayrıca, « CHP'nin meydanları, yolları ve Meclis'i rahatsız edeceğini » de ileri sürdü. CHP Genel Sekreteri Orhan Eyüboğlu Demirel'i « oruç yiyip iftarda fotoğraf çektirmekle » suçladı. Ecevit ise AP'nin « sömürü düzeni yanlısı » olduğunu söyledi.

MSP'ye soruşturma

4 ekim - Cumhuriyet Başsavcılığı, Millî Selamet Partisi hakkında « resen soruşturma » açtı. Başsavcılık soruşturmayı, MSP'nin yurtdışından, özellikle de bazı Arap ülkelerinden para yardımı aldığı yolundaki haberler ve parti yöneticilerinin bazı konuşmaları üzerine açtı. Başsavcılık, söz konusu iddiaları doğrulayacak bilgi ve belgeleri topladıktan sonra partinin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracak.

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan.

Halikarnas Balıkçısı öldü

13 ekim - « Halikarnas Balıkçısı » adıyla tanınan yazar Cevat Şakir Kabaağaçlı 87 yaşında İzmir'de öldü. Roman, hikâye, mitoloji, anı, inceleme türlerinde eser veren Halikarnas Balıkçısı, hümanist bir tutumla yaklaştığı İlkçağ Anadolu kültürünü yüceltti. Şiirsel bir anlatımla yazdığı roman ve hikâyelerinde denizi ve deniz insanlarını konu aldı.

Cumhuriyet'in 50. yılı yurdun her köşesinde coşkuyla kutlandı

29 ekim - Cumhuriyet'in 50. yılı büyük bir coşkuyla kutlandı. 1973 yılı tümüyle kutlama yılı ilan edildiği için 29 Ekim'den önce de sergiler, festivaller, gösteriler düzenlendi. Türkiye'nin dış ülkelerde tanıtımı için 200 gazeteci ve televizyoncu Türkiye'ye davet edildi. Alman televizyonu « Türkiye'yi Kuran Adam, Atatürk » adlı 45 dakikalık bir film yayınladı. BBC televizyonu da üç gün süreyle Türkiye'yle ilgili 45'er dakikalık yayınlar yaptı. Yabancı ülkelerde çeşitli sergiler, konferanslar, seminerler düzenlendi, dokümanter filmler gösterildi. Cumhuriyet'in 50. Yılı, başkent Ankara başta olmak üzere ülkenin her yerinde, Kıbrıs'ta ve dış temsilciliklerimizde törenlerle kutlandı.

Boğaziçi Köprüsü yalnız bir şehrin iki yakasını değil, iki kıtayı birbirine bağlıyor.

Boğaziçi Köprüsü açıldı

30 ekim - İstanbul Boğaziçi Köprüsü hizmete açıldı. Dünyanın çeşitli ülkelerini temsil eden grupların da aralarında bulunduğu onbinlerce kişi Asya ile Avrupa'yı birleştiren çelik yolda türküler ve marşlarla heyecanla koştu. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk köprüyü hizmete açarken, « İstanbul köprüsünün Türk milletine, Türk yurduna ve bütün insanlığa hayırlı olmasını dilerim » dedi.

Bilindiği kadarıyla Boğaz'da kurulan ilk köprü, bundan 2484 yıl önce Pers İmparatoru Dara'nın, askerlerini Avrupa'ya geçirmek için gemileri yan yana getirerek kurdurduğu yüzer köprüydü. Boğaz'a bir köprü inşası ciddî olarak ilk defa Asya-Avrupa demiryolunun Boğaz'dan kesintisiz olarak geçmesi fikriyle başladı. Ancak bu konudaki çeşitli projeleri hayata geçirme imkânı bulunamadı.

Boğaz'ın Ortaköy-Beylerbeyi semtleri arasındaki Boğaziçi Köprüsü'nün temeli 20 şubat 1970'te atıldı. Önce köprünün Ortaköy ve Beylerbeyi ayaklarındaki çelik kulelerin montajına başladı. Deniz seviyesinden 165 metre yükseklikteki bu kulelerden Ortaköy'deki ocak 1972'de, Beylerbeyi'ndeki şubat 1972'de tamamlandı. Sonra kabloların çekimine geçildi ve çekim işi ekim 1972'de tamamlandı. Bütün asma sistem monte edildikten sonra kablonun sargılama ve boyama işleri yapıldı.

Uzunluğu 1 560 m, orta göz açıklığı 1 074 m olan Boğaziçi Köprüsü'nün yapımı için 516 milyon lira harcandı.

Köprünün açılışının Cumhuriyet'in 50. Yılı kutlamaları arasında yer alması Türkiye için ayrı bir anlam taşıyor.

1973

Kasım

1. Meclis başkanlığı seçiminden sonuç alınamadı.
2. AP, MSP'nin koalisyon teklifine « Hayır » dedi.
4. MSP il başkanları, koalisyon için Genel İdare Kurulu'na tam yetki verdi.
6. MSP, CHP'yle koalisyona « Hayır » dedi. ☞
7. CHP Genel Başkanı Ecevit, Cumhurbaşkanı Korutürk'e hükûmeti kuramayacağını bildirdi. ☞
8. Cumhurbaşkanı Korutürk hükûmetin kurulması için yeniden liderlerle temaslara başladı. ☞
9. DP, Demirel'siz bir koalisyona « Evet » diyeceğini Cumhurbaşkanı Korutürk'e bildirdi.
11. Mahallî seçimlerde aday olacakların yoklaması yapıldı.
11. Türk-İş sağ koalisyona karşı çıktı.
12. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmeti kurmakla AP Genel Başkanı Demirel'i görevlendirdi. ☞
13. AP İstanbul İl Başkanı Faruk Ilgaz görevinden istifa etti.
14. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, Demirel'li koalisyonu reddetti. ☞
14. Margarin, ayçiçek ve pamuk yağına zam yapıldı.
15. CHP Genel Başkanı Ecevit, AP'nin önerdiği 3'lü koalisyona « Hayır » dedi. ☞
17. AP Genel Başkanı Demirel, Cumhurbaşkanı Korutürk'e hükûmeti kuramayacağını bildirdi. ☞
23. Siyasî temaslar durdu; hükûmet kurulamıyor. ☞
24. Başbakan Naim Talû, işkence iddiaları üzerine soruşturma açtırdı. ☞
25. Yunanistan'da darbe oldu. ☞

ÖLÜM

5. Tiyatro oyuncusu İsmail Dümbüllü. ☞
8. Şair Faruk Nafiz Çamlıbel. ☞

Seçimlerin üzerinden 45 gün geçti, hâlâ hükûmet kurulamıyor

23 kasım - Genel seçimlerin üzerinden 45 gün geçmesine rağmen hükûmet hâlâ kurulamadı. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından 27 ekimde hükûmeti kurmakla görevlendirilen Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit önce Millî Selamet Partisi'yle görüştü. Ecevit ile Erbakan arasında 3 kasıma kadar süren temaslardan bir sonuç alınamayınca CHP Genel Sekreteri Orhan Eyüboğlu, « Taviz vermeyiz. Gerekirse erken seçime gideriz » dedi. Ancak MSP, CHP'yle temaslarını sürdürürken bir yandan da Adalet Partisi'yle temasa geçti. 6 kasımda Erbakan, CHP'yle koalisyonun faydalı ve verimli olmayacağını açıkladı. Bu durum karşısında Ecevit, 7 kasımda Cumhurbaşkanı Korutürk'e hükûmeti kuramayacağını bildirdi. MSP'nin kararı, AP ve DP'de sevinç yarattı.
Bu gelişmeler üzerine Korutürk 8 kasımda temaslara yeniden başladı ve 12 kasımda hükûmeti kurmakla AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i görevlendirdi. DP, Demirel'li bir koalisyona katılmayacağını açıkladı. AP Genel Başkan Yardımcısı İsmet Sezgin ise « Demirel'siz bir hükûmet olamaz » dedi. DP Genel Başkanı Bozbeyli, 14 kasımda Demirel'li koalisyonu resmen reddetti. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ise AP'ye « Evet » dedi. CHP, AP'nin önerdiği 3'lü koalisyona, (AP-CHP-MSP) sıcak bakmadı. Bu durumda 17 kasımda, Demirel de hükûmeti kuramayacağını Cumhurbaşkanı Korutürk'e bildirmek zorunda kaldı.
19 kasımda Korutürk, Ecevit ve Demirel'le üçlü bir görüşme yaparak, hükûmetin mutlaka Meclis içinden kurulmasını istedi. CHP, AP'yle hükûmete yanaşmadı. Ecevit partisinden azınlık hükûmeti kurmak için yetki aldı; Demirel azınlık hükûmetini « macera » olarak niteledi.
23 kasımda siyasî temaslar durdu, liderler birbirlerini suçlamaya başladı.

Yunanistan'da yeni bir darbe

25 kasım - Sabah erken saatlerde radyolarını açan Yunanlılar, pazar ayini yerine marşlarla karşılayınca şaşırdılar. Marşların arasında spiker Atina ve Selanik'te sokağa çıkma yasağı konduğunu anons ediyordu. Neler olup bittiğini anlamayan Yunanlılar, yeni bir askerî darbe ile Papadopulos'un devrildiğini daha sonra öğrendiler.
Darbenin mimarının, bir zamanlar Papadopulos'un « celladı » olarak tanınan askerî polis şefi Tuğgeneral Yoannidis olduğu ve tutuklanan Papadopulos'un yerine devlet başkanı olarak General Girizis getirildiği bildirildi. 56 yaşındaki Girizis cuntanın vitrini olarak değerlendiriliyor ve asıl güçlü adamın Yoannidis olduğu sanılıyor. Parlamenter rejime dönüş yolunda bazı adımlar atan Papadopulos'a karşı gerçekleştirilen bu darbe, Yunanistan'da demokrasiye dönüş umutlarını bütünüyle dağıttı.

Yunanistan'a darbe: Atina Teknik Üniversitesi önünde tanklar.

1973

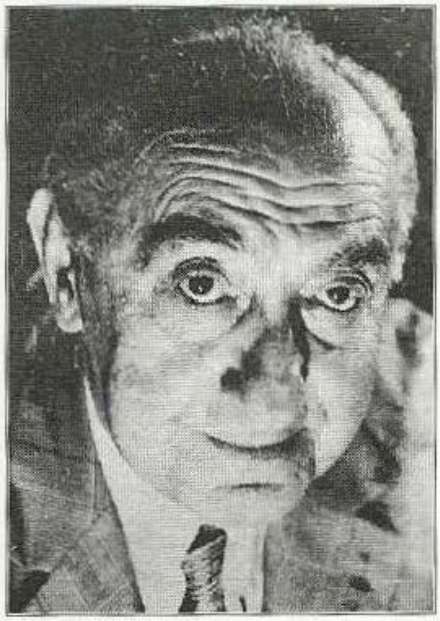
İsmail Dümbüllü.

İsmail Dümbüllü öldü

5 kasım - Geleneksel Türk temaşa sanatının son temsilcisi İsmail Dümbüllü 76 yaşında İstanbul'da öldü. Ortaoyunculuğa Kel Hasan'ın çırağı olarak başlayan Dümbüllü, bu halk sanatını, değişen tiyatro anlayışına karşı yıllarca tek başına sürdürmüştü.

Faruk Nafiz Çamlıbel öldü

8 kasım - Şair Faruk Nafiz Çamlıbel, çıktığı bir Akdeniz yolculuğu sırasında Samsun gemisinde 75 yaşında öldü. Beş Hececiler diye anılan topluluğun en ünlü şairi olan Faruk Nafiz, yalın bir duyarlığı yansıtan aşk şiirlerinin yanı sıra memleket edebiyatı çerçevesinde ülke gerçeklerini işleyen « Han Duvarları », « Sanat » gibi şiirler, « Canavar » gibi manzum oyunlar yazdı. 1948-1960 arasında DP İstanbul millekvekili olan şair, 27 Mayıs sonrasında Yassıada'da 16 ay tutuklu kalmıştı.

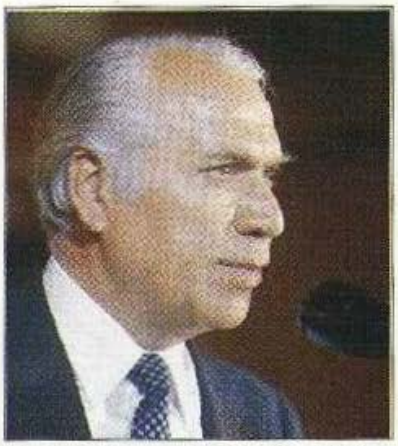
Faruk Nafiz Çamlıbel.

Aralık

2. Ecevit partisiz başbakan formülüne karşı çıktı.
4. Cumhurbaşkanı Korutürk, CHP-AP koalisyonu istedi.
4. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, « Devleti adım adım teslim alacağız » dedi.
5. Türk-İş, CHP-AP koalisyonu istedi.
5. Ecevit, « CHP-AP koalisyonu sakıncalıdır » dedi.
7. OECD, AP iktidarı döneminin kalkınma ve fiyat politikasını eleştirdi.
8. Cumhurbaşkanı Korutürk, gazeteci-yazar ve kapatılan TİP'in İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın mahkûmiyetini affetti.
9. Mahallî seçimler yapıldı; İstanbul, Ankara ve İzmir belediye başkanlıklarını CHP kazandı. ☞
12. Korutürk'ün önerdiği CHP-AP koalisyonuna, iki parti de karşı çıktı.
15. Cumhurbaşkanı Korutürk hükûmeti kurma görevini, Naim Talû'ya verdi.
18. 24 ekimden beri devam eden Meclis başkanlığı seçimi tamamlandı, CHP Kars Milletvekili Kemal Güven başkan seçildi.
21. Teşvik belgesinin yüzde 60'ı en gelişmiş 7 ile, yüzde 1'i ise en geri 8 ile verildi.
23. Basra ülkeleri petrole yüzde 112 zam yaptı.
23. Ankara'da toplanan TBP 4. Kongresi'nde Mustafa Timisi yeniden genel başkan seçildi.
25. Kurtuluş Savaşı kahramanı, Atatürk'ün silah arkadaşı, Türkiye'nin 2. cumhurbaşkanı İsmet İnönü öldü. ☞
27. İsmet İnönü'nün Anıtkabir'e gömülmesi, AP'de sorun yarattı. ☞
29. MSP, AP'yi hükûmet konusunda bunalım yaratmakla suçladı.
29. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sancar, « Ordu politik cereyanların dışındadır » dedi.

ÖLÜM

25. İsmet İnönü. ☞

Meclis Başkanı seçilen CHP Kars Milletvekili Kemal Güven.

Roma'da Filistin terörü; 32 kişi öldü

18 aralık - Cenevre'de yapılması beklenen Ortadoğu barış görüşmelerinin başlamasına 4 gün kala, 17 aralıkta, Filistinli teröristler yeni bir katliama neden oldular. İtalya'nın başkenti Roma'nın Fiumicino Havaalanı'nda, gümrükten geçişleri sırasında çantaları kontrol edilmek istenen 4 Filistinli paniğe kapılarak, çantalarında bulunan silahları çıkarıp sağa sola ateş etmeye başladılar. Daha sonra koşarak alana giren Filistinli teröristler, burada kapısı açık olarak bekleyen bir Pan Am uçağına bomba attılar. Bombanın patlamasıyla, aralarında 2 Faslı bakanın da bulunduğu 21 kişi yanarak hayatını kaybetti. Bu arada teröristler, alanda bekleyen Lufthansa'ya ait bir Boeing 727'ye, rehine aldıkları 7 polisi, uçağın mürettebatını ve bazı yolcuları bindirerek Atina'ya doğru havalandılar. Atina'da, Yunan hükûmetinden Yunanistan'da tutuklu 2 arkadaşlarının serbest bırakılmasını isteyen Filistinliler, aksi taktirde her yarım saatte bir rehineyi öldüreceklerini söylediler. İstekleri Yunan hükûmetince gece yarısı kabul edildi. 18 aralıkta uçağı önce Şam'a, ardından Kuveyt'e indiren teröristler, rehineleri serbest bıraktıktan sonra teslim oldular ve tehdit ettiklerinin aksine kimseyi öldürmedikleri anlaşıldı. Ancak Roma Havaalanı'nda 32 kişi hayatını kaybetmişti.

Mahallî seçimler yapıldı

9 aralık - Mahallî seçimlerde CHP gene başarılı. İl genel meclisi seçimlerinde CHP yüzde 37,6, AP 32,17 oy aldı. Belediye başkanlığı seçimlerinde AP'nin kazandığı başkanlık sayısı daha fazla, ama İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde seçimi CHP'li adaylar kazandı. Türkiye'deki 1 620 belediye başkanlığından 643'ünü AP, 554'ünü CHP, 104'ünü DP, 37'sini CGP, 31'ini MSP, 5'ini MHP, 246 belediye başkanlığınıysa bağımsızlar kazandı.

İsmet İnönü öldü

Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü, 16 haziran 1926'da İzmir'de.

27 aralık - Eski cumhurbaşkanı, başbakan, CHP genel başkanı, tabii senatör İsmet İnönü 89 yaşında, Ankara'da öldü. 17 aralıkta geçirdiği kalp krizinden sonra evinde tedavi görmekte olan İnönü, 25 aralıkta gelen ikinci krizi atlatamadı.

Anıtkabir'de hazırlanan bir bölüme gömülecek olan İnönü'nün naaşı 27 aralıkta Pembe Köşk'ten alınarak TBMM önündeki katafalka kondu. Sabaha kadar Türkiye'nin her tarafından gelen binlerce insan, dondurucu soğuğa rağmen İnönü'nün önünden geçti. Ertesi gün TBMM'nin önünde sabahın erken saatlerinden itibaren büyük bir kalabalık birikti. Saat 09.00'a yaklaşırken Cumhurbaşkanı Korutürk Meclis'e geldi. Biraz sonra İnönü'nün bayrağa sarılı tabutu milletvekilleri ve askerler tarafından katafalktan alınarak top arabasına yerleştirildi. Bu sırada Cumhurbaşkanı Korutürk yabancı devlet temsilcilerinin başsağlığı dileklerini kabul ediyordu. Saat 10.00'da tören salonundan çıkan Cumhurbaşkanı yerini aldı ve 10.15'te 80 harp okulu öğrencisinin çektiği top arabası hareket etti; arabanın iki yanında 16 general ve amiral yürüyor, arabanın hemen arkasında bir subay İnönü'nün istiklal madalyasını taşıyordu. Onun arkasında İnönü ailesi, Cumhurbaşkanı, Senato ve Meclis başkanları, Başbakan, eski Cumhurbaşkanı Sunay, ana muhalefet lideri Ecevit, Anayasa Mahkemesi Başkanı Taylan, Genelkurmay Başkanı Sancar, yabancı devlet temsilcileri, bakanlar, milletvekilleri yer alıyordu. Yollar, apartmanların terasları, ağaçlar korteji izleyen insanlarla doluydu. Kortej bir saat sonra İnönü'nün cenaze namazının kılınacağı Maltepe Camii'ne ulaştı. İnönü'nün naaşı musalla taşı-

İsmet İnönü eşi, çocukları ve torunlarıyla birlikte.

İsmet İnönü, 1968.

na konulduğunda bir konuşma yapan Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan, « Bu ses tarihin ötesinden gelen bir büyük insanın sesi, şan ve şereflerin sesidir. Kurtuluş Savaşı'ndan gelen sestir » dedi.

Kortej 13.15'te İnönü'nün toprağa verileceği Anıtkabir'e doğru yola çıktı. İnönü'nün lahdi, Barış ve Zafer kuleleri arasındaki sütunlu bölümde kurulmuş ve tabutun içeri alınması için bir kapı hazırlanmıştı. İnönü'nün tabutunu Harp Okulu öğrencileri eller üzerinde taşıyarak içeri götürdüler. İnönü'nün naaşı 14.35'te lahdin altındaki mezara indirildi. Türkiye artık İsmet Paşa'sızdı.

1906 yılında Harp Akademisi'ni bitiren İsmet Bey, 1913'te Balkan Savaşı'na katıldı. Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu ve Suriye cephelerinde görevlendirildi. Savaş bitince Harbiye Nezareti müsteşarlığına getirildi. 9 nisan 1920'de, İstanbul'da sık sık görüştüğü Mustafa Kemal'in çağrısı üzerine, merkezle bütün resmî bağlantılarını koparark Ankara'ya geçti. İlk TBMM' ye Edirne milletvekilli olarak katıldı. Kurulan kabinede Erkân-ı Harbiye-i Umumiye (Genelkurmay) vekilliğine getirildi. O sırada İstanbul hükûmeti tarafından gıyabında idam cezasına çarptırıldı. Mayıs 1921'de Garp cephesi komutanı oldu. Çerkes Ethem ayaklanmasının ve iç isyanların bastırılmasında etkili oldu. 1921'de Birinci ve İkinci İnönü savaşlarında Yunan ilerlemesini durdurdu. Sakarya Savaşı, Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde etkin rol oynadı.

Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasının ardından TBMM tarafından Dışişleri bakanlığına seçildi. Lozan barış görüşmelerini yürüten heyetin başkanlığına atandı ve 24 temmuz 1923'te antlaşmayı imzaladı. Cumhuriyetin ilanıyla yeni devletin ilk başbakanlığına getirildi. Kasım 1924'te bir süre başbakanlıktan ayrıldıysa da 1925'te yeniden hükûmeti kurmakla görevlendirildi.Bu görevini 1937'ye kadar kesintisiz olarak sürdürdü. 1930-1937 döneminde Başbakan İsmet Paşa, ulusal iktisadın gelişmesine ağırlık verdi; devletçilik ilkesini savundu, etkili bir demiryolu siyasetiyle ulaştırma sorununu çözmeye yöneldi.

Atatürk'ün ölümü üzerine 11 ekim 1938'de cumhurbaşkanı seçilen İnönü, 8 ay sonra başlayan İkinci Dünya Savaşı'nda ülkeyi savaştan uzak tutmayı başardı. 1946'daki ilk çokpartili seçimleri CHP'nin kazanmasından sonra yeniden cumhurbaşkanı oldu, ancak 1950'de DP'nin iktidara gelmesiyle cumhurbaşkanlığı sona erdi. CHP'nin başında muhalefete geçti, muhalefetini 1960'a değin sürdürdü.

27 mayıs 1960'tan sonra askerî yönetimin sivil demokratik rejime dönüşmesi için çaba harcadı. 1961 seçimlerini CHP'nin kazanmasıyla AP'yle bir koalisyon hükûmeti kurdu. 1962'de koalisyon dağıldı,ikinci defa CKMP ve YTP'yle kurduğu koalisyon da dağılınca üçüncü hükûmetini kurdu. Şubat 1965'te görevini Ürgüplü'ye devretti ve yeniden muhalefete geçti. Aynı yıl yapılan seçimleri AP kazanınca muhalefet liderliğini sürdürdü.

1971'deki müdahaleden sonra CHP'de önemli görüş ayrılıkları belirdi; İnönü partinin genel sekreteri olan Bülent Ecevit'le anlaşmazlığa düştü. Mayıs 1972'de CHP'nin 5. Olağanüstü Kurultayı'nda Parti Meclisi Bülent Ecevit'in yanında yer alınca CHP genel başkanlığından, kasım 1972'de de milletvekilliğinden istifa ederek, tabiî senatör oldu.

TBMM önünde bir katafalka yerleştirilen İsmet İnönü'nün naaşı, sabaha kadar binlerce insanı tarafından ziyaret edildi.

İsmet İnönü'nün naaşını taşıyan kortej, Meclis'ten, cenaze namazının kılınacağı Maltepe Camii'ne doğru yola çıkıyor.

1974

Ocak

3. Türkiye'nin dış borcunun 1973 yılında 355 milyon dolar arttığı bildirildi.
3. 1974 yılı ithalat rejimi açıklandı; 3 milyar dolarlık ithalat yapılacak.
8. Cumhuriyet altını, bir haftada yüzde 22 oranında artarak 400 liraya yükseldi.
9. AP, kendi önderliğinde bir sağ koalisyon istedi.
10. Cumhurbaşkanı Korutürk, Naim Talû'yu başbakanlık görevinden affetti.
11. Cumhurbaşkanı Korutürk, Meclis ve Senato başkanlarından hükûmetin kurulması için yardım istedi.
12. Özel sektör 9 ay içinde piyasaya 472 milyon liralık tahvil çıkardı.
15. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmeti kurma görevini tekrar CHP Genel Başkanı Ecevit'e verdi. ☞
22. Fuel-oile yüzde 42 oranında zam yapıldı.
23. CHP ve MSP hükûmeti kurma konusunda anlaştı. ☞
24. Elazığ ve Tunceli'de çığ felaketi; 25 kişi öldü, 17 yaralı, 4 kayıp var. ☞
25. CHP-MSP koalisyon hükûmeti kuruldu; koalisyon protokolü 109 maddeden oluşuyor. ☞
26. THY'nin Van isimli uçağı İzmir Havaalanı'na düştü; 62 kişi öldü. ☞
28. Yasa dışı Marksist-Leninist örgüt kurmaktan yargılanan 33 subay, 6-12 yıl hapse mahkûm oldu.
28. EOKA lideri Grivas öldü.
29. AP Genel İdare Kurulu'nda, Genel Başkan Demirel'in istifası istendi. ☞
30. Seyfi Demirsoy'un ölümüyle boşalan Türk-İş genel başkanlığına Genel Sekreter Halil Tunç seçildi.

ÖLÜM

14. Sendikacı Seyfi Demirsoy. ☞

CHP-MSP Hükûmeti kuruldu (37. hükûmet)

CHP-MSP koalisyon protokolü basına açıklandı: (soldan sağa) CHP Genel Başkanı Ecevit, MSP Genel Başkanı Erbakan ve MSP İstanbul Milletvekili Süleyman Arif Emre.

25 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit'in başkanlığındaki CHP-MSP koalisyon hükûmeti kuruldu. Ecevit, Türkiye'nin 19. başbakanı oldu.

Cumhuriyet Halk Partisi ile Millî Selamet Partisi 23 ocak gecesi saat 22.55'te bir koalisyon hükûmeti kurma konusunda tam anlaşmaya vardı. Anlaşma öncesi Ecevit, « Bugün biter, ya da biter » demişti.

15 ocakta Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ü ziyaret eden Ecevit, hükûmeti kurma görevini aldı ve 25 ocakta yeni hükûmeti açıklayarak, 99 gün süren bunalıma son verdi. Korutürk Bakanlar Kurulu'nu onayladı. En genç üyesi, 36 yaşındaki CHP Antalya Milletvekili Deniz Baykal olan kabine şu isimlerden oluşuyor:

Başbakan: Bülent Ecevit (CHP)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Necmettin Erbakan (MSP)
Devlet Bakanı: Orhan Eyüboğlu (CHP)
Devlet Bakanı: İsmail Birler (CHP)
Devlet Bakanı: Süleyman Arif Emre (MSP)
Adalet Bakanı: Şevket Kazan (MSP)
Millî Savunma Bakanı: Hasan Esat Işık (CHP)
İçişleri Bakanı: Oğuzhan Asiltürk (MSP)
Dışişleri Bakanı: Turan Güneş (CHP)
Maliye Bakanı: Deniz Baykal (CHP)
Millî Eğitim Bakanı: Mustafa Üstündağ (CHP)
Bayındırlık Bakanı: Erol Çevikçe (CHP)
Ticaret Bakanı: Fehim Adak (MSP)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Selahattin Cizrelioğlu (CHP)
Gümrük ve Tekel Bakanı: Mahmut Türkmenoğlu (CHP)
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı: Korkut Özal (MSP)
Ulaştırma Bakanı: Ferda Güley (CHP)
Çalışma Bakanı: Önder Sav (CHP)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Abdülkerim Doğru (MSP)
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı: Cahit Kayra (CHP)
Turizm ve Tanıtma Bakanı: Orhan Birgit (CHP)
İmar ve Iskân Bakanı: Ali Topuz (CHP)
Köyişleri ve Kooperatifler Bakanı: Mustafa Ok (CHP)
Orman Bakanı: Ahmet Şener (CHP)
Gençlik ve Spor Bakanı: Muslihittin Yılmaz Mete (CHP)

CHP-MSP hükûmet protokolünde en önemli konu olarak « af » ele alındı. Aftan 1973 yılı başına kadar suç işleyenler yararlanacak. Toplam 109 maddeden oluşan protokolde yer alan diğer konular arasında, bor minerallerinin devletleştirilmesi, gelir ve kurumlar vergilerinde tarifenin ve en az geçim indirimi haddinin gözden geçirilmesi, işsizlik sigortasının kurulması, hak ve hürriyetlerde demokratik anlayışa uymayan kısıntıların kaldırılması var.

3 CHP'li büyük şirketleri suçladı

15 ocak - CHP İzmir milletvekilleri Yüksel Çakmur ve Remzi Özen'le Hatay Milletvekili Mehmet Sönmez, « Büyük Sermayenin Halka Açılmasının İçyüzü » başlığı altında yayımladıkları ortak bildiride, şirketlerin bu girişiminin kamuoyunda geniş kuşkular yarattığını ileri sürdüler. Üç milletvekili, büyük sermayenin halka yakınlaşma ve bütünleşme eğilimlerinin yalnızca bir görüntü olduğunu iddia ettiler.

Hafta tatilinin cuma günü olması istendi

16 ocak - DP Diyarbakır Milletvekili Hasan Değer, hazırladığı bir kanun teklifiyle hafta tatilinin pazar yerine, eskiden olduğu gibi cuma olmasını istedi. Değer, bu isteğin laiklikten sapma olmayacağını, halkın büyük çoğunluğunun bunu istediğini söyledi.

AP'de muhalefet sesini yükseltti

29 ocak - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, CHP-MSP koalisyon hükümetinin kurulmasından sonra yaptığı açıklamada, sorumlu muhalefet görevini üstleneceklerini söyledi. Ancak partide olağanüstü kongre isteyenlerin sayısı giderek artıyor.
Bu konuda Adalet Partisi Genel İdare Kurulu'nda çok sert tartışmalar oldu. Genel İdare Kurulu üyesi Vedat Ali Özkan, Genel Başkan Süleyman Demirel ile çevresindeki bazı yöneticileri istifaya davet etti. Kurul üyesi Vedat Ali Özkan, önerileri dikkate alınmazsa kendisi istifa edeceğini söyledi.
Kongrenin öne alınacağını ima eden Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel ise, « Kendimizi tahrip edecek içe dönük bir mücadeleyi sınır tanımaksızın sürdürerek güçlenmek mümkün değildir » dedi.

Doğu'da şiddetli soğuklar nedeniyle 25 kişi öldü

24 ocak - Şiddetli kar yağışı Doğu'ya ölüm getirdi. Elazığ'ın Karakoçan İlçesi'ne bağlı Sarıca Köyü'nde 10, Tunceli'nin Ovacık İlçesi'nin Yeşilyazı Bucağı'na bağlı Dağkeçe Mezrası'nda da 15 kişi çığ altında kalarak öldü, 17 kişi yaralandı, 4 kişi de kayboldu.
Öte yandan 450 yolcusuyla Elazığ yakınlarında mahsur kalan Kurtalan Ekspresi, 40 saat süren yoğun çalışmalardan sonra kurtarıldı.
Kar yağışının ve tipinin devam etmesi nedeniyle bölgeye yardımlar gecikmeli olarak askerî araçlarla yapılıyor.

Kalkıştan bir dakika sonra düşen Van uçağının enkazı çevreye dağıldı.

İzmir'de THY uçağı düştü: 62 ölü, 13 yaralı

26 ocak - İzmir-İstanbul seferini yapan THY'nin 301 sefer sayılı F 28 tipi Van isimli uçağı, kalkıştan bir dakika sonra düştü, yolcular ve mürettebattan 62 kişi öldü, bir hostes ve 12 yolcu yaralı olarak kurtuldu. Piste 100 m uzaklıkta meydana gelen kazaya, uçağın sol motorundaki arızanın sebep olduğu sanılıyor.

Seyfi Demirsoy öldü

Seyfi Demirsoy grev gözcülüğü yaparken.

14 ocak - Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy tedavi görmekte olduğu Londra'da 54 yaşında öldü. 1946 sendikacılar kuşağının önde gelen temsilcilerinden biri olan Demirsoy, 1960'tan ölümüne kadar 1952'de kurucuları arasında yer aldığı Türk-İş'in genel başkanlığını yapmış, konfederasyonun partiler üstü bir politika izlemesinde etkili olmuştu.

Adana'da iki yolcu treni çarpıştı: 16 ölü

8 ocak - Adana'ya 20 km uzaklıktaki Zeytinli istasyonunda, 7 ocakta iki trenin dikkatsizlik yüzünden çarpışması sonucu 16 kişi öldü, 40 kişi de yaralandı.
Kazaya Ulukışla yönünden gelen trenin makinistinin dikkatsizliğinin yol açtığını belirten ilgililer, trenin Zeytinli'de beklemesi ve makas açıldıktan sonra yola devam etmesi gerekirken, ters yola girdiğini ve Mersin'e gitmekte olan yolcu trenine çarptığını belirttiler. Savcılık kazayla ilgili soruşturma başlattı. 8 ocakta makinist tutuklandı.

Muhsin Ertuğrul Şehir Tiyatroları'nın başına getirildi

11 ocak - İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan, Şehir Tiyatroları sanat yönetmenliğine Muhsin Ertuğrul'un getirildiğini açıkladı. İsvan, Muhsin Ertuğrul'un göreve başlamasıyla belediye tiyatrolarının yeni bir anlayışın içinde çalışmaya girişeceğini, tiyatronun fakir halkın ayağına, gecekondu bölgelerine götürüleceğini söyledi.

1974

Şubat

1. Başbakan Ecevit, hükûmet programını Meclis ve Senato'da okudu.
1. İzmir'de deprem: 2 ölü, 35 yaralı var, 100 ev yıkıldı.
3. İçişleri Bakanı Asiltürk, « Mühendisler sanayi bölgelerine vali olacaklar » dedi.
4. Hükûmet programının Meclis'te görüşülmesine başlandı. ☞
4. AP, DP ve CGP, hükûmete güvenoyu vermeyeceklerini açıkladılar.
6. TEK elektriğin kilovatına 9,3 kuruş zam yaptı. ☞
7. Hükûmet 235 oyla Meclis'ten güvenoyu aldı. ☞
8. OECD, Türkiye'de enflasyonun yüzde 19,9 olduğunu açıkladı.
12. Sovyet yazar Aleksandr Soljenitsin tutuklandı. ☞
14. Gazeteci İsmail Cem, TRT genel müdürlüğüne atandı.
15. Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu, « Haşhaş ekimine süratle başlanacak » dedi.
18. Hazine ihaleyle borçlanmaya başladı.
21. Genel Başkan Ecevit'e karşı olan CHP Gençlik Kolları Yönetim Kurulu feshedildi.
23. Enerji tasarrufu için önlemler alındı. ☞
24. Koalisyon hükûmetini istikrarsız bulan AP Genel Başkanı Demirel, erken seçime hazır olunmasını istedi.
25. Akaryakıt, Sümerbank ürünleri,demir, şeker ve kâğıda yüzde 40-100 arasında değişen oranlarda zam yapıldı. ☞
28. Başbakan Ecevit, « Zamlar devredilen mirasın getirdiği yüktür » dedi. ☞

Nobel ödüllü Rus yazar Soljenitsin sürgünde

Soljenitsin, Alman yazar Heinrich Böll'ün (arkada) evinde bir basın açıklaması yaptı.

13 şubat - 1970 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Rus yazar Aleksandr Soljenitsin, ilk bölümü aralık 1973'te Paris'te basılan « Gulag Takım Adaları, 1918-1956 » adlı kitabı nedeniyle 12 şubatta tutuklandı. Vatana ihanetle suçlanan yazar, 13 şubatta SSCB yurttaşlığından çıkarılarak sürgüne gönderildi. Bir Aeroflot uçağıyla Batı Almanya'ya gelen Soljenitsin, Frankfurt Havaalanı'nda ünlü Alman yazar Heinrich Böll tarafından karşılandı.

İşyerleri gündüz çalışacak

23 şubat - Hükûmet, enerji tasarrufu için bir dizi önlem aldı. Buna göre bazı işyerleri ve dükkânlar hava aydınlık olduğu sürece çalışacak, sanayiciler hafta tatillerini pazardan başka güne kaydırabilecek.

2 milyon liralık kaçak sigara

16 şubat - Gümrük Muhafaza Başmüdürlüğü ekipleri, Baltalimanı Kanlıkavak semtindeki taşocaklarına yaptığı baskın sonucunda piyasaya değeri yaklaşık 2 milyon lira olan kaçak Amerikan sigarası ele geçirdi.

Afyonkarahisar'da haşhaş tarlasında ürün toplayan köylü kadınlar.

1974

Vakıf tesislerinde içki satışı yasaklandı

23 şubat - Millî Selamet Partili Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bir genelge göndererek kiraya verilerek turistik otel, eğlence yeri veya içkili lokanta olarak kullanılan vakıf tesislerinin sözleşmelerinin yenilenmemesini istedi.

CHP-MSP Hükûmeti güvenoyu aldı

7 şubat - Hükûmet programının Meclis'te görüşülmesine 4 şubatta başlandı. Görüşmeler sırasında Adalet Partisi, Demokratik Parti ve Cumhuriyetçi Güven Partisi güvenoyu vermeceklerini açıkladılar.
Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, geniş kapsamlı bir affın gerçekleşmesine de karşı olduğunu söyledi. En uzun eleştiriyi de Demirel yaptı. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit eleştiri karşısında, « Muhalefet, muhalefet bile olamamanın telaşı içinde » dedi. Türkiye Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Timisi, « Geçen dönemde mebus pazarlarının açıldığı unutulmamıştır » deyince Adalet Partililerin hışmına uğradı.
7 şubatta yapılan oylamada CHP-MSP Hükûmeti 126 ret ve 2 çekimser oya karşılık 235 kabul oyuyla Meclis'ten güvenoyu aldı. 76 milletvekilinin katılmadığı oylamada TBP Genel Başkanı Timisi ile 3 bağımsız milletvekili de hükûmete güvenoyu verdi.
Oylamadan önce dinleyiciler Millî Selamet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ı alkışladılar, bu durumu protesto eden muhalefet partileri ise oturumu terk etti.

Zamlar peş peşe geliyor

28 şubat - 6 şubatta elektriğe yapılan zamdan sonra, 25 şubatta akaryakıt, Sümerbank ürünleri, kâğıt, çimento, şeker ve demire yüzde 40-100 arasında değişen oranlarda zam yapıldı. Zamları Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan açıkladı.
Hükûmetin, iktidara gelişinden henüz bir ay sonra yaptığı bu zamlara büyük tepki geldi. Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Başbakan evvela zam yapılacağını ilan etmek, aradan bir süre geçtikten sonra da zam miktarını ilan etmekle haksız kazançlara sebep oldu. Bunu fahiş bir hata sayıyorum » dedi. 28 şubatta bu konuşmaya cevap veren Başbakan Ecevit, zam kararlarını « Zamlar devredilen mirasın getirdiği yüktür » biçiminde savundu.
Akaryakıta yapılan zam dolmuş, taksi ücretlerini etkiledi. Suyun metreküpüne de 97 kuruş zam geldi. Erbakan, « Zamlar ekonomik karar denetiminin bir parçasıdır » dedi. Gazete sahipleri kâğıt fiyatlarına yapılan zamların gözden geçirilmesini istediler.

Mart

2. CHP-MSP ortak af teklifi Meclis başkanlığına verildi.
2. Televizyon, çarşamba hariç haftada 6 gün yayın yapacak.
3. Havacılık tarihinin en büyük uçak kazası; THY'ye ait DC-10 tipi Ankara yolcu uçağı Paris'te düştü; 346 kişi öldü.
4. İstanbul'da elektriğin kilovatına 16,5 kuruş zam yapıldı.
9. İşverenlerin SSK'ya 1,5 milyar lira borcu olduğu açıklandı.
9. Tarım Bakanı Korkut Özal, haşhaş tohumu çimlenmesi yapılacağını bildirdi.
11. Biranın ruhsatsız yerlerde satışı yasaklandı.
14. Serbest piyasada kredi işlemlerinde faiz oranı yüzde 60'a yükseldi.
14. Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nin (Töb-Der) kapatılması için dava açtı.
16. AP, genel affı engelleyeceğini açıkladı.
18. Irak, ayaklanmacı Kürt lider Barzani'yi imha için 3 tümeni harekete geçirdi.
19. Haşhaş ekim kararı, ABD'nin sert tepkisini çekti.
20. Dünya Bankası, Ecevit hükûmetine tarıma ağırlık verilmesini önerdi.
21. Ticaret Bakanı Fehim Adak, ahlaka aykırılığı düşüncesiyle 3 turistik projeyi engelledi.
23. Başbakan Ecevit ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erbakan hükûmetin uyum içinde çalıştığını söyledi.
23. Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın mezarlarının başka bir yere nakli için izin verildi.
27. Meclis'te af görüşmeleri başladı.

Haşhaş ekimine ABD'den sert tepki

19 mart - Tarım Bakanı Korkut Özal'ın haşhaş ekimi için tohum çimlenmesine geçileceğini açıklaması ABD'den sert tepki gördü.
Korkut Özal'ın 9 marttaki bu açıklamasından sonra acele Türkiye'ye gelen Amerikalı yetkililer, Ankara'da Dışişleri Bakanı Turan Güneş'le görüştüler. Görüşme soğuk bir havada geçti; Amerikalılar Türkiye'nin tek taraflı bir uygulamaya girmesinin çok sert tepkiyle karşılanacağını, ABD yardımının bile kesilebileceğini söylediler.
Öte yandan Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Hükûmet haşhaş ekimini vaat etmiştir. Bu vaadini yerine getirecektir. Bunu yaparken Türkiye'nin diğer menfaatlerini de kollayabilmeyi başarmalıdır » dedi.
Bu gelişmelerden sonra 19 martta Meclis'te yaptığı açıklamada Millî Selamet Partili Tarım Bakanı Korkut Özal, « Hükûmet hükümranlık haklarını tam anlamıyla kullanmak kararındadır » dedi.

Cumhurbaşkanının maaşı artırıldı

30 mart - Meclis Bütçe Komisyonu, brüt 20 000 lira olan cumhurbaşkanlığı maaşının 43 166 liraya yükseltilmesini kabul etti. Böylece Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün eline ayda net 18 900 lira geçecek.
Öte yandan komisyonun CHP'li bazı üyeleri eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a özel makam otomobili tahsis edilmesini eleştirerek, kendisinin cumhurbaşkanlığı makamında layıkıyla oturmadığını söylediler.

Kürt lider Barzanî Irak askerleriyle çarpışıyor

18 mart - Kuzey Irak'ta ayaklanmacı Kürt lider Barzanî ile Irak hükûmet kuvvetleri arasında çıkan çatışma üzerine Türkiye, Irak sınırını kapattı. Irak, Kürt saldırıları üzerine 3 tümeni harekete geçirirken, Türk kuvvet komutanları da Irak sınırına giderek incelemelerde bulundular.

Dünya Bankası'nın önerisine tepkiler

29 mart - Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Dünya Bankası'nın « Türkiye tarıma ağırlık vermeli » şeklindeki raporuna sert tepki gösterdi. DPT yetkilileri, raporu hazırlayan Dünya Bankası raportörlerinin Türk ekonomisine dair bilgilerinin sınırlı olduğunu, Türkiye'nin tercihleriyle Dünya Bankası'nın tercihlerinin aynı olamayacağını belirttiler.

Ankara-Paris-Londra seferini yapan DC-10 tipi Ankara yolcu uçağının arka bagaj kapısının kopması sonucu düştüğü tespit edildi.

THY uçağı Paris'te düştü: 346 ölü

18 mart - Dünya sivil havacılık tarihinin en büyük kazalarından biri 3 martta yaşandı. Türk Hava Yolları'nın DC-10 tipi Ankara yolcu uçağı Paris'te Orly Havaalanı yakınlarında Ermenonville Ormanı'na düştü; kazada 346 kişi öldü. Uçak, Türkiye'den aldığı yolculara ek olarak Paris'ten aldığı 217 yolcuyla Londra'ya gidiyordu.

Kazaya neden olarak önce sabotaj ihtimali üzerinde duruldu, ancak araştırmalar sonucu kazanın, uçağın arka bagaj kapısının kopmasından meydana geldiği tespit edildi. 18 martta uçağın ses bantlarındaki konuşmalar açıklandı; pilotun, « Kabin patladı, uçağı toparlayamıyorum, irtifa kaybediyoruz » dediği duyuldu. Bu konuşmadan 70 saniye sonra düşen uçağın pilotlarının, olayda son derecede soğukkanlı davranarak uçağı kurtarmaya çare aradıkları anlaşıldı.

Uçağın yapımcısı Amerikan Douglas firması hatayı kabul ederek, tüm DC-10 tipi uçaklarını kontrole aldı.

Paris yakınlarında Ermenonville Ormanı'na düşen uçağın enkaz kaldırma çalışmaları.

Meclis, genel af konusunu tartışıyor

27 mart - Millet Meclisi genel af teklifini görüşmeye başladı. AP Genel Başkanı Demirel, af teklifinin Meclis ve Senato'da değiştirileceğini umduğunu söyledi. DP Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer ise teklifin kanunlaşmasını engelleyeceklerini bildirdi. Adalet Bakanı Şevket Kazan, aftan 50 000 kişinin yararlanacağını söylerken,. AP, DP ve CGP'liler çok sayıda değişiklik önergesi vererek af teklifini engellemeye çalıştılar. Öte yandan CHP'liler ve AP'liler kavga etti. Bu arada halen cezaevlerinde, 141. ve 142. maddelerden yargılanan 1 164 hükümlü ve 2 030 tutuklu bulunduğu açıklandı.

Ruhi Su beraat etti

29 mart - Söylediği türkülerle komünizm propagandası yaptığı iddia edilen ses sanatçısı Ruhi Su, yargılandığı Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraat etti.

Hilafetin kaldırılışı ile ilgili pulların basımı durduruldu

6 mart - Hilafetin kaldırılışının 50. yılı dolayısıyla PTT tarafından çıkarılması kararlaştırılan seri pulların basımı MSP'li bakanların önerisi üzerine durduruldu.

Hükûmet ruhsatsız bira satışını yasakladı.

1974

MSP'li Turizm Bakanı Adak: Turizm ahlaka zararlı

MSP'li Ticaret Bakanı Febim Adak.

21 mart - MSP'li Ticaret Bakanı Fehim Adak, inşaatı yarım kalmış 3 büyük turistik tesisin sermaye artırımı istemlerini geri çevirdi. Bakan bu konuda hazırlanan kararnameyi de, « Belki yapılacak tesisler birkaç milyon döviz getirecek, ama memleketin ahlak değerlerinden milyarlarca dolara satın alınamayacak kadarını götürecek » gerekçesiyle imzalamadı ve « Yatırımlarda ahlaka aykırı düşüncenin üzerinde durmak gerekir » görüşünü ileri sürdü.

MSP'li bakan bir heykeli kaldırttı

19 mart - İstanbul Karaköy'deki « Güzel İstanbul » heykeli, « Türk anasını hayasızca teşhir ediyor » gerekçesiyle, İçişleri Bakanı Asiltürk'ün emriyle kaldırıldı. Sanatçılar olayın üzücü hatta kuşku verici olduğunu söylediler.

DP Genel Sekreteri Sükan: Demokratik ülkelerde sol olabilir

6 mart - Demokratik Parti Genel Sekreteri Faruk Sükan, partisinin İstanbul İl Merkezi'nde bir basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısı sırasında gazeteciler tarafından kendisine yöneltilen bir soru üzerine Sükan, « Demokrasiyle yönetilen ülkelerde elbetteki Anayasa'yla tespit edilen sınırlar içinde kalmak şartıyla sol olabilir » dedi. Demokratik Parti Genel Sekreteri Faruk Sükan ayrıca, partisinin kapılarının millet nazarında hüküm giymiş kişiler dışında herkese açık olduğunu belirtti.

Nisan

2. Meclis, eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifini kabul etti.
3. Meclis'te genel af görüşülürken AP'lilerle CHP'liler kavga etti.
4. AP Bitlis Senatörü Kâmran İnan, Ortak Pazar'ın Türkiye'ye önem vermediğini söyledi. ☞
10. Genel af teklifi, Meclis'te kabul edildi. ☞
16. Eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifi Senato'da kabul edildi.
16. Türkiye, ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'e haşhaş ekimine başlanacağını bildirdi.
16. Başbakan Ecevit, « Adalet Partisi yönetimi ülkede bunalım kışkırtıcılığı yapmıştır » dedi. ☞
18. İşadamı Vehbi Koç, yatırımların durduğunu, bu nedenle devletin vergi gelirlerinin düşeceğini söyledi.
18. Senato Komisyonu'nda 141. ve 142. maddeler af kapsamı dışında bırakıldı.
18. Kuzey Irak'ta saldırıya geçen Kürtler bağımsızlık ilanına hazırlanıyor.
20. Başbakan Ecevit, « Muhalefet, af teklifini tanınmaz hale getirdi » dedi.
21. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erbakan, kızlar için imam hatip okullarının açılacağını söyledi.
21. CHP'den istifa eden Erzurum Milletvekili Giyasettin Karaca, AP'ye katıldı.
27. Genel af teklifi Senato'da değiştirilerek kabul edildi. ☞
28. 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, tabiî senatörlüğü kabul etmedi. ☞
29. Irak tankları yanlışlıkla Türk köylerine ateş açtı; 3 kişi öldü. ☞
29. Karayolları Genel Müdürü Atalay Coşkunoğlu, görevinden alındı.

ÖLÜM

2. Fransa Cumhurbaşkanı Georges Pompidou.

Ferruh Bozbeyli: Siz komünistleri affetseniz de onlar sizi affetmez

7 nisan - Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, partisinin Kınkkale İlçe Kongresi'nde yaptığı konuşmada, hükûmetin 141. ve 142. maddeleri af kapsamına almasını kınadı.
Bozbeyli, « Muhalefetin bütün gayretlerine rağmen CHP ile MSP'lilerin bu maddelerden suç işleyenleri de affettiklerini belirterek, « Bu devletimizin hesabına üzücü ve korkunç bir neticedir. Siz komünistleri affetseniz de onlar sizi affetmez » dedi.

Suudî Arabistan: İslam Birliği'ne tam üye olun

27 nisan - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan başkanlığında yürütülen Türkiye - Suudî Arabistan görüşmeleri sona erdi. Görüşmeler sonucu Suudî Arabistan, Türkiye'nin İslam Birliği'ne tam üye olmasını istedi. Suudî Arabistan ayrıca Türkiye'ye, 5 milyon tondan başlamak üzere 5 yıl süreyle artan miktarlarda petrol verecek.

AET Türkiye'yi dışlıyor

4 nisan - Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlamento Komisyonu'nun Batı Berlin'deki toplantısına katılan Türk heyetinin başkanı AP Bitlis Senatörü Kâmran İnan, Ortak Pazar'ın Türkiye'yi dışladığını söyledi. İnan, « Ortaklarımız Türkiye'yi üçüncü bir ülke gibi düşünüyorlar. Oysa Türkiye diğer ülkelerden farklı bir muameleye layık » dedi.

Iraklılar yanlışlıkla Türklere ateş açtı

29 nisan - Kuzey Irak'ta ayaklanmacı Kürt lider Barzanî'nin işgali altındaki Zaho'yu geri almak için hücuma geçen Irak ordusuna bağlı tanklar yanlışlıkla bir Türk köyüne ateş açtı; olayda 3 Türk hayatını kaybederken, 3 kişi de yaralandı.
İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk mermilerin hedeften saptığını, olayın Türkiye'ye yönelik bir saldırı olmadığını söyledi. Dışişleri Bakanı Turan Güneş de Irak sınırında cereyan eden olayların Türkiye'yi ilgilendirmediğini, Türkiye'nin Irak hükûmeti ile Kürtler arasındaki çatışmayı yalnızca sınırın güvenliği açısından izlediğini açıkladı.

1974

Celal Bayar, tabiî senatörlük önerisini kabul etmedi

28 nisan - Senato Başkanı Tekin Arıburun, 25 nisanda 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a bir mektup göndererek Senato'ya tabiî üye olarak katılabileceğini bildirdi.
Senato Başkanı Arıburun'un bu teklifi diğer üyeler arasında tartışmaya yol açtı, Senato'nun kararı olmaksızın başkanın böyle bir davet yapamayacağı ileri sürüldü.
Yaş haddi nedeniyle idamdan kurtulan ve daha sonra aftan yararlanarak özgürlüğüne kavuşan Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, eski Demokrat Partililere siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifinin nisan ayı başında Meclis ve Senato'da kabul edilerek kanunlaşması sonucu, eski cumhurbaşkanlarına tanınan tabiî senatör olma hakkını elde etmişti.
Bir açıklama yaparak tartışmayı noktalayan 3. Cumhurbaşkanı Bayar, « Tabiî senatörlük ve benzeri sıfatların gerçek demokrasi esaslarıyla telifini güç buluyorum. Bu konuda samimi olarak bağlı bulunduğum görüş, düşünce ve inancıma sadık kalmak kararındayım. Bu sebepten Anayasa'nın 70. maddesiyle bana verilen görevi deruhte edemeyeceğimden 77. maddedeki vecibenin yerine getirilmesi maksadıyla vaki davete uymaya mahal kalmamıştır » dedi.

Bayar, tabiî senatörlük hakkını kullanmadı.

Demirel-Ecevit arasında söz düellosu

16 nisan - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Bülent Ecevit ile Adalet Partisi Genel Başkanı Demirel arasında söz düellosu başladı. Demirel'in kâğıda yapılan zammı eleştirerek koalisyonun uzun ömürlü olmayacağını söylemesi CHP'lileri kızdırdı. Ecevit Demirel için, « Adalet Partisi yönetimi ülkede bunalım kışkırtıcılığı yapmıştır » dedi ve Demirel'in bu konuşmalarla partisi içindeki huzursuzluğu gidermeye çalıştığını ileri sürdü. Demirel de Ecevit'in bu konuşmasını karşılıksız bırakmayarak, « Biz ikaz görevimizi yapıyoruz. Sayın Ecevit'in idaresindeki devlet treni her an raydan çıkabilir » dedi. Demirel, seçim meydanlarında halka vaatlerde bulunan Ecevit'in tamamen ters yönde hareket ederek güven ve itibarını yitirdiğini de ileri sürdü.

Fransa Cumhurbaşkanı Georges Pompidou öldü.

Genel af teklifi Senato'da değiştirildi

27 nisan - Senato genel kurulu genel af öngören kanun teklifini değiştirerek kabul etti. 10 nisanda Meclis'te 185'e karşı 207 oyla kabul edilen kanun teklifi görüşülmek üzere Senato'ya gönderilmiş, 18 nisanda Senato Anayasa ve Adalet Komisyonu kanun teklifinde, 141. ve 142. maddelerden mahkûm olanları af kapsamı dışında bırakacak şekilde değişiklikler yapmıştı. CHP ve MSP'lilerin azınlıkta olduğu Senato bu değişik metni benimsedi. Bu durumda kanun teklifi Meclis'te yeniden ele alınacak.
Yapılan değişiklik üzerine Başbakan Ecevit, muhalefetin yasayı tanınmaz hale getirdiğini söyledi. MSP'li İçişleri Bakanı Asiltürk, affın Meclis'te kabul edildiği gibi çıkacağını, bunda kararlı olduklarını belirtti.

Mayıs

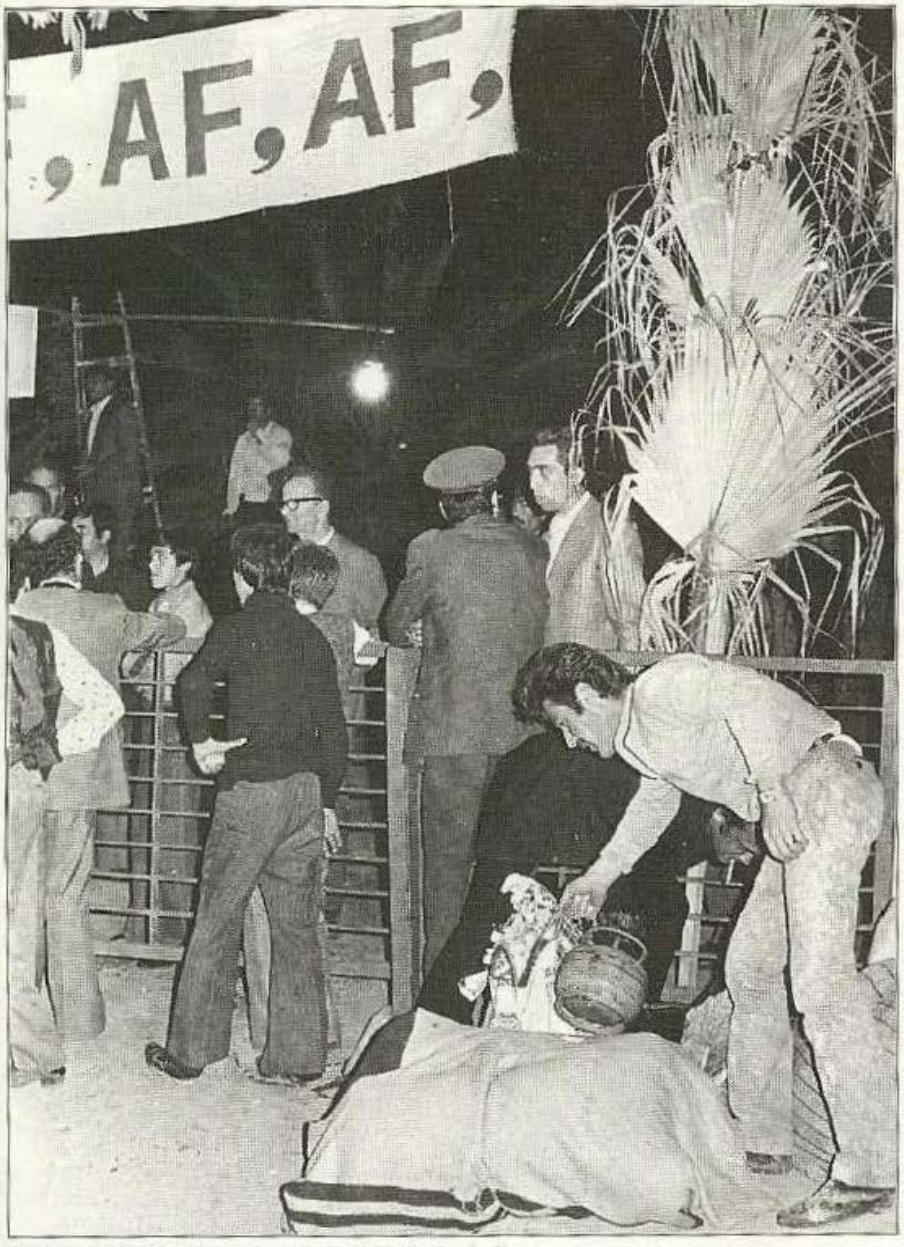
2. DP Mardin Milletvekili Ahmet Türk, CHP'ye girdi.
7. « Komandolar », İstanbul'da Site ve Kadırga öğrenci yurtlarını bastı.
9. İstanbul'da Atatürk Öğrenci Yurdu'nda çatışma; 20 öğrenci yaralandı.
10. Öğrenci çatışmaları Bakanlar Kurulu'nda ele alındı.
11. 1974 yılı bütçesi Senato'da muhalefetin oylarıyla reddedildi.
11. Zeytinyağına yüzde 20 zam yapıldı.
12. AP, CGP ve MHP, « komünizm tehlikesi »nden söz ederek hükûmeti eleştirdi.
13. Türk lirasının Amerikan doları karşısındaki değeri 50 kuruş yükseltildi.
14. Genel af, Meclis'ten çıktı; 141. ve 142. maddeler kapsam dışı bırakıldı.
15. AP Genel Başkanı Demirel, CHP ve MSP'nin af teklifine sahip çıkmadıklarını söyledi.
18. Aftan yararlananların tahliyesine başlandı.
18. Bazı CHP'liler, Meclis'te CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu'ya saldırdılar.
19. Cumhurbaşkanı Korutürk, « Gençleri bölmeye çalışmak vatana ihanettir » dedi.
19. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « Bayar'ın öncülüğünde bir millî cephe kurulması gereğine inanıyoruz » dedi.
20. THKP-C davasında yargılanan ve 2 yıldır tutuklu olan sinema sanatçısı Yılmaz Güney genel aftan yararlanarak tahliye edildi.
23. AP Genel Başkanı Demirel, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la görüştü.
26. MSP il başkanları partinin izlediği politikayı onayladı; Erbakan, « Koalisyon sürecek » dedi.
29. Ege'de petrol arayacak Çandarlı gemisi denize açıldı.

ÖLÜM

25. Tiyatro sanatçısı Ulvi Uraz.

Genel af: 141. ve 142. maddeler kapsam dışı

26 mayıs - Binlerce kişinin umut bağladığı af yasası 14 mayısta Meclis'ten çıktı, ancak 141. ve 142. maddelerin kapsam dışı bırakılması yeni bir siyasî bunalıma neden oldu. MSP'den ikisi bakan olmak üzere 20 parlamenter AP-DP-CGP işbirliğine katılarak bu maddelerin kapsam dışı kalmasını sağladı. Ecevit, MSP'nin hükûmet programına aykırı davranışı dolayısıyla ortaya çıkan bu durum için grubun karar vermesini istedi. Demirel ise, CHP ve MSP'nin af teklifine sahip çıkmadığını ileri sürdü ve oylamada Adalet Bakanı Turgut Kazan'ın salonda bulunmadığını söyledi. Kişisel eğiliminin çekilmek olduğunu ve koalisyon ortakları arasında güven bunalımı doğduğunu söyleyen Ecevit'in bu görüşünü CHP Parti Meclisi 19 mayısta onayladı. Daha sonra bütçe çıkana kadar hükûmetten ayrılmama eğilimi ağırlık kazandı. Bu arada Ecevit ve Erbakan 141. ve 142. ile 163. maddelerin değiştirilmesi için çalışma yapılmasını kararlaştırdılar. Bu arada CHP'nin, af kanununun 141. ve 142. maddelerle ilgili 5. maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağı öğrenildi.

Genel afla birlikte cezaevlerinden tahliyeler başladı.

Hacı Ali Demirel davayı kaybetti

1 mayıs - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel, *Günaydın* gazetesi aleyhine açtığı 100 000 liralık tazminat davasını kaybetti.
Günaydın gazetesinde Hacı Ali Demirel'in, ağabeyinin iktidarda olduğu 1967-1970 arasında Ziraat Bankası, Emlak Kredi Bankası ve Vakıflar Bankası'ndan toplam 26 milyon lira kredi aldığına dair bir yazı çıkmıştı.
Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel ise yaptığı açıklamada, söz konusu bankalardan aldığı kredi miktarının 26 milyon lira değil 19 milyon lira olduğunu söylemiş ve Günaydın gazetesi aleyhine 100 000 liralık hakaret davası açmıştı.

Erbakan'ın Arabistan gezisi eleştirildi

4 mayıs - Necmettin Erbakan'ın Suudî Arabistan gezisinde, mahallî kıyafetlerle dinî yerleri ziyaret etmesini eleştiren İnan, « Laikliği feda ederek dünyanın bütün petrolleri alınsa bile sonunda zararlı biz çıkarız » dedi.

Feyzioğlu Meclis'te saldırıya uğradı

18 mayıs - Meclis'teki konuşmasında, CHP kurultayında komünist marşı Enternasyonal'in söylendiğini belirten CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu, CHP milletvekillerinin saldırısına uğradı. Gaziantep Milletvekili Mustafa Güneş ve Burdur Milletvekili Ali Sanlı, Turhan Feyzioğlu'yu yumrukladı.

Yurtlara « komando » baskınları

19 mayıs - Tunceli Öğretmen Okulu'nda 4 mayısta çıkan olaylarda 1 öğrenci yaralandı, 400 öğrenci ise okulu terk etti. Bu olayı 6 mayısta İstanbul'da « komandolar »ın Atatürk Öğrenci Yurdu'nu basmaları takip etti. Olay sırasında 20 öğrenci yaralandı. « Komandolar » bir gün sonra da yine İstanbul'da Site ve Kadırga öğrenci yurtlarını bastılar. Çıkan çatışmada 2 öğrenci yaralandı. Olaylar 10 mayısta Bakanlar Kurulu'nda ele alındı. Başbakan Ecevit, « Çocuklarımızı kötü emellerine alet edemeyecekler » açıklamasını yaparken, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk 19 Mayıs mesajında, « Gençleri bölmeye çalışmak vatana ihanettir » dedi. Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, « Olayların kaynağı bulunacaktır » diye güvence verirken, Başbakan Ecevit de, « Affa karşı olanlar umutlarını kargaşaya bağladı » dedi.

İstanbul'a gelen Başbakan Demirel Celal Bayar'ı evinde ziyaret etti ve birlikte akşam yemeği yediler. Yemeğe katılanlar: (ayakta birinci sıra, soldan sağa) Nahit Menteşe, Baba Akşit, Orhan Fersoy, Seyfi Öztürk, Önal Şakar, Selahattin Kılıç; (oturanlar) Süleyman Demirel, Celal Bayar, İ. Hakkı Tekinel, Sadettin Bilgiç.

91 yaşındaki Celal Bayar'ın öncülüğünde sol iktidara karşı millî cephe hazırlıkları

23 mayıs - DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı 18 mayısta ziyaret etti ve ziyaret sonrası, « Bayar'ın öncülüğünde bir millî cephe kurulması gerektiğine inanıyoruz » dedi. Bayar'ı 23 mayısta da AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ziyaret etti. Demirel, « Bütün ömrünü memleket hizmetine vermiş, mümtaz ve muhterem bir zattır » diyerek, 16 mayısta 91. yaş gününü kutlayan Bayar'ın elini öptü. Demirel, sol iktidara karşı bir cephe kurabileceklerini açıkladı. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan da koalisyon ortağı olmasına rağmen, Celal Bayar öncülüğünde AP-DP-CGP birleşmesini memnunlukla karşıladığını belirtti.

THKP-C davasında yargılanan ve 2 yıldır tutuklu olan sinema sanatçısı Yılmaz Güney genel affan yararlanarak tahliye edildi.

Haziran

1. CHP, af kanununun 5. maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
1. Mobil ve BP, Türkiye'ye petrol ithalatını durdurdu.
1. Havagazına 50 kuruş zam yapıldı; gazın metreküpü 125 kuruş oldu.
2. Türkiye, Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkarmasına sert tepki gösterdi.
3. 20 temmuz 1967'de Fransa'nın Nice şehrinde ölen ünlü ressam Fikret Mualla'nın kemikleri yurda getirildi.
3. Hükûmet, Mobil ve BP petrol şirketlerini uyardı.
6. AP Genel Başkanı Demirel, « Hükûmetin gitmesi kalmasından daha iyi olacak » dedi.
11. Meclis hafta tatilinin cuma gününe alınması teklifini reddetti.
12. Hükûmet, Ataş Rafinerisi'nin devletleştirileceğini açıkladı.
17. Mobil ve BP, hükûmetin istediği koşulları kabul etti.
18. Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkındaki gensoru önergesi Meclis'te reddedildi.
22. Anayasa Mahkemesi raportörleri, 141. ve 142. maddelerin af kapsamı dışında bırakılmasını Anayasa'ya aykırı buldu.
22. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi kuruldu.
26. Başbakan Ecevit, Yunanistan başbakanıyla Brüksel'de görüştü.
28. Asgarî ücret Türkiye'nin her yerinde aylık 1 200 lira olarak belirlendi.
28. Başbakan Ecevit, « Yunan ulusu kimin barıştan yana olduğunu öğrenmiştir » dedi.
29. CHP Kurultayı'nda CHP'nin « demokratik sol parti » olduğu alkışlarla kabul edildi.

ÖLÜM

17. Siyaset adamı Refik Koraltan.

Meclis'te gensoru kavgası

18 haziran - Millî Eğitim Bakanı hakkındaki gensoru önergesi Meclis'te reddedildi. 6 haziranda AP, DP, CGP ve MHP milletvekilleri, CHP'li Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkında, « icraatının millî olma vasfına uymadığı » iddiasıyla gensoru açılmasını istemişler, bu konuda Başbakan Ecevit, « Bu gensoru Üstündağ için değil, hükûmet için verilmiştir » demişti. Önergenin görüşülmesine 13 haziranda başlandı, ancak oturum « kanlı » sona erdi. Tekme ve yumruğun konuştuğu, ayakkabı ve çantaların havada uçuştuğu kavgada DP'den Rasim Cinisli ve İbrahim Tekin, CHP'den Abdülbaki Cartı'nın başları yarıldı. Ertelenen görüşmeye 18 haziranda devam edildi, önergenin gündeme alınması 202 kabul oyuna karşılık, 231 ret oyuyla reddedildi. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan oylamayı, « Oylama sonucu, MSP'nin güvenilir bir dost olduğunu ispat etti » diyerek değerlendirdi.

Hükûmet tarafından devletleştirileceği açıklanan Mersin'deki Ataş Rafinerisi.

Demirel'in Alman gazetesine verdiği demeç kınandı

22 haziran - Almanya'da yayımlanan *Frankfurter Allgemeine* gazetesinin muhabiri Hans Kruger'in Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'den aldığı demeci yayımlaması tartışmalara neden oldu.

Alman gazetesi Süleyman Demirel'in demecini, « Demirel savaş tehlikesine karşı ikazda bulunuyor. Muhalefet, hükûmetin sorumsuz dış politikasını eleştiriyor » başlığı altında verdi. Cumhuriyet Halk Partililer, Demirel'in, hükûmetin Yunanistan'a karşı izlediği politikanın karşısında tutum almasını kınayarak, « Bir ana muhalefet partisi liderinin, hükûmeti yıpratmak uğruna ulusal çıkarlar ve onurlu devlet anlayışıyla bağdaşmayan bir demecine ilk defa tanık oluyoruz » dediler.

Bunun üzerine bir düzeltme yapma gereğini duyan Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel bu sözlerin kendisine ait olmadığını ileri sürünce, haberi yazan Alman gazeteci zor duruma düştü.

Türk-Yunan görüşmesi sonuç vermedi

28 haziran - Başbakan Bülent Ecevit, 26 haziranda Yunanistan Başbakanı'yla Brüksel'de 3,5 saat süren bir görüşme yaptı. Görüşme sonrası Yunanistan'ın öne sürdüğü hiçbir öneriye olumlu bakmadıklarını açıklayan Ecevit, « Ege'de meşru haklarımızı kullanmaya kararlıyız. Yunan halkı da kimin barıştan yana olduğunu anladı » dedi.

Mobil ve BP sonunda boyun eğdi

17 haziran - 1 haziranda Türkiye'ye petrol ithalatını durduran Amerikan Mobil ve İngiliz BP petrol şirketleri, hükûmetin ısrarlı tutumu üzerine eski fiyattan petrol ithal ederek eski fiyattan üretim yapmayı kabul etmek zorunda kaldı.

İki petrol şirketi bu kararı almadan önce uzun süre direndiler, hatta Türkiye'ye yaptıkları petrol ithalatını bile durdurdular. Ancak 12 haziranda Ataş Rafinerisi'nin devletleştireceğinin açıklanması üzerine hükûmetin isteklerini kabul ettiler.

« Bir Avuç Gökyüzü » toplatıldı

24 haziran - Çetin Altan'ın « Bir Avuç Gökyüzü » adlı kitabı müstehcen olduğu gerekçesiyle toplatıldı. Toplatma kararı tepkilere yol açtı. Çetin Altan, « Kitabım Anayasa çiğnenerek toplattırıldı » derken, Barolar Birliği Başkanı Profesör Faruk Erem, « Bilim ve sanat müstehcen sayılamaz hükmü kanunlara konulmalı » önerisini yaptı. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ise, « Fikir özgürlüğü demek ahlak bozucu yayın demek değildir » görüşünü ileri sürdü. MSP'li Adalet Bakanı Şevket Kazan da, « Müstehcen neşriyat konusunda hiç kimseye taviz verilmeyecek » dedi.

Paris'te ölümünden 7 yıl sonra naaşı yurda getirilen ünlü Türk ressam Fikret Mualla.

1974

Necmettin Erbakan: Çocuklara, Cenab-ı Hakk'a şükür duası öğretilecek

28 haziran - Millî Selamet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan, partisinin düzenlediği kapalı salon toplantısında önümüzdeki ders yılından itibaren bütün okullarda zorunlu ahlak derslerinin konulacağını açıklayarak, « Bu derslerde bizim çocuklarımıza, sofrada çatal-kaşık nasıl tutulur gibi uydurma şeyler değil, Cenabı Hakk'a şükür duası öğretilecek » dedi.
Millî Selamet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan daha sonra manevî alanda yapılan çalışmalardan bahsederek müstehcen yayın konusunda bir kanun teklifini Meclis'e verdiklerini belirtti.

Refik Koraltan öldü

Demokrat Parti'nin kurucularından Refik Koraltan 1950-1960 arasında kesintisiz 10 yıl TBMM başkanlığı yaptı.

17 haziran - TBMM eski başkanlarından Refik Koraltan, 85 yaşında İstanbul'da öldü. Birinci Meclis'te Konya milletvekili olarak görev yapan Koraltan, 1946 yılında Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fuad Köprülü'yle birlikte Demokrat Parti'nin kurucuları arasında yer aldı ve 1950-1960 yılları arasında kesintisiz 10 yıl TBMM başkanlığı yaptı. 27 Mayıs İhtilali'nden sonra Yassıada'da yargılanan ve ölüm cezasına çarptırılan Koraltan'ın cezası Millî Birlik Komitesi tarafından müebbet hapse çevrildi. Daha sonra aftan yararlanan Koraltan serbest bırakıldı.

Temmuz

1. Dışişleri Bakanı Turan Güneş, « Demirel Türkiye'nin haklarını savunmasını engelleyecek bir davranış içinde » dedi. ☞
1. Hükûmet, 6 ilde haşhaş ekimi yasağını kaldırdı.
2. Anayasa Mahkemesi, genel af kanununun 5. maddesini iptal etti; fikir suçları da af kapsamına girdi. ☞
6. AP Genel Başkanı Demirel, Anayasa Mahkemesi'ni rejim bunalımı yaratmakla suçladı. ☞
12. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi; aftan yararlananların tahliyesine başlandı. ☞
15. Kıbrıs'ta darbe; Cumhurbaşkanı Makarios devrildi, yerine Nikos Sampson getirildi. ☞
16. Cumhurbaşkanı Korutürk, Meclis'i olağanüstü toplantıya çağırdı. ☞
16. Başbakan Ecevit Londra'ya giderek İngiltere Başbakanı Wilson'a Kıbrıs'a ortak müdahale önerdi. ☞
19. Türk çıkarma gemileri Akdeniz'e açıldı. ☞
20. Türk Ordusu Kıbrıs'a çıktı; Rum direnişi kırıldı. ☞
20. Hükûmet 15 ilde sıkıyönetim ilan etti: Ankara, İstanbul, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Antalya, Adana, Hatay ve İçel.
21. Kuzey Kıbrıs kıyıları ve Girne limanı tamamen Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kontrolüne geçti.
22. Kıbrıs'ta ateşkes kabul edildi. ☞
22. Yunan cuntasının işbaşına getirdiği Nikos Sampson, cumhurbaşkanlığı görevinden istifa etti.
24. Türkiye'nin Barış Harekâtı'nda bir muhripile, 2 uçak kaybettiği açıklandı. ☞
24. Yunanistan'da sivil yönetime geçiş; Fransa'dan dönen Karamanlis yeni hükûmeti kurdu. ☞
25. Kıbrıs için Cenevre'de görüşmeler başladı. ☞

Türk askeri Kıbrıs'ta

30 temmuz - Kıbrıs'taki Nikos Sampson darbesi Türkiye'nin adaya müdahalesiyle sonuçlandı ve Kıbrıs Barış Harekâtı başladı.
15 temmuzda Kıbrıs'ta Yunanlı subayların yönettiği Ulusal Muhafız Örgütü Cumhurbaşkanı Makarios'u devirdi ve EOKA-B önderi Nikos Sampson'u cumhurbaşkanı ilan etti. Adadaki İngiliz üssüne sığınan Makarios, Kıbrıs'ı terketmek zorunda kaldı. Darbeyi, adanın Yunanistan'a katılması (Enosis) yolunda bir girişim şeklinde değerlendiren Türkiye, İngiltere'ye, iki garantör devlet olarak birlikte müdahaleyi önerdi. Ancak 16 temmuzda Londra'da İngiltere Başbakanı Wilson'la görüşen Başbakan Ecevit eli boş döndü, Wilson aceleden yana değildi.
18 temmuzda TBMM olağanüstü toplanarak Kıbrıs'taki darbeyle ortaya çıkan durumu görüştü. Aynı gün ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın özel temsilcisi olarak Ankara'ya gelen Joseph Sisco'nun Atina nezdindeki girişimlerinden bir sonuç alınamayacağı da anlaşılınca, 19 temmuzda Türk çıkarma gemileri Akdeniz'e açıldı. 20 temmuz sabahı saat 05.00'te Türk birlikleri Kıbrıs'a karşı bir çıkarma ve hava indirme harekâtı başlattı.
Girne'nin 10 km batısına çıkarma yapılırken, Beşparmak Dağları'na da 2 000 komando indirildi. Rum direnişini kıran Türk birlikleri hedeflerine doğru ilerlerken, adadaki Yunan alayı cüretli bir girişimde bulunarak adada görevli Türk alayına saldırdı, ancak püskürtüldü. 22 temmuz saat 17.00'de, Birleşmiş Milletler'in çağrısına uyarak ateşkes ilan edildiğinde öngörülen hedeflere ulaşılmış, Girne çevresinde bir köprübaşı tutulmuştu.
Harekât sırasında Türkiye 57 şehit verdi, 184 kişi yaralandı. Bu arada haberleşmedeki aksaklıklar yüzünden Kocatepe muhribi yanlışlıkla Türk uçakları tarafından batırıldı.
Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ilk sonucu 23 temmuzda Lefkoşa'da Nikos Sampson'un devrilmesi ve yerini Klerides'in almasıydı. Aynı gün Atina'da Cumhurbaşkanı Gizikis hükûmet kurması için siyasî mülteci olarak Paris'te yaşayan Konstantin Karamanlis'i Yunanistan'a çağırıyordu. Konstantin Karamanlis tarafından kurulan sivil hükûmet ertesi gün göreve başladı.
25 temmuzda Kıbrıs'ta barışı görüşmek üzere Türk, İngiliz ve Yunan dışişleri bakanları ile Kıbrıs Türk ve Rum toplumları temsilcileri Cenevre'de bir araya geldiler.
30 temmuza kadar süren görüşmeler sonunda taraflar Türk birliklerinin 30 temmuz akşamı bulundukları yerde kalması ve görüşmelere 8 ağustosta devam edilmesi konusunda anlaştılar.
Dışişleri Bakanı Turan Güneş yaptığı basın toplantısında, « Ne istedikse kabul ettirdik » derken Başbakan Ecevit, « Silahlı Kuvvetler'in başarısı diplomatik alanda da pekiştirildi » şeklinde bir açıklama yaptı.

Kıbrıs'a çıkan Türk birlikleri Rum direnişini kırarak adadaki mücahitlerle buluştu (üstte). Çıkarma gemileriyle adaya getirilen Türk tankları Limasol, Mağusa ve Baf'tan herhangi bir ciddî direnişle karşılaşmadan adanın içlerine doğru ilerlerken (sağda); Türk askerleri çıkarma harekâtında kullanılan tekneleri kıyıya bağlarken (sağda altta). Kıbrıs'ta Türk düşmanlığını sürdüren ve yıllardır kanlı olayların yaratıcısı oldukları artık dünya kamoyunca bilinen Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios ve onu bir darbeyle deviren Nikos Sampson iyi günlerinde bir arada görülüyorlar (en altta).

1974

Turan Güneş'ten Demirel'e eleştiri

1 temmuz - Dışişleri Bakanı Turan Güneş, muhalefetin dış politika hakkında genel görüşme açılması isteğiyle ilgili olarak, « Türkiye'de dış politika parti çatışmalarının dışında kalır ve böylece millî bir politika mahiyetini alırdı. Demirel, Türkiye'nin haklarını savunmasını engelleyecek bir tutum sergilemektedir. Demirel'in bu tutumuyla Adalet Partisi'nin millî davalarda milletin yanında olduğunu söylemek hakkı kaybolacaktır » dedi.

Anayasa Mahkemesi affın kapsamını genişletti

13 temmuz - Anayasa Mahkemesi, 2 temmuzda Genel Af Kanunu'nun 5. maddesinin a fıkrasını Anayasa'ya aykırı bularak iptal etti. Böylece kapsam dışı kalan 141., 142., 146. ve 149. maddeler de af kapsamına alındı ve 12 yıllık ceza indiriminden faydalanan mahkûmların serbest bırakılmaları sağlandı. CGP Genel Başkanı Feyzioğlu, Meclis'in « Hayır » dediğine hiçbir makamın « Evet » diyemeyeceğini söyleyerek karara karşı çıktı. Anayasa Mahkemesi kararının *Resmî Gazete*'de yayımlandığı 12 temmuzda tahliyeler başladı. Demirel, 13 temmuzda Anayasa Mahkemesi'ni Anayasa'yı ihlal etmekle suçladı ve bu konuda bir gensoru vereceklerini açıkladı.

Kissinger: Öğrencim Ecevit beni üzdü

4 temmuz - Moskova dönüşü Brüksel'de bir basın toplantısı düzenleyen ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, Türkiye'nin afyon ekimini başlatmasının Amerika tarafından son derece olumsuz karşılandığını söyledi.
Milliyet gazetesinin sorusuna, Ecevit'le olan ilişkilerini anlatarak başlayan Kissinger, « Bildiğiniz gibi Ecevit benim öğrencimdir. Öğretmen ile öğrencisi arasında tam bir görüş olmaması insana çifte acı veriyor » dedi.

MSP'li Adalet Bakanı Kazan: Çıplak göğüs resmi basan dergiler toplattırılacak

11 temmuz - MSP'li Adalet Bakanı Şevket Kazan, içinde çıplak göğüs fotoğrafı bulunan yabancı dergileri toplattıracağını açıkladı. Şevket Kazan, « Yabancı dergilerin yayın müdürleri hakkında tahkikat açamadığımız için, mecburen bu dergileri toplatma yoluna gidiyoruz » dedi.

Ağustos

1. Cumhurbaşkanı Korutürk, Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan dolayı hükûmeti ve orduyu kutladı.
3. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erbakan, « Kıbrıs için çözüm kesin olmalı » dedi.
6. ABD Temsilciler Meclisi, Türkiye'ye yardımın kesilmesini şartlı kabul etti.
7. Cenevre'de yapılacak Kıbrıs görüşmelerine katılacak Türk heyeti İsviçre'ye gitti.
8. Kıbrıs'la ilgili barış görüşmeleri başladı. ☞
8. ABD Başkanı Nixon, Watergate Skandalı'ndan dolayı istifa etti. ☞
10. Başbakan Ecevit, parti liderlerine hükûmetin Kıbrıs konusundaki tezi hakkında bilgi verdi. ☞
10. ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, Türkiye'nin Kıbrıs için barışçı çabalarını övdü.
12. Oramiral Hilmi Fırat, Deniz Kuvvetleri komutanlığına atandı.
14. Kıbrıs'ta ikinci harekât başlatıldı. ☞
15. Türk birlikleri Magosa'ya girdi. ☞
16. Türk ordusu, Lefke-Magosa hattını ele geçirdi. Kıbrıs'ın yüzde 40'ı kontrol altına alındı. ☞
19. Kıbrıs'ta Rumlar, ABD Büyükelçisi Roger Davies'i öldürdü.
19. Antalya, Muğla, Aydın, Manisa ve Tekirdağ'da sıkıyönetim kaldırıldı.
27. Kıbrıs'ta yaralanan gazeteci Adem Yavuz kurtarılamayarak öldü.
28. Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı elektrik üretmeye başladı. ☞
29. Maliye Bakanı Deniz Baykal 1 milyon ton buğday ile bitkisel yağ ithal edileceğini açıkladı.
30. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erbakan, « Koalisyon Kıbrıs sorunundan doğan güçlükleri yener » dedi.

ÖLÜM

8. Tiyatro sanatçısı İsmail Galip Arcan.

Ecevit'ten liderlere Kıbrıs brifingi

10 ağustos - Başbakan Bülent Ecevit, parti liderlerine Kıbrıs konusundaki son gelişmeler hakkında bilgi verdi. Toplantıda AP Genel Başkanı Süleyman Demirel hiçbir görüş bildirmedi. Önceki toplantıda Kıbrıs'ta ABD'ye sorulmadan girişilecek bir operasyonun « macera » olduğunu söyleyen Demirel, toplantı sonrası gazetecilerin sorularına, « Başbakan bilgi verdi. Bütün söyleyeceğim bundan ibaret » şeklinde cevap verdi.

Tiyatrocular kaçakçılık iddiasıyla yakalandı

7 ağustos - « Ne Çıkarsa Bahtıma » adlı oyunu sergilemek üzere Anadolu turnesine çıkan tiyatro oyuncusu Lale Oraloğlu ve arkadaşı Zerrin Yüce, Ağrı'nın Doğubeyazıt İlçesi yakınlarında fazla miktarda kaçak eşyayla yakalanarak gözaltına alındılar. Doğubeyazıt'tan Ağrı'ya giderken otomobilleri polislerce yolda durdurulan ve yapılan aramada bagajında çok miktarda kaçak eşya bulunan sanatçılar, götürüldükleri karakolda, « Bu eşyaların kaçak olduğunu bilmiyorduk. Sadece birkaç dostumuza hediyelik almıştık. Başımıza bu da mı gelecekti? » diyerek ağladılar.

Ecevit, miğferli kartpostallarını toplattırdı

28 ağustos - Kıbrıs Barış Harekâtı'nı anlatan ve Başbakan Ecevit'i miğferli olarak gösteren kartpostallar, Ecevit'in ricası üzerine sahibi tarafından toplatıldı. Ecevit, kendisini başında miğferle savaşçı gibi gösteren kartpostalın Kıbrıs Barış Harekâtı'nın felsefesine ters düştüğünü belirtti ve İstanbul Valisi'nden, bu kartpostalın toplatılması amacıyla firma sahibine ricada bulunulmasını istedi. Firma sahibi de 40 000 adet bastığı kartpostalları toplattı.

Keban Barajı elektrik üretmeye başladı

28 ağustos - Türkiye'nin en büyük, dünyanın da sayılı baraj ve hidroelektrik santrallarından biri olan Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı elektrik üretmeye başladı.
Barajdan elde edilecek enerji Ankara üzerinden Batı Anadolu'ya verilecek. Baraj inşaatıyla ilgili olarak Elazığ, Erzincan, Tunceli ve Sivas'ta 89 köy tamamen, 26 köy ise kısmen kamulaştırıldı.

Kıbrıs'ta ikinci harekât başladı

22 ağustos - Cenevre'deki barış görüşmelerinin çıkmaza girmesi üzerine Türkiye, Kıbrıs'ta ikinci bir askerî harekât başlattı. 8 ağustosta Cenevre'de başlayan ikinci tur barış görüşmeleri Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin uzlaşmaz tutumları nedeniyle çok geçmeden çıkmaza girdi.

Barış görüşmelerinde Türkiye « coğrafî temele dayalı yönetim »de direnirken, Atina ve Rumlar Türk birliklerinin adadan çekilmesinde ısrar ediyorlardı. Öte yandan Kıbrıs'taki Türk birlikleri de küçük bir alana sıkışıp kalmışlardı ve Rumların denetlediği bölgelerdeki Kıbrıslı Türklerin can ve mal güvenliği tehlikedeydi.

12 ağustosta Associated Press (AP) muhabiri Peter Arnett, Alimonos Köyü'nde Rumların 13 Türk'ü kurşuna dizdiklerini bildirdi. 14 ağustosta ikinci bir harekâta başlayan Türk birlikleri önemli bir direnişle karşılaşmadan 16 ağustos saat 19.00'da başlayan ateşkese kadar Mağusa, Lefkoşa, Lefke hattının kuzeyinde kalan bölgeyi denetimleri altına aldı. Türk birliklerinin harekâtı sürerken Kıbrıs Rum hükûmeti Lefkoşa'yı terkederek Limasol'a taşındı.

Kıbrıs'taki Türk birliklerinin güvenliği açısından bu ikinci harekâtın zorunlu olduğunu söyleyen Başbakan Bülent Ecevit, « Biz Kıbrıs'a futuhat için gitmedik, barış götürmek için gittik » dedi.

Harekâta karşı İngiltere'den sonra Fransa da Yunanistan'ın yanında yer aldıysa da diğer ülkelerden önemli bir tepki gelmedi. Yalnız Sovyetler Birliği hükûmeti 22 ağustosta bir bildiri yayımlayarak Kıbrıs için uluslararası konferans önerdi, ama taraftar bulamadı.

Türk mekanize birlikleri Beşparmak Dağları'nın eteklerinde.

Kıbrıslı Türkler tarafından sevinçle karşılanan Türk birliklerine balık su ve ayran ikram etti.

1974

Richard M. Nixon ABD başkanlığından çekildiğini basın önünde açıklarken.

Nixon istifa etti; Ford ABD Başkanı

9 ağustos - ABD'nin 37. Başkanı Richard Milhous Nixon, Watergate skandalının yarattığı kamuoyu baskısına dayanamayarak 8 ağustosta istifa etmek zorunda kaldı.

ABD başkanını istifaya götüren gelişmeler 17 haziran 1972'de, Demokrat Parti Genel Merkezi'nin bulunduğu, Watergate binasında ellerinde elektronik dinleme cihazları bulunan 5 kişinin yakalanmasıyla başladı. Birkaç gün sonra Nixon'ın iki yakın çalışma arkadaşı da olayla ilgili olarak yakalandı.

Yapılan soruşturmalar sonucu Demokratların konuşmalarının dinlenildiği ortaya çıkınca, dikkatler Başkan Nixon üzerinde yoğunlaştı. Olaya karışan görevlilerin sorumluluğunu üstlenen Nixon, siyasî casusluk konusunda ise bir bilgisinin olmadığını açıkladı.

Soruşturma devam ederken Nixon'ın eski arkadaşlarında biri, Beyaz Saray'da Watergate olayıyla ilgili konuşmaların banda alındığını açıkladı. Soruşturmayı yürüten komisyon, Başkan Nixon'dan bu bantları istedi. Bantları vermeyi yanaşmayan Nixon, hem Yüksek Mahkeme'nin kararıyla, hem de kamuoyu baskısıyla bantları vermeyi kabul etti. Bu arada Başkanın yakın arkadaşlarının olayla ilgili bulunup mahkûm edilmesi sonucu temmuz 1974'te Adalet Komisyonu Nixon'ın yargılanmasına karar verdi. 4 ağustosta Nixon Watergate olayının gizlenmesi için çaba gösterdiğini, FBİ'nin olayı araştırmasını önlediğini itiraf etti. Nixon 8 ağustos akşamı başkanlıktan çekildiğini açıkladı, 9 ağustosta yardımcısı Gerald Ford başkanlığı devraldı.

Nixon'ın istifasıyla boşalan ABD başkanlığını devralan Gerald Ford yemin ederken.

Eylül

1. Hükûmetin CHP kanadı, MSP'li bakanlarla olan görüş ayrılığını ele aldı.
3. Başbakan Ecevit, « MSP'yle uzlaştırılması güç görüş aykırılıklarımız var » dedi.
4. MSP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Erbakan, CHP'ye cevap verdi: « Zorla ortaklık olmaz ».
4. Ticaret Bakanlığı, margarin sıkıntısını gidermek amacıyla, yurtdışından margarin ithal etmeyi kararlaştırdı.
8. Başbakan Ecevit, DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli'yle erken seçim konusunu görüştü.
8. Yeni 500 liralıklar tedavüle çıktı.
9. Keban Barajı törenle açıldı. ☞
10. 3. Haliç Köprüsü hizmete açıldı.
13. Başbakan Ecevit, koalisyon ortağı MSP Genel Başkanı Erbakan'a sıkıntılarını anlattı.
13. İsveç'e gidecek olan Başbakan Ecevit'e CHP'li Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu vekalet edecek. ☞
14. Hükûmet ortağı MSP, Başbakan Ecevit'e İskandinav ülkelerine yapacağı gezide temsil yetkisi vermedi. ☞
14. Yılmaz Güney, Yumurtalık İlçesi Savcısı Sefa Mutlu'yu tabancayla vurarak öldürdü. ☞
17. Başbakan Ecevit istifa etti. ☞
20. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmeti kurmakla yeniden CHP Genel Başkanı Ecevit'i görevlendirdi. ☞
20. ABD Senatosu, Türkiye'ye yardımı kesti.
24. DP, CHP'yle koalisyona taraftar olmayınca, CHP Genel Başkanı Ecevit hükûmeti kurma görevini bıraktı. ☞
24. Dışişleri Bakanı Turan Güneş, New York'ta ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'le Kıbrıs konusunu görüştü.
27. Yeniden hükûmeti kurmakla görevlendirilen CHP Genel Başkanı Ecevit, AP ve DP'den « hayır » cevabı aldı. ☞
30. Cumhurbaşkanı Korutürk, hükûmeti kurma görevini AP Genel Başkanı Demirel'e verdi. ☞

Keban Barajı törenle hizmete açıldı

Keban Barajı'nın açılış töreninde konuşan Başbakan Bülent Ecevit.

9 eylül - Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı, Başbakan Bülent Ecevit'in de katıldığı bir törenle açıldı.

Başbakan Ecevit törende yaptığı konuşmada, « Keban bir sonuç değil, bir başlangıçtır. Hızlı sanayileşmenin başlangıcıdır » dedi. Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı tam kapasiteyle çalışmaya başladığında Türkiye'nin toplam enerji üretiminin yaklaşık yarısını tek başına sağlayacak.

Yumurtalık Savcısı Sefa Mutlu'yu öldüren Yılmaz Güney çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandı.

Yılmaz Güney Yumurtalık Savcısı'nı öldürdü

14 eylül - Sinema sanatçısı Yılmaz Güney, Adana'nın Yumurtalık Savcısı Sefa Mutlu'yu tabancayla vurarak öldürdü. Yılmaz Güney bir film çekmekte olduğu Yumurtalık'ta, akşam gazinoda arkadaşlarıyla içki içerken Savcı Sefa Mutlu'yla tartıştı. Tartışma büyüyünce Güney tabancasıyla Mutlu'ya tek el ateş etti. Mutlu olay yerinde öldü. Güney'in yeğeni Abdullah Pütün suçu üzerine aldı, ancak Yılmaz Güney çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.

Ayçiçeği taban fiyatında farklılık

2 eylül - Hükûmetin taban fiyatını 375 kuruş olarak açıkladığı ayçiçeği, piyasanın ilk gününde 440 kuruştan alıcı buldu. Taban fiyatının yüksek tutulmasına rağmen, özel sektörün fiyatı artırması sonucu tarım satış kooperatifleri piyasaya giremedi. Böylece margarin karaborsaya düştü ve kilosu 17 liraya çıktı.

Okullara bağışsız kayıt yapılmıyor

1 eylül - Millî Eğitim Bakanlığı'nın tüm uyarılarına rağmen okullarda kayıt için velilerden bağış isteniyor. Bağış yapmayan veya yapamayan velilerin çocukları ise istedikleri okula kayıt edilmiyor.

CHP- MSP koalisyonu bozuldu; Ecevit istifa etti

30 eylül - Koalisyon ortakları arasında bir süreden beri devam eden anlaşmazlık, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Bülent Ecevit'in İskandinavya ülkelerine yapacağı gezi süresince yerine CHP'li Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu'nu vekil bırakacağını açıklaması üzerine iyice su üstüne çıktı. 13 eylüldeki bu açıklama üzerine koalisyonun küçük ortağı Millî Selamet Partisi'nin Genel Başkanı Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan, Ecevit'e bu gezisi sırasında Türkiye'yi temsil etme yetkisi vermeyeceklerini bildirdi. Bu gelişmeler üzerine Ecevit, 17 eylülde istifasını Cumhurbaşkanı Korutürk'e sundu.

İki ortak arasındaki anlaşmazlık Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında had safhaya vardı. Erbakan'ın kendini « Kıbrıs Fatihi » olarak tanıtma gayreti bardağı taşıran damla oldu. MSP'liler ise Ecevit'in Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra güç kazandığını ve bir erken seçime giderek CHP'yi tek başına iktidara getirme planı yaptığını ileri sürdüler. İstifa sonrası « MSP'nin devleti ele geçirmesine izin veremezdim » diyen Ecevit'e, Cumhurbaşkanı Korutürk hükûmeti kurma görevini yeniden verdi.

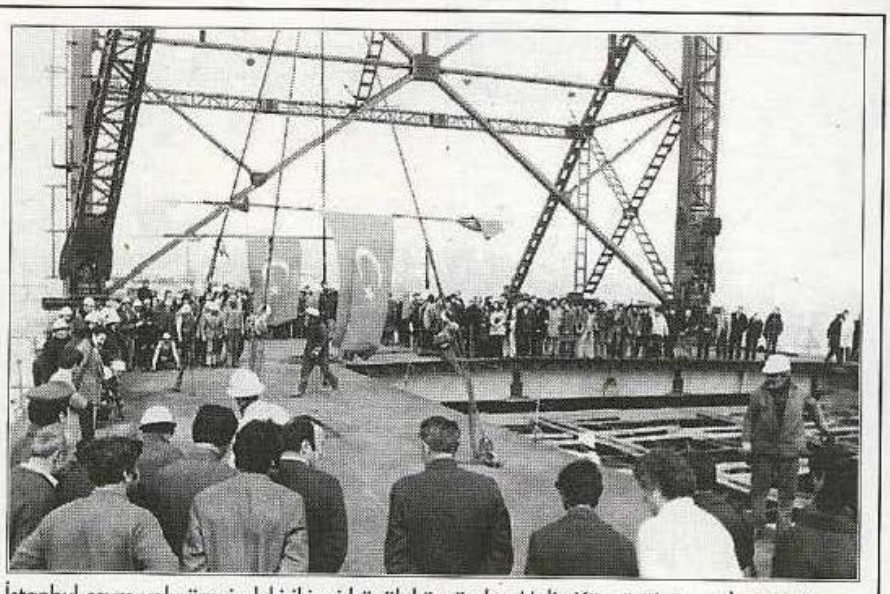
Demokratik Parti Genel Başkanı Bozbeyli'yle görüşen Ecevit, erken seçim tarihinde anlaşamayınca hükûmeti kurmaktan vazgeçti; bir daha denemesi istendiğinde erken seçim isteğinden vazgeçmesine rağmen, DP'den olumlu bir cevap alamadı. Erbakan'ın, « CHP dışında kalan partilerin hükûmet kurmaları için zemin çok müsait » diyerek sağdaki partilere « ışık yakmasına » rağmen, Ecevit bu kez de bir azınlık hükûmeti kurma girişiminde bulundu. Ancak bu girişimden de olumlu sonuç alınamadı. Bunun üzerine 30 eylülde Korutürk, hükûmeti kurma görevini AP Genel Başkanı Demirel'e verdi.

Millî Eğitim Bakanı: Erbakan, siyasî ahlak bakımından acı bir örnek

19 eylül - Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, Başbakan Yardımcısı Erbakan'ın « Ahlak derslerinde Eski Yunan safsatası ve deve güreşi ile horoz dövüşü öğretilmek istenmektedir » iddiasını cevaplayarak, « Böyle bir iddia ahlak derslerinde siyasî ahlak bakımından acı bir örnek olacaktır » dedi.

1974 yılı sonunda 21 milyon kişi TV seyredebilecek

17 eylül - TRT Genel Müdürü İsmail Cem'le görüşen Başbakan Ecevit, 1974 sonuna kadar televizyon yayınlarının 21 milyon yurttaşa ulaşabilecek duruma geleceğini söyledi. Ecevit, şimdiye kadar 11 milyon yurttaşımıza ulaşabilen televizyon yayınlarının kapsama alanının, yapılan son teknik çalışmalarla genişletildiğini, böylece programlanan hedeflerin 2 ila 4 yıl öne alınmış olduğunu belirtti.

İstanbul çevre yolu üzerindeki ikinci büyük köprü olan Haliç Köprüsü'nün açılış töreni.

Ekim

1. Ecevit, « Çözüm erken seçim veya azınlık hükûmetidir » dedi.
2. MSP, AP'nin koalisyon teklifine « Evet » dedi. ☞
2. Eski MBK üyesi emekli Korgeneral Cemal Madanoğlu ve 31 arkadaşının yargılandığı davada mahkeme, tüm sanıklar için beraat kararı verdi.
3. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, tarafsız başbakan istedi. ☞
4. Hükûmeti kurmakla görevlendirilen AP Genel Başkanı Demirel, görevi Cumhurbaşkanı Korutürk'e iade etti.
8. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, parti liderleriyle görüştü. ☞
8. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, Demirel'in kendi dışında başbakan istememesi nedeniyle AP'yle anlaşamadıklarını açıkladı. ☞
9. CHP Genel Başkanı Ecevit, yeniden hükûmeti kurmakla görevlendirildi. ☞
13. AP Genel Başkanı Demirel, « Parlamento'yu azınlık hükûmetini tasvibe çağırmak Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini aşar » dedi. ☞
15. CHP Genel Başkanı Ecevit, AP Genel Başkanı Demirel'le görüştü. ☞
16. Emekli General Ali Elverdi, AP'ye girdi. ☞
21. AP 7. Büyük Kongresi toplandı. ☞
23. Süleyman Demirel AP 7. Büyük Kongresi'nde yeniden genel başkan seçildi. ☞
28. Kıbrıs konusu BM'de görüşülmeye başlandı.

ÖLÜM

26. Emekli Orgeneral Fahrettin Altay. ☞

Şevket Kazan belgesel filmi müstehcen buldu

23 ekim - MSP'li Adalet Bakanı Kazan, televizyonda yayımlanan belgesel bir filmi müstehcen bularak, TRT yöneticileri hakkında soruşturma açılması için savcılığa emir verdi.

Erbakan'a soruşturma

20 ekim - Ankara Basın Savcılığı, MSP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan hakkında soruşturma başlattı. Erbakan'ın Alman gazeteci Alfred Fischer'e verdiği bir demeçte, Anayasa'nın ve TCK'nın laiklikle ilgili hükümlerine aykırılık bulunduğuna karar veren savcılık, demeci ihbar kabul etti. Erbakan, böyle bir demeç vermediğini ileri sürdü, Alman gazeteciyse ses bantlarını dinleterek, Erbakan'ı zor duruma soktu. Bu durumda savcılık Erbakan'ın bu demeci milletvekili mi, genel başkan mı, yoksa başbakan yardımcısı olarak mı verdiğini araştırıyor.

Fahrettin Altay öldü

Fahrettin Altay eşiyle birlikte.

26 ekim - Kurtuluş Savaşı komutanlarından emekli Orgeneral Fahrettin Altay 94 yaşında, İstanbul'da öldü. Kurtuluş Savaşı'nda Eskişehir-Kütahya muharebelerinden sonra kurulan Süvari Kolordusu'nun komutanlığına getirilmişti. Büyük Taarruz'dan sonra Yunanlıları izleyen bu kolordu, İzmir'e ilk giren birlikler olarak onurlandı. 1920-1924 ve 1946-1950 arasında milletvekilliği yapan Altay'ın « Türkiye İstiklal Muharebatında Süvari Kolordusunun Harekâtı » (1925), « İstiklal Harbimizde Süvari Kolordusu » (1946) gibi kitapları vardır.

Hükûmet bir türlü kurulamıyor

31 ekim - Ecevit başkanlığındaki CHP-MSP koalisyon hükûmetinin istifasının üzerinden 45 gün geçmesine rağmen yeni hükûmet kurulamadı. Ecevit'ten sonra ikinci aday olarak 30 eylülde hükûmeti kurma görevini Cumhurbaşkanı Korutürk'ten alan AP Genel Başkanı Demirel, 2 ekimde DP ve MSP'ye bir sağ koalisyon hükûmeti önerdi. MSP bu öneriye olumlu cevap verdi, DP ise Demirel'in başbakanlığına karşı çıktı. Ne var ki AP de Demirel'siz bir hükûmete yanaşmadı ve Demirel 4 ekimde görevi Korutürk'e iade etti.
Cumhurbaşkanı, 8 ekimde parti liderleriyle bir görüşme yaptı, ancak olumlu bir sonuç alamadı. Korutürk, 9 ekimde hükûmeti kurma görevini yeniden CHP Genel Başkanı Ecevit'e verdi. Ecevit bir azınlık hükûmeti kurmaktan yana olduğunu açıklayınca Demirel, Anayasa'nın azınlık hükûmetine imkân vermediğini söyledi. Demirel 13 ekimde Cumhurbaşkanı Korutürk'ü de eleştirerek, « Parlamento'nun azınlık hükûmetini tasvibe çağrılması cumhurbaşkanının yetkilerini aşar » dedi.
15 ekimde Ecevit, Demirel'le 40 dakika süren bir görüşme yaptı ve önerilerini Demirel'e anlattı. 26 ekimde Demirel, Ecevit'ten bazı konularda açıklık istedi. Ancak hükûmeti kurma girişimleri ay sonuna kadar sonuç vermedi.

Adalet Partisi 7. Büyük Kongresi toplandı

Genel Başkan Süleyman Demirel, AP 7. Büyük Kongresi'nin açılış konuşmasını yaparken.

23 ekim - 21 ekimde Ankara'da toplanan AP 7. Büyük Kongresi sona erdi. Süleyman Demirel, 1 308 delegenin oyuyla 6. defa genel başkan seçildi, diğer aday Eskişehir Milletvekili Orhan Oğuz 76 oy aldı. Oylama sonucunda Oğuz, AP'de totaliter bir zihniyetin hâkim olduğunu söyledi. Kongrede genel başkanlığa aday olması beklenen Bitlis Senatörü Kâmran İnan, Demirelcilerin çıkardığı Şeyh Said'in torunu olduğu yolundaki söylentiler üzerine aday olmayacağını açıkladı.
Demirel 12 Mart dönemini şiddetle eleştirdi. Orhan Oğuz konuşurken kavga çıktı. Oğuz, 14 ekim seçimi sorumlularının parti programına ters düşen yöneticiler olduğunu ve bunların « terör havası » estirdiğini ileri sürdü. Demirel ise AP'nin seçimi 12 Mart Muhtırası yüzünden kaybettiğini iddia etti.

Emekli Tuğgeneral Elverdi AP'ye girdi

16 ekim - Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi eski başkanı emekli Tuğgeneral Ali Elverdi, AP'e girdi.
Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam kararlarını da veren askerî mahkemenin başkanı olan emekli Tuğgeneral Ali Elverdi'nin Adalet Partisi'ne girmesi çeşitli çevrelerde rahatsızlık yarattı.
Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem, Ali Elverdi'nin Adalet Partisi'ne girmesi konusunda, « Bu olayla adaletin çok şey kaybettiği muhakkaktır » dedi.

Mektupla öğretime kayıtlar başladı

14 ekim - 60 000 öğrencinin yararlanacağı mektupla öğretim ön kayıtlarına başlandı. Üniversite giriş sınavına katılarak başarı gösteremeyen öğrencilerin devam edeceği mektupla öğretim sistemi öncelikle, eğitim enstitülerinin Matematik, Fen, Sosyal Bilimler, Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Müzik, Resim-İş ve Beden Eğitimi bölümlerinde uygulamaya konacak. İlgililer, mektupla öğretime devam edecek öğrencilerin gece ve gündüz öğrenimi yapan öğrencilerle aynı haklara sahip olacaklarını açıkladılar.

1974

Kasım

1. AP Meclis grubu, hükûmetin kurulması konusunda Genel Başkan Demirel'e tam yetki verdi.
3. AP Genel Başkanı Demirel, CHP Genel Başkanı Ecevit'in önerilerini reddetti.
4. Kırklareli, Edirne, Çanakkale, Balıkesir, İzmir ve Hatay'da sıkıyönetim kaldırıldı.
5. İstanbul'da pirinç ve yağ kuyrukları başladı.
6. ABD Başkanı Ford, Kongre'den Türkiye'ye askerî yardımın devam ettirilmesini istedi.
6. AP, DP ve CGP azınlık hükûmetine karşı çıktı.
7. CHP Genel Başkanı Ecevit, hükûmeti kurma görevini Cumhurbaşkanı Korutürk'e iade etti.
7. ODTÜ ve Hacettepe Üniversitesi'ni « komando »lar bastı, çıkan olaylarda 28 öğrenci yaralandı.
10. Cumhurbaşkanı Korutürk, parti liderleriyle hükûmet konusunu görüştü.
12. Cumhurbaşkanı Korutürk, Kontenjan Senatörü Sadi Irmak'ı hükûmeti kurmakla görevlendirdi.
15. 187 CHP milletvekili erken seçim için önerge imzalayıp Meclis'e verdi.
16. Sadi Irmak Hükûmeti kuruldu.
17. MSP 2. Kongresi'nde Necmettin Erbakan yeniden genel başkan seçildi.
19. Savcılık, MSP Genel Başkanı Erbakan için hazırladığı dosyayı Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderdi.
23. Eski Hava ve Deniz Kuvvetleri komutanları CHP'ye girdi.
24. Başbakan Sadi Irmak, hükûmet programını Meclis'te okudu.
25. İstanbul Üniversitesi'nde çatışma; 3 fakülte kapatıldı.
26. Başbakan Sadi Irmak başkanlığında toplanan parti liderleri erken seçim tarihi üzerinde anlaşmaya varamadı.
26. Türk lirasının Alman markı ve Fransız frangı karşısındaki değeri düşürüldü.
29. Güvenoyu alamayan Sadi Irmak Hükûmeti istifa etti.

Hava Kuvvetleri eski Komutanı Orgeneral Muhsin Batur.

Deniz Kuvvetleri eski Komutanı Oramiral Kemal Kayacan.

Eski Hava ve Deniz Kuvvetleri komutanları Cumhuriyet Halk Partisi'ne girdi

23 kasım - Eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Kemal Kayacan ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur CHP'ye girdi. Ancak Kayacan'ın CHP'ye girmesi Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında batan Kocatepe muhribi olayını da yeniden gündeme getirdi. Muhalefet ve basın Kocatepe muhribinin Kayacan'ın hatası sonucunda battığını ileri sürdü. Kayacan ise, « Bu konuya ancak Genelkurmay açıklık getirebilir » dedi.
Eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve Kontenjan Senatörü Muhsin Batur ise CHP'ye girişi konusunda, « Bağımsız olarak faydalı hizmet gör-

Üniversitelerde öğrenci çatışmaları

28 kasım - Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi 7 kasımda, ellerinde silah, demir çubuk ve yontulmuş sopalar bulunan Ülkü Ocakları'na bağlı « komandolar » tarafından basıldı.
Çıkan çatışmada tabanca, bıçak, şiş ve taşlarla 8 öğrenci ağır, 20'den fazla öğrenci de hafif şekilde yaralandı. Olaylarla ilgili olarak güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanan 3 kişinin Ülkü Ocağı yöneticisi olduğu açıklandı; bu kişilerden 2'si çıkarılan mahkemede tutuklandı. Ülkü Ocakları Başkanı Muharrem Şemsek kaçtığı için hakkında gıyabi tutuklama kararı verildi.
22 kasımda İstanbul'da Atatürk Öğrenci Yurdu'nda çıkan olaylarda ise 3 öğrenci çeşitli yerlerinden yaralandı.
25 kasımda da İstanbul Üniversitesi ve çeşitli yurtlarda çıkan olaylarda da 1'i ağır olmak üzere 6 öğrenci yaralandı; olaylar üzerine 3 fakülte kapatıldı. 28 kasımda Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'ndeki öğrenci boykotunu kırmak için okula gelen « komandolar »la çıkan taşlı sopalı çatışmada 6 öğrenci daha yaralandı, Akademi süresiz kapatıldı.
Başbakan Sadi Irmak üniversitelerde çıkan olaylar üzerine, « Kimsenin gençlerimizi karanlık emellerine alet etmeye kalkışmamasını ihtar ediyorum » dedi.

İstanbul'da tüpgaz sıkıntısı

1 kasım - İstanbul'da büyük bir tüpgaz sıkıntısı başladı. Koltuğunda, sırtında veya omuzunda tüplerle bayilerin önünde uzun sıralar oluşturan insanlar, karaborsacıların eline düştü.
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı'nın saptadığı fiyatlar piknik tüpleri için 6,5 lira, büyük tüpler için 33 lirayken, karaborsada piknik tüpleri 10 liradan, büyük tüpler ise 100 liraya kadar varan fiyatlarla satılıyor.

İthal yağda büyük sahtekârlık

11 kasım - İstanbul Belediyesi İktisadî Teftiş Heyeti tarafından yapılan araştırmalar sonucu, ithal edilen bazı yağların naylon fatura düzenlenmek suretiyle satılmış gibi gösterilerek, el altından yüksek fiyatlarla piyasaya sürüldüğü saptandı.
İktisadî Teftiş Heyeti müfettişleri yaptıkları denetimlerde, yağ ithal eden firmalardan satış yaptıkları kişilerin listelerini istediler. Ancak, listede belirtilen adreslerden birçoğunun arsa ve ev gibi ticaretle hiçbir ilişkisi olmayan yerler olduğu görüldü. Bu firmalar hakkında İstanbul Belediyesi tarafından soruşturma açıldı.

Sadi Irmak Hükûmeti (38. hükûmet), Meclis'ten güvenoyu alamadı

29 kasım - 9 ekimde hükûmeti kurmakla ikinci defa görevlendirilen Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, temaslarından bu defa da bir sonuç alamadı. Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, Millî Selamet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli ve Cumhuriyetçi Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu CHP'nin kuracağı bir azınlık hükûmetine karşı çıktılar. Bu durumda Bülent Ecevit, 7 kasımda görevi Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e iade etmek zorunda kaldı.

10 kasımda parti liderleriyle görüşen Cumhurbaşkanı Korutürk fedakârlık istedi ve 12 kasımda anî bir kararla hükûmeti kurmakla Kontenjan Senatörü Profesör Sadi Irmak'ı görevlendirdi. Görevi kabul eden Sadi Irmak, « hizmet ve seçim hükûmeti » kuracağını açıkladı. Millî Selamet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan ise erken seçim tarihi konusunda varılacak bir uzlaşmaya dayalı hükûmet kurulmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürdü. 16 kasımda Sadi Irmak kabineyi açıkladı.

Bakanlar Kurulu şu isimlerden oluştu:
Başbakan: Sadi Irmak (kontenjan senatörü)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı:
Zeyyat Baykara (kontenjan senatörü)
Devlet Bakanı:
Mehmet Özgüneş (tabiî senatör)
Devlet Bakanı: Muslih Fer (TBMM dışından)
Devlet Bakanı: Salih Yıldız (CGP)
Adalet Bakanı: Hayri Mumcuoğlu (CHP)
Millî Savunma Bakanı: İlhami Sancar (CGP)
İçişleri Bakanı: Mukadder Öztekin (CHP)
Dışişleri Bakanı:
Melih Esenbel (TBMM dışından)
Maliye Bakanı:
Bedri Gürsoy (TBMM dışından)
Millî Eğitim Bakanı:
Sefa Reisoğlu (TBMM dışından)
Bayındırlık Bakanı: Vefa Tanır (CGP)

Meclis'ten güvenoyu alamayan Sadi Irmak Hükûmeti toplu halde.

Ticaret Bakanı:
Halûk Cillov (TBMM dışından)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı:
Kemal Demir (CGP)
Gümrük ve Tekel Bakanı:
Baran Tuncer (TBMM dışından)
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı:
Reşat Aktan (TBMM dışından)
Ulaştırma Bakanı:
Sabahattin Özbek (kontenjan senatörü)
Çalışma Bakanı:
Turhan Esener (TBMM dışından)
Sanayi ve Teknoloji Bakanı:
Mehmet Gölhan (TBMM dışından)
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı:
Erhan Işıl (TBMM dışından)
Turizm ve Tanıtma Bakanı:
İlhan Evliyaoğlu (TBMM dışından)
İmar ve İskân Bakanı:
Selâhattin Babüroğlu (kontenjan senatörü)
Köyişleri ve Kooperatifler Bakanı:
İsmail Hakkı Aydınoğlu (TBMM dışından)
Orman Bakanı:
Fikret Saatçioğlu (TBMM dışından)
Gençlik ve Spor Bakanı:
Zekâi Baloğlu (TBMM dışından)
Kültür Bakanı:
Nermin Neftçi (TBMM dışından)
Sosyal Güvenlik Bakanı:
Sadık Şide (TBMM dışından)

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, kurulan hükûmetin demokratik kurallara aykırı olduğunu söyledi. Sadi Irmak 24 kasımda Meclis'te hükûmet programını okudu, 26 kasımda seçim tarihini belirlemek için siyasî parti lideriyle bir toplantı yaptı, ancak liderler tarih konusunda anlaşamadılar. 29 kasımda Meclis'te yapılan oylamada 17 kabul oyuna karşılık 358 ret oyu çıkınca Irmak Hükûmeti güvenoyu alamadı.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit: Parlamento toplumun 10 yıl gerisinde

13 kasım - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Bülent Ecevit, CHP Gençlik Kolları Kurultayı'nda bir konuşma yaptı. Ecevit, son seçimlerin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen, Parlamento'daki sağcı partilerden çoğunluğun toplumun 10 yıl gerisinde kaldığını ileri sürdü.

Genel Başkan Bülent Ecevit, « Toplumun bu kadar gerisinde kalan kadrolar Türkiye'nin sorunlarını çözemez » dedi.

Bülent Ecevit'in bu konuşması, Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel ve Cumhuriyetçi Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu tarafından sert bir şekilde eleştirildi. Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i devleti anarşiye sürüklemek ve Meclis'e saygısızlıkla itham ederken, Turhan Feyzioğlu ise Dev-Genç militanı gibi konuşmakla suçladı. Konu Senato ve Meclis'te de tartışıldı.

Adalet Partisi, Demokratik Parti, Millî Selamet Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partisi sözcüleri CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in sözlerinin Parlamento'ya hakaret olduğunu iddia ederken, Bülent Ecevit, Parlamento'nun hızla ilerleyen toplumun gerisinde kaldığını tekrarlayarak, bunun hakaret değil bir gerçek olduğunu söyledi.

Erbakan: Ülke hükûmetsiz kalmaz

19 kasım - MSP Genel Başkanı Erbakan hükûmet bunalımıyla ilgili olarak, « 7 MSP'li bakan 7 bakanlığa vekalet eder, başbakan vekili olarak da 10 bakanlığa atama yapması için Korutürk'e başvururum. Bu suretle yeni hükûmet kuruluncaya kadar ülke hükûmetsiz kalmaz » dedi. Bu arada 15 kasımda Ankara'da toplanan MSP 2. Kongresi, 17 kasımda Necmettin Erbakan'ı yeniden genel başkanlığa seçti. Öte yandan Erbakan'ın devlet bakanı ve başbakan yardımcısı olarak bir Alman gazetesine verdiği demeçle ilgili soruşturmayı tamamlayan savcılık, dosyayı 19 kasımda Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderdi.

1974

Aralık

1. CHP Genel Başkanı Ecevit, « Gençleri kışkırtanlar yeniden harekete geçti » dedi.
2. Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı'ndaki bir arıza nedeniyle tüm yurtta 1,5 saatlik elektrik kısıntısı başladı.
4. DP, AP Genel Başkanı Demirel'in liderliğinde kurulacak bir hükûmete katılmayacağını açıkladı.
6. AP Genel Başkanı Demirel, sağ partilere mektup göndererek ortaklık çağrısı yaptı. ☞
7. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, 5 aylık ayrılıktan sonra adaya döndü.
9. AP partilere önerdiği koalisyon hükûmetinde Demirel'in başbakanlığını şart koştu.
11. AP, MSP, DP, CGP ve MHP liderleri bir araya geldi. ☞
11. ABD hükûmeti Kongre kararına uydu ve Türkiye'ye askerî yardımı kesti. ☞
13. DP dışındaki 4 sağcı parti güç birliği oluşturdu.
14. CHP 22. Kurultayı başladı. ☞
17. Margarine 175, ayçiçeği yağına 140 kuruş zam yapıldı.
17. Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde çatışma; 1 öğrenci öldürüldü. ☞
20. Ecevit yeniden CHP genel başkanı seçildi. ☞
21. « Milliyetçi Cephe » adıyla güç birliği yapan 4 sağcı partinin liderleri « seçim ittifakı » konusunu görüştü. ☞
21. DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, « Milliyetçi Cephe » için « Fesat Cephesi » dedi. ☞

ÖLÜM

13. Yazar ve siyaset adamı Yakup Kadri Karaosmanoğlu. ☞

ABD askerî yardımı kesiliyor

11 aralık - Amerika Birleşik Devletleri hükûmeti, Kongre'nin bu konuda daha önce almış olduğu karara uyarak, Türkiye'ye yapılan askerî yardımı en az 6 ay süreyle kesme kararı aldı. Ancak aynı zamanda, Başkan Ford yönetiminin ısrarıyla kararın uygulamaya konması için 1975 yılının şubat ayına kadar beklenmesi hükmü de getirildi. Türkiye'nin Kıbrıs konusunda baştan beri izlediği kararlı tutum karşısında Amerika Birleşik Devletleri, iki ülkenin ortak savunma tesislerinin durumunun da yeniden ele alınabileceğini ifade etti.

« Komandolar » Yıldız Mühendislik'te bir öğrenciyi öldürdü

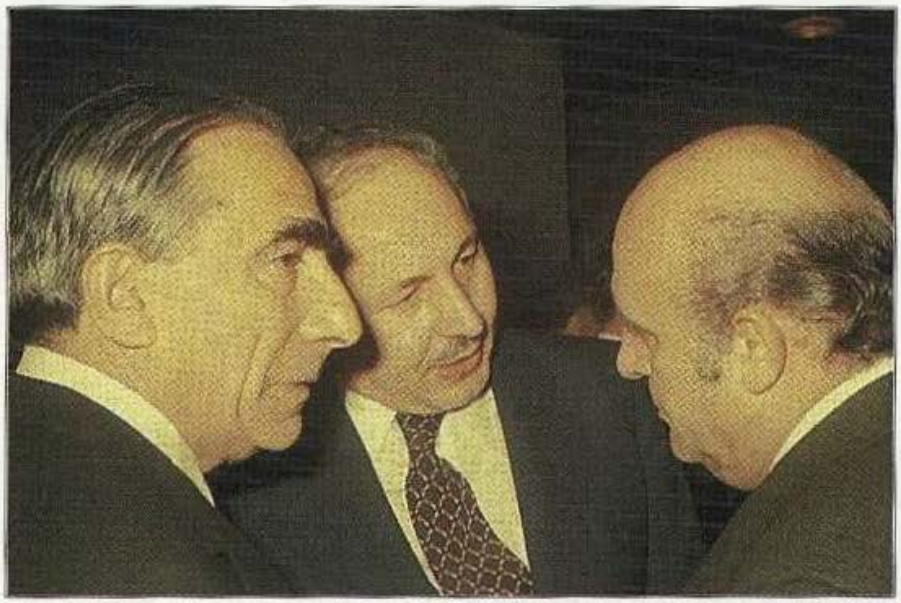
20 aralık - Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi öğrencisi 23 yaşındaki Şahin Aydın, « komandolar »ın 17 aralıkta okula düzenlediği baskın sırasında bıçaklanarak öldürüldü.

Şahin Aydın'ın cenazesi 20 aralıkta binlerce öğrencinin elleri üzerinde taşınarak kaldırıldı. Cenazede Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi öğrencileri can güvenliklerin kalmadığını söyleyerek faşizan saldırıları kınadılar. Öğrenci Aydın'ı öldürenlerin kimlikleri saptanamadı. Olay çeşitli çevrelerce kınandı; bir açıklama yapan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar da, « Kışkırtıcı ve bölücü davranışları üzüntüyle karşılıyoruz » dedi.

5 aylık bir ayrılıktan sonra Kıbrıs'a dönen Cumhurbaşkanı Makarios, savaşın izlerini taşıyan Başkanlık Sarayı'nın balkonundan Kıbrıslı Rumları selamlarken.

Milliyetçi Cephe kuruldu

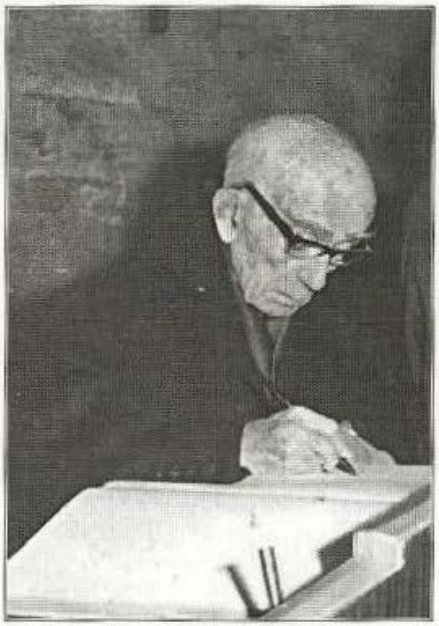
Milliyetçi Cephe'yi oluşturan liderlerden üçü: (soldan sağa) MHP Lideri Alparslan Türkeş, MSP Lideri Necmettin Erbakan ve AP Lideri Süleyman Demirel.

21 aralık - AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, 6 aralıkta sağdaki parti liderlerine mektup yazarak ortak bir hükûmet çağrısında bulundu. Mektupta, Demirel'in başbakanlığı da şart koşuldu. Süleyman Demirel'in mektubuyla ilgili olarak CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, « Demirel'in taktiğiyle hükûmet bunalımına çözüm aramak sonu olmayan bir iştir » dedi. Demirel'in çağrısı üzerine MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli, CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ve MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş 11 aralıkta, *Ortadoğu* gazetesinin Ankara bürosunda biraraya gelerek 45 dakika görüştüler. Bu görüşmeden sonra DP dışındaki 4 parti bir « Milliyetçi Cephe » oluşturarak güç birliği yapmayı kararlaştırdı. DP Genel Başkanı Bozbeyli'yse bu adı « Fesat Cephesi » olarak yorumladı. AP Genel Başkan Yardımcısı Osman Avcı, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın « Milliyetçi Cephe »yi doğru ve zamanında yapılmış bir hareket olarak görüp onayladığını açıkladı.

Demirel, « ya Milliyetçi Cephe dışında bir hükûmet kurulsun ya da bize engel olunmasın » derken, Bozbeyli, « Demirel'i kır atından indireceğim. O milliyetçi değil, kendicidir. Kendi başbakanlığı söz konusu edilmediği için dört defa hükûmet kuruluşuna karşı çıktı » dedi. DP Genel Sekreteri Faruk Sükan da, « İtibarını kaybetmiş kimselere devletin teslim edilmesine razı değiliz » dedi.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu öldü

13 aralık - Türk edebiyatı önemli bir temsilcisini daha kaybetti; Yakup Kadri Karaosmanoğlu 85 yaşında, Ankara'da öldü. Karaosmanoğlu edebiyatçılığının yanı sıra siyaset adamı, diplomat ve gazeteci olarak da tanınmıştı. Mütareke yıllarında işgal altındaki İstanbul'da, daha sonra Ankara'da Atatürk'ün yanında Anadolu hareketini savunan az sayıdaki kalem sahibinden biriydi. 1930'larda Kemalist devrimin felsefesini ve öğretisini kurmak isteyen *Kadro* dergisini çıkaranlar arasında yer aldı. « Hüküm Gecesi », « Kiralık Konak », « Yaban », « Sodom ve Gomore », « Panorama » gibi romanlarında yakın tarihin çeşitli dönemlerini ustalıkla yansıttı.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu.

Bülent Ecevit yeniden CHP genel başkanı seçildi

20 aralık - 14 aralıkta Ankara'da toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 22. Kurultayı, Bülent Ecevit'i 3. defa genel başkanlığa seçerek çalışmalarını tamamladı.

Bülent Ecevit kurultaya katılan 1 371 delegeden 1 323'ünün oyunu alarak genel başkan seçildi; oylamada 18 oy boş çıkarken, 30 oy da geçersiz sayıldı.

Kurultayda « demokratik sol » listesinde yer alan 7 kişi Parti Meclisi'ne girdi; ancak bu Parti Meclisi'ne genel merkezcilerin hâkim olmasını önleyemedi. Parti Meclisi, genel sekreterliğe yeniden Orhan Eyüboğlu'nu getirdi. « Genel merkez ekip olarak büyük ölçüde tasfiye edildi » diyen Bülent Ecevit, her kurultay sonrasının yepyeni bir başlangıç olduğunu söyledi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, kurultayın yapıldığı salona delegelerin yoğun tezahüratı arasında girdi.